Hain 9776
Goff K 15
Klebs 573, 3 (m. EDr. v. Rhasis, fol. 33vo.-34vo.)
Essling-I, 2, no. 588
Sander 3746
IGI 5299

314 x 212 mm: noch breitrand., als das Domi-Ex.
a.d. Messe 1964 (312 x 207)
BMC. V, 351 (284 x 179)

Bl. e^{3+4} doppelt
e^{2+5} fehlen (Text)

ARISTOTILE
IPOCRATE
GALIENO
AVICENA
ALIABATE
RASIS
MESVE
AVER

PETRVS DE MONTAGNANA

CAIVS PLINIVS
DE NATVRALI

CONCILIATOR
ISAAHC
ABEZOAR

Similitudo complexionum & elementorum.

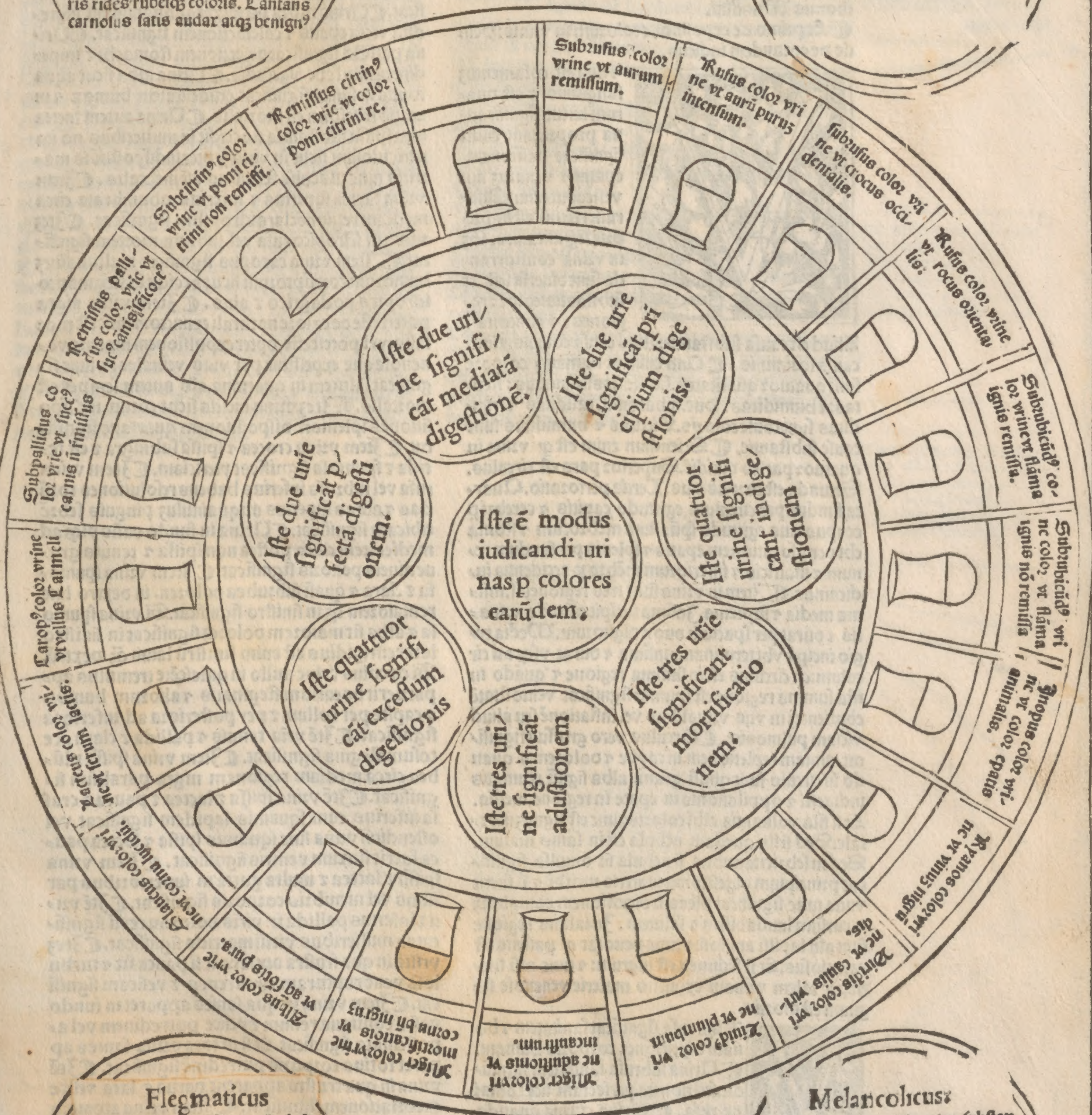
Humidus est sanguis color est vis aeris illi:
Sicca calet colera sic est illi similata.
Alget humet flegma ac illi vis sic aquosa:
Melancolia friget ac exiccat quasi terram:

Sanguineus

Natura pingues isti sunt atqꝫ iocātes. Nouos rumores cupiūt audire frequēter. Hoc venꝰ ꝛ bacchꝰ delectāt fercula risus. Et facit hos ylares ꝛ dulcia verba loquentes. Omnibus hi studijs abiles sunt ꝛ magis apti. Qualibet ex cā nec hos leuiter mouet ira. Largus amās ylaris ridēs rubeiqꝫ coloris. Cantans carnosus satis audax atqꝫ benignꝰ

Colericus.

Est humor colere que cōuenit ipetuosis. Hoc genus est hoium cupiens precellere cūctos. Hu leuiter discunt necnon multum cito crescunt. Inde magnanimi sunt necnon largi summa petentes. Irsutus fallax irascens prodigus audax. Astutus gracilis siccus crocciqꝫ coloris.

Flegmaticus

Flegma vires modicas tribuit latasqꝫ breuesqꝫ. Flegma facit pingues sanguis reddit mediocres: Ocia non studio tradunt sed corpora somno. Sensus hebes tardus motus pigricia somnus. Hic somnolentus piger in sputamine multus.

Melancolicus.

Restat adhuc tristis color substantie nigre. Que reddit paruos tristes semper alta loquentes. Hi vigilant studio nec mens est dedita somno. Seruant propositum sibi nil reputant fore gratum. Non expers fraudis timidus luteiqꝫ coloris. Inuidus ꝛ tristis cupidus dextreqꝫ tenacis.

¶ Incipit fasciculus medicine compositus ꝑ excellentissimuz artium ac medicine doctorem: dominuz Joannem de Ketham Alamanum: tractans de anothomia ⁊ diuersis infirmitatibus: ⁊ corporis humani: cui annectuntur multi alij tractatus per diuersos excellentissimos doctores compositi. Necnon anothomia Mundini.

¶ Et primo de expositione colorum in vrinis: Deinde de eorundem iudicijs.

Rina est colamentuz sanguinis ⁊ est duarum rerum significatiua proprie: aut enim significat passionem epatis ⁊ venaruz aut vesice aut renuz. Aliarum rerum est improprie significatura. Sz in vrina consideranda sunt diuersa scilicet substantia: color: regiones: ⁊ contenta. Aliud est causa substantie: aliud causa coloris: aliud causa sediminis. ¶ Cum enim in humano corpore sunt quatuor qualitates. s. caliditas: frigiditas: siccitas: ⁊ humiditas. Due. n. harum. s. caliditas ⁊ frigiditas sunt cause coloris. Siccitas ⁊ humiditas sunt cause substantie. ¶ Sciendum enim est ꝙ vrina in quatuor partes diuidit. Superior pars est circulus. Secunda est corpus eius. Tertia perforatio. Quarta fundus per circulum egritudo capitis ⁊ cerebri ꝑ corpus eius egritudo spūalium mēbrorum ⁊ stomachi per pforationem epatis ⁊ splenis per fundum renum ⁊ matricis ⁊ inferiorum mēbroꝝ accidentia iudicamus. ¶ Item in vrina sunt tres regiones. s. infima media ⁊ suprema. Infima incipit a fundo vrinalis ⁊ durat per spacium duoꝝ digitorum. Media regio incipit vbi terminatur infima ⁊ durat vsqꝫ ad circulum: qr circulus est in summa regione ⁊ quādo in ista summa regione est spuma: significat ventositatē ebulientez in vijs vrinalibus vel inflationē seu aliud vicium pulmonis. ¶ Circulus vero grossus significat nimiam repletionem in capite ⁊ dolorem ⁊ quando in circulo sunt quasi grana alba signū reumatis indigesti ⁊ oppilationis in epate in regione media. Et si fila volitantia albi coloris: tunc est signuz mortale. Sed si ibi quedam nebula est in sanis malum. Sed in febricitantibus si nebula sit diuulsa significat principium digestionis materie morbi ⁊ si fuerit vnita tunc significat plenam digestionem completaz ⁊ cursum laudabilem ⁊ salutem. In infima regione sunt alij lapilli arenosi: ⁊ tunc denotat ꝙ patiens est calculosus. Et si sedimen est nigrum: ⁊ tunc nisi fuerit per talem vrinam expulsio materie venenose signum est mortis.

Rina rufa significat sanitatem ⁊ bonam digestionez corporis humani. ¶ Urina subrufa sanitatem significat: sed non ita perfectam sicut omnino rufa. ¶ Urina citrina quando circulus eiusdem coloris est laudabilis est ⁊ etiam subcitrina licet non ita perfecte sicut omnino citrina. ¶ Urina rubea sicut rosa effimeram febrem significat: ⁊ si continue mingatur significat febrem quotidianam. ¶ Urina sicut sanguis in vitro significat febrem ex nimio sanguine: ⁊ tunc statiz debet fieri minutio nisi fuerit luna in medio geminoꝝ. ¶ Urina viridis quando mingitur post rubeaz significat adustionem ⁊ est mortalis. ¶ Urina rubea claritate remota omnino declinationez morbi significat. ¶ Urina rubea permixta aliquantulum nigredini vicia epatis ⁊ calefactionem significat. ¶ Urina pallida significat defectionem stomachi ⁊ impedimentum scđe digestiōis. ¶ Urina alba sicut aqua fontis in sanis significat crudelitatem humoꝝ ⁊ in acutis febribus est mortalis. ¶ Urina autem lactea cum spissa substantia si accidit in mulieribus nō ita periculosum sicut in viris ꝓpter indispositiōis matricis tunc in acutis febribus est mortalis. ¶ Item vrina lactea superius ⁊ inferius obumbrata circa mediam regionē clara idropisim significat. ¶ Itez vrina in idropico rufa vel subrufa mortem significat. ¶ Item vrina caropus significat multitudinez humorum corruptorum sicut accidit in flegmatico idropico podagrico ⁊ alijs. ¶ Item vrina nigra potest esse de calore naturali extincto: ⁊ tunc est mortalis: vel potest esse ꝓpter expulsionem materie venenose que expellitur per vias vrinales: ⁊ tunc significat salutem in quartana. al's autem semper est mortalis. ¶ Itez vrina lucida sicut cornu indispositiones splenis: ⁊ dispositionem quartane significat. ¶ Item vrina crocea ⁊ spissa subnigra ⁊ est fetida ⁊ spumosa significat ytericiam. ¶ Item vrina rufa vel subrufa inferius habens resolutiones rotūdas ⁊ albas superius aliquantuluz pinguis febrē ethicam significat. ¶ Urina in fundo vasis vsqꝫ ad medietatem clara postea non spissa ⁊ tenuis grauedinem pectoris significat. ¶ Item vrina spumosa ⁊ clara ⁊ quasi subrubea dolorem in dextro latere maiorem qꝫ in sinistro significat. Si vrina spumosa ⁊ alba sit maiorem dolorez significat in sinistro latere: frigidius est enim sinistrū latus qꝫ dextrū. Si circulus vrine nullo in quiescēte tremulus apparuerit decursum flegmatis ⁊ aliorum humoꝝ a capite per collum ⁊ per posteriora ad inferiora significat. ¶ Itē vria tenuis ⁊ pallida ⁊ clara acetosum flegma significat. ¶ Item vrina spissa plūbea circa mediam regionem nigra paralisim significat. ¶ Itē vrina spissa ⁊ lactea ⁊ pauca ⁊ crassa inferius cum squamis lapidem significat vel ostendit: si vrina sine squamis spissa ⁊ lactea pauca fuerit fluxum ventris significat. ¶ Item vrina spissa ⁊ lactea ⁊ multa guttā in superioribus partibus vel membris corporis significat. ¶ Itē vrina inferius pallida in viris dolorem renū significat: in mulieribus vitiū matricis significat. ¶ Itez vrina in qua frustra apparent si pauca sit ⁊ turbulosa vene rupturam circa renes ⁊ vesicam significat. ¶ Item vrina in qua sanies apparet in fundo vasis contigua renum ⁊ vesice putredinem vel apostemata significat. Et si in tota vrina sanies apparet totius corporis putredinē significat. ¶ Itē vrina in qua frustra apparent parua ⁊ lata vesice excoriationem significat. ¶ Item vrina atomosa per multum tempus lapidem in renibus significat. ¶ Item vrina alba sine febre in viris ⁊ mulieribus aliquando dolorem renuz aliquando impregnationem significat mulieris. ¶ Item vrina

pregnantium si vnum mensem duos vel tres ha
buerit debet multum clara ⁊ alba esse ⁊ ypostasim debet habere in fundo. Si vero quatuor ha
buerit menses: vrina tūc debet esse serena ⁊ ypostasis alba ⁊ grossa in fundo.

Solet imago in vase vrinalis tanqꝫ in speculo apparere si vrina sit mulieris conceptionem factam significat. Et si imago iudicātis apparuerit in vrina patientis febres ĩterpellatas vel epaticam egritudinem prolixitatem morbi significat. ¶ Item vrina spumosa ventositatem stomachi in mulieribus vel ardorem ab vmbilico vsqꝫ guttur ⁊ sitim significat. ¶ Item vrina virginis quasi subcitrĩa debet esse. vnde vrina liuida ⁊ nimis serena virginem declarat esse constantem.

¶ Urina turbida in qua semen apparuerit in fundo vasis mulierem iacentem cum viro significat

¶ Urina mulieris densa eam esse corruptam tūc declarat: predicta vrina saltez turbida in qua semem apparet in fundo vasis. Si vero vrina talis fuerit in viro recenter eum cum muliere coisse tunc declarat. Si vrina turbida velut subiugarium habuerit vulue matricis dolorem significat.

¶ Urina multum nigra mulieribus superueniēs: si mota aliquantulum ruborem habuerit solutionem menstruorum significat.

¶ De modo iudicandi vrinas.

Modus iudicandi vrinas est. Consideratis omnibus que a medico debent considerari sic procedēdum est. ¶ Primo videndum est de coloribus. ¶ Secundo de substantia. ¶ Tertio de contentis ⁊ sic poteris cognoscere quis humor dominatur in corpore humano.

Si igitur vrina apparuerit tenuis ⁊ alba melancolia dominatur.

Si vero apparuerit alba ⁊ spissa significat flegma dominari.

Si aūt apparuerit spissa ⁊ rubea sanguis dñatur

Si vͦ rubea ⁊ tenuis colera dicitur dominari.

Et nota super eadem.

Et nota ꝙ sanguis in anteriori ꝑte capitis dñat̃.

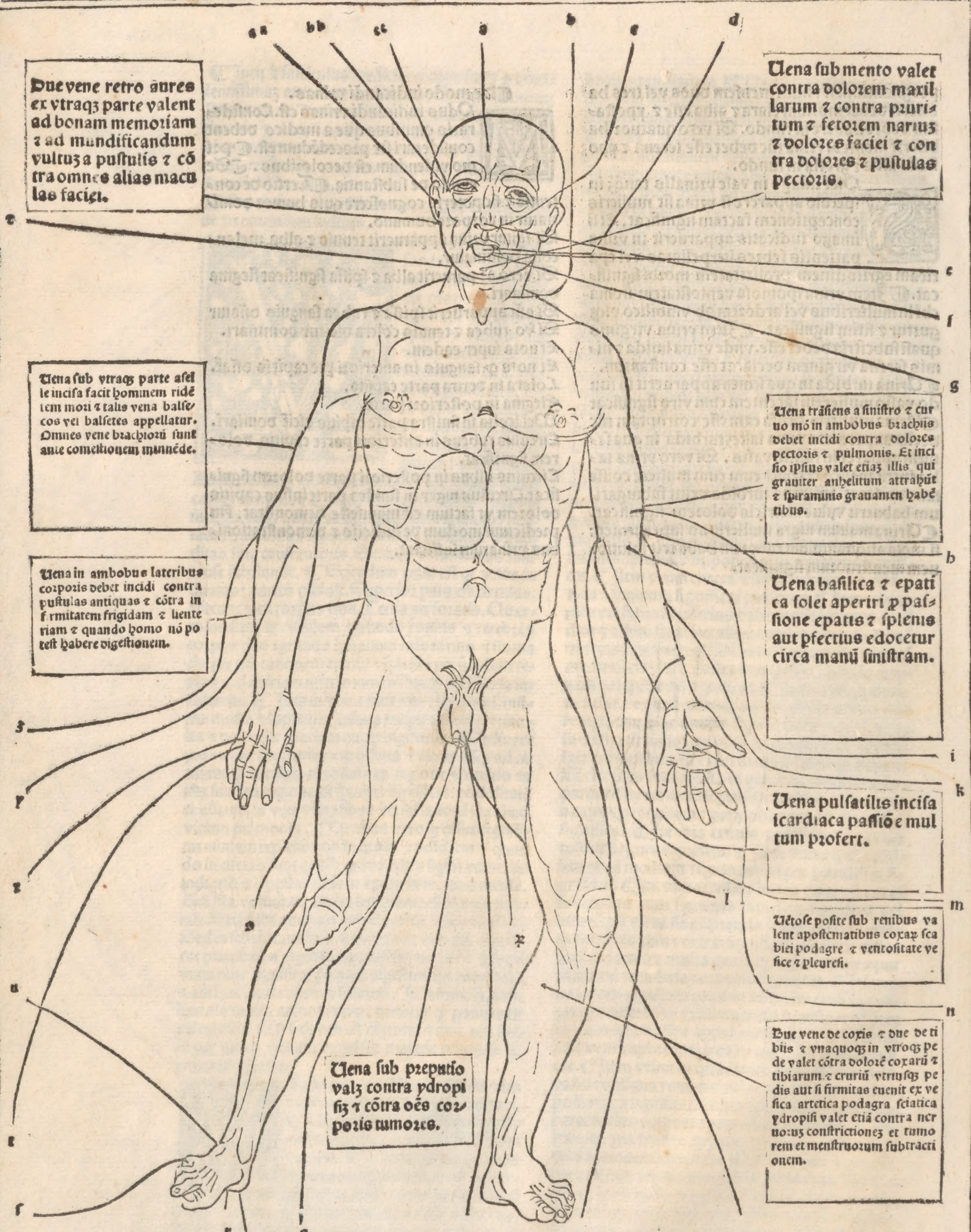
Colera in dextra parte capitis.

Flegma in posteriori parte.

Melācolia in sinistra parte capitis dicit̃ domĩari.

Circulus rubeus in anteriori parte capitis dolorem significat.

Circulus albus in posteriori parte dolorem significat. Circulus niger in sinistra parte ipsius capitis dolorem vt factum est manifeste demonstrat. Sm predictum modum de iudicijs ⁊ demonstrationibus vrinarum sufficiat.

Due vene interiores sub talis in vtroqꝫ pede valet cõtra arenã ⁊ calculũ ⁊ valent mulierib⁹ post partuꝫ nõ bene purgatis valet ẽt illis q̃ nõ sũt bñ disposite ad recipiẽdũ semen et etiã mlierib⁹ q̃ ius suũ ñ hñt.

Vena in vtroqꝫ pede supra pedicã maioreꝫ valet ꝯtra obtalmiaꝫ et ꝯtra faciei pustulas et mẽstruoꝝ retentiones et cõtra cõceptionem et ꝯtra pustulas crurium.

Due vene īferiores iuxta preputium valent tumefactionibus testiculorum et dolori renuꝫ et ficteris et vitus.

Vena supra preputiuꝫ valet contra tumores et inflationes testiculorum et cõtra omnia vicia vesice ex arena calculo et cõtra aĩa mala.

Vene saluatelle in dextra pte corporis valent contra ycteritiam. ver. Dat saluatella mihi plurima dona minuta. In naturalem tollit de corde calorẽ Purgat epar splenem pectus precordia vocem.

a Uena in medio frontis pcussa valet contra apostemata oculorum: et contra emigraneam: et contra dolores capitis grauissimos: et cōtra mentis alienationem: et ↄtra frenesim et cōtra nouā lepram.

b Due vene in collo inciduntur propter humores et reuma capitis. Nota oēs vene capitis post comestionem sunt minuēde excepta vena sub mēto.

c Uena iuxta nares incisa purgat caput et iuuat auditum.

d Due vene in faucibus oris quelibet valet contra pustulas faciei: et cōtra scabiem capitis: et contra dolorem dentium et mandibularum. Et etiam valet contra grauedinem capitis gutturis et oris.

e Uena labiorum contra apostemata in ore existētia et etiam in gingiuis et etiam in carne qua radicātur dentes.

f Uena in summitate nasi valet contra grauedinem capitis: et nimium fluxum oculorum.

g Due vene sub lingua valēt ambe contra dolores dentium et gingiuarum: et cōtra reuma capitis: et cōtra apostemata gutturis: et cōtra squinantiam: et cōtra omnia vitia oris.

h Uena cephalica capitis percussionibus inciditur: ip us capitis vt melius ex alio latere in manu sinistra in principio. Item omnes vene manuū sunt post comestionem minuēde.

i Uena cordiaca cordis seu coralis hoc est vena mediana inciditur pro passionibus spirituum et plenius in manu sinistra valor eius declaratur.

k Uena purpurea contra passiones minuitur interiorum.

l Uena iliaca et titillaris aperitur pro passionibus inferiorum.

m Saluatella in dextra manu minuēda est quādo peccat sanguis in qualitate vel in quantitate vel i vtroq;: quia epar est in dextro latere. matrix autem splen et renes ad sinistrum latus declinant.

n Uena in poplicibus incisa facit hominem incessanter incedere. Item omnes vene cruriuz ac pedum post cōmestionem sunt minuende.

o Uena sub vtroq; genu valet contra apostemata et dolores renum et lumborum coxarum et vesice: et arteticas precisiones mirabiliter curat.

p Uena gibbo incisa purgat melancoliam et cōfortat renes.

q Uenas veniens ad pollicem incisa valet idropisis et inflatis: et etiam contra ventositatem.

r Due vene secte in vtraq; parte coniuncte pudibundis valent contra omnia vitia verendorum: strangurie et lienterie passiones: et vesice et testiculorum dolores.

s Uena in vtroq; pede supra pedicam maiorez valet contra obtalmiam: et cōtra faciei pustulas: et menstruorum retentiones: et contra conceptionem: et contra pustulas crurium.

t Uena super minimam pedicam incisa valet in vtroq; pede ad coleram.

u Uena inter pollicem et indicem in vtraq; manu valet contra dolorem capitis: et cōtra dolorez oculorum: contra febres: et contra fellis effusionem: contra obtalmiam: et contra ruborem et fluxum oculorum.

x Due vene exteriores saphene sub tales i vtroq; pede fleubotomia contra dolores Auchaium: et contra inflationes et apostemata testiculorum.

y Uena in vtraq; manu supra minimū digitum valet contra icteritiam: et cōtra omnia vicia splenis. Et contra frenesim et quācūq; febrem.

z Uena epatica habet initium a stomacho: a corde: a iecore: et est posita vel locata ad extremaz partem brachij: et si nō bene incidunt predictum locuz facit tumescere. Et etiaz ex hoc generantur apostemata et spasmus in brachijs et digitis: et etiam stomachi et splenis: et etiam cōtra fluxum sanguinis de naribus: et etiam contra punctiones seu stimulationes lateris. Et incisio ipsius precipue et principaliter debet fieri i nonis maij: hoc est sequēti die post festum sancti Joannis crisostomi.

et Uena mediana capit initium suum a pulmone. Et est in medio brachij posita vbi nō est mus. Et si nō bene incisa fuerit dat spissum sanguinez. Et si bene inciditur valet contra omnes dolores membrorum cordis stomachi costaruz et laterum. Et etiam si nō bene incisa fuerit saniem plurimam et pessimā mitteret: et vulnera famosa: et ad perniciez hominē deducit: et precipue: et pncipaliter incisio vene predicte debet fieri nonis septembris: hoc est circa festum Natiuitatis beate virginis Marie.

ɔ Uena Cephalica a capite habet principium et per illam venaz transit alia vena que mus nuncupatur que aliquādo inciditur loco cephalice per negligētiam: et talis incisio importat tumositatem et propinquam mortez. Sed incisio vene cephalice valet cōtra fluxum oculorum: et contra omnes dolores capitis: et etiaz incisio vene predicte valet contra caducuz morbum: et incisio ipsius bona est sequēti die post festum sancti Ambrosij seu in nonis Aprilis.

ꝑ Due vene in occipite ex vtraq; parte valent cōtra querelaz capitis inani: et stuporez mētis: et amissionem rationis.

aa Uena in concauitate aurium ex vtraq; parte valet contra tremorem capitis: et contra tinnitum aurium: etiam valet contra nouellam surditatem.

bb Due vene in timporibus valent contra dolorem aurium: nimiam effusionem lachrymarum de oculis: et contra emigraneam: et ƀm Auicēnam nō debent minui in quibus requiritur potentia generādi: quia per istas venas euacuatur spiritus: qui a natura missi sunt ad fetum generandum.

cc Uena in angulis oculorum in quelibet parte valet ad clarificanduz visum: et contra omnes fluxus et maculas oculoruz: et maxime albulam et nebulam: et palpebre inuersionem.

¶ Ista tabula tractat de iudicijs venarum ⁊ de mi nutionibus earundem vna cum cautelis.

Minutio alia per metatesiz: alia per antifrasim. ⁊ si sit inueterata passio fiat minutō per metatesiz. Si vero recēs per antifrasiz. per metatesim debet fieri quando ex eadē parte in qua est egritudo extrahitur sanguis per antifrasim fit quando ex cōtraria parte fit minutio seu fleubotomia quod est idē. Considerandum enim est an materia fuerit furiosa vt in antrace per metatesim:tunc debet fieri minutio. Similiter si quis punctus fuerit ab animali venenoso per metatesiz minuatur. Sed quia iuuenes humidant calidis humoribus:in horum calidorum humorꝫ causa debent fleubotomari. Cū igitur sanguis humidet ante tertiā ⁊ colera inter tertiam ⁊ nonā ⁊ ipsi iuuenes in his horis debēt fleubotomari. Si.n. humides frigidis humorib⁹ ⁊ maxime melancolia in hora melancolie.i. post nonam. preterea vt ait Galienus in tegni. Si quis habet stomachum debilem cauere debet fleubotomiaz ⁊ maxime de venis que sunt implicatiuis brachiorum. Et nota ꝙ luna non sit in medio geminorum quādo minuitur de ipsis venis implicatis ipsorum brachiorum neqꝫ etiam super spatulas vētose debent apponi. Et si sanguis exierit niger tollatur vsqꝫ sit rubicūdus. Si spissus vsqꝫ sit rubicūdus:⁊ vsqꝫ ad tenuitatē. si aquosus vsqꝫ ad grossiciem. Et si sanguis non pōt exire:clauso.n. fleubotomie vulnere cū digito postea subito cum maiore ipetu exit sanguis ⁊ fumosus. Cautela alia.

In fleubotomia quatuor pōt attendi scilicet: tempus consuetudo : etas ⁊ virtus. in tpe calidissimo nō dꝫ fieri fleubotomia:qꝛ humores sunt pturbati:⁊ sic exirēt ita cito boni sicut mali. nec in tpe frigidissimo qꝛ humores sunt cōpacti in corpe ⁊ difficiles ad educēdū ⁊ citius exirent boni qꝫ mali. In noua vero luna non dꝫ fieri fleubotomia:qꝛ corpora sunt ab humorib⁹ euacuata sed p fleubotomiā magis euacuarent. Cōsuetudo dꝫ attēdi. si senex nō consueuit fleubotomari nō minuat pp consuetudinē ⁊ debilitatem. Etas etiā est attēdenda quoniam ante duodecim ānos nullus dꝫ fleubotomari neqꝫ senex senio cōstitutus. Tamen sunt qdam fortes ⁊ vigorosi ⁊ tales pñt magis minui: virtus.n. cōsiderat maxime : fortes enim minui debēt: debiles vero nō: vñ virtus ⁊ etas magis attēduntur qꝫ tempus ⁊ consuetudo.

¶ Ista conueniunt fleubotomiato.

Fleubotomiato ista cōueniūt. panis fermentatus benecoctus triticus vinū leue qð stomachū nō grauat oua sorbilia pisces aspratiles ⁊ carnes porcine ouine arietine pulline. Iuuenū bestiarꝫ parua poma q̄ tūc reperiūtur: caules nō comedātur: qꝛ generant venenū in stomacho neqꝫ caseū nec aliqua q̄ de eo cocta sūt. Ait nāqꝫ Galienus Ipocra. ampho. lxiiij. pticule qnte. lac dare febricitantibus vel caput dolētibus pessimū est: ipsa die somnū vitetur. Nam p somnū solet q̄dam parua accensio febriū accēdi ⁊ lippothemiā incurrere. i. defectū cordis vel tenebrositatem oculorꝫ vt quibusdam extasim pariat.

¶ Utilitas fleubotomie.

Fleubotomia.n. mentem sincerat: prebet memoriā: sensum subtiliat: vocē subtiliādo clarificat: lumē acuit: auditū tēperat: digestionē puocat: stomachū adiuuat: sanguinē malū expellit: naturā cōfortat. Et cū ipsa malos humores extirpat. Et lōgius vite sanitatez āministrat. vnde ait Auicenna quarta primi. capi. xx. in principio. Fleubotomia est vniuersalis euacuatio oīum humorum: laborans ex sinotho. i. ex nimio sanguine vel ex sinothio. i. ex sanguine putrefacto statim minuatur omni tpe cōi nisi ꝙ luna fuerit in medio signo geminorum. Dicitur autem a sinos qð est febris ⁊ nocha qð est sanguis versus. Sinocha de multo: sed sinochus putrefacto.

Laborans effimera contra sinotham inflatam minuat de vena madiana ⁊ de vena cordiaca dextri brachy in estate. sinistri vero in hyeme. ¶ Effimera eniz est febris que durat per vnum diem vel parum plus vel parum minus. ¶ Laborans effimera ex causa calida vel ieiunio minuatur de vena capitis vtriusqꝫ brachij. ¶ Laborans effimera ex ieiunio ⁊ frigiditate caueat minutionem. ¶ Laborans ex frenesi minuatur de vena capitis vel de vena in medio frontis. ¶ Laborans effimera ex debilitate minuat cum setis porcinis de naribus suis. ¶ Laborās effimera ex litargia minuat inter medium ⁊ auriculare. ¶ Laborans ex squinantia minuat de cephalica vtriusqꝫ brachij. ¶ Laborans effimera ex apostemate minuat de vena veniēte ad auricularem digitum. ¶ Laborans effimera ex pleuresi minuat de vena cordis per metatesim hoc est si pleuresis sit in sinistro latere fiat minutio in sinistro brachio. Et si pleuresis in dextro fuerit brachio seu latere: tūc fiat minutio in dextro latere vel brachio. ¶ Laborans ex quotidiana interpellata minuat de vena mediana id est ð vena cordis. ¶ Laborans ex quotidiana ex vtroqꝫ flegmate minuat de vena dextri brachij in estate. sinistri vero in hyeme. ¶ Laborans ex flegmate salso cum pruritu fiat scarificatio in tibijs. ¶ Laborans ex tertiana minuat de basilica id est de vena epatis dextri brachij in estate. sinistri autem in hyeme. ¶ Laborans ex quartana minuat de saluatella sinistre manus inter mediū ⁊ auricularem. ¶ Laborans ex quacūqꝫ acuta minuat de basilica vsqꝫ ad quartum diem. ¶ Laborans ex febre ethica minuat de mediana. i. de cordiaca. ¶ Laborans ex ydropisi quacūqꝫ minuat de vena epatis dextri brachy in estate. sinistri autez in hyeme. ¶ Laborans ex ictericia de basilica vtriusqꝫ brachij in estate ⁊ in hyeme. ¶ Laborās ex melancolia inania ⁊ frenesi minuat de vena que est i medio frōtis. ¶ Laborans ex epatis calefactione minuat de basilica dextri brachii. ¶ Laborans ex vitio splenis minuat de saluatella sinistre manus. ¶ Laborans ex vitio renum matricis ⁊ vesice minuat

de saphena interiori idest de vena que est sub talo interiori vtriusq; pedis. ¶ Laborans ex ventositate ⁊ inflatione incidatur vena que dirigitur ad pollicem vtriusq; pedis. ¶ Laborans ex partibus inferioribus minuat de saphena interiori ⁊ exteriori pedis. ¶ Laborans ex sciatica minuat de saphena exteriori pedis partis dolētis. ¶ Laborans ex podagra minuat de saphena ⁊ de basilica interiori ⁊ exteriori vtriusq; pedis.

¶ Remedium.

¶ Contra inflationem venarū post minutionem. Recipe rutam absinthium ⁊ ordeum hoc totū cōtunde: ⁊ in patella calida cōfice ex illis ad modū emplastri ⁊ liga super tumorem ⁊ sanabitur.

¶ Aliud remedium.

¶ Contra debilitatem venaꝝ cum homo senserit ꝙ est piger ⁊ grauis in toto corpore ⁊ plenus doloribus ante ⁊ retro ī capite suo talis minuat sanguinē de vena epatica q2 mirabiliter ꝑ hoc curabitur. Super isto dicit Galienus q2 generat humores pessimos in sanguine illo: intrinsecus sanies ⁊ vlcera magna generātur ⁊ oriuntur si cito minutio nō occurrat ꝑ venas naturales. Et quasi eedez vene naturales nō recuperātur q2 sunt debilitate per naturaz īmundam hominis sine imminutiōe q2 sunt obstructe sanguine malo. Ideo aperiri debent alis destruerētur: sicut auꝝ q̄z diu sepelitur ⁊ calidatur in igne. Taliter etiam homo destruitur si sibi minutione mediāte non succurratur vel aliis medicinis. Itē dicit Ipocras amphorisma prima ꝙ homo nimis languoribus debilitatus per minutionem sanabitur ⁊ dissoluitur.

Si igitur tempus bonum fleubotominandi ꝯm electionem ⁊ nō necessitatem quātum ad locum lune ⁊ nō aliarum planetaruz quod tamē est necessariuz pro tempore multo bono ⁊ laudabili optas scire. Nota primo regulas generales. Prima in tempore nouilunii et plenilunii nō valet fleubotomia. Et si luna nō fuerit in bono signo. item incidere mēbrū cum ferro luna existente in signo illud mēbrū respiciente horrēdū est. item luna existēte in signis aeris vel igneis plus valet operatio vene q̄z ipsa existēte in signis terrenis vel aquaticis. Quapropter iuuenes vel viri in augmēto lune sunt fleubotomādi. senes vero in defectu versus. Luna vetus veteres: iuuenes noua luna requirit. item tpe veris ⁊ estatis fleubotomia fieri debēt de parte dextra. Tēpore autem autūni et hyemis de pte sinistra. versus. Ver estas dextras autūni hyemis quoq; sinistras. Incidūt venas morboso sanguine plenas. In se vel iuuene si sint vene sanguine plene. Omni mense bene confert incisio vene.

Cum igitur quātum ad signū lune tēpus minutiōis scire volueris tūc predicta videas quādo luna fuerit in signo bono ⁊ valente pro minutiōe tūc ipso die minutio erit bona. Stante illo ꝙ eodē die nec sit nouilunium nec plenilunium: ⁊ sic de aliis regulis ꝓut dictum est obseruatis. Et si potes aspectum lune ad alios planetas ⁊ ascendētia cōseruare bonū erit. Nam stat ꝙ luna sit in bono signo. sed forte coniuncta vel aspecta aspectu malo a saturno vel a marte. Et si quidem ex parte signi lune valet apertio vene. tamē ꝓpter coniūctionem vel aspectum nō valet. Si tamē hec oīa haberi nō possunt: habeatur tamē luna in signo bono ⁊ satis ad presens erit: pro tpe electionis: ⁊ iste sunt regule astronomicales.

¶ Medicinales vero sunt alie multū necessarie que alibi videri debēt: obseruentur tamē iste. Primo ꝙ aer filius diei sit clarus temperatus: nō multum frigidus: aut calidus: nō turbidus: aut pluuiosus: aut corruptus. versus. Jan. feb. april. maii noue. sep. atq; decēber. versus. His minue venam lunam dum videris aptā. In his festis cōmuniter celebraī fleubotomia.

¶ Item alii versus. Martini Blasii Philippi Bartholomei. Venas precidāt vt longo tempore viuāt. In his metris continentur festa circa que festa ꝓprie cōtingit fieri cōiter fleubotomia. Non ꝙ semper valeat in illis festis sed proprie illa festa.

¶ De iudicio cruoris.

Ad iudicandum cruorem de vena āmissuz. Primo si est spissus male se habet circa pectus. Si flaueus male circa splen. Si glaucus male habens circa iecur. Si aūt durus ⁊ niger nimis timuisti. Si est rufus habēs nigrum circulum est causa debilitatis capitis. Si autē est rufus niger durus ⁊ coagulatus time paralisim. Si autem est niger ⁊ aquosus nimis time febres q̄rtanas. Quādo enim est aqua inferius ⁊ aqua superius tūc ydropisim. Cum aūt est cruor valde rufus ⁊ parum aque habens superius hilarem vultum facit: ⁊ est signum sanitatis.

Versiculos nota quibus cernes experimenta.
Sanguinis emissi de venis ordine tali.
Si cruor est albus hominis quasi spuma repertus.
Tussim designat: pulmoni doloriq; paratur.
Et si ceruleus sanguis fuerit speculatus:
Est de feruore: tunc dolor in iecore.
Sanguis preterea ⁊ nare videtur in vnda:
Fisicus hunc hominem pati dicit lapidem.
Si siccus sanguis fuerit variiq; coloris:
Et velut collum columbi sit rubensq;:
Talem paralisis vexat vbiq; satis.
Si sanguis pure pellis dinoscitur esse:
Inter cutanea pestis ibi tunc dominatur.
Si natitant globuli tunc fiant vulnera causam.
Si rufus pulcher sit ⁊ vnda parumper.
Est talis sanus non tibi sit iste dubius.

¶ Debet autem minutus sibi cauere maxime in primis trib⁹ dieb⁹ a supfluo cibo ⁊ potu aut forti exercitio. i. labore ⁊ supfluo sōno maxime in prima die: tristitiaq;: ⁊ sollicitudīe: hec. n. sanguinē corrūpūt ⁊ in genus melācolie cōuertūt. Quartoq; die vel q̄nto postq̄ vult⁹ solidatū fuerit. balneuz ītrare ⁊ tpate ibidē manere iuuatiuū est: fiat autē ipso die existēte ī balneo moderata ⁊ suauis fricatio circa corpus: exiens autem a balneo caueat sibi a frigore: immo oportet vt inuolutus sudario ⁊ sufficientibus operimentis vestitus maneat in domo temperati aeris. Versus.

Prima dies vene gaudet moderamine cene.
Altera leta dies: tertia vero quies.
Postq; dies quartus cunctos exterminat actus.
Hincq; dies quintus virtutes colliget intus.
Balnea sexta petit: sed septima vult spaciari.
Precipit octaua ludere cum domina cara.

❡Sequitur de.xij.signis zodaici:⁊ ꝑmo de ariete.
❡Luna existente in ariete bonū ē sanguinē minuere de brachiis.balneū itrare.scribere icipere. Fenū falcare. Ad mercādū ire.forameē cemēti incedere. Et oia quecūqꝫ igne fiūt bonū ē opari:malū ē medicari. Turrimꝫ ⁊ castrū vel domū edificare incipe: nō ē bonū sanguinē de manibꝰ minuere nec vētosas ponere debes.

Taurus.

❡Luna existēte in tauro bonū est sanguinē minuere:hortos facere:seminare vineas.⁊ arbores plātare. Nam cito crescūt ⁊ multuꝫ durabūt: bonū est mansiones edificare:vxorē ducere:⁊ oia lignea opa incipere:bonū ē terras emere sicut agros ⁊ hmōi:⁊ arare incipere:malum est medicare collū:oculos: guttur:⁊ vngulas.

Gemini.

❡Luna existente in geminibus bonū est incipere ea que ptinēt ad duo.s.ad matrimoniū: ad societatem:de amicitia tractare:bonū stabilia facere. Incipere plantare. Ire ante iudices:malū est medicare in humeris:scapulis:brachijs:vlnis ⁊ manibꝰ: seu vngues de manibus incidere. Item icipere minuere de brachiis:bonum tamē potionem sumere.

Cancer.

❡Luna existente in cācro bonū est sanguinem minuere ⁊ medicinā sumere:⁊ facere ea que cuꝫ aqua fiunt vt sunt:molēdina:piscine:⁊ aqueductus:itrare nauē:iter accipere:nouā domū intrare:⁊ mutare de vna domo in aliaꝫ:⁊ vxorē ducere:⁊ bestias minatas emere:vt porcos:oues: capras:⁊ cōsimilia. Malum ē medicari pectus:pulmonē:⁊ splenē:⁊ domū edificare.

Leo.

❡Luna existēte in leone bonū est icipere ea q̄ cum igne fiunt:fundare castra:domū intrare:loq potestatibus seu principibus:cōfirmare matrimoniū. malum est medicari stomachum:Cor:⁊ pectus:latera potionem ⁊ medicinā sumere. Malū est etiaꝫ medicari Epar ⁊ omnia interiora iter longū incipere nouā vestē induere.

Virgo.

❡Luna existente in virgine bonū seminare:⁊ colere terram:⁊ plātare vineas:⁊ arbores:⁊ hortos facere:scribere incipere:⁊ oia operari que vis geminari: tractare pacē:induere nouā vestē. malū est medicari ventrē ⁊ omnia iteriora vētris. malum etiam est vxorem ducere qꝛ sterilis erit aut paucos filios generabit:locū mutare:⁊ facere ea que cum igne fiūt. sed medicinam sumere multum laudabile est.

Libra.

❡Luna existente in libra bonum est sanguinem minuere:rōneꝫ ponere. Emere vendere pōderare oia que sunt ponderabilia. malū est medicari interiora ventris. Renes ⁊ vesicam ⁊ ea que sunt vsqꝫ ad pudibunda:⁊ oia incipere facere que cum terra fiunt.

Scorpius.

❡Luna existēte in scorpione non video q̄ sit aliq̄ bonū facere:qꝛ tūc est in suo casu ⁊ īfortunio. Ideo ipsa debilitatur ⁊ impeditur in bonis opationibus tn̄ bonū est balneari ⁊ ea facere q̄ cū aqua ⁊ de aqua fiunt. Maluꝫ est medicari mēbra virilia vt preputium:anū:vel aliquē vulneratū:arborem ⁊ montem ascēdere. Iter facere ⁊ ꝑcipue per terram vel per nauim.

Sagittarius.

❡Luna existente in sagittario bonuꝫ est sanguinem minuere:balnea intrare:caput radere:capillos precingere:discordes reconciliare: copulationem inter amicos facere:societatem firmare:puerum ad artem applicare:matrimoniuꝫ intrare seu ordinare:sed nō pficere qꝛ sterilis erit vxor in pueris ⁊ superba. bonum est facere omnia que pertinēt ad cōstructioneꝫ domoꝝ:terram colere:⁊ hortos facere:maluꝫ est facere medicari coxas:femora additiōes mēbrorum.

Capricornus.

❡Luna existente in capricorno. bonum est facere ea que cum terra ⁊ de terra fiunt vt seminare ⁊ vineas plantare venari aucupari:⁊ omnia instabilia exercere. Iter incipere versus meridiem. malum est vxorem ducere:⁊ facere ea que cū igne fiunt. Non est bonum minuere nec potioneꝫ sumere:nec in genubus nec in neruis facere medicinam:nec in aqua laborare.

Aquarius.

❡Luna existente in aquario bonū est vxorē ducere intrare domū. Iter incipere ad oriētem loqui platꝰ ⁊ oibus aliis dignitatem habentibus. maluꝫ est medicare tibias ⁊ cetera vsqꝫ ad cauillas pedum. Iter longū incipere.

Piscis.

❡Luna existente in piscibus bonuꝫ est sumere medicinam ⁊ potionem. Et quicquid pertinet ad geminationem vt amicitias tractare: rōnem ponere: vxorem ducere. Et ea facere que ad aquam ptinēt vt molendina ⁊ aqueductus. Iter per aquas icipere:⁊ fundare ecclesias ⁊ alia edificia. malum est pedes medicari ⁊ omnes partes eorum.

Taurus Virgo Capricornus.	frigida ⁊ sicca
Cancer Scorpio Pisces	frigida ⁊ humida
Aries Leo Sagittarius	calida ⁊ sicca
Gemini Libra Aquarius	calida ⁊ humida

❡Et nota ea q̄ dicta sunt d̄ fleubotomia de.xij. signis zodaici debent intelligi solum ꝫm motū lune:⁊ non alioꝝ planetaꝝ quo ad tempus electionis pro sanitate conseruanda:nō aūt ad tempus necessitatis igitur nec signū nec horum considerare:qꝛ indigenti nulla lex est imposita. Indigēs igitur aut expectare dꝫ:sed minuere in nomie domini nostri Jesu xpi duꝫ necesse est:⁊ oꝫ. versus.
Ar li de vena bene fundunt vena sagitta.
Can ca pi s vir media cetera dico mala.

Fleubotominandū est omni tempore si necessitas vrget:⁊ maxie luna.iij. viij. xi.xiij.xvi. xvij.xxij. xxiij.xxvi. Quia tūc minutio melior est q̄ꝫ alijs diebꝰ. Item sanguinem minuere vtilissimum est ab.viij.kal. Julij vsqꝫ ad.xv.kal. Augusti: qꝛ tūc crescit ⁊ augmētatur sanguis. Dies caniculares ītitulatur a.xv.kal. Augusti vsqꝫ ad nonas septembris in qbus nō est fleubotominādū: nec potio est accipiēda. fleubotomia nō est vtilis ab

viij. kal. octobris vsq3 ad. viij. kal. octobris vt nociuos humores quos estiuũ tempus cõtraherat: Autũnus deperdat ⁊ sicca colera vsq3 ad scdm autumnum securus eris.

S Anguinem non minuas nec de ansere comedas: neq3 potionem sumas. viij. ⁊. ix. die April. ⁊ kal. Augusti: ⁊ vltima die Decembris presertim ⁊ vltima die Junij: quia tunc vene nimis plene sunt Ideo in hominibus ⁊ pecudibus fleubotomie incisis vel alijs animalibus vulneratis periculosum est: homo etiam qui in istis diebus natus est vel fuerit: aut morte mala: aut maximo labore peribit.

¶ Item die Januarij vltimo ⁊ Februarij vult primo: homo qui natus fuerit post mortem suã nũq̃ putredine soluetur. Et nota q̇ homies sani de mane habent vrinam albam. Ante prandium rubeã. Post prandium candidã. Et ante cenam calidã. Cauendum est etiam summe ne aliquis in subnotatis diebus minuat: quia pericula ex hoc eueniũt infrascripta. Si sexto kalendas Januarij aliquis sanguinem trahit: aut moritur infra annum: aut visus: aut alius sensus ei minuetur: aut febre capiet. Si octauo kalendas Februarij: aut mortem aut spasmum cordis: aut paralisim patietur. Si pridie kalendas Martij: aut moritur: aut spasmum: aut paralisim: aut febrem sucurrit: etiam si quis quocũq3 die alio in predicto in Martio minuetur ille in Augusto febricitabit. Si tertio idus Aprilis: aut statim aut quarto die morietur: aut patietur febrem: aut spasmum. Si tertio vel quinto kalendas Maij: aut moritur aut febres incurrit: aut dissolutionem mentis habebit. Et si primo nonas Maij: aut moritur: aut emigraneam patietur. Si tertio idus Junij: aut epilensiam: aut elephantiam incurrit. Si Octauo kalendas Julij: aut moritur: aut in extasim vertitur: aut in iecore dolebit. Et si quinto nonarum Julij: aut moritur: aut obliuiosus erit: aut viscera in frigora sustinebit. Si nono kalendis Augusti: aut statim: aut quinto die moritur. Et si eodem die potionem sumpsit ante trigesimam diem morietur. Si tertio kalẽdas Septembris: aut infra annum morietur: aut frenesim patietur: aut visus oculorum eius extinguetur: aut scabiem: aut pruriginem: aut sudorem fetidum sustinebit. Et si tertio nonas ipsius Septembris: aut moritur: aut spasmum habebit. Si duodecim kalendas Octobris aut moritur: aut ebetudo sibi occurrit: aut icteritius erit.

¶ Sequitur de duodecim mensibus.

¶ De Januario.

J Niano claris calidis cibis potiaris.
Ne tibi languores sint aptos sumere liquores.
Nec minui cogita: ꝯtraria fercula vita.
Balnea sint grata hec potio sit moderata.

¶ Februarius.

Signitur occulta februo febris tibi multa.
Si comedis betam necnon aucam vel anetam.
Potio sumatur: in pollice tunc minuatur:
Frigida vitentur sed balnea sana videntur:

¶ Marcius.

Marcius reserat humores: gignitq3 dolores.
Sume cibum pure coctana si placet vre
Balnea sint assa nec dulcia sint tibi cassa
Uena nec habenda nec potio sit minuenda.

¶ Aprilis.

Se probat in vere vires aprilis habere.
Cuncta renascuntur pori tunc aperiuntur.
Vincq3 scalpescit corpus sanguis quoq3 crescit.
Ergo soluatur venter cruor et minuatur.

¶ Maius.

Maio secure laxari sit tibi cure.
Scindatur vena sed balnea dentur amena.
Cum validis rebus sint balnea seu speciebus.
Potibus astricta sit saliua cum benedicta.

¶ Junius.

Qui vult solamen iulio ꝓbet hoc medicamen.
Uena non cedat: nec ventrem potio ledat.
Somnum compescat: ⁊ balnea cuncta pauescat.
At venerem vita sit anetum saluia tuta.

¶ Augustus.

Quisq3 sub augusto viuat moderamine iusto.
Rare dormitet: frigus coitum quoq3 vitet.
Nec minui cogita: contraria fercula vita.
Potio vitatur: ac lotio nulla paratur.

¶ September.

Fructus maturi septembre sunt valituri.
Sed pira cum vino: panis cum lacte caprino.
Atq3 diuretica potio tibi fertur amica.
At venam pandas species cum semine mundas.

¶ October.

October vina prestat: valetq3 ferina
Necnon ancina caro conuenit ⁊ volucrina.
Quantum vis comede: sed non precordia lede.
Quãuis sit sana tamen est repletio vana.

¶ Nouember.

Ista nouembre datur tibi regula medo bibat.
Si vita queritur mel ⁊ zinziber comedatur
Balnea cum venere tunc nullum constat habere
His vir senescit ydropisis quoq3 crescit.

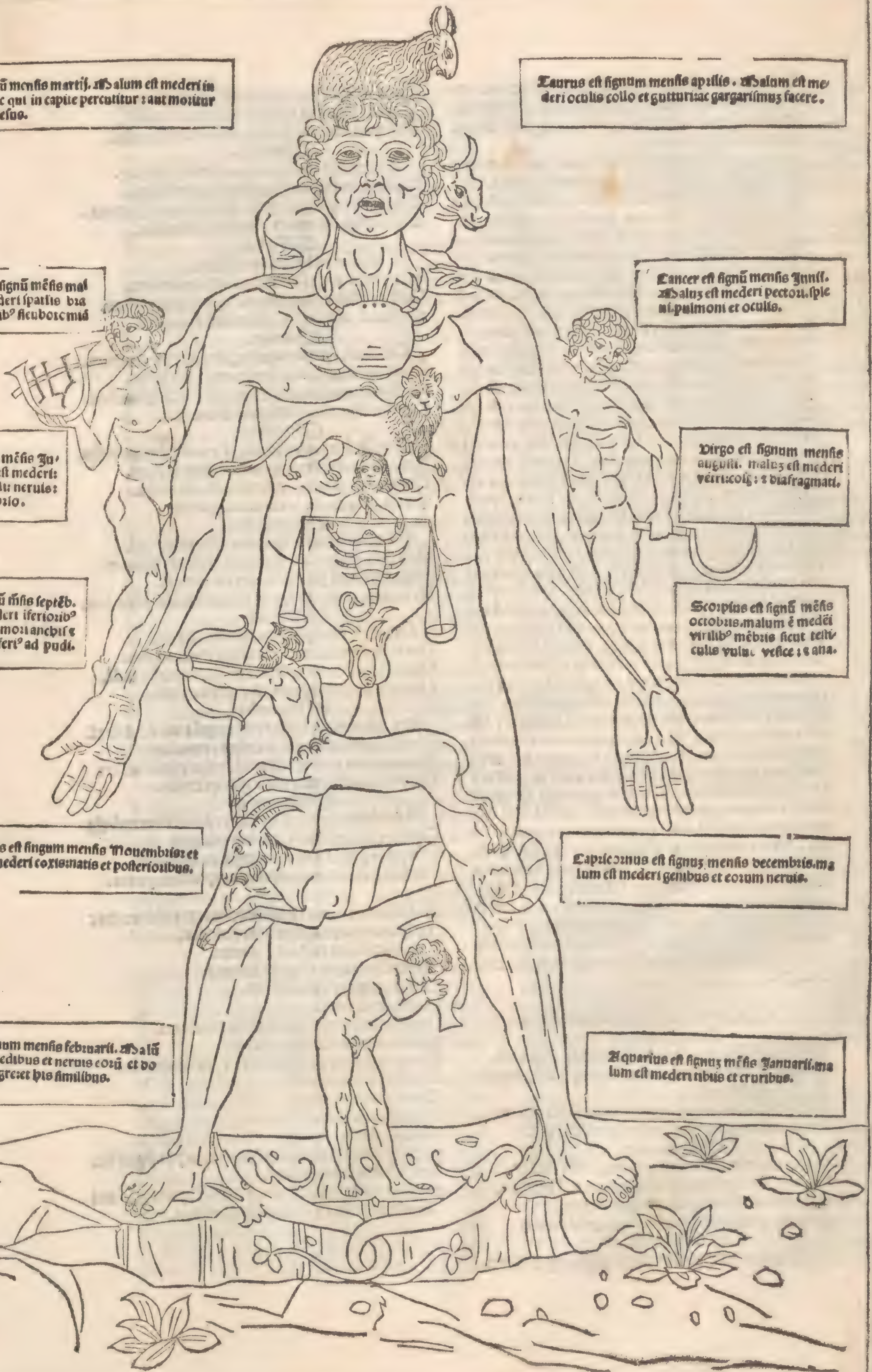
¶ December.

Sane sunt membris calide res mẽse decembris
Caulis vitetur: capitalis vena seccetur
A frigore caput tegas vt sanus bene degas.
Ne nimis egrotes cinamoma repuntica potes.

¶ Aries in prima constitutione cepit videre: hoc est q̇ hominis caput habere dicitur.
Taurus: habet collum ⁊ guttur.
Gemini: spatulas vsq3 ad manus.
Cancer: pectus ⁊ pulmonem.
Leo: stomachum.
Uirgo: epar: ⁊ intestina: ⁊ circa ventrem.
Libra: renes. anchas: ⁊ vesicam.
Scorpius: circa verebunda: ⁊ vasa seminaria.
Sagittarius: coxas.
Capricornus: genua.
Aquarius: tibias.
Pisces autem pedes.

¶ Et ita membra humani corporis per signa super celestia diuiduntur.

¶ Luna existente in signo membri patientis nullum medicamen facias illi membro.

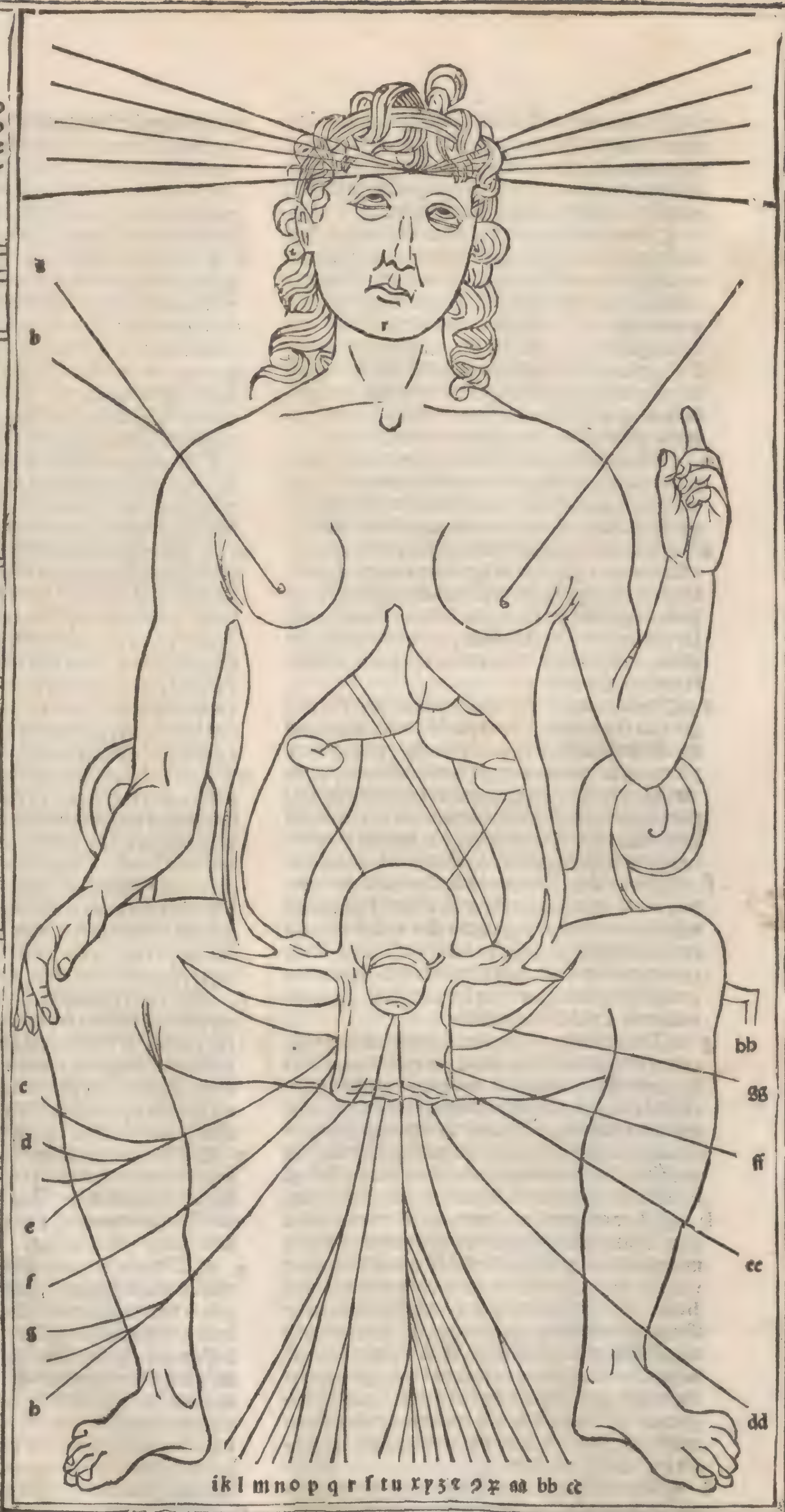

Aries est signū mensis martij. Malum est mederi in capite et tunc qui in capite percutitur: aut moritur aut remanet lesus.
Taurus est signum mensis aprilis. Malum est mederi oculis collo et gutturi: ac gargarismuz facere.
Gemini est signū mēsis mai malū est mederi spatlis brachijs: et manib⁹ sicut dorso cmis
Cancer est signū mensis Junij. Maluz est mederi pectori. splení. pulmoni et oculis.
Leo est signū mēsis Julij. Malum est mederi: stomaco: cordi: neruis: lumbis et dorso.
Virgo est signum mensis augusti. maluz est mederi vētri: colō: et diafragmati.
Libra ē signū mēsis septēb. malū est mederi iferiorib⁹ vetri. Sic femori anchis et pius et q̄ sūt iferi⁹ ad pudi.
Scorpius est signū mēsis octobris. malum ē medēi virilib⁹ mēbris sicut testiculis vulue vesice: et ana.
Sagittarius est singum mensis Nouembris: et malum est mederi coxis: natis et posterioribus.
Capricornus est signuz mensis decembris. malum est mederi genibus et eorum neruis.
Piscis est signum mensis februarij. Malū est medicari pedibus et neruis eorū et doloribus podagre: et his similibus.
Aquarius est signuz mēsis Januarij. malum est mederi tibijs et cruribus.

Litargia
Cephalica
Casus capillorum
Camphilargia.
Totū i frōte añ ꝛ retro
Omnis calor de humo
re de ambulatorio ꝛ de
ventositate que vagan-
tur de loco ad locum.

Vngues mali

Secundina est quedaz
membrana in qua ia-
cet puer in matrice.

Ictericia. siccitas hu-
mor lepra morphea pa
ralesis ex frigida causa
vel calida frigus cōstri-
ctio pororum.

Melancolia
Mania
Frenesis
Menopeya
In fronte ante et retro
Emptoica.
Empima
Pleuresis
Ptisis
Fluxus reumatis
Fluxus oculorū

Vngues mali ꝛc.

Sequit̄ ordiarie in infra-
scriptis circulis de cōcep
tiōe quō mulier volens
cōcipe se hēre ōbeat mu
lier cōcipe volētes vide-
at ne matrix sit hūorosa
nimis nec nimis sicca
nec feruida nec nimis fri
gida seruato ordine mē
struali pregnationis nec
habūdās varijs liquori-
bus vl' albis sꝫ sanguine
is ꝛ nec plurimis ꝛ nec
paucis sitqꝫ mulier faci-
lis digestionis et ꝯserue
tur corpus intemperie.

Diafragma ē pellicula
diuidens nutritiua a spi
ritualibus

Ictericia siccitas humor
lepra morphea palesis
ex frigida cā vel calida
frigus ꝯstrictio pororū

Notanda sunt aliqua signa cōceptionis ipsius mulieris. Primuz.n signū ē q ex pte coitus cognoscit̄. Si.n.mulier qñ fuit in coitu cū viro post coitum frigus sentit ꝛ dolores in renibus signum est cōceptionis. Itē si color faciei vltra modū ꝛ ſm morez solitum est mutatus signū est cōceptionis. Itē si ali qua cibaria cōcupiscit sicut terrā vel carbones: signum ē conceptionis. Itez si vis scire vtrū masculus vel femina ē cōcepta si color faciei ē rube' leuis ꝛ venter in dextra pte tūc scit ꝛ rotūdat̄ ꝛ lac de mamillis spissum ꝛ bene co ctum ꝛ digestuz exierit: ꝛ si ponatur sup aliqđ corpus bene pollituz ꝛ tersuz ꝛ non diuiditur secundum partē: sed constabit tunc est masculus.

a ¶Quando mulier dolet vbera. Recipe plantaginē 7 cōtunde bene 7 super vbera liga: vel recipe cepe 7 pista 7 cōcute cum antiqua axungia: sed prius axungiā mitte in aquā vt sal extrahat 7 postea emplastra super mamillam.

b ¶Si mulier lactans puerū deficit lacte bibat medonē 7 ceruisiam iuuenē 7 ꝑncipaliter caueat ne bibat vinum: simul excoquatur feniculum cū semine suo in iuueni ceruisia 7 suaui 7 bibat illō 7 comedat etiā illud semē feniculi 7 abūdabit in lacte copiose. Sera. Coli. Ysaac. Haly. Plinius li. ij. caplo. iij. Itē accipiat pulegiū 7 misce cū vino 7 da bibere nutrienti puerꝝ omni die 7 habebit lac copiose. Macer. Item menta de mane comesta ꝓdest mulieribus pueros lactantibus.

c ¶Ad expellēdum fetū de muliere nouiter cōceptum. Recipe castoreū 7 coque in vino vel in braxis 7 bibe mane 7 sero et exiet si erit masculus. Si aūt femella fuerit nullo modo expellens eam.

d ¶Cōtra hoc quando secundina post partū nō educitur tunc pulueriza lapidē q agates appellatur et da in potu. Item fac subfumigationē cū pennis gallinaꝝ et fac eam desuper sedere ꝙ ad se recipiat fumū et curabitur. Item semen plantaginis post partum mulier bibat in potu assidue et deducit secundinam.

e ¶De cōceptione Embrionis primo mēse fit coagulatio sanguinis: scdo expressio corporis: tertio mense fit cōnexio corporis et anime: quarto accepit vngulas: quinto accepit similitudinem patris vel matris: sexto facit neruorum ꝯtractionē: septimo medulla cōsolidat: octauo ossa et nerui cōfirmant: nono naturam mouet et infans oium rerum beneficijs imple ex tenebris ad lucē veniet.

f ¶Ad libidinē excitandū. Accipe succi verbene duos ciatos et grana piperis. xij. et fel hircinum vel alterius animalis quātum tibi videt hec tria cū melle simul cōmisce vt sumi possit et serua et cum opus fuerit da cum vino bibere. Item renes ceruí decoquant cū vino bono 7 bibe quando volueris 7 videbis mirabilia.

g ¶De exitu fetus in quo mēse habebat bene suū exitū vl' egressū. Si. n. in octauo mēse hꝫ egressū sic raro viuit. cā huius est ois fetus naturaliter tēdit ad ortum in septimo mense: si tunc in octauo quiescit a labore quē habuit in septimo. Si vero in nono mēse exit sanus ē: qꝛ quieuit a laborib' vt dixi: sed si statī in octauo exierit nō viuit. Rō qꝛ debilitatus ē p laborē septimi mēsis 7 nō quieuit.

h ¶Per quē modum puer exit de vtero nota: qbusdā. n. mulierib' plus accidit dolor: qbusdā minus accidit ꝙ fetus aliquādo ꝓtendit manum vel pedem in egredīēdo: 7 hec oia nociua sunt: 7 sic tunc obstetrices diligēter itrudunt fetum: 7 ex isto maximus dolor generat p quē plures mulieres nisi sint valde fortes debilitant vsqꝫ ad mortē sic tunc mulieres bene 7 expte in hoc ope debent haberi: qꝛ quedam obstetrices vtunt quodā vnguento quo vngunt vuluā mulieris: 7 tunc fetus exit liber. 7 scias: qꝛ fetus naturaliter caput protēdit in exitu 7 hoc valet.

i ¶Ad mēstrua ꝓuocanda viola cū myrrha ponat in vno vase 7 repletū vas aqua pluuiali ponat ad bulliendum: sed vas ita obstrue ꝙ fumus nō possit exire sicqꝫ coquat cōtinue p septē horas 7 excipe ollā de igne: 7 mulier recipiat fumū seu vaporē p inferiora qn̄ calidius sustinere potest hoc medicamē facit ēt ad eas q̄ nunꝙ habuerūt menstrua. Accipe absinthium 7 rutam 7 decoque in vino: 7 adde quinqꝫ grana piperis 7 bibat.

k ¶Cōtra nimiū fluxū mēstrui. Cortex Iuniperi tritus cū vino vel aceto: 7 fructus ei' appositus vel comestus cōpescit mēstruū. Itē lac asine sumatur cum melle 7 felle leporis vel ēt lac asine cum ysopo sumptū decoctū ꝯpescit mēstruū. Itē cinerem rane viridis in saculo secū portet: 7 nihil amittit de sanguine kir. Et si volueris ꝓbare liga puluerē ꝑdictū ad collum galline: 7 post vnum diem iterfice eā: 7 nō exibit sanguis de ea.

l ¶De purgatiōe mrīcis petrosiliū potui ipositū: 7 da bibēdū mulieri matricē ei' bene purgat ysaac. haly. vel ēt recipe radicē violaꝝ vna cum folijs: 7 coque bn̄ in ceruisia: 7 da mulieri mane.

m ¶Ad expellēdū mēstruū post ptū. Recipe costā d capite capōis: 7 cōtere i puluerē 7 bibat i potu: 7 calide bibat d illis radicib' videlicet Millefolij 7 hec ad expellēdū mēstruum qn̄ fluit de muliere ꝯtra debitū modū: videlicet post ānos qnquagita. vel pone myrrhā ad pomū scissum: 7 postea claude cōtra: 7 pone sup ipm qn̄ coquit: 7 ibidē assetur: 7 postea sumas 7 da ei comedere cū myrrha: vel ponat abrotanū ad sotbulares 7 ambulet in eis: 7 sanabit.

n ¶Medela mulieꝝ in puerperio verbena illa radix valet mulierib' in puerperio si ipsā circa se seruauerint: qꝛ remouet fantasmata: 7 vexationes magnas nō patient: qetem bonā habebunt: 7 infanti si collo alligat siue manib' nō fatigabit grauedine aliqli: sed fruet qete. q ēt dormire nō pn̄t habeant circa se verbenā: 7 dormient bene 7 qescent. similiter si remote eqtare volueris liga sub coma eque verbenam cū artemisia: 7 non fatigabit equus in equitando.

o ¶De facili ptu mulieris. Recipe radicē Iusgami 7 alliga sinistro femori mulieris: 7 dum facis fac nodū vt faciliter relegari possit: vt mox dū pariet statī soluas nodū: iō vt vitalia seu itestina nō sequant. Itē hoc remedium multas liberauit i ptu. recipe lauri foliū 7 cōmasticatū sup vmbilicū pone: 7 stati piet cū admiratōe exptum ē.

p ¶Mellicratū tali mō fit. Recipe vnū coclear d melle fluxili: 7 tria aq̄ tepide 7 misceant isimul sic det mulieri bibere. Que mulier in partu laborat. Accipiat myrrhā 7 terat: 7 in vinum mittat 7 sic bibatur 7 liberabitur.

q ¶Modo cōtrario. Si femella fuerit cōcepta mulier tunc ē grauis 7 pallida: 7 vēter est oblongus in dextra pte: 7 in sinistra rotundus: 7 mamilla in sinistra pte turgescit: 7 lac magis idigestū liuidum 7 aqum: 7 fusū sup corpus politū diuidit pars ei' aperte sicut aq̄: 7 si lac sup vrinā eiusdē mulieris fuerit fusū natet: 7 sic de alijs. Itē experimētum scio: veꝝ est: 7 exptum. Si concepit vel nō det ei mellicratum bibere: si tunc circa vmbilicum corrosiones habuerit concepit: si vero nō minime. Ipoc. ampho. lx. particule quinte.

r ¶De tpe apto ad ipregnādū maxime adueniente vel determināte ꝑgnationē cum corpus nō

est plenum cibo: neqꝫ deficiens ē cibo: ⁊ vino nō vltra modū sumpto. Incipiēte igitur purgatione minus apta est conceptio: sed cum minuitur in viro: ⁊ muliere: corporis .n. temperantia adiuuat. Galie. iij. teg. tex. commenti. xxxvj.

s ¶ Pigues mulieres minꝰ apte sunt ad ꝑgnādū seu concipiendum: eo ꝙ pudenda non cōueniūt: ⁊ parꝝ locū relinquūt: nec valde tenues apte sunt. Si igitur alique impregnant̄ a malis humoribꝰ expurgent̄: ⁊ ad hoc nil melius ꝙ Theodoricon. Nicolai ⁊ ierapig. ⁊ dyamargariton hoc est cum cognoueris in proximo menstrua venire.

t ¶ Si ex nimio calore fit sterilitas quod signat paucitas mēstruoꝝ cū dolore existēs: ⁊ vlcera pudendoꝝ: ⁊ calor totius corporis dabisqꝫ ei ꝙ mediocriter infrigidant ⁊ humectāt: vt lactucas: maluas: butirꝝ: portulacas: atriplicē. Si aūt os mr̄icis sit aptū dicta stipita: fomēta: ⁊ medicamēta: sicut carnes granatoꝝ lētisci: radix rubi mirtus ⁊ galla. Si tunc torqueat̄ matrix curat̄ cū mollificatiuis.

v ¶ Ad cōcipiendū: viscū qđ in quercu nascit̄ tere cū vino: ⁊ da ei bibere: ⁊ hec deficiēte mēstruo: ⁊ concipiet. Plinius lib. xvi. capi. vltimo. in fine. Item vulua leporis comedat in cibo. Item aqua decoctōis lactuce mane da mulieri infecūde: ⁊ eadem die ad cōceptionē cōuertit̄: ⁊ quando ē ipregnata euomet: ⁊ retinere non pōt. Similiter si lex montanū datū apris vel alijs animalibus ad mā ducandum quando coire voluerint: ⁊ statim concipient post coitum: ⁊ puluis testiculoꝝ verris datus mulieri post menstrua.

x ¶ Si ex pinguibus humoribus nō fit cōceptio purget̄ cū theodoricon ⁊ ierapigra: dabit̄ quoqꝫ superius ꝯriū antidotum in quo mittit̄ euforbiū: piper: ⁊ thus. Cū aūt emēdatio facta fuerit menstruis bene exeuntibꝰ cōmisceant̄ cessante ꝑgnatione ꝙ si ventositas cōceptionē ꝓhiberet his signis scitur in fractiōe hꝫ matricē. his igitur cibis educat̄: primo minuat̄ dabisqꝫ ei anisum: ciminuꝫ: rutaꝫ: anetum: semē feniculi: fenugreci: ⁊ similia.

y ¶ Si vo exclusione matricis ꝯtingit ipediri cōceptioqꝫ. Aperiat̄ cū calida. i. cū apozimate i quo decocta est malua ⁊ semē lini: fenu greci: butyrū: oleū: ⁊ mel: cū fortioribꝰ ⁊ camomillā: in vuluam mitte terbentinā: vitrū: ficus: cassiaꝫ: ⁊ sic de alijs.

z ¶ Alia bona đ cōceptiōe si mulier vel vir bibat spumā quā lepus hꝫ circa os qn̄ rodit herbaꝫ statim concipiet. Item testiculus dexter mustele teratur cum vnguento ypericon: ⁊ cuꝫ lana pessarizet̄ ⁊ coeāt: ⁊ statim cōcipiet̄ kir. Itē da ei bibere de lacte eque: ⁊ illa hora cōmiscere cuꝫ ea: ⁊ concipiet Albertus magnus lib. xxij. cap. Equi. in fine.

⁊ ¶ Ad duꝝ partum da dragmas. ij. diptami cuꝫ aqua fenu greci dias. Plinius li. xxvj. cap. xv. Et nidus yrundinis in aqua lotus: collocatus: ⁊ bibitus: ⁊ fenū grecū appositum cū melle ꝓdest vel diamargariton bibitū multuꝫ ꝓdest. Plinius. xxiiij. cap. xix. Serapio cuꝫ aqua ciceris vel fastelis bibitum ⁊ muscelino ꝓbatum est. Iteꝫ lac alteriꝰ mulieris bibat ⁊ artemisia ad eius vmbilicum ligetur aut ponatur: ⁊ statim ꝑtus exitum habebit.

ꝯ ¶ De facili partu hec est qn̄ fetus est mortuus folia iuniperi cum aqua ⁊ melle decocta: ⁊ bibita fetum mortuū educunt: ⁊ secundinam sanguineaꝫ post partum ejiciunt Haly. Item lac alterius mulieris cum oleo bibitum fetum mortuum educit. Item iaspis hꝫ bonā virtutē ad fetū educēdū. Itē lac caninū cuꝫ vino ⁊ melle bibitū statim expellit fetum. Iteꝫ myrrā cū vino bene tritā ⁊ calefactaꝫ: bibat multum ꝓdest. Auicēna Serapio.

ꝫ ¶ Ad ꝓbandum virginitatē. Recipe semē portulace: ⁊ sparge sup carbones: ita vt illā fumum ad se recipiat: ⁊ si est corrupta videbis mirabilia. vel recipe apium cum radice sua: ⁊ appone capiti ea nesciente.

aa ¶ Nota si ꝑpter humiditatē cōceptio fieri nō potest signa sunt hec: quoniā humectantur in coitu: menstrua sunt tenuiora: ⁊ si multū his sicca fiant dicta supiora membra laborant: ⁊ fricentur vomitum sumant: siccis cibis vtantur os matricis cum stipticis confortet̄: scꝫ cuꝫ apozimate lentisci myrre rosee: balaustie: cimaꝝ rubi: ⁊ gallaꝝ: matrice sicca: tamen existente cōtraria humida fiāt: sicut balnea vnguenta: ⁊ huiusmodi cibi humidi vinum temperatum ⁊ paucum.

bb ¶ Ad purgationē mulieꝝ ꝙ post partuꝫ purgari non possunt. Recipe semen lini: ⁊ contūde ꝑ optime: ⁊ hec decoque cū iuueni axungia: ⁊ da ei ad bibendū. Si vulua mulieris ex coitu inflat̄ sedeat in aqua i ꝙ malua ē decocta ⁊ liberabit̄. Item si mulier nimis luxuriosa fuerit betonicam ⁊ solsequium cum aceto bibat ⁊ cessabit.

cc ¶ Ad restringendū menstrua seu cōpssionē eorūdem experimentū verum tres rubus de plātagine hoc est tres radices cum folijs decoque in aqua fluuiali: ⁊ da potare mulieri patienti fluxuꝫ ⁊ statim stringit absqꝫ dubio. Ad idem aqua rosea potata de sero ⁊ mane stringit supfluum fluxum matricis: ⁊ hoc faciat mulier que nimiuꝫ fluxum patitur ꝑ ebdomadam integram.

dd ¶ De coitu. Nota ꝙ inordinatꝰ coitus impedit fetum conceptū: hoc est quando femella cum viro est in coitu: ⁊ si ipse masculus inordinate iacet similiter ⁊ femella: vt si i latere iacuerit sup femellā: ⁊ vnum pueꝝ generauerit in vno latere curuum: ⁊ in vno pede claudum ⁊ tortuosum ⁊ cā huius est: qꝛ inordinate ꝓcessit coitus ab eis.

ee ¶ Ut mulier abortiuū non patiat̄. Recipe cācrū fluuialē contere eundeꝫ: ⁊ da mulieri in vino veteri bibere. Plinius. xxxij. cap. vj. Nota abortiuum dr̄ qđ adhuc non est ꝑfecte ꝓductum in natura hominis: sed aliquo modo in massam carneam vel materiam lacteam: illud auteꝫ accidit eis ꝙꝫ plurimū: vel qꝛ materia menstruoꝝ corrupta ē vel ꝑ prauum motum per quē matrix rumpit̄ vel per alia mala: ⁊ talia: vel ꝙ frequenter exire laborat in septimo mense.

ff ¶ Quomodo fetus nutriat̄ in matrice. Ipocras dicit māmillas habere quandā colligantiaꝫ cū mr̄ice ꝑ ꝗsdā venulas ꝗs abscindunt obstetrices: ⁊ ꝑ illas lac fluit ad vmbilicū pueroꝝ: vnde falsum est ꝙ dicūt ꝗdam ꝙ puer nutriatur per os qꝛ sic stercorizaret quod falsum est.

gg ¶ Ad cognoscendū si fetus in muliere est sanus vel non si mulieri impregnāte lac fluit đ māmilla significat debilitatem fetus: qꝛ lac ꝫm Aristo. ⁊ Ipo. ampho. lij. ꝑticule ꝙnte: est ꝓpriū fetus sic qn̄ fluit de māmilla signū est ꝙ fetus ex eo nō

nutrit᷑:sic fetus debilitat᷑. Sȝ si mamilla est idurata:tūc puer est sanus:⁊ rō ē qꝛ mēstruū cōuertit᷑ in lac:⁊ tale lac vlterius sufficienter nutrit pueruȝ:⁊ non fluit ex quo oritur feti seu pueri fortitudo.

hh ¶ Ad ꝓbandum sterilitatem videlicet vtrum mulier sit sterilis vel vir. Recipe vrinas amboꝝ rū in duo vasa separatim:⁊ in illis furfures fermenteos:⁊ in cui⁹ vrina vermes fiūt ille vel illa sterilis est. Ad expimentū sterilitatis. Recipe septem grana ordei:⁊ septē grana fabaꝝ:⁊ septeȝ grana tritici:⁊ pone in ollam:⁊ mingat super ea:⁊ si creuerint infra septeȝ dies non est sterilis. si aūt non creuerint est sterilis. Albertus magn⁹ lib. x. tractatus. ij. capi. i. prope finem.

ii ¶ Ut mamille non crescant. Recipe herbaȝ que vocat᷑ vuildinaltem:⁊ contunde bene:⁊ sup mamillas pone. Itē recipe papauer:⁊ decoquas in aqua pluuiali:⁊ intingas lineū pannū ⁊ suppone mamillas ꝑ tres dies:⁊ hoc quanto calidius sustinere potest.

¶ Sequuntur probleumata de membris generationis de matrice:⁊ testiculis seu de secretis mulierum.

Quare aialia coeāt. Rñ. ꝺm Arist. ij. de aia sup illa littera naturalissimū operū. ⁊c. ꝙ pp obseruationes spēi: qꝛ si coitus nō esset oēs sensus dudū defecissent. ¶ Quid sit coit⁹. Rñ. ꝭȝ Auerroyȝ ꝙ coitus ē inectatio maris ⁊ femine ꝑ instrā deputata a nā ad esse specificatū ⁊ ꝯseruādū:ergo dicūt theologi ꝙ qñ coitus fit pp gnationē sibi similis: tūc nō est maxime peccatū. ¶ Quare coitus tpat⁹ sit valde conueniēs. Rñ. ꝺm Auicē. tertio canonis ⁊ cōstantinū in suo libro de coitu:qꝛ primo coitus alleuiat᷑ corpus aīam exhilarat:irā remouet: caput ⁊ sensus ꝯfortat:⁊ aufert multas egritudines melancolicas:qꝛ expellit fumū spermatis a cerebro ⁊ expellit materiam apostemosam:⁊ ergo ꝺm Auicennam vbi supra ex dimissione coitus est tenebrositas oculoꝝ ⁊ vertigo capitis: vnde sperma viri vltra debitū tps retētū cōuertit᷑ in venenū. ¶ Quare distēperatus coitus ⁊ nimis assiduus sit valde nociuus. Rñ ꝑ ꝓdictos:qꝛ destruit visum: corpus exiccat. qꝛ dicit Arist. in lib. de generatiōe animaliū. Luxuria est emissio pura humiditatis ⁊ cerebrum consumit vt exptuȝ est:inducit ēt febres acutas ꝺȝ Auicennā ⁊ maxime abbreuiat vitam. ꝺm Aristo. de longitudine ⁊ breuitate vite. ⁊ Albertus idem declarat de passere q ꝓpter nimium coitū viuit tm̄ tres annos. ¶ Quare vt pȝ per sensum mulieres ꝑ coitum fiunt fortes ⁊ multum formose. Rñ. ꝑ Aristo. qꝛ calor spmatis qui expellit᷑ a viris ꝑ coitum in eis recipit᷑ q calor bȝ ista opari. ¶ Quare melācolicis ⁊ colericis vltra alias cōplexiones vniuersaliter magis noceat. Rñ qꝛ eos multū exiccat cuȝ per se sint sicca: ergo eis ethicam inducit. ¶ Quare flegmaticis ⁊ sanguineis:vt dicit Auicenna valet coitus qꝛ in eis est multum de tali materia quia necessario expellitur a natura. ¶ Cum aristoteles dicit ꝙ omne animal pingue sit pauci spmatis ⁊ seminis qꝛ nutrimētū transit in pinguedinē:⁊ ergo dictuȝ aristotelis itelligit᷑ de ericio qꝺ modicū bȝ spmatis:qꝛ totū vadit in spissitudinem. ¶ Quare femelle oium brutoꝝ non appetunt coitū post ipregnationē. Rñ. ꝺm albertū qꝛ tunc matrix est firma clausa ⁊ menstrua tūc sunt retēta:ergo ēt tūc retinet᷑ appetitus. ¶ Quare tūc mulieres ⁊ eque post impgnationē appetant. vt dicit aristo. viij. de aialibus. Rñ. de mulieribus. ꝺm Gallenū recordabātur ⁊ armabant᷑ ad coitum:⁊ qꝛ mulieres recordātur ad delectationē in coitu ꝓcedente post impregnationeȝ appetūt. Sed de equa rñdetur qꝛ ē aial valde multū comedēs ⁊ digerens:⁊ ergo multū seminis habet ⁊ menstrui i ea generant᷑:⁊ calefaciēs vuluam appetitum ⁊ libidinē ducit. ¶ Quare repleto corpore non ē coeundum. Rñ ꝺm aristo. qꝛ ꝓhibet᷑ digestio. ¶ Quare non fit bonū ventre famelito ⁊ manico. Rñ. qꝛ tunc nutrimētuȝ debilitat ⁊ raro factū ꝑcreat mēbrū. ¶ Quare non sit bonū post balneū imediate. Rñ. qꝛ tunc pori adhuc sūt apti:⁊ calor ꝑ totū corpus dispsus:⁊ ergo coitus sequēs balneū multū frigescit. ¶ Quare post vomitum ⁊ solutionē ventris minime valeat coitus. Rñ. qꝛ valde periculosum ē habere duas purgationes. ¶ Querit᷑ qꝺ sit tempus aptissimā ad coitū. Rñ. digestionib⁹ celebratis:scȝ spaciū mediū inter mediā noctē ⁊ aurorā:qꝛ ꝺm Constantinū valde sanū ē dormire post coitū. ¶ Quar̄ aialia agrestia sunt valde furibunda ante coituȝ vt bruta:vt pȝ de coruis:qꝛ tunc maxime crocitāt:⁊ de asinis qꝛ tūc maxime solēt insanire ⁊ discernere. Et dicit etiam Constantin⁹ auctoritate Ipocratis. Rñ qa tūc oia mēbra sunt accensa ex appetitu venereo:⁊ natura laborat ad expellendū supfluū que incēsio disponit ad iram:⁊ ad furorē:vt pȝ ꝑ aristo. in ꝓemio libri de aia:⁊ ergo post coitū statim fiunt mā sueta ⁊ mitigata sicut agnelli. ¶ Quare homines tpe coitus ēt non fremant. Rñ. qꝛ verecūdia q̄ ꝺm aristo. est prima sensus rōnis non dimittit: sed tamē vt pȝ sensibili oīs vir tpe libidinis:⁊ coitus magis dispositus ē ad iram q̄ȝ alio tpe. ¶ Quare in coitu fit tanta delectatio. Rñ. qꝛ coitus est opus despectū in se in tantū malū ita ꝙ oīa aialia abhorrent ipm:⁊ si non esset tanta delectatio in eo: ergo natura in tali delectatione ingeniose egit. ¶ Quare decisio seminis tpe coitus facit delectationem. Rñ. ꝺm aristo. ij. de aialib⁹. delectatio causat᷑ ex cōicatione cōueniētis cū cōueniēte q̄ bene ē i cōiunctione seminū pp eoꝝ dispositionē adinuiceȝ. Aliter rñ. ⁊ melius:⁊ naturaliter:⁊ qꝛ semē qꝺ deciditur ē talis sic sua caliditate facit titilationem in virga virili:⁊ qꝛ talis virga est venosa:ergo ex hoc magna delectatio recipit᷑. ¶ Quare frequenter coeuntes non habēt tantā delectationē:sicut raro coeuntes pp tres causas. rñ. Primo ꝙ seminis meatus ē bene largus ⁊ amplus: ergo semen ibi facit meatū cuius meatus facit delectationē. Scꝺa cā ē qꝛ in talibus loco seminis aliqñ emittit᷑ sanguis crudus ⁊ idigestus vel alia materia aquosa:⁊ hec non ē calida:ergo non facit taleȝ delectationem.

Quid sit coitus.

Ex coitu utilitas

Intemperat[us] coitus

An mulier an vir in coitu mag delectet

¶ Utrum in viris vel in mulieribus sit maior delectatio in coitu. Rn̄. ƀȝ dictū medicorum. q2 maior est in viris intensiue generaliter semē eorum est calidū. Sed maior est in mulieribus extensiue: q2 ꝓpriū semen emittunt ⁊ aliud recipiūt: ⁊ ergo delectatio coitus est minor: vt dicit Aristo. vij. ethicorum. in ꝑncipio de aialibus. ¶ Quare pisces ēt nō coeūt cū nullus piscator vidit eos coire: vt dicit Aristo. in ij. de generatiōe aialium. Rn̄. ƀm Aristo. ibidē ꝙ imo vere coeunt: sed q2 eorum coitus velox est: ergo nō ꝑcipiṫ per visum. ¶ Utrum coitus possit fieri p os: vt dicūt qdam de cornicibus ꝙ rostris suis de osculando coeūt ⁊ cōcipiūt: vt dicūt qdā de mustela ꝙ cōcipiat ⁊ pariat p os. vnde Aristo. arguit ita. qcqd intrat p os hoc intrat in stomachū ⁊ digeritur. sed si coitus fieret p os: tunc digerēdo cōsumereṫ nec ad matricē ꝑueniret. Sed beata virgo cōcepit p aurē hec non fuit naturaliter: sed miraculose. ¶ Queritur vnde generetur semē viri ⁊ ꝙ sint hic opiniones opposite medicorum ⁊ philosophorum: sed dicendū est ꝙ humor sup̄fluus conueniens digestionibus viri ⁊ mulieris assimilatus: ⁊ ab aia sigillando susus diuersis formis ⁊ figuris. sed alij dicunt ꝙ sperma fit ex cerebro fusum: ⁊ decoctione dealbatum: ⁊ ergo scd̄o de generatiōe aialiū debet concipi qd̄ est sup̄fluū humidi multi qd̄ vt sanguis p totū corpus distribuitur. ¶ Quare semē viri sit albuȝ cū tamē semē mulieris sit rubeū. Rn̄. q2 melius decoctū est: ⁊ q2 in testiculis dealbatur quorum caro est alba vt in mamillis. ¶ Quare fluxus spermatis non fit mensurabilis tempore sicut menstruum. Rn̄. quia ipsum non est venenosuȝ vt menstruū: ergo natura ipsum non reijcit: sed ad generationeȝ seruat: aliter respondeo quia non generatur in tantam quantitatem in viris: vt menstruum in mulieribus: ergo menstruali ipulsione non indiget. ¶ Utrum sperma decidatur a membris vel ab humoribus. Respondeo ꝙ aliqui dicunt ꝙ a membris ⁊ probant: quia videmus ꝙ pater claudus generat claudum filium: ⁊ pater truncatus generat trūcatum filiū pater habens cicatricē generat filiū cicatrizatum. vt dicit Arist. de partu aialium: ⁊ hoc non fieret nisi decisio fieret a membro. scd̄o rn̄. ƀm veritatem ꝙ decisio fit ab humoribus: q2 fit ab vltimo nutrimento: mō nutrimētū nō est mēbrū vel mēbrorum: sed est humor: sed quid ipsi de patre trūcato ⁊ filio. Rn̄. ƀm Aristo. in. ij. d̄ generatiōe aialium. ꝙ fit ꝓpter imaginationē matris d̄ claudo patre existēte in coitu q generet claudū filiū: vt pȝ. ¶ Quare imagiatio matris d̄ claudo generat claudum filiū: vt dicitur ꝙ vna mulier imaginabatur vnū ethiopē depictū in lecto suo ⁊ concepit ethiopē. Rn̄. ƀm Aristo. ꝙ imaginatio d̄ claudo facit hominē claudū: ⁊ de lepra facit hoieȝ leprosum sic in proposito virtus imaginatiua ē superior formatiue fetus: ergo ꝑcepit sibi fore talem filiū qualē fuit imaginata. ¶ Utrū semē viri ingrediatur in naturā vel in matricem fetus. Rn̄. ꝑmo ƀm medicos ꝙ sic: q2 tam semen patris q̄ᵐ matris intrat substātiam embrionis fetus ⁊ ꝓbaṫ q2 aliter materia ⁊ efficiēs coincidēt qd̄ est cōtra Aristo. ij. phisicorum. cōsequētia pȝ: q2 semē viri est principium effectus illius: puta vt domificator domus. Item ex alio eadē est materia nutrimēti ⁊ generationis vt pȝ scd̄o de anima. p Aristo. quia eisdem sumus ⁊ nutrimur. Sed sperma non dicitur esse materia nutrimenti. ƀm auerroym in libro Colliget: ergo nec generationis: vnde ⁊ ƀm veritatem est sciendū quando semina ambo clauduntur in matrice: tunc semen viri disponit semen mulieris ad receptionē anime quo facto conuertitur in fumum: ⁊ exhalat per poros matricis: ⁊ sic patet ꝙ soluȝ materia mēstrui est materia fetus. ¶ Utruȝ semen viri vel mulieris sit animatum. rn̄. phisice ⁊ medicinaliter ꝙ non formatur animatum: sed virtualiter: quia mediante spiritu sibi intrinsecus qui est datus operatur vitam. ¶ Quare matrix ita auide trahit semē viri: vt dicit auerroys in lib. Colliget: ꝙ vna puella sedens in balneo: vbi vir ꝓus spmatizauit cōcepit ⁊ impregnata fuit ex contractione seminis. Respondeo ƀȝ auerroym ꝙ ibi matrix a tota materia: ⁊ forma specifica attrahit ipsum ad propriaȝ perfectionem. ¶ Quare mulieres habent semē rubeum: scilicet menstruum. Respondeo ꝙ est superfluū scd̄e digestionis quia celebratur in epate ⁊ epar ē membrum rubeum: ⁊ ergo ipsum similiter est rubeum. Aliter respondetur quod menstruuȝ ē sanguis corruptus ⁊ indigestus: ergo habet colorem sanguinis. ¶ Quare menstruū quarundam mulierū sit liuidū vt cinis. Rn̄. aliqn̄ pp infirmitatē aliqn̄ pp nimiā frigiditatē ⁊ terrestreitatem: aliqūando propter sui adustionem. ¶ Quare in mulieribus generantur menstrua. Respondeo per omnes medicos ⁊ philosophos: quia frigide respectu virorum: ergo totū non possunt conuertere in sanguinem: ⁊ ergo multa pars transit in menstruum: ⁊ dicitur a mense q2 omni mense a muliere debite etatis ⁊ sana expellitur: ⁊ dico debite etatis: q2 ante. xiij. annos non fluunt. ⁊ dico sana: quia alique mulieres infirme non patiuntur menstruum. ¶ Quare menstrua fluant ⁊ expellantur a mulieribus. Respondeo q2 ē materia venenosa: q2 dicit Aristo. primo de generatione animaliū. si menstruū cum fluit tāgit arborem vel ramū crescentem arescit. Item aristo. dicit si canis gustauerit de menstruo tertia die rabidus efficeretur: ⁊ ergo natura omni mense expellit a mulieribus: ergo retentum in mulieribus vltra tempus debitum facit molā. ƀm Aristo. ⁊ inducit sincopes ⁊ extases passiones ⁊ infirmitates. ¶ Quare ante tredecimū annum non fluuant mēstrua. Respondeo q2 iuuencule sunt: ⁊ adhuc valde calide sunt ita quod bene digerunt totum cibū: ⁊ ergo menstra non generantur ante illud tempus ⁊ per consequens non expelluntur: ⁊ hoc est veruȝ nisi malicia vel bonitas complexionis impediat. ¶ Quare mulieres vetule post quinquaginta annos non patiantur menstrua. Respondeo q2 tunc fiunt steriles. Aliter ⁊ melius. Respondeo q2 tūc natura debilitata ē: ⁊ non potest ipsum expellere: ⁊ ergo congregant in se materiaȝ malam: ita ꝙ efficiuntur imunde ꝙ suo anhelitu inficiunt pueros: ⁊ ergo catarrus ⁊ tussis in eis humidat ⁊ alia multa mala: ⁊ ergo ƀm consilium medicorum summe abstinendum est a vetulis. ¶ Quare mulieres sunt ita venenose ⁊ non inficiunt seipsas. Respondeo quia venenum non agit in seipsum sed in aliud obiectū. Aliud rn̄. ⁊ melius quia mulieres consuete sunt in tali materia: ergo eis nō nocet: q2 dicit Albertus:

ꝙ quedam puella que ad eum ducebatur in Colonia comedebat omnes araneas: ⁊ fuit ei cibus aptissimus: ⁊ Aristotiles de regimine principum ad Alexandrum de puella que nutrita fuit veneno ⁊ a regimine indie Alexandro missa fuit. ¶ Quare mulieres impregnate non patiuntur menstrua. Respondeo quia tunc menstruum transit in lac: vnde nutriatur puer: ⁊ ergo si mulier impregnata patitur menstruum: hoc est signum abortionis.
¶ Quare mulieres lactantes pueros: non patiuntur menstrua. Respondeo vt iam quia menstruum transit in lac: ⁊ dicunt medici ꝙ mulier impregnata lactans alium destruit puerum in vtero ⁊ illum extoxicat quia nutrimentum quod vni deberet nō potest sufficere duobus: ⁊ maxime si ex alio viro sit impregnata. Plinius libro septimo capitulo decimosexto in principio. ¶ Quare quedam mulieres non lactantes: nec impregnate non patiuntur menstrua. Respondeo ex grandi infirmitate: scilicet ex defectu virtutis expulsiue. vnde ſm medicos in tali casu bene habet minuere de saphena idest vena apud collum: quia hec vena incisa menstrua nimia influentia constringit ⁊ ipsa retenta ad fluxum perducit. ¶ Quare in primis tribus mensibus menstrua adhuc mulieribus fluunt. respondeo quia pp paruitatē ⁊ nouitatē adhuc nō ꝓmunt: q2 adhuc possunt sumere tantā mām. ¶ Quare oculus mulieris menstruose inficit speculum: vt dicit Aristotel. de somno ⁊ vigilia. ꝙ nubes sanguinee generantur in speculo. respondeo valde naturaliter ꝙ propter talem modū quando menstrua fluunt in muliere: tunc fumus venenosus resoluitur ab ea qui ascendit caput mulieris petens ibi exitū: ⁊ ergo tunc mulier dolet caput cooperiens ipm multis velis ⁊ peplis: ⁊ quia oculi sunt porosi: ergo ibi petit exitū ille fumus ⁊ inficit oculos. ita ꝙ vene sanguinee apparent in eis: ⁊ oculi sunt guttulosi ⁊ lachrymosi: ⁊ sit aer contiguus oculis ab oculis inficitur: ⁊ ille aer iterum alium vsqꝫ ad speculum obiectum: ⁊ quia tale mundum est ⁊ politum. ideo faciliter inficitur: ⁊ ergo dicit Auicēna ꝙ oculus mulieris menstruose proijcit camelum ad foueam. ¶ Quare femelle brutorum: scilicet pisciū ⁊ volucrum non patiuntur menstrua. respondeo per Aristote. ⁊ Albertum ꝙ in grossibilibus menstruum transit ad pilos: ⁊ piscibus ad squamas ⁊ auibus ad pennas: ⁊ quicunqꝫ vult considerare bene potest cognoscere ꝙ inter bruta animalia femelle frequentius sunt hirsute q̄ȝ masculi ⁊ piscium femelle magis squamose ⁊ auicularum femelle magis plumose. ¶ Quare menstruum recipiat nomen a mense. Respondeo ꝙ mensibus spaciū temporis mensuratur: ⁊ motus lune: ⁊ quia luna motum suum perficit in. xxix. diebus ⁊ octo horis modo luna habet dominium super humida in secundo metheororum. per aristote. ⁊ in posterioribus: vbi dicit nulla crescit in fine lune: ⁊ q2 menstruum est humidum: ergo a mense facit denominationem vel capit. Dicunt enim rustici ꝙ omne humidum crescit in luna crescente ⁊ ipsa decrescēte decrescit. ¶ Quare quedam mulieres patiuntur diutius fluxum ⁊ quedam breuius vt in sex diebus ⁊ quedam in septem diebus: continue autem per tres vt frequenter in iuuenibus. Respondeo ꝙ sunt frigidiores: ⁊ ergo in eis plus generatur de menstruo: ergo longiori tempore expellitur: sed alie sunt calidiores: ergo in eis pauca generantur. ¶ Queritur vbi reseruantur mēstrua ante fluxum. Dicunt aliqui ꝙ in matrice: sed illud auerroys in libro Colliget: reprobat ⁊ dicit matrix ē tantum locus generationis: sed tale menstruum nihil facit ad generationem: ergo respondeo sicut dicebatur de fluxu emorroydarum ⁊ est quedam vena circa spinam dorsi ⁊ reseruat ipsa menstrua: ⁊ huius signum est ꝙ mulieres habent isto tempore maximas punctiones in dorso propter expulsionem eius a natura. ¶ Utrum menstruum de quo generatur fetus ⁊ ꝙ omni mense expellitur sit idē. Respondeo ꝙ non q2 ipsum est impuruȝ ⁊ indispositum ad generationes: sed primū est valde purum: ⁊ dispositū ad generationes sicut sanguis est valde clarus ⁊ aptus generationi. ¶ Quare mulieres tempore mēstruorum impregnate generant pueros leprosos ⁊ imbecilles. Respondeo quia vt patuit ꝙ hec materia est venenosa modo ꝑ philosophum in libro de causis similitudo cause relucet in effectuȝ. ¶ Quare mulieres vniformiter in eodem tēpore mensis non patiuntur menstrua: q2 quedam in nouilunio quedaȝ in plenilunio ⁊ quedam in defectu. Respondeo ꝙ hoc est propter diuersas complexiones mulieruȝ: vnde licet omnes mulieres respectu virorum sunt flegmatice: tamen inter se est vna magis sanguinea: ⁊ sic de alijs. Modo lunatio quelibet habet quatuor quadras: ⁊ ille habent quatuor complexiones. Prima est sanguinea. Secunda colerica. Tertia melācolica. Quarta flegmatica. ¶ Quare mulieres sanguinee patiūtur in prima quadra sanguinea. Respondeo ſm Galienum in libro amphorismo. ⁊ ſm Gilbertum in sex principia tale additum tale facit ipsum magis tale talis: ergo quadra lune sanguinea augmētat sanguinem: ergo tunc sic expellitur. Quia noua luna requirit iuuenes mulieres que sunt magis sanguinee iuxta versum. Luna vetus veteres: iuuenes noua luna requirit. ¶ Quare vt frequenter omnes patiuntur in fine mensis seu lune menstrua. Respondeo ꝙ est propter defectum lune: ergo eius frigiditas operatur frigiditatem mulierū: ⁊ sic patet vt breuiter ista questio. ¶ Quare mulieribus ille fluxus magis sit in hyeme q̄ȝ in estate: vt ipse sciunt. respondeo ꝙ in hyeme operatur ad mēbrorum augmentum: sed in estate per sudoreȝ multum de tali consumitur: ergo tunc minus fluunt.
¶ Quare in tali fluxu mulieres patiuntur dolorē. respondeo quia ē consimilis dolori sanguinee proiectionis vrine guttatiȝ ⁊ paulatiȝ: quia sicut strangurie fit ex potu indigesto vias vrinales multum subtiles ledeñ. vt fit post balneuȝ. Sic materia mēstrualis que ē terrestris ⁊ indigesta multum vias per quas transit offendit. ¶ Quare post fluxuȝ mēstrui faciliter mulier concipit. Sed hoc est verum quando ē coiens cum viro. respondeo quia tunc ē melius disposita ad concipienduȝ: quia tunc ē mūdificata a menstruis ad generationem non requisitis: ⁊ ergo pauce inueniuntur steriles ⁊ infecunde sed sunt multum prolificatiue: vt legitur in Exodo. Cum iudei essent in Babilonia ꝙ in breui tempore augmentabatur super babiloneȝ. Non fuit alia

ratio quia veri iudei non coeunt cum eis nisi prius sint purificate ⁊ mūdate a mēstruo:⁊ tunc sunt apte ad concipiendum. ¶ Quare colores mulierum menstruosarum mutantur in palliditatem. respondeo quia tali tēpore recedet calor ab omnibꝰ mēbris ⁊ vadit iuuando naturam ad expellenduꝫ menstrua. ¶ Quare priuatio caloris in facie facit palliditatem. respondeo ꝙ menstrua sunt crudi humoris:ergo ipsis fluentibus habet discolorare faciem ⁊ pallidare. ¶ Quare mēstruantes abhorrēt capere cibum. respondeo quia natura plus laborat ad expulsionem ꝗ̄ ad indigestionē:ergo si caperet cibū crudum remaneret crudus. Et crudum abhorreret crudū. ¶ Quare viri coeuntes cuꝫ mulieribus menstruosis efficiunt̄ rauci. respondeo qꝛ vir ille ꝑ anhelitum ad membra specialia ⁊ instrumenta vocis attrahit aerem a muliere infectum:qui aer attractus facit raucitatem. ¶ Quare alique mulieres sunt steriles:⁊ non concipiunt. respondeo ꝯm medicos ꝙ propter multas causas. aliquādo ex parte viri: primo ita ꝙ frigide nature ē vir tunc suum semē est ineptum generationi. Secundo qꝛ semen eius aquosum ⁊ statim a matrice fluit non faciens ibi moram. Tertio propter breuitatem virge virilis vel ineptitudinē:quia tunc semē non projcitur ad locum debitum. Quarto quia semen viri ⁊ mulieris sunt indisposita: ac si vir melancolicus esset:⁊ mulier flegmatica. Aristote. in primo de generatione animalium. ⁊ scdo de aīa. sicut agens ⁊ patiens debet esse proportionata. alias actio impediretur. ¶ Quare mulieres pingues raro concipiunt. Respondeo quia habent matricem lubricam a qua semē receptum elabitur nec retinetur. Aliter respondeo ⁊ melius quia mulieres pingues habent orificium matricum valde strictum quod semē impedit intrare:⁊ cū intrat tūc tarde itrat:ita ꝙ semē in tpe eodē infrigidatur:⁊ ineptū fit generationi. ¶ Quare mulieres valde calide raro concipiunt. rñ. qꝛ semē extinguit̄ in eis ⁊ consumit̄:ac si pauca aqua ad magnū ignē funderet̄:⁊ ergo videmus ꝙ mulieres maxime colētes appetitū lasciuie ⁊ libidinis maxime concipiunt. ¶ Quare meretrices ēt nō concipiant. rñ. qꝛ ꝑ diuersa semina eaꝝ instrumēta concipiēdi obfuscant̄:⁊ lubricant̄:ꝙ semen eaꝝ non retinet̄. ¶ Quare vt dicit experientia Alberti:mulier bibens saluiā coctam cum vino albo anno illo non cōcipit. rñ. qꝛ saluia est multum frigida ⁊ frigiditas vt patuit impedit conceptionē. ¶ Quare mulus sit sterilis ꝙ non concipiat illud ꝓblema multū laborat aristo. in de generatione aīalium improbando Empedocleꝫ ⁊ Democrituꝫ ⁊ tunc ponit positionem ipsam dicens ꝙ generatur mulus ab equo ⁊ asina modo equus ⁊ asinus sunt aīalia sterilia:ergo generatū ex ipsis efficit̄ totaliter sterile. Aliā ponit Aristo. rōnem qꝛ semē equi ē valde calidum vt probat pulchre:sed semen asine magis ē frigidū:ergo qñ ista semina admiscentur ex eis generatur mulus bene:hec sunt monstra diuersa generatiua in animalibus diuersaꝝ specierū mulus ex asino ⁊ equa:⁊ ecōtrario burdo ex equo ⁊ asina:yris ex capris ⁊ porcis:thitirus ex oue ⁊ hyrco:mustiria ex capra ⁊ ariete. Sed que ficta cētaurus ex homine ⁊ equa. Monicentaurus ex homine ⁊ asina. Iteꝝ ypocētaurus ex homie ⁊ equa.

¶ Quare quedā mulieres concipiant masculos. rñ. ꝯm Constātinū ⁊ Aristo. quando semen cadit a dextro testiculo ad dextram particulam matricis: tunc generatur masculus:qꝛ hec est pars calida:⁊ ergo ꝯm Albertū calor operatur ad masculinitatē: ⁊ ergo ꝯm Albertū. Dextra pars vētris magis tumens est signum masculi in vtero. Sed alij respondent cum semē patris vincit semē matris:tunc generatur masculus. Sed cū semē matris vincit semē patris tūc generat̄ filia. ¶ Quare quedam mulieres concipiāt femellas. rñ. qꝛ semē cadit ad sinistꝝ latus matricis qd̄ est frigidū rōne splenis adiacentis qui splen operat̄ feminitatem. ¶ Quare vt expertus est Albertus mulier iacēs in dextro latere post coitum concipit masculum. in sinistro femellam. rñ. ꝯm eum:qꝛ menstrua reclusa fluūt ad illā ꝑtē matricis in qua iacet mulier:⁊ talis fetus formatur. ¶ Quare mulier habeat matricē. rñ ꝯꝫ Auerroyꝫ in libro de Colliget:qꝛ est locus ꝓprius generationis:⁊ est situata in medium mulieris sicut cloaca ī medio ciuitatis:⁊ sicut ad cloacam fluunt immundicia ita ad matricem confluit sanguis menstruosus ⁊ imundus. ¶ Quare alique mulieres pariunt filios graciles:alie breues ⁊ spissos. Respondeo ꝯm Auerroym vbi supra:⁊ ēt ꝯm Galienuꝫ ꝙ puer format̄ ꝯm quātitateꝫ matricis:⁊ que habēt matricē longā ⁊ strictā ēt pueri erūt longi ⁊ stricti ⁊ graciles:sed alique ꝑ oppositū:ergo ⁊ pueri per oppositꝫ generantur. ¶ Quare aliquando mulier plures concipiat pueros:aliquando scꝫ gemellos. respon. ꝯm Aristoteleꝫ in libro de humana natura in matrice sunt septem cellule ⁊ receptacula seminis:⁊ tot generaliter possunt generari pueri in quot cellulas peruenerit semen:⁊ si diuisum fuerit:sed tamen tres sunt in dextro latere in illis possunt generari. Similiter tres alie sunt in sinistro latere in quibus possunt generari tres filie seu femelle:sed ⁊ alia est in medio eorum vbi autentici dicunt generari hermofroditum idest hominem habentem vtrūqꝫ sexum:scꝫ vuluam ⁊ virgam:⁊ ergo si pariet vltra septem pueros hoc potius miraculosuꝫ ē ꝗ̄ naturaliter. ¶ Quare gemelli sunt homines semi non ita fortes sicut alij. vt dicunt leges ipsos in duello reputando pro medio homine. Respon. naturaliter quia semen ⁊ materia que deberet transire in vnū puerum tamē hoc trāsit in duos:ergo ex hoc debilitatur:⁊ aliquando non diu viuit vel frequenter moritur. ¶ Quare vt dicit Aristo. impossibile est gemellos esse diuersi sexus:⁊ ita ꝙ vnus sit masculus ⁊ altera femella sꝫ sēper due vel tres masculi:due vel tres femelle. Rñ naturaliter non est possibile ꝙ vna ps semis cadit ad dextram partem matricis:⁊ alia in sinistram partem:sed semper cadunt ad vnam parteꝫ dextram vel sinistram. ¶ Quomodo generatur hermofroditus. Respondeo per talem modum qꝛ in matrice sunt tres cellule principales vna in dextro:alia in sinistro:tertia in medio in qua dicunt semen clausum generari hermofroditū per talem modum quia natura semper intendit generare masculum:⁊ nūqꝫ femellam:quia femella ē vir occasionatus ⁊ monstrū in natura:vt patet in libro de animalibus:ergo quādoqꝫ formatur masculus quo ad omnia membra pricipalia:sed tan-

dem propter indispositionem materie: ⁊ inobedientiam qualitatum seminis non possunt perficere masculum: tunc generat femellam: ⁊ ergo dicunt ꝙ hermofroditus sit impotens ⁊ membro virili: ⁊ de hoc patebit. ¶ Quare natura non generat duo membra virilia vel duo feminea: sed vnum virile ⁊ aliud muliebre. Respondeo quia in natura poneretur frustratio: quod est contra Aristotelem primo celi ⁊ quarto metaphisice. quia deus ⁊ natura non facit frustra. ¶ Utrum iste sit habendus pro viro vel muliere videtur ꝙ consideranda est quantitas vnius membri super alterum: ⁊ dicit considerare secundum ꝙ membrum sit potens in actu venereo: ⁊ sic secundum muliebre: tunc est mulier: si secundum virile tunc est vir. ¶ Utrum talis debet baptizari in nomine viri vel mulieris. Respondeo ꝙ nomine viri ratio nomina imponuntur ad placitum: ergo secundum dignius debet imponi: modo vir dignior est muliere: quia omne agens prestantius est suo passo: vt patet per aristotelem. tertio de anima. ¶ Utrum ipse debet stare in iudicio loco viri vel mulieris. respondeo secundum viam iuris ꝙ primo debet iurare anteꝗ̃ mittatur ad iudicium quo membro possit vti: ⁊ secundum hec est admittendum ⁊ si vteretur ambobus membris: secundum tamen occasionem ipse esset cremādus ⁊ sic semper queritur probleuma. vtrum possit procedere ad sacros ordines. Respondeo secundum iam dicta. (¶ Quare natura facit monstrum: vt patet per aristotelem secundo phisicorum). quod sic: nam priuatur suo fine monstrum: vt patet per aristotelem ex indispositione materie vel effectu sit constellationis specialis: vt temporibus Alberti in Colonia generabatur puer ex applicatione lateris dextri omnes fere aperiebantur: ⁊ applicatione lateris sinistre econuerso claudebantur. Item albertus dicit ꝙ in quadam villa vacca peperit filium semihominis: tunc rustici suspicabantur de pastore coysse cum vacca volebant eum cremare. Sed astrono. dicit veritatem non fuisse. Item verba alberti nos vidimus equum habentem mensipedes anteriores: posteriores portabat circa collum: ⁊ os non terxit super terram. Item hec verba asserere albertum nos vidimus bicorporum ⁊ corpora in nullo iuncta erant nisi in dorso ⁊ habebāt duo capita quatuor brachia: alias ⁊ quatuor pedes ⁊ ibant ad quācunqꝫ partem vertebantur.

Vacca pepit semihominem.

¶ Item verba alberti narrauerunt nobis quedam sincere digne ꝙ viderunt talem hominem in quo erant duos homines coniuncti in dorso: ⁊ vnus fuit iracundus: ⁊ alter mansuetus ⁊ vixerunt duos annos vnus prius moriebatur: alter tandiu vixit donec ex fetore fratris moriebatur. ¶ Queritur quomodo hoc fit. Respondetur per talem modum cum semen funditur ad cellulas per generationem duorum gemellorum: tunc contingit ꝙ intersticium ⁊ pellis medianas inter illa duas cellulas rumpatur ⁊ sic semina confluunt: ⁊ ita in dorso ramificantur: ⁊ coniunguntur habentes dua capita distincta. ¶ Utrum hec sit vnus homo vel duo. Respondetur secundum aristotelem ꝙ respiciendum est ad cor. vnde qui duo habent corda duo sunt homines.

¶ Quare aliquando generatur puer cum magno capite vel cum sex digitis in vna manu vel quatuor tantum. Respondetur secundum albertum super secundo phisicorum ꝙ propter superfluitatem vel defectum materie. Unde quando materia superfluit: tunc generatur caput aliquando magnum vel sex digiti in manu vel in pede. Sed quando materia deficit: tunc aliquando generatur membrum minus ꝗ̃ deberet esse. Aliquando generantur membra pauciora ꝗ̃ deberent esse: ⁊ hec Albertus ⁊ Auerroys distinguunt in secundo phisicorum. de quātitate continua ⁊ discreta. ¶ Quare ex inordinato coitu: scilicet laterali vel stationario sepius generantur pueri indispositi ⁊ menstruosi. Respondetur: quia tunc semen inordinate locatur in matrice. ergo inordinate formantur: vnde aliquando generantur gibbosi pueri ⁊ ꝗ̃plures defectus habentes. ¶ Quare mulier sit monstrum: ⁊ dicitur ꝙ non sit homo. Respondetur ex secundo phisicorum: omne occasionatum est monstrum: sed mulier est vir occasionatus: ergo est monstrum: probatur minor: quia natura nunꝗ̃ intendit generare femellam: sed semper masculum. Sed quia natura femellam generat hoc est causaliter propter materie dispositionem: ⁊ inobedientiam. vt dictum est. ¶ Quare quidam puer totaliter assimilatur patri: ⁊ quidam totaliter matri. respondetur ꝙ quando semē matris vincit semen patris: tunc puer totaliter assimilatur matri. Si autem semen patris vincit semen matris: tunc totaliter assimilatur puer patri. Sed si semen in parte vincit: ⁊ in parte non: tunc in parte puer assimilatur patri: ⁊ in parte matri: sed si menstruum ⁊ materia fetus trahit ad se semen operationis spermatis: tunc erit similitudo ad matrem: ⁊ potest esse temporaliter: aut in membro principali: ⁊ non in secundarys: tunc puer erit similis in complexione cordi ⁊ sexui. Sed in alijs membris patri: aut econuerso etiam puer erit similis in complexione: ⁊ corde patri: ⁊ in alijs membris similis matri. Et sic videmus pueros aliquos fratres multum assimilare patri: ⁊ alios etiam videmus pueros totaliter matri assimilari: ⁊ alios totaliter patri: ⁊ alios partim matri: ⁊ partim patri. ¶ Quare pueri vt frequenter assimilantur magis patri ꝗ̃ matri. Respondetur ꝙ hoc est propter imaginationem matris ⁊ dispositione patris in coitu. ¶ Quare pueri vt frequenter assimilantur auis ⁊ atauis ꝗ̃ propinquis parentibus. Respondetur per Aristotelem quia virtus auorum est impotentia in cordibus parentum generantium. aliquando propter similitudinem nutrimenti: ⁊ tunc fetus formatur in similitudinem aliquorum auorum. ¶ Quare vt dicit Aristoteles similitudo puerorum ad auos non extendit se vltra quatuor generationes. Respondetur secundum Albertum quia omnis virtus quatuor gradibus mensuratur: ergo generatiua. Sed Aristoteles dicit ꝙ aliquando puer assimilatur auo cuius a populo ⁊ seculo non est recordatio. ¶ Quare pueri sunt de diuersa dispositione: quadam magis dura ⁊ quadam magis molli. Respondetur ꝙ propter dominium diuersorum elementorum: ⁊ quia ossa fiunt ex parte menstrui magis terrestri: ergo semper dominatur: sed medulla ⁊ cerebrum de parte eius magis aquea: sed spiritus vitalis naturalis ⁊ animalis ex parte magis aerea: ⁊ calor naturalis ex parte magis ignita. ¶ Quare fetus succes-

sive sit fortior. respondeo quia in primis sex diebus semina habent colorem lactis: sed in novem sequentibus ab illis sex diebus: tunc semina habent colorem rubeum: quia tunc transmutantur in naturam sanguinis spissi ⁊ coagulati non fluentis. sicut massa carnea: quia ex propinqua dispositione ad carnem: sed in. xij. diebus post illos. ix. sequentibus illa materia condensatur ⁊ solidatur ut possit recipere organizationem ⁊ formationem: quia res nuda non tenet impressionem: ut patet per Aristotelem. ij. de anima. ⁊ sic singulis diebus usque ad partum aliter disponitur: sed quomodo per singulos menses regatur a planetis hoc est in libro Boetij.. ¶ Unde nota secundum Galienū in primo mense fetus sit purgatio sanguinis. in secundo mense expressio sanguinei corporis. in tertio formantur ungule ⁊ capilli. in quarto movetur fetus: ⁊ ergo tunc mulieres nauseant. in quinto tunc recipit similitudinem patris ⁊ matris. in sexto nervorum constrictiones. in septimo ossa formantur. in octavo natura incipit movere ad exitum ⁊ fetus dei beneficio completur. in nono ipsum a tenebris in lucem producit secundum communem cursum. ¶ Utrum puer in utero stercorizat vel non. respondetur secundum intentionem medicorum ⁊ philosophorum quod non: ⁊ ratio est quia non habet primam digestionem que est in stomacho: quia cibus nō venit ei per os: sed per umbilicum: ⁊ ergo non urinat sed sudat quod videtur esse parve quantitatis ⁊ reservatur in pāniculis matricis ⁊ secundina: ⁊ in alijs: ⁊ in partu pueri exeunt in magna quantitate. ¶ Quare secundum communem usum ⁊ cursum pueri exeant in nono mense respondetur: quia tūc est totaliter perfectus vel quia tūc regat planeta benivolus: scilicet Jupiter qui est amicus nature. Nam secundum aristo. est humidus ⁊ calidus: ⁊ ergo temperat malitiam saturni frigidi ⁊ sicci: ⁊ ergo oēs pueri nati in hoc mense ut frequenter sunt sani. ¶ Quare pueri exeuntes octavo mense omnes moriuntur. respon. quia illo mense super puerum saturnus habet dominiū qui est contrarius ⁊ planeta malivolus: quia frigidus ⁊ siccus: ⁊ utraque pars contrariatur vite: dicitur etiam saturnus quasi satur annus per contrarium: quia per eum esurimus. ¶ Quare pueri exeuntes septimo mense ut frequenter moriuntur ⁊ dicuntur illi pueri exeuntes septimo mense ut fetus lune. respondetur quia luna est frigida: ⁊ habet dominium super puerum: ⁊ ergo habet ipsum necare. ¶ Quare puer exiēns statim flet. respondetur quod propter subitam mutationem aeris ⁊ infrigidationem que frigiditas maxime ledit suam teneritatem. ¶ Quare ut dicit aristoti. fetus post septimum mensem laborat ad exitum. respondetur quia tunc ligamenta quibus matrici alligatur illa incipiunt debilitari: quia propter sui magnitudinem consumitur nutrimentum ipsorum ligamentorum. ¶ Quare puer cum exit ponit digitum suū ad os. respondetur naturaliter: quia puer exit de matre: ut de calido lavacro. ergo intrans aerem frigidum ponit digitum ad os propter caliditatem oris. ¶ Quare ut sciunt mulieres, puer exiens ⁊ clamans in utero sit signum malum. respondetur quia est signum quod non vivens exibit: ⁊ ergo dicūt Theologi: quia tunc cognoscit se privari intuitu divino propter carentiam baptismi: ergo clamat. Sed aliter respondetur: nam si non maxime pateretur nec clamaret: ergo clamor est signum passionis ⁊ mali. ¶ Quomodo puer exeat. respondetur quod primo capite premisso: ⁊ si aliter exit per crura vel per brachia interficit matrem: ⁊ seipsum. ¶ Quare mulieres comedentes infecta cibaria abortiunt respondetur quod ex illis generatur semen infectum quod anima abhorret: ⁊ proijcit ab agro nature scilicet matrice quia non est apta quod ei forma nobilissima infundatur scilicet humana. ¶ Quare corea ⁊ lactatio ⁊ saltus ut alique pessime bene sciunt abortiuum faciunt. respondetur quia per talem motum ligamenta embrionis solvuntur ⁊ laxantur: ⁊ per consequens abortivus sequitur: quia materia diutius retineri non potest. ¶ Quare iactus fulminis ⁊ tonitrui faciunt abortivum. respondetur quia vapor ibi adustivus qui faciliter ledit matricem infantium per omnia tenella intrans per poros ipsum occidit. immo Albertus dicit quod si puer actualiter vivit in utero materno per fulmina tonitruum interficitur. ¶ Quare mulieres iuvenes: ⁊ non antique abortiuum faciant. respondetur quia corpora iuvenum mulierum sunt magis porosa ⁊ rara: ergo vapor fulminis citius intrat faciendo aborsum. Sed mulieres vetule sunt compacte: ergo non sequitur occasio in eis. ¶ Quare ut dicit Aristo. nimium gaudium facit aborsum. respondetur quod tēpore gaudij calor vadit ad exteriora: ⁊ sic matrix propter paucitatem caloris facit aborsum. Eadem ratione timor facit aborsum. quia tunc calor vadit ad cor relinquens matricem.

Causae abortus.

Vnguentum album ad oclos qui oculi sunt sãguinolenti et fluentes. Recipe pulueres tucie quartã partez et de butiro q in maio mense ē laboratum partes tres et de oleo oliue duas partes et liquefac et cōmisce simul et illos pulueres sperge in illum cōfectū et cōmisce bene donec infrigidabitur.

Cōtra casuz de alto vt si aliquis de alto cecide rit et sanguis ex lesione in ipso coagulatus fuerit et vt tunc sanguis ille spergatur et dissolua tur in homine Recipe tres carbōes viuos q̃rcinos et extingue eos in vino bono albo et mane calidum hoc sepe bibatur.

Nota si aliquando mēbrum mutilatur seu amputatur tunc debet bene curare cum dialtea. tale vnguentum sic factum. Recipe fenū grecum et semen lini et contunde in pulueres et spge illum puluerem in butiruz et permitte p vnū vel tres dies. postea recipe fenum grecum et semen lini. Require residuum in littera. B

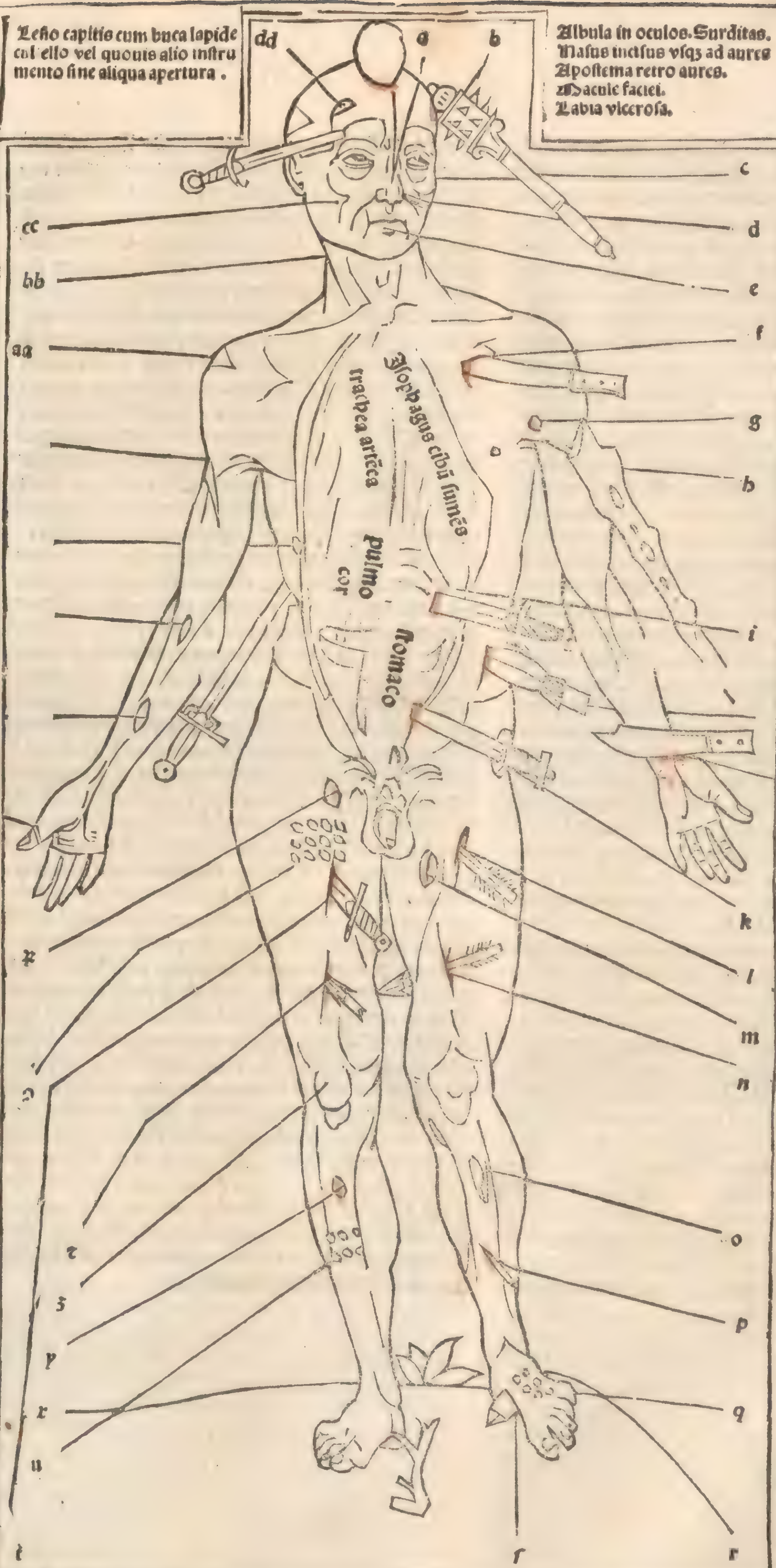
Cōtra incisionē vene magne in collo ita q̃ sãguis cessare non potest tunc cōiunctat illa vena pulchre ad inuicem vt sanguis nō possit extire hoc pacto sperge et cōcute pulueres rubeos sup illud vulnus et pone sup eo emplastruz et permittat iacere ad diē quartuz illud debet fieri ex claro oui et thur cum stupis mixtuz post hoc medet sicut alia.

Ad vlcus maturãdū decoque semen lini cū butiro et suppone tandiu donec sufficiet.
Mobile vnguentuz cōtra apostema et vlcera et consequenter antiqua vulnera ruptoria.
Recipe sepum bouinū et liquefac in patella et d hayth et cola ad aliqd vas et moue tã diu donec fiet odoriferuz et q̃to plus mouebit tanto melius erit ad oīa vul.

De variolis et variole vocant vesice sicut pueri solent habere frequentius et quãdoqz antiqui habent et fiunt duobus modis. vno modo sūt albe alio modo sunt rubee si albe fuerint tunc vnguatur totuz corpus in pãnum lineum. Require residuū in lra. C

Lesio capitis cum buca lapide cul ello vel quouis alio instrumento sine aliqua apertura.

Albula in oculos. Surditas.
Nasus incisus vsqz ad aures
Apostema retro aures.
Macule faciei.
Labia vlcerosa.

Recipe furfures tritici et excoquant. deinde addatur axūgia et fiat pulmentum cū pinguedine et hec ponat ad loca tumorosa et inflaturam si aūt hec non pderint sibi tūc precidat cutis in capite et videat si aliqua ossa fuerint cōfracta i capite. Require i littera. A

Apostema solet i trib9 locis euenire in corpore humano retro aures vt in collo hoc est in regione animata et tūc fiat fleubotomia d cephalica vtriusqz brachij pl9 tamen de parte sana iuxta virtutez tenoris vt si nō est antiqu9 plus minuatur.

Versus.
Hec sunt pensanda medico curare volenti.
Ars etas regio virtus complexio forma.
Morb et sinthomia cōmixtio tempus et aer.

Incisio vene vbi sãguis cessare non vult.

Contra fixum aut pfūdum vulnus. si huiusmodi vulnus multum cruentauerit tūc debet cōburri lodex in puluerem et spergi super tale vulnus. Etiã recipe substantiã quã pergamenistē de pergameno excoriant et pone super tale vulnus et etiam claruz oui cū canapeis stupis mixtū et emplastruz ex eo factum.

Si aliquod vulnus fixum fuerit pfūde et sãguis nō exiuit cū tamē instrumentū fit iaz excepti tūc debet iacere sup ipm vulnus vt sanguis et imundicies exierint ante et cū adhuc putredo et imūdicie nō exierint debet tantū suffiare in vulnus et tūc tali anhelitu exibit totum Residuuz require in littera. E

Cōtra vulnera que sūt telo sagittata tūc lignū de ipso telo non debet extrahi alias ferruz ne sciretur inueniri. sed si lignum fuerit extractū et ferrum interius retinetur tunc debet queri spatula sine acutie eius

Si vero fuerit apostema in inguibus circa pubes tunc minuatur de vena virginali hoc est de vena que est sub talo et dicitur vena mēstruosa mulierum seu vena virginalis.

Contra tumorem et inflaturam vulnerum. Recipe thus contūde in succo lolij et cardōis cū farina ordeacea tūc tumores et inflature p eū inungat seu emplastretur in circuitu vulneris et breuiter curabuntur.

Remedium de paralesi et vnguentum. Accipe artemisiam cum semine suo et millefolium cum semine suo et semē vrtice et iusquiami cū radice et semine et accipe ceram et axungiam. Require in littera. D

Cōtra verucas. Accipe stercus caninuz et terrã in qua vrinatur et decoque i vrina ppria et emplastretur sup verucas semper renouãdo et de et. Item hec idez curat papyrus vagil verbon bo hemice noua kosth.

a ¶Cum nasus inciditur ad ipsas aures: tūc dz consui filo tenui ꝛ subtili adinuicē: ꝛ post hoc debet conficere sibi emplastrum ex claro oui cum albo liquore mixtū bene cū stupis: ꝛ hoc emplastrū ponat̄ sup vulnus eius: ꝛ tādiu pmittatur in vulnere donec patiens estimabit ꝙ sit vulnus curatum in toto: attamen cāna debet intrudi ad nasuz ideo vt foramina non succrescāt: ꝛ vt patiens possit suspirare. Aliud est verum recipiat illud emplastrū de vulnere: tūc nasus pmatur bene manibus adinuicem: ꝛ tūc ex nouo tale emplastruz vt prius facere nō pmittatur donec fiet durum: deinde detur talis potus. Acc. zenbi benedictam globosaz spēs tiriace ꝛ vueyerauth cuz floribus: hec oīa excoque simul in vino aut ceruisia: ꝛ hoc si fuerint herbe sicce Sed cū fuerint virides: tunc debet cōtundi: ꝛ dare patienti ad bibendum: ꝛ sanabitur.

b Contra fluxum vulneris in capite fuetur vulnꝰ ꝛ tergat̄ imundicies siue putredo cū aliquo pāniculo subtili de vulnere eius: eo ꝙ cerebrū putrefieret in capite hoc facto debes conficere pulueres rubeos: q2 illi sanant omnia vulnera: ꝛ fistulam: sed ita ꝙ prius debet mundari a putredine corporis etiam istum puluerem secure potes seminare super vulnus ipsius capitis.

c ¶Contra offensionē capitis cum baculo cultello lapide vel quocūqꝫ alio: ita ꝙ multuz dolet: ꝛ sensum aliquādo pdere machinat̄: ꝛ totaliter pdidit: sed tamē caput eius non est incisum: sed solum infractum per verbera hūc ita curabis: minuatur sanguinem de vena cephalica: donec sanguis sanus exeat: ꝛ conficiatur super loca dolorosa istud emplastrum vt inferiori circulo docetur.

d ¶Etiam sūme considerandū est aliquis efficit̄ vulneratus: ꝛ principaliter ad caput: tunc maxime deberet precauere: vt non bibat vinum forte: ꝛ non sumat carnes non bene coctas: ꝛ non accedat mulierem neqꝫ intueatur. Similiter non loquatur multa ne rōnem perdat. Sed si nimiū fuerit infirmus: ita ꝙ comedere non poterit: tūc detur sibi persusio tenuis cū caseo decocta ad bibendū. Etiam potest sumere pulmentū cū ceruisia coctuz post tres aut quatuor vel qnqꝫ dies dentur ei fercula delicata ꝛ hoc si fuerit calidus in seipso: ꝛ fercula debent ei dari que ipse appetit.

e ¶Contra surditatem remediū probatū. Capiatur sal pro vno denario: ꝛ ponat̄ ad mūdam ollā: ꝛ cooperiat̄ bene vt nullus vapor exeat ponatur super ignem: ꝛ sufffletur ignis recenter sub olla: ita ꝙ per calorem magnū sal liquefiat: ꝛ confluatur in globū. Et tunc remoueat̄ ꝛ infrigidet̄: postea bene cōcute in mortario: post hec perfora raphanum: aut rapam. aut maguderim: ꝛ repleatur illo sale: post hoc cooperiat̄ bene illud foramen cū illa particula quam prius extraxisti de rafano vel de rapa: post hoc fode in terram in mūdo cellario si terra fuerit humida multū ꝛ fortis: ꝛ cooperiatur viceuersa ꝙ taliter maneat per triduum: ꝛ tūc recipe per tres dies: ꝛ serua istud in vitro: ꝛ sic fundatur in aures.

f ¶Contra tumorem ꝛ vlcerosa labia vnguentum. Recipe sepū hyrcinū cū pice noua: ꝛ axungia aucarum: ꝛ cū sepo ceruino conterant̄ simul in q̄titate equali vnius cuiuslibet liquefac ad ignē: ꝛ vnge labia: ꝛ sanabuntur in breui: ꝛ si fuerint labia tumorosa fiat minutio de ipsa lingua: ꝛ cessat tumor labiorum.

g ¶Unguentum ad maculas faciei probatum. Qui vult priuari maculis in facie existentibus. Recipe limacem cū sua concha: ꝛ concham rana rū: ꝛ alumen: ꝛ alestem: ꝛ gyantku: ꝛ contūde illa simul: ꝛ scute ad nouam testam: ꝛ combure bene: ꝛ illos cineres commisce cū lixiuio de vitibus facto: ꝛ ex illo faciem mane ꝛ sero laua.

h ¶Pulueres corrosiuos q carnem superfluam de vulnere crescentem bohemice ō vuiemaso appellat̄ sic fac. Recipe vitriolum viride: ꝛ impone in ollam nouaz: ꝛ obstrue cū luto sapientie: ꝛ impone ignem forte combure bene: ꝛ postea effunde parum de aceto vini: ꝛ statim post hoc contūde ꝛ habebis puluerem corrosiuū: ꝛ illū sup carnes predictas sparge: ꝛ corrodet eas.

i ¶Si aūt apostema generatur sub brachijs fiat fleubotomia de mediana: aut pulmatica: aut ppe paruum digitum in parte opposita: ꝛ ꝫm similem modum de eodem brachio.

k ¶Quando aliquis esset trāsfixus gladio vel hasta da ei bibere ceruisiam tepidam cū pinguedine serpentis.

l ¶Si intestinū magnū incidet̄: aut stomachus hunc debes consuere filo sericeo: ꝛ subtili ꝛ spergantur super illa vulnera pulueres rubei.

m ¶Unguentū cōtra vulnera tumētia: sed non fluentia q̄ fiūt percussione sicut plage: vtputa fustibus ꝛ baculis: vel qbuscūqꝫ instrumētis. Recipe duas libras plantaginis: ꝛ duas libras garbei: ꝛ millefoliū: vitriolum albū. i. quartale: Saluiam: ꝛ vitergiō: quatuor libras contūde bene cū iiij. lib. axungie: ꝛ cuz. ij. lib. zuchari: ista oīa simul bene decoque ꝛ misce bene cum spatula interius vt bene cū aruina temperent̄: postea exprime totum simul p pannum ꝛ tere herbas que mansērunt post expressionem: ꝛ illa contūde cum axūgia ꝛ serua.

n ¶Oleū ad vulnera q̄ in pedibus fiunt quasi incurabilia q̄ hoīes cōiter habent: ꝛ illa vulnera habent foramina profunda illud oleū sic fac. Recipe lignū iuniperi: ꝛ incide in partes minutas: ꝛ recipe ollam vnā ꝛ fode in terrā: ꝛ pone sup eaz aliā ollā multis foraminibꝰ pforatam in fundo: ꝛ loca eā sup illam in terra sepultā loco cacabi: ꝛ ipone in eam partes de iunipero incisas: ꝛ sic tūc circūlinias ollas cum luto sapie: ꝛ pone ignē fortē i circuitu ollaꝝ: ꝛ sic stillabit oleū qδ valet auꝝ et argētū: et pcipue ad vulnera pdicta sanāda.

o ¶Si alicui clauus ferreus vel ligneus vł qδcūqꝫ aliud acutuz ad pedē intrauerit hoc sic curabis. Recipe saxifragā: et cōtunde: et pone sup locum in quo fit talis clauus. Idē faciunt flores fabe supposite aut stercora murilegi: et exibit clauus ferreus vel quodcunqꝫ instrumentum fuerit in ipsa carne.

p ¶Cōtra pruritu3 magnuz cuz lixiuio ex vitibꝰ paruis vnge loca fricādo: et sanaberis sine dubio vel vrtice decocte cum vino et collate per pāniculum in balneum corpus tali brodio illinitū fricando cessat. Sed prius liniatur quādo sudari incipiat.

q Si teluz vel sagitta fuerit in pede: ꝛ lignū nō est excerptū excipiat̄ p te: ꝛ si ad vtraq̄ꝫ partem vulnus penetratū fuerit: tunc debes laborare p illud foramen tentā extrahere sicut in vulnerib⁹ visus est: ita vt attigat vna tenta: aliam ꝛ sanetur sicut ꝛ alia vulnera.

r Si vo tam ꝓfunde fuerit intrinsecus ꝙ excipi nō valeat: tūc recipiat̄ genziana: ꝛ dꝫ poni ad foramē vt fiat vulnus amplū: ꝛ foramen magnum vt sagitta eo facilius exire possit ad hoc capiat̄ apostolicon magnū dimergans. Steinvuorcz. ꝛ polipodiū ꝛ contūde bene adinuicē: et ex illo fac emplastrū ꝛ pone sup vulnus ꝛ extrahet̄ sagitta.

¶ Aliud emplastrum.

ſ Et si tale vulnus fixū aut ꝓfundam multū cruētauerit. Accipe thus albū sanguinē draconis vinuꝫ nigruꝫ fel vnd plutstein. i. lapidis ematitis: hec omnia contunde in simul: ꝛ fac emplastrum cum claro oui: ꝛ illud confectum super stupas ponatur ꝛ vulneri applicetur.

t Contra vulnera fluetia ꝛ dolorosa. Recipe anguillam ꝛ excoque ꝛ accipe pinguedinem ꝛ conserua in mūdo vasculo: ꝛ excoque gallinam non intingēdo cū aqua pinguedinē ꝛ congrega ipsi⁹ pinguedinē ꝛ accipe sucū saluie: rute: abſinthij: ꝛ marubij: ꝛ mente siluestris: ꝛ tempera insimul: ꝛ vnge quando vis cicatricem ꝛ sanabitur.

u Unguentū bonū ad sanguinē retinēdum: vbi fuerit vena incisa. Cōfice thus: ꝛ aloe: adinuicē ꝛ admisce clarū oui hanc tēperationē optime commisce: ꝛ ex illa fac emplastrū donec vene ꝛ vuln⁹ adinuicē claudent̄: ꝛ hoc fiat donec vulnus sanabitur in toto semꝑ emplastra noua preparādo.

x Cōtra putridas carnes ꝛ mortiferas. Recipe argillā de fornace bene cōcrematā: ꝛ tēpera cum aceto ꝛ appone cucumeres equaliter sumēdo: ꝛ sine vt bulliant: ꝛ tūc cola p panniculū hoc facto recipe tertiā partē illius cocti ꝛ ꝑmisce cuꝫ oleo: ꝛ fauo mellis ꝛ vtere bis vel ter ꝛ sanaberis.

y Contra inflaturam faciei vel alias vbicunq̄ꝫ. Recipe scabiosam ꝛ decoque eam vsq̄ꝫ ad consumationē modice aque: ꝛ cū hac aqua madida bene inflaturam pannum intinctum superpone inflature predicte quo siccato iterum madida ꝛ fac sicut prius ꝛ in triduo sanaberis.

ꝫ Contra struma que in collo generatur. Accipe sucū raphani: sal: vinū: acetū: ꝛ confice totuꝫ in smigmate in aliquo vase ꝛ mittas ita per noctē stare illo vnge apostema seu strumam ꝛ decidet peribit illa struma si sepius hoc feceris.

ꝛ Contra panaritium hoc est quando quedam pustule albe i circuitu vulneris generant̄ bothonice: pizymiet. Recipe axūgiā antiquā nō salsam ꝛ vermes quosdā q multos pedes habent ꝛ sunt oblongi ꝛ parui ꝛ ab aliq̄bus cētipedes vocant̄ seu appellantur hos vermes contūde valde bene cū aruina antiqua ꝛ emplastra sup dolorem.

ꝯ Ad solidandum ossa confracta. Accipe lumbricos ventris ꝛ contere in puluerem ꝛ cōmisce puluerem de lumbricis factum cuꝫ oximelle: ꝛ emplastrum inde fac ꝛ ossibus fractis superpone ꝛ mirabiliter consolidat ossa confracta.

ꝑ Unguentum contra omnia vulnera quod cito generat carnes ꝛ replet. Recipe ꝺ oleo oliue quatuor lotb faui mellis. iij. lotb. gūmi arabicū ꝛ thus verum de quolibet. j. lotb. ꝛ molle sicut farinam: ꝛ misce simul totum: ꝛ liquefac super ignē modicum: ꝛ moue continue in olla ne comburetur ꝛ operare illo vnguento quando vis.

aa Contra incisionē cerebri vel iecoris vel visceris: hec. n. oīa sunt mortifera ꝛ insanabilia. Si vo intestinū magnum aut stomachus incisus fuerit hūc debes cōsuere filo sericeo ꝛ subtili: ꝛ seminētur sup talia vulnera pulueres rubei de q̄bus patet alibi hoc facto curant̄ vulnera huiusmodi herba sanguinaria cū saluia: ꝛ si nollēt curari: tūc cerebrū est incisum hoc taliter cōsiderare debes ꝙ vulneratus rōnem ꝑdet: ꝛ oculi eius rubei erunt oīa quecūq̄ꝫ comedet nō valebit retinere. Et non poterit sedeꝫ habere lingua eius magna efficit̄: ꝛ palpat sup caput ꝛ lauabit emplm̄ ꝺ capite suo.

bb Cōtra offēsionē capitis q̄ fit multipliciter. Aliquādo. n. cerebrū penetrat: ꝛ aliquādo solum cutis offendit̄ ꝛ inflatur cerebrū vulneratū: ꝛ inficit̄ modo si cerebrū vulneratum erit: tūc videri bene debet ne ossa essent in vulnere: hoc facto excipiātur ꝛ imponatur ad vulnus ei⁹ sericeus pānicu lus. Si vero sericū nō habet̄: tūc panniculus ali⁹ subtilis ꝛ paruus. Et idē pāniculus illiniri debꝫ prius mūdo lardone pro eo vt tertio die facilius de vulnere excipiat̄: post hoc videri dꝫ vtruꝫ cerebrum fuerit incisum ꝛ vulneratum: q2 si cum claro oui supponeretur: tūc siccaret̄ in vulnere ꝛ assumeret cerebrū secuꝫ: ꝛ ex illo homo mortem itraret. Ideo debet panniculus illiniri quin facit ipsa putrefieri ꝛ immundiciam effluere ab eisdem.

cc Nota ꝙ prius vulnera singulis dieb⁹ bina vice debent ligari: ꝛ hoc cito facere nō ꝓlongando ꝛ primitus lesus non debet spaciari nec deambulari: ꝛ cum tam ipsa vulnera saniem ceperint: tunc semꝑ mundus panniculus dꝫ imponi ipsis vulneribus q2 per hoc subito curant̄ ꝛ succrescēt.

dd Si aliq̄s homo ceciderit super caput: ita ꝙ collū ei incuruatur: ꝛ post hoc loqui non pōt. Illi statim os aperiatur ꝛ ponatur lignuꝫ inter dentes eius ne claudere possit: ꝛ debet calcare super humerum eius ꝛ trahere caput eius fortiter vt ad locum priorem caput ꝛ collum situetur: post hoc vngatur dialtea ꝛ sanabitur a timore.

¶ Ista residua deficiunt in aliquibus marginibus figure precedentis vbi consimiles littere alphabeti comprehenduntur.

A Tūc excipiatur: ꝛ post hoc curari debent sicut ꝑscriptū est de sanatione vulnerum ꝛ conficiat̄ emplastrū de apostolicon ꝛ ponatur sup vulnus: q2 istud exhibit totā imūdiciā de vulnere ꝛ cito curabit.

B Et ipone i aquā ꝛ ꝑmitte per quatuor dies stare ꝛ si vis potes calamētum apponere modicū: ꝛ sic infunde in saccū ꝛ exprime sucū illum: ꝛ accipe maluam campestrē: ꝛ coque simul cum omnibus supradictis herbis in butyro ꝛ cola per sacculum: ꝛ tunc recipe ceram ꝛ resinā: ꝛ galbanū: ꝛ liquefac oīa insumul: ꝛ tūc cōmisce cū omnib⁹ supradictis.

C Aqua intinctū ꝛ decoctū in lentibus ita calidū vt cū lingua canis expertū est: q2 attrahit statim materiā. Si fuerint rubee inuoluant̄ in pannū rubeuꝫ circa oculos tm̄ vtere repcussiuis seu recuperatiuis ne exeant p oculos: ꝛ circa gulā cū gargarismis.

D vetere ꝛ resinā:seu picē albā castoreū nouū recēs:ꝛ oleū oliue:ꝛ accipe medullā cerui vel equi iuuenis ꝛ vinū vel acetū coctana si hr̄e poterit:ꝛ hec oīa simul cōtūde valde bn̄:ꝛ post h̄ pone i mūdā ollā:ꝛ cū aceto vel vino bene decoq̄s ad bonā horā:ꝛ tūc p pānū exp̄me:ꝛ in pixidē pone:ꝛ ex h̄ mane ꝛ vespere locum dolorosum vnge bene.

E qd̄ in vulnere continetur mali:ꝛ post hoc infunde sed modicū vinum ad vulnus:qꝛ illud mūdat vulnera ꝛ putrefieri non permittit.

¶ Unguentum contra siccitatē membrorū. Qn̄ aliquod mēbrum exiccatur in homie sic cōficiat̄.

Recipe. Cattum integrum ꝛ impone ad vnaꝫ aucā ꝛ assa aucam vna cum catto ꝛ pinguedinem que in de stillauerit collige ꝛ serua:ꝛ cum eodeꝫ membra que exiccari incipiunt perunge. Si vero totus homo exiccatur seu omnia membra hominis:tunc recipe cattulos iuuenes ꝛ excoque eos in caldari ꝛ sic ille humectetur in caldari illo seu in brodio in quo cattuli sunt decocti ꝛ sanabitur deo iuuante.

¶ Confectio vnguenti attractiui.

Recipe sepum ceruinū seu arietis castrati vel hyrcinum ꝛ liquefac in patella ꝛ appone parum de creta munda:ꝛ modicū de resina:hoc est quartaꝫ partem resine respectu sepi:ꝛ oleum oliue ꝛ contunde totum bene in mortario.

¶ Unguentum fuscum contra vulnera fetida vbi no sunt crescere carnes.

Recipe oleum oliue:ꝛ lardū sub vno pōdere:ꝛ pone ad patellam vt simul buliant paulatim: postea pone tertiaꝫ partē de resina:ꝛ tūc recipe pulueres thuris:ꝛ myrre nigre:ꝛ sit de myrra plus q̄ d̄ thure:ꝛ coque hoc totū simul:ꝛ sic postea appone parꝫ de galbano:ꝛ indurare debes cū cera modica.

¶ Unguentum dyaquilon ꝛ vnguentum prutenicum prusk maztb.

Recipe litargiriū ꝛ cōtere simul. Cenobriū ꝛ inspargē in oleū oliue:ꝛ pone in patellam eream ꝛ mitte bulire semper mouendo cum spatula:ꝛ quando videbis q̄ incipiet rubescere:tunc appone modicū de cera plus q̄ʒ de galbano ꝛ effunde super aquaꝫ mundā:ꝛ si vis habere pulchrum tunc appone serapinum ꝛ erit multum delectabile.

¶ Unguentum album sic fit.

Recipe cerusam:ꝛ thus album:ꝛ appone de galbano modicū:ꝛ lapillos albos:q in cancro repeִriunt̄:ꝛ contere omnia in puluerem ꝛ liquefac cuꝫ aqua rosacea ꝛ contere bene vsq̄ ad cōsumptionē aque:ꝛ cōmiscecū oleo oliue:ꝛ fac bulire.

¶ Unguētū retentiuū ad vulnera fetida.

Recipe mel ꝛ liquefac in igne: ꝛ aquā rute cōmisce illis simul ꝛ habebis.

¶ Unguentū populeon qn̄ vulnera inflant̄.

Recipe nodulos de populo de tali arbore:ꝛ contunde illos cū noua axungia que tunc temporis haberi potest:ꝛ serua ꝛ cooperi benē in pixide vel in olla vitreata: postea recipe foliū iusquiami:ꝛ acrimonie:plantaginis:ꝛ millefolij: trifolium: ꝛ marrubium:balsamum: mentam: ꝛ mentam equinam zembs:feniculum:ꝛ omnia illa simul equali pondere accipe ꝛ contunde ꝛ pone in vinum ꝛ mitte stare per aliquos dies:ꝛ tunc excipere herbas predictas quando tibi videbitur conueniens ꝛ appone confectum quod prius feceras de modulis populi:ꝛ aruina noua:ꝛ cōmisce simul:ꝛ pone ad caldarium paruum:ꝛ buliat simul totum: ꝛ postea in sacculum funde seu cola.

¶ Syrupus vulneratorum.

Recipe tormentillam:agrimoniam:diptamū illaꝫ herbam:ꝛ myrram rubeam:ꝛ coque bene in ceruisia antiqua:ꝛ cola per panniculum lineum:ꝛ quando infrigidabit̄ da ifirmo sero ꝛ mane ad bibēdū

¶ Unguentum ad paralisim sic laboratur siue sit in capite siue in alio membro.

Recipe iuniperium:ꝛ aruinam galline: ꝛ contunde bene simul ꝛ pone ad patellam vt liquefiat ꝛ cola ꝛ sint ambo sub pondere equali.

¶ Ad paralisim ꝛ fiat ignis bon⁹ ꝛ sic vngat̄.

Recipe medullam de ossibus equi:ꝛ liquefac i patela ꝛ vnge locum dolentem vbi regnat paralisis. Et nota q̄ viris debet esse ex ossibus equi: mulieribus vero de ossibus eque.

¶ Contra paralisim cui stat in oculis.

Recipe vinum bonum:ꝛ fauū mellis: in eadeꝫ mēsura:ꝛ radices celidonie:ꝛ feniculi:si vis cum herbis:ꝛ concute illa bene:ꝛ postea calefac circa ignē ꝛ cola ꝛ emplastretur super oculos.

¶ Unguētū vt quasi vno die vulnus sanet̄.

Recipe lanceolam illam herbam:ꝛ illa est consimilis plātagini:sed planiora habet folia ꝛ longiora ꝛ contūde eam cū noua aruina:ꝛ postea in patella dissolue ꝛ fac emplastrum:ꝛ pone sup vuln⁹ sed pulueres sentias faciēs de eis:ꝛ cū eadē herba potes humectare iflatiōes in circuitu vulneris

¶ Unguentum rufum ꝛ valebit maxime quādo aliquis leuans graue pondus offendit se vel inflat̄ ab intus vel hꝫ spatulas ab intra.

Recipe herbas quasdam rubeas. Rubea tinctoruꝫ vel vngulo sa maior:bethonice: Ezeruene:koꝛz venye:ꝛ ablue bene:postea vero post ablutionem depone corticem superiorem:ꝛ pone ad butyrum: quod in Maio mense est laboratum si habere potes ꝛ coque simul valde bene:sic tamē fac q̄ herba butyrum preualeat:ꝛ appone radicem vnam vel duas d̄ acrimonia. Et si nō potes habere butyꝝ Maij:tunc recipe illud butyrum quod est laboratum in vna septimana ante natiuitatem beate virginis Marie vel quod est paratum ante festuꝫ sanctorum Philippi ꝛ Jacobi apostolorum: tertia die vel prima.

¶ Contra combustionē ignis vel aque.

Recipe furfures siliginis:ꝛ combure in noua testa hoc contere bene ꝛ contritum da in circuitu manui vel pedi ꝛ sanaberis.

¶ Remedium bonum ad paralisim.

Unge locum vbi turbaris in calida stupha vel circa ignem vino cremato vel etiam si pes vel man⁹ incuruat̄ a paralisi taliter fac ꝛ sanaberis.

¶ Unguentum sanatiuū:ꝛ quod facit crescere carnes.

Recipe sepum ceruinum:ꝛ plantaginem cū semine ꝛ radice. Si autem semē plantago non habuerit sic q̄ esset in mense Maio:tunc recipe radicem cum folijs contunde simul cum oleo oliue:ꝛ decoque super lento igne:sic vt buliat per integram horam primitus:postea appone resinam:ꝛ commisce hoc totum simul vt buliat ita diu donec illa resina liquefiat:sed non amplius:postea cola p pā-

num ad nouam patellam: post hoc recipe tria vel quatuor coclearia de vino bono: et infunde in illud confectum: sic iterum tere ad bonam horam et postquam illud vinum consumetur: tunc iterum funde tantum de vino vt prius: et sic semper extere et effunde modo predicto: et hoc fac ita diu donec non erit vnguentum album sic abiectum: et donec adherebit mortariolo: sicut bitumen: et postea appone ceruse dimidium alterum loth: et hoc si fuerit vnum quartale: tunc de cerusa appones: et hoc illuc insparge et contere bene: et serua in pixide: et vtere eo quando oportunum fuerit.

¶ Unguentum dialtee contra siccitatem.

Recipe medullam de ossibus caninis: et medullam de ossibus equinis: et antiquam aruinam: et herbam que crescit in segetibus et vocatur Ermodactilus: et est hec herba precise sicut cepe: et omnia illa simul bene decoque: et contunde: et liquefac in patella: et cola ad pixidem: et membra que exiccantur sepe iungantur.

¶ Contra calculum.

Recipe zinziber: balsamum: et zeduariam: et flores muscati: et longum piper: et lapillos cancri: de quolibet vnum lothonem: et contere hoc simul valde bene et da infirmo ad bibendum in vino: et precipue in balneo.

¶ Ad idem.

Hec est quedam breuis medicina que a solo deo venit. Accipe sucum feniculi: petrosilij: apij: et in suco istarum pone micam panis: et pone super renes: et super vesicam: et non tantum vrinam prouocat verum etiam lapidem frangit.

¶ Ad idem.

Idem facit paritaria comesta vel bibita cum vino vel puluis eius cum albo vino potatus.

¶ De calculo frangendo.

Hec quedam veneranda optima et perfecta ad frangendum lapidem medicina. recipe radicem feniculi: et saxifragie: petrosilij: equaliter de omnibus. Item radicem bardane siue lappe ad quantitatem omnium istarum rerum: et hec in partes minimas diuidantur et ponantur in tanta aqua quantum videbitur sufficere bulliaturque vsque ad consumationem tertie partis aque: et post hoc sumat patiens mane et sero ad quantitatem mediocris ciati: et si aqua predicta nimis amara fuerit bulliatur de liquiritia cum aqua predicta quantum videbitur. et si malum patientis recens est curabitur ad octo dies. si vero antiquum fuerit ad quindecim dies.

¶ Ad arenas expellendas.

Talis enim cura supradicta est seruanda nisi quod loco saxifragie due vel tres partes plantaginis apponantur et operandum est in praxi predicta.

¶ Unguentum contra combustionem.

Recipe olei rosarum. ℥. j. cere. ʒ. ij. cerusam. ℥. s. clarum oui vnius: hoc totum optime verberetur et incorporetur: et fac vnguentum: et vngatur ex eo locus combustionis quotidie et mirabiliter prodest.

¶ Unguentum ad scabiem.

Recipe aloepaticum: oleum laurinum: argentum viuum: et saluiam: et fiat vnguentum: et cum illo scabies perungatur.

¶ Aliud experimentum probatum.

Recipe auri pigmenti. ℥. ij. argenti viui. ℥. i. plumbi vsti. ℥. j. et ducantur fortiter: et misceantur cum oleo et aceto vini: et ex illo scabies perungatur.

¶ Experimentum magistri Petri hispani contra omnem maculam oculorum.

Recipe feniculi: verbene: rute: rosarum: eufragie sileris montani: bethonice: celidonie: capillorum veneris: ana quassa bene: et impone in albo vino per diem naturalem. Secundo die distilla per alembicum: et quod primo stillauerit quasi argentum: secundo quasi aurum: tertio quasi balsamus habetur: et hoc seruetur in tribus ampullis: et cum opus est detur nobilibus et delicatis pro balsamo. alijs vero pro auro et argento.

¶ Isti sunt pulueres optimi super omnia vulnera que sequuntur.

Recipe vinum nigrum: hoc est rubeum nimis et pulstein cuiuslibet. j. loth: gumi arabici. iij. loth: muscatum: et thus album cuiuslibet. j. loth sanguinem draconis: et mumiam. j. loth. ista omnia contunde adinuicem: et fac puluerem ex ipsis: et illos serua ad necessitatem quando indigueris.

¶ Apostolicon tale vnguentum sic fit.

Recipe nigram picem arabicam cuiuslibet. i. libram.
Recipe etiam galbani: et serapini: armoniaci: oppoponacis: colofonie cuiuslibet. j. loth: et ceram vj. loth. Escra mediam libram: hec omnia misce adinuicem: et coque modicum: et postea accipe masticem: et albeam: siue olibanum: et contere bene in puluerem: et terbentinam cuiuslibet. i. loth: hec omnia misce adinuicem: et permitte liquefieri valde bene: et exprime per panniculum super aquam frigidam: post hoc excipe de aqua: et volue illud bene in manibus ad ignem cum oleo: vt sit modicum molle: hoc enim plastrum sanat vulnera fistulam apostema: et omnem fluxum imundum in carne cessare facit et sanat.

¶ Unguentum bonum ad vulnera sananda.

Accipe picem arabicam. i. picem non temperatam: ceram simplicem oppoponacum flores iris cuiuslibet medium loth et bolvuorcz. Aristologia rotunda: thus album cuiuslibet medium loth: litargirij. ij. loth. Ista omnia excoquantur in vino quartali aceti fortis valde ita bene vt molle fiant. Et postea ista videlicet: ceram: picem: et picem arabicam: et. ij. libras olei: et illa omnia permitte successiue liquefieri inuicem: et sic excoque vides bene ne comburantur in aliqua parte: ideo debes interius continue miscere et mouere: post hec resinas abijce et refrigera modicum pone ad pixidem: et isto vnguento vngatur panniculus: et ponatur super vulnera: et hoc contrahit: et curat sanguinem malum de ipsis vulneribus.

¶ Unguentum ad vulnera quod cito generat carnes.

Accipe de oleo oliue quatuor loth: faui mellis tres loth: gumi arabicum: thus verum de quolibet medium loth: et mole sicut farinam: et misce simul totum: et liquefac super ignem modicum: et misce continue siue moue in olla ne comburantur: et operare illo vnguento quando vis.

¶ Unguentum quod dicitur gratia dei.

Recipe terbentine. libras. iii. resine: lib. i. olibani: masticis ana. ℥. i. myrre. ℥. ii. cere virginee. ℥. iiii. bdellii. ℥. i. verbene: pimpinelle: bethonice: cum adhuc recentes existunt: ana manipulum. i. et decoquantur in vino albo vsque ad consumptionem tertie partis: postea coletur et colatura super ignem ponatur

ad buliendum. Et impone ceram resinā: ⁊ masticez: olibanū: myrrā: bdelium: quousqꝫ bene cōmisceā-tur semp agitando cum spatula: post hoc impone terbentinam: ⁊ aliquantulum de oleo oliue: ⁊ iteꝝ agitetur cuꝫ spatula: done infrigidetur: ⁊ qđ notat colliget: residuū vero valet podagricis.

¶ Uel ēt ꝑdictum taliter pōt laborari.

Recipe succi verbene: pimpinelle: bethonice: brune te.i. consolide plantaginis lanceole: ana lib. ꝫ. suci api. quar. iiij. resine. lib. i. terbētine lib. v. masticis: olibani ana. ℥. i. myrre. ℥. i. cere virginee. ℥. iiij. ⁊ in vino odorifero bulliant suci: ⁊ valet ꝯtra cācrū: ⁊ ꝯ morsum venenosum: ⁊ puncturā: valet ēt ad omne vulnus recēs ⁊ ēt sanat apostemata in costis: ⁊ in epate: ⁊ in splene: ⁊ in ꝑncipio foris emplastretur.

¶ Unguētū bonum ad gingiuas.

Recipe aluminis vnum loth: ⁊ mellis. ij. loth: ⁊ illa duo simul cōmisceant: ⁊ cū illa dentes ⁊ gingiue iungant ⁊ curabit putredo eoꝝ.

¶ Ad vulnus sanandum.

Recipe myrrā: thus: attramētū cuiuslibet. i. loth: ⁊ ad ampliādū vulnus appone medullā sambuci ēt vnū loth: ⁊ illa oia simul cōfice in puluerē: ⁊ sparge modicū ad vulnus: post hoc calefac bene ⁊ suppo ne vulneri: ⁊ trāsiet adinuicē sub illo ⁊ sanabit: sed debes cōprimere vulnus bene duobus digitis ad-inuicem: ⁊ sic postea quarta die eligetur multum pulchre: post hoc sanetur velut alia vulnera.

Ad idem puluis bonus.

Pulueriza piper cum puluere carbonis quercini ⁊ suppone die vno vel duobus ⁊ sanabitur.

¶ Aliud antidotum ad vulnera sananda.

Recipe mel: ⁊ vermes longos q infimo crescunt: hec duo cōfice in puluerē: ⁊ sparge ad vulnꝰ ⁊ sa-nabit: ⁊ hoc vtriusqꝫ ana: ⁊ cōburi dꝫ in testa noua: ⁊ vulnus sanabit sine oīum fluxu imunditiarum.

¶ Contra dolorem capitis.

Recipe thus: myrrā: piper: saluiam: acetum: oleuꝫ: ⁊ illa oia simul cōmisce ⁊ decoquas bene: ⁊ tunc cū illo caput perunge ⁊ liga lintheo.

¶ Unguentum ad vulnus qđ dr̄ lupus.

Recipe albū thus: ⁊ tere modicū ad modū pulmē ti ⁊ cōmisce optime cum claro oui adinuicem: ⁊ tūc line supra pāniculum canapeum: ⁊ si istud habere non potes: tunc recipe barbā iouis: ⁊ forma ex ea emplastrum: ⁊ tali dolori superpone.

¶ Antidotū empl'i boni ⁊ optimi sup vulnera.

Recipe thus: ⁊ aloe: ⁊ cōtundant adinuicē cū cla-ro oui: ⁊ istud ponat sup vulnera vbi vene fuerint incise ⁊ cruentāt multuꝫ. Istud tādiu ꝑmittat super vulnera donec vene ⁊ sanguis adinuicem creuerit si tñ magis indigeret: tūc laboret huiusmodi medi cina ⁊ empl'm ex nouo ⁊ supponat vulneri totiens donec crescet adinuicē pamphili ⁊ malue simul cō trite ⁊ sup vulnera posite curant vulnera sangui-nolenta ⁊ fluentia: ⁊ fortius: ⁊ melius qꝫ aliud em-plastrum. Si aūt cum axungia cōtunditur: ⁊ super vulnera ponitur sanat summe bene vulnera.

¶ Aliud emplastrum super vulnera.

Serpilliū romanū. i. romischkol cōtū dat cū vino ⁊ sup vulnꝰ ponat sanat multum bene. Item absin-thium concussuꝫ ⁊ recēter super vulnus positum sanat ipsa vulnera.

¶ Unguentum bonū ad omnia vulnera.

Recipe aruinā leporis: ⁊ aruinā porci nō castrati siue apri: ⁊ h totū simul cōfice qđ densum fiat: ⁊ ca-ua illud ⁊ post hoc in melle decoque: deinde reci-pe absinthium: vel succū absinthij ⁊ tempera cum predictis ad horam vnius diei: ⁊ hoc vnguentum seruabis qꝫdiu placet.

¶ Ad mundationem vulnerum.

Recipe cōsolidā maiorē talē herbā ⁊ depone su-periorē corticē: medietatēqꝫ eius abijce: residuuꝫ vero cōtunde: ⁊ misce cū aqua: ⁊ pone sup folium nigri oleris. Suuarczkol ⁊ superpone vulneri ⁊ sa-nabitur in octo vel nouem diebus.

¶ Unguentum ad vulnera.

Recipe oleū oliue. iiij. loth. fauimellis. iij. loth gū mū arabicū: ⁊ thus vetus: de quolibet mediū loth ⁊ molle sicut farina: ⁊ misce simul totum ⁊ dimitte vt liquefiat sup ignē modicū: ⁊ cōmisce continue in olla vt nō cōburat ⁊ opare illo vnguēto qñ vis.

¶ Contra scabiem seu pruritum.

Recipe aquā in q porcus vel sus mūdatus ē a car nifice post interfectionē illam cū dormire volueris calefac ⁊ laua pedes ex ea ⁊ pone ad aquam eādē vsqꝫ genua ⁊ inuolue pedes in pannuꝫ ⁊ de mane cū surgis dyalteā ⁊ populeon: ⁊ illa duo vnguēta simul cōmisceant: ⁊ vnge pedes scabiosos: ⁊ etiaꝫ tere seu frica bene pedes cum pilis qui sunt in scro-pha depositi in aqua ꝑdicta: ⁊ sic cū vnguento ꝑ-dicto perunge ⁊ sanaberis.

¶ De emplastris.

Emplastra bona fiunt ex rosis ⁊ violis: cera: pice: melle: ⁊ oleo oliue: illa fac bulire simul: ⁊ exprime ꝑ pannum ⁊ intinge pannos: ⁊ pone ad pixidem ⁊ serua ad placitum tuū quando indigueris.

¶ Unguentum Ipocratis.

Recipe anguillā ⁊ decoque in aqua: ⁊ supnatantē pinguedinē collige ⁊ cōgrega. post h recipe aquā piguē ⁊ gallinā ⁊ decoque sine sale: ⁊ simili modo piguedinē supnatantē collige: ⁊ tūc recipe succū sal-uie: rute: ⁊ absinthii: ⁊ elebori: qđ iacet i terra: ⁊ her bā q vocat lingua canis. Ista oia simul cōmisce: ⁊ quodcūqꝫ vulnus fuerit vnctū nō idiget empl'o.

¶ Unguentū fuscū laboratur sic.

Recipe masticis: galbani terbētine: ana. ℥. i. ⁊ cōfi-ciant sic oleū oliue i caldari sup ignē mittat ⁊ ad-dat cera: ⁊ liqfacta ponat colofonia: deinde gūmi serapini: ⁊ terbētine: deinde masticis: ⁊ olibani: ⁊ hoc cum spatula semꝑ agitet donec coctum fuerit: deinde infrigidatum vsui serua.

¶ Unguentum album.

Recipe ceruse lib. ii. litargirii. ℥. i. olibani. ℥. ꝫ. ma-sticis. ℥. i. vnaqueqꝫ res ꝑ se terat: ⁊ puluis ceruse cum pauco oleo oliue distēperetur: postea addat litargiriū: deinde mastix: ⁊ olibanū addat ⁊ cū pi-stello paulatiꝫ agitetur quāto melius pōt ⁊ vltima vice de aqua rosaꝝ parum addat: ⁊ tādiu ducatur donec spissum vel liquidū fuerit ⁊ serua vsui.

¶ Contra paralisim.

Recipe anserem: ⁊ pone in eam anguillam in fru-stra sectam seu diuisam: ⁊ assa: ⁊ cum illa pingue-dine vnge locum vbi turbaris.

¶ Contra paralisim.

Recipe murilegū nigrum: ⁊ impone in eū sinapi: ⁊ similiter assa ⁊ pinguedinē que inde stillauerit col lige: ⁊ locum paraliticū perunge.

Sensus cōmu-
nis.

Cellula ymagi-
natiua:

Cellula estimati
ua seu cogitatiua
et rationalis:

Cellulla memo-
ratiua.

Allopitia
Appoplexia
Asma
Artetica
Asclites
Arteriaca
Aximeron
Antrax.
Amissio rationis
Apostema.
Bolismus
Casus capillorum
Cephalea
Coriza.
Catarrus
Colica
Calculus.

Squinan tia:

vngues mali

Lepra
Litargia
Lienteria
Lumbrici.
Morphea.
Mania.
Neufresis
Opilatio ner
uorum
Obtalmia
opilatō splene
Paralesis
Peripleumo
nia.
Pleuresis
Ptisis
Profluuiuz
Polipus
Podagra.
Reuma.

Gutta

Artetica

passio:
cardiaca

artetica

Ciragra

ciragra

Pellis et auriga ubi sit simplicia membra.
Os neruus vena caro cartilago quoque corda

Cancer
Ciragra
Cardiaca
Diamires
Dissenteria
Diaria
Diabetes
Effimera
Emigranea
Epilentia
Empima
Exitus ani.
Emorroydes
Febres
Fistula
Ficus
Frenesis
Fastidium
Fluxus sanguis
Gomorrea
Gutta
Hopilatio

Vngues mali

Cancer testicu-
lorum

Scotomia et
vertigo.
Stupor mētis
Sternutatio
Spasmus
Squinantia
Sincopis
Singultus
Stranguria
Satiriasis
Suffocatio ma
tricis
Sciatica
Serpigo
Scurtia
Tetanus
Tenasmon
Tussis
Venenum
Viscerana
Vertigo
Vlceratio lin-
gue.

Idrosorbia
Imperigo
Incubus
Iliaca passio:
Ilcos

Idrops
leucoflegmati
yposarcha
Asclites
timpanites

Spasmus

Spasmus

podagra

podagra

Epar cor stoma
ch⁹ caput ⁊ splē
pes man⁹ ⁊ ren.
matrix vesica st
officialia m̄bra.

Alopicia est casus capillorum cum vl-
ceribus. Cura: vngule capre vste: ⁊ cū
pice liquida trite ⁊ illinite: allopiciam
sanant. Auicen. Serap. kir. Alber. lib.
xxv. ¶ Appoplexia ē passio cerebri officialis aufe
rens sensum: ⁊ erectionem toti corpori repente ⁊ su
bito magna voce precedente ꝓpter oppillationē
in meatibus ⁊ ventriculis cerebri tam principali-
bus q̄ non principalibus. Cura: vtaris tiriaca cū
vino. Auicē. prima quinti. ⁊ genitalibus cunctis q̄
sint cocta cū ruta. ¶ Asma ē difficultas anhelandi
sine sonitu. Cura: decoquantur malue in olla: ⁊ ex
illa lauetur calide infirmus ⁊ etiā sumatur scutel-
la plena furfuribus illa coquantur cum butyro: ⁊
condiantur modicum: ⁊ hoc imponatur sacculo:
⁊ cōsuat: ⁊ sup sacculū illum locetur infirmus: ⁊ re
sanabitur: ⁊ oꝫ in balneo esse: ⁊ sedere sup istas co
ctas herbas: ⁊ istud sepius facere tenet ⁊ sanabit:
⁊ post hoc vngat dyaltea cū isto butyro hoc facto
minuat de pede inferius sub talo. ¶ Artetica ē pas
sio ab articulo dicta: ⁊ ē species gutte. Cura: accipe
cantarides: ⁊ puluerem piperis: ⁊ sparge sup cerā
calidā: ⁊ sic pone sup locū dolentē ꝑ vnam noctē:
⁊ mane inuenies vnam vesicam: tūc impones cerā
extrahens aquā ⁊ sanabit. ¶ Asclites ē spēs ydro-
pisis ex grossa ventositate effecta. Et dicit ab ascli
grece q̄d est venter latine. Cura: vide de ydropisi.
¶ Arteriaca passio ex asperitate fit trachee artarie
cum voce mansueta: ⁊ raucedine: ⁊ excreatione cum
difficultate. Cura: tapsus barbatus cū vino rubeo
⁊ forti decoctus ⁊ loco frequēter cataplasmatus
multum valet. ¶ Aximeron ē genitalium partiū
oppilatio. ¶ Antrax est quedam pustula pessima
que quando fit in homine comburit carnem circū-
quaq̄: ⁊ facit foramē antrum: ⁊ putrescit caro vsq̄
ad ossa. ¶ Amissio rōnis fit qn̄ homo frenesiā pa-
titur: qm̄ tūc solet fatuizare veluti fatu⁹ vel amēs.
Cura. recipe crocum ⁊ vrinam ꝓpriam: ⁊ de mane
bibat ⁊ curabitur. ¶ Apostema patet q̄ se quid sit.
Cura. Recipe bolū armenicum ⁊ terram sigillatā:
⁊ incide ⁊ vtrūq̄ ad calidum vinum pone: ⁊ de ma
ne bibe ⁊ scito quia non permittit ad cor ascendere
ipsum apostema.

Bolismus ē immoderatus vel caninus
appetitus vel irrationalis: ⁊ ē passio
stomachi ex frigida causa. Cura alibi
videatur de passionibus stomachi.

Casus capilloꝝ est quādo crines descē
dunt de capite: ⁊ hoc maxime fit post i-
firmitatē. Cura: adeps vrsi capiti illini-
tus multum prodest. Sextus ⁊ Plini-
us lib. viij. capitulo. xxxvi. ⁊ lib. xxviij.
cap. x. ¶ Cephalea est dolor totius capitis. Cura:
thus myrram piper saluiā acetum alleū commisce
⁊ decoquas: ⁊ vnge caput ⁊ liga lintheo. ¶ Cori-
za est cōstrictio nariū a poro cerebri decurrens ad
nares. ¶ Catarrus est fluxus a capite versus pe-
ctus: ⁊ causatur multipliciter: aliquando ex frigo-
re magno: aliquando ex crapula: aliquando ex ca
lore superfluo. Si fuerit ex calore superfluo: tūc mi-
nuatur de vena cephalica: ⁊ vngatur frōs vnguē-
to ⁊ oleo rosarum: similiter ⁊ caput: oleo baccha-
rum lauri vel cū dyaltea. Si aūt ex crapula: tūc sū-
me ꝑcauere oꝫ ne nimis comedat aut bibat: sꝫ mo-
derate. ¶ Colica est passio intestinorū grauis q̄ fit
iuxta vmbilicū. Haly. Cura: stercus caprinum lo-
co dolenti illinitum curat. Sextus. stercus canis.
¶ Calculus dicit esse lapis in vesica vel in renibus
generatus. Cura: grana iuniperi mixta cū medone
simulq̄ concussa ⁊ expressa ꝑ pāniculum: ⁊ iterum
de nouo succus per pannū colet ⁊ detur patiēti i
balneo sedēti. Lix oleū ex ligno eius. ¶ Cancer est
quedam vulneris spēs carnes corrodēs ⁊ quasdā
habens venulas circūquaq̄ distentas ad modum
criniū cancri. Cura: stercus anserinū fixatum bene
cum butyro iterficit cancrū: ⁊ oꝫ prius ꝑ pānuꝫ co-
lari: ⁊ sic illiniri vulnus in circuitu. ¶ Ciragra est
paralisis manuū. Cura. Recipe succū mellis ⁊ mi-
sce cū farina ordeacea: ⁊ decoque quasi pulmentū
⁊ fac ex eo emplm̄ ⁊ suppone dolori calide. ¶ Car
diaca est infirmitas ex qua cor trepidat ⁊ euenit
multipliciter. aliquando euenit ex calore magno ⁊
ex sanguine supabundanti. Cura: ⁊ tunc debet mi-
nuere de manu sinistra: ⁊ vnge cum vnguento po-
puleon. ⁊ oleo violaꝝ: ⁊ vtat electuario isto. recipe
violarum rosarum nouellaꝝ vel titiradys Iuli. si
militer vtatur carnib⁹ nouelloꝝ pulloꝝ ⁊ iuuenū
⁊ aliaꝝ carniū: post hec facies sibi emplastrum. acci
pe rosas violas linū recens: hec oīa coque ⁊ pone
sup stomachū ⁊ priusq̄ coquat oꝫ contundi: ⁊ sic
decoque. Si vero infirmitas illa euenit ex frigore
tunc assumāt diamargariton. Nicolaus ⁊ hāc me-
dicinam recipiat. Cinamomū gariophilos cubebe
lignum aloes: ⁊ os de corde cerui cuiuslibet con-
iunctim: ⁊ contunde bene inuicem ⁊ appone. Reci-
pe violarum vnum fertonem anisum vnam librā:
quia illud confectum fortiter fortificat omnes ar-
tus in homine. Si aūt illa infirmitas fit ex sudore
nimio: tunc repurgetur: vt nō sudet magis: al's cor
pus corrumperetur: vel cardiaca passio est qn̄ totū
corpus resoluitur in sudorē continuum ⁊ dicitur
diaforetica. i. apertio pororum.

Dyamires ē inuoluntaria vrine emissio i
somnis. Disuria ē difficultas mingē-
di. Cura: oleo petroleon corpus vnga
tur circa partes dolētes. Cir. ¶ Dissen
teria est fluxus ventris sanguineus cū
corrosione ⁊ vlceratione intestinorum. Cura: lac
asine bibatur stomacho ieiuno. Haly. ⁊ Plinius li-
bro vigesimooctauo. capi. nono. ¶ Diarria est flu
xus ventris simplex quando fluunt humores diuer
si de ventre. Cura: stercus canis sola ossa comedē-
tis constringit ventrem fortiter ⁊ hec magister aui
cenna docet. ¶ Diabetes est immoderata renū at-
tractio vel est immoderatus fluxus vrine hoc est
quando totiens mingitur quotiens bibitur. Cu-
ra: pone agrimoniam ad saccum ⁊ excoque cum
vino antiquo donec tertia pars ebulierit. ⁊ adhuc
appōe modicū salis cocti ⁊ bibe illō ⁊ sanaberis.

Effimera est febris ex distēperantia spi-
rituum procedens vltra diem tertium
ꝛm sui naturam non se extendens. Cu
ra: contra effimerā diuersam vene ape
riantur vt in tabula de minutionibus.
¶ Emigranea est dolor medie partis capitis siue
interioris. siue exterioris. Cura: contra emigra-
neam sciaticam colicam ⁊ iliaticam. recipe calcem
viuam ciminum tartarum olibanum baccā lau-

ri sinapi:⁊ mel crudum ⁊ fac confectionem emplastri ⁊ superpone dolenti loco. ¶ Epilensia est morbus cerebri officialis auferens sensum ⁊ erectionē toti corpori cum perturbatione motus maxime propter opilationē in ventriculis cerebri non principalibus. Cura: detur fimus ciconie i aqua ⁊ melle mixtus ad bibendum infirmo curat: Auctor pādectarum. ¶ Empima est sputum saniosum in cōcauitate pectoris existens aut pulmonis vel empima est passio quando sanies excreatur. inde empima. i. saniem expuentes quia empima grece sanies latine dicitur. ¶ Exitus ani est quando quoddaz intestinum homines egreditur per anum. dum vadit ad secessum. Cura. Recipe aloes epaticuz ⁊ liquefac postmodum infrigidato inunge intestinuz ⁊ trude viceuersa ⁊ si amplius exierit iterum inunge quousqꝫ manebit Sera. ⁊ Auicen. ¶ Emorroides sunt quinqꝫ venule existentes in ano per quas solet fluxus fieri vel emorrois est apertio vene inferioris que cuz ano exit. emachim. n. grece sanguis dicitur latine. inde emorrois. i. sanguinis fluxus p inferiora talis infirmitas aliquando generatur ex sanguine superfluo. Cura: contra hanc infirmitatē minuatur sub talo. si autem talis passio fuerit recens ⁊ primo orta tunc. Recipe oleuz oliue serenissimum ⁊ madidetur in eodem panniculus ⁊ ponatur super dolorem eundem.

Febris est calor innaturalis mutatus in igneum ⁊ est multiplex vt superius circa imaginē videri pōt. Febris continua est que fit de flegmate putrefacto. Cura: accipe solsequiū cuz radice sua ⁊ in partes incide minutas ⁊ cuz aceto bene decoque ⁊ da patienti de mane ⁊ de vespere. Febris tertiana est que fit de colera putrefacta similiter in corpore. cura: recipe pimpinellam ⁊ benedictaz albam ⁊ has herbas decoque pariter cum aceto ad bonam horam diei ⁊ tunc cola per pannū ⁊ da bibere paciēti de mane ⁊ vespere. cura cōtra quartanā. Recipe petrosilium ⁊ cū radicibus decoque pariter cū aceto ad bonā horam diei:⁊ tunc cola p pannum ⁊ in vitrum infunde ⁊ cooperias per noctem mittens sic stare ⁊ mane iterum per pannum debet colari ⁊ da patienti bibere ieiuno stomacho ⁊ intinge pannū in eadem aqua ⁊ caput eius circunliga. ¶ Febris effimera patuit de se. Cura: sucus cubebe mixtus cum oleo rosarum ⁊ inunctus pulsibus ⁊ super cor illinitus omnem calorem febrium mitigat. ¶ Febris ethica idem est qꝫ ptisis plantarius habuit quendam patientem viribus defectū ⁊ posuit ipm in balneum aqueū in quo fuerūt resoluta cornicis oua ⁊ post balneū fortificatus exiuit. Item cibus optimus ethicis: terantur pupille alarum gallinarum ⁊ trite distemperentur cum lacte ouino ⁊ addantur vitellam ouoꝝ ⁊ parum polente frumenti ⁊ buliat ad spissitudinem ⁊ adde parum de zucharo. ¶ Febris acuta idem est qd̄ febris occulta. ¶ Febris autem cōtinua hoc habet remedium. Ad mitigandum feruorem in febre cōtinua. Cura: Folia caulis coquantur cum aceto veteri ⁊ terantur cum oleo rosa. ⁊ emplastretur super stomachū multum prodest. Et idem potest fieri cum folys salicis:⁊ folijs albarum vitium rosaꝝ ⁊ similibus.

¶ Fistula dicitur esse quoddam vlcus qd̄ non plenarie reseruatur ⁊ ante reseruationē cicatrix illius vulneris clauditur ⁊ sic illa sanies que prius d̄ vulnere plenarie non exiuit facit sub cute latum locum. in superficie vero vulneris valde strictuz habet foramen. Cura: excoquatur anisum in aceto ⁊ illud bibat patiens ⁊ fistula cessabit in eo. Item fistula multa foramina habet ⁊ non recta sed obliqua qꝫ medicina intrare non possit etiam nil melius est q̄z stercus caprinum temperatuz cum melle ⁊ tepide suppone: quia omnem tumorem soluit putredinem extrahit. ⁊ iniciatos vermes occidit:⁊ purgat ⁊ sanat fistulam ⁊ cancrum:⁊ dolorem mitigat. ¶ Ficus est quoddam vulcus quod solet crescere in ano vel in virga vel in naso vel in oculo. cura: contra ficum in oculo. Recipe medullam de ossibus bouinis ⁊ vitellum oui ⁊ oleum: hec omnia in patella coquas ⁊ exprime per panniculuz ⁊ vnge morbum ⁊ super pannuz pone ⁊ superpone dolori donec sanetur. Alia contra ficum vbicunqꝫ sit. Recipe plantaginis manipulos tres ⁊ millefolij ⁊ mētastri ana manipulos quatuor. hec omnia cōtundantur ⁊ sucus exprimatur. ⁊ addantur quatuor grana piperis triti:⁊. vij. grana mastico ieiune patiens bibat hanc potionem nouem diebus ⁊ continue renoua medicinam. ¶ Frenesis est apostema natum in miringa cerebri de ebulitiōe sanguinis vel calore vel vtriusqꝫ: miringa vero pellicula circundans cerebrum ⁊ est in aure que si rumperetur perpetue surdus efficeretur. Cura: Uena in medio frontis aperiatur. ¶ Fastidium est infirmitas repugnans comestioni ⁊ appetitum destruēs bonum. hec infirmitas sepius generatur ex languore nimio ipsius stomachi ⁊ omnium membroruz. Aliquando ex nimia sede peruenit ⁊ superflua sumptione potus. ⁊ interdum peruenit similiter ex frigore magno. Tunc ille sumat zucharum rosaceū: ⁊ etiam iuuat illum qui habet superfluam:⁊ stomachum confortat vel etiaz sibi detur diaaradon abbatis. Si vero euenit ex frigore modo: tunc ei detur diacitonniten Salie. Auicen. aut zinziber conditum: quia illa inducunt aliquo modo calorem ⁊ faciunt appetitum bonum. ¶ Fluxus sanguinis ē multiplex de ore: de auribus: de naso per anum: ⁊ f̄m illa omnia diuersas sortitur medicinas. cura: contra fluxum sanguinis per anum. Recipe semē plantaginis ⁊ concute in liquefactum butyrum tepidum: ⁊ statim super hoc incute oua ⁊ appone modicum de croco:⁊ hoc non contrito:⁊ da ei comedere.

¶ Contra fluxum sanguinis de naribus. cura: vena cephalica incidatur.

Omorea est inuoluntaria spermatis emissio. ¶ Gutta est quedam passio in scapula quando homo brachium leuare non potest:⁊ si leuat tunc cum magno dolore. cura. Recipe absinthiuz ⁊ coque in melle siue malaxetur ⁊ cōtundatur ⁊ fiat emplastrum ex illo ⁊ dolori superponatur.

Orripilatio est erectio crinium pre timore vel dispositio in qua inuenit corpus diuersitatem in frigore ⁊ punctionem in cute ⁊ lateribus: ⁊ antecedit eam pigritia ⁊ fractio est quasi maneries eius.

Ydrofobia dicitur passio melancolica in qua homines abhorrent aquam mũdam: et etiam sonum eius. ¶ Impetigo et serpigo sunt infectiones cutis de colera subtili mixta cum humore grosso.
¶ Incubus est fantasma in somno comprimens corpus et aggrauans motum et loquelam perturbans. ¶ Iliaca est passio intestinorum gracilium cum stipatione ventris frequenti vomitu et dolore vehementi tanq̃ si intestina terebello perforarentur. Ileos est idem. Et notandum q̃ interdum iliaca fit ex siccitate nimia: tũc vrina fit rubea et tenuis et tunc magnum calorem patitur infirmus. Ille curatur sic. Ungatur oleo violarum et vnguento populeon: post hoc detur ei exisatra .j. lib. illud sumatur mane et sero semper iria coclearia cũ aqua calida: post hoc sumat sucum rosarum et scamonee mixtum cũ vino calido valet sibi contra idem: hoc facto minuat sub talo in pede exterius. ¶ Idrops est error virtutis nutritiue in toto corpore sequẽs mutationem virtutis digestiue in epate. Et sunt ei⁹ quatuor species scilicet yposarcha. Asclites: timpanides: et lentoflegma. In timpaniti et asclitis solum venter inflatur et pes sicut posteriora macerátur. In alijs autem speciebus totum corpus inflatur. cura: contra idropisim. Recipe enulã campanam et contunde et sucum eius exprime per pannum et colligatur in testam oui et distemperetur cum fauo mellis: et da infirmo omni die plenam testã de succo: hoc fac vndeciz diebus luna decrescente vel deficiente quia etiaz homo in ventre decrescit. ¶ Impetigo est sicca scabies in cute vel in corpore. cura: due vene in faucibus oris incidantur.

Epra est morbus corrumpens formaz et compositionem membrorum et finaliter soluens contiuuum: proueniens de materia melancolica sparsa per totum corp⁹. cura: Recipe oleuz de ligno fraxini frustratim inciso: et fac ad modum aque rosacee et vngatur corpus sepius multum prodest.
¶ Litargia est apostema in posteriori parte cerebri sub tus carnem: vel litargia est apostema fleumaticum cum febre impupi cerebri natum: et cũ mẽtis obliuione: et litargia alia vera: alia non vera. vera litargia est quando homo semper dormit. Non vera inest qua homo non potest dormire. cura: capilli proprij vsti conficiantur cum aceto. et modica pice: et naribus apponatur: potenter excitat litargicos. ¶ Lienteria est fluxus ventris: in quo comesta et bibita egrediuntur in eisdem qualitatibus et quantitatibus in quibus intromissa sunt propter debilitatem contentiue stomachi et intestinoruz superiorum. cura: recipe sepum hyrcinum ceruisiam litargirum corticem glandium: emethich: sanguinem draconis cuiuslibet vnum loth. misce adinuicem: et hoc mixtũ trudas super lien: et sparge desuper modicum puluerem concrematum: et sic trudas ad corpus viceuersa et sanabitur eger. Si autem homo fuerit inflatus multum: ita q̃ lien subintrare non potest: tunc accipe allei vnam libram et decoque illud in medio quartale aque: et tunc super vapores illos ponatur eger: ita vt possit humectare corpus eius siue posteriora: q2 potest hoc corpus demollitur: et sic lien poterit bene imponi viceuersa. Cum vero ibit ad sedem tunc intrudat intestinuz digito: et hoc facto. Recipe pulueres crematos de cornu cerui thus et masticem isti pulueres superseminentur lieni et posterioribus et sanabitur. Et isti pulueres etiam reformant matricem mulieris si super scucjantur secretis ipsarum. Deinde accipe thus et colofoniam. Isti duo sparge super carbones ignis locans infirmum super illum fumum q̃ intret corpus ipsius et sanabitur lien.
¶ Lumbrici sunt vermes qui nascuntur in intestinis hominis seu alterius animalis. cura: comede zeduariam ieiunus attamen prius tene ad vnam horam in ore. et post hoc glutire debes: et tunc incõtinenti moriuntur omnes. Sequitur aliud remediũ contra lienteriam passionez quando quis magnas sedes patitur et homo estimat vt viscera ei⁹ exirent hec infirmitas interdum fit ex comestione nimia et ferculis malis: et talis egritudo mortificat hominem sepius. Et sic interduz detur ei zucharum rosaceum diaaradon abbatis vel rosatam nouellam. Et adhuc vngatur oleo rosarum et emplastrum conficiatur ex rosis: et ex pomis quercinis mastice et margaritis: hec omnia condiantur et excoquantur in aceto: et fiat positio super corpus ei⁹. Si autem illa infirmitas ex feruore processerit: tũc sibi vnguentum ex menta: et balneum ipsius aque in qua cocte sunt rose vue grich que cum costo: et scias q̃ hec medela multum prodest.

Orphea est defedatio cutis maculosa: vel morphea dicitur esse casus criniuz et barbe: et est differentia inter Allopiciam et morpheam: q2 allopicia est casus capillorum et crinium capitis. cura. Recipe oua formicarum et ebulum .j. atib contunde: et succum: et acetum bonum: et aurum purissimum pulverizetur: et cum eo vexura: idest locus perungatur. Item fel caprinum et sanguis vespertilionis perunctum caput aut barbam curat. ¶ Mania est insania vel alienatio mentis. vel sic: Mania est corruptio anime sine febre. cura: fercula eius sint leuia sicut caro capria: et pulli et noua oua assature molles et bibat vinum limphatum: et cum aqua permixtum balneetur et commisceatur cum mulieribus: quia per hoc ira sedatur et vesania mitigatur et inciditur ei vena circa pedicam paruam: quia talis minutio firme bene curat vel etiam alia minutio communis. Melancolia vero a nigro felle est dicta.

Eruorum oppilatio dicitur esse passio quando nerui oppilantur. cura: nerui adipe seu pinguedine accipitris sepius inungi debent. ¶ Neufresis dicit̃ esse dolor lumborum.

opthalmia
Btalmia est apostema nascens super albedinem oculorum. cura: vena in vtroq3 pede supra pedicam maiorem incidatur et multum prodest. ¶ Oppilatio splenis vel epatis est quando epar vel splen oppilatur vel obscuratur et non perficit opera digestiõis. cura. Recipe stercus vacce siccum et sucum vrtice tria oua olei optimi sulphuris confice hec et fac emplastrum et ẽ optimum: splenetici: epaticis: ydropicis: et hoc absconde q2 donum dei ẽ pensare volenti.

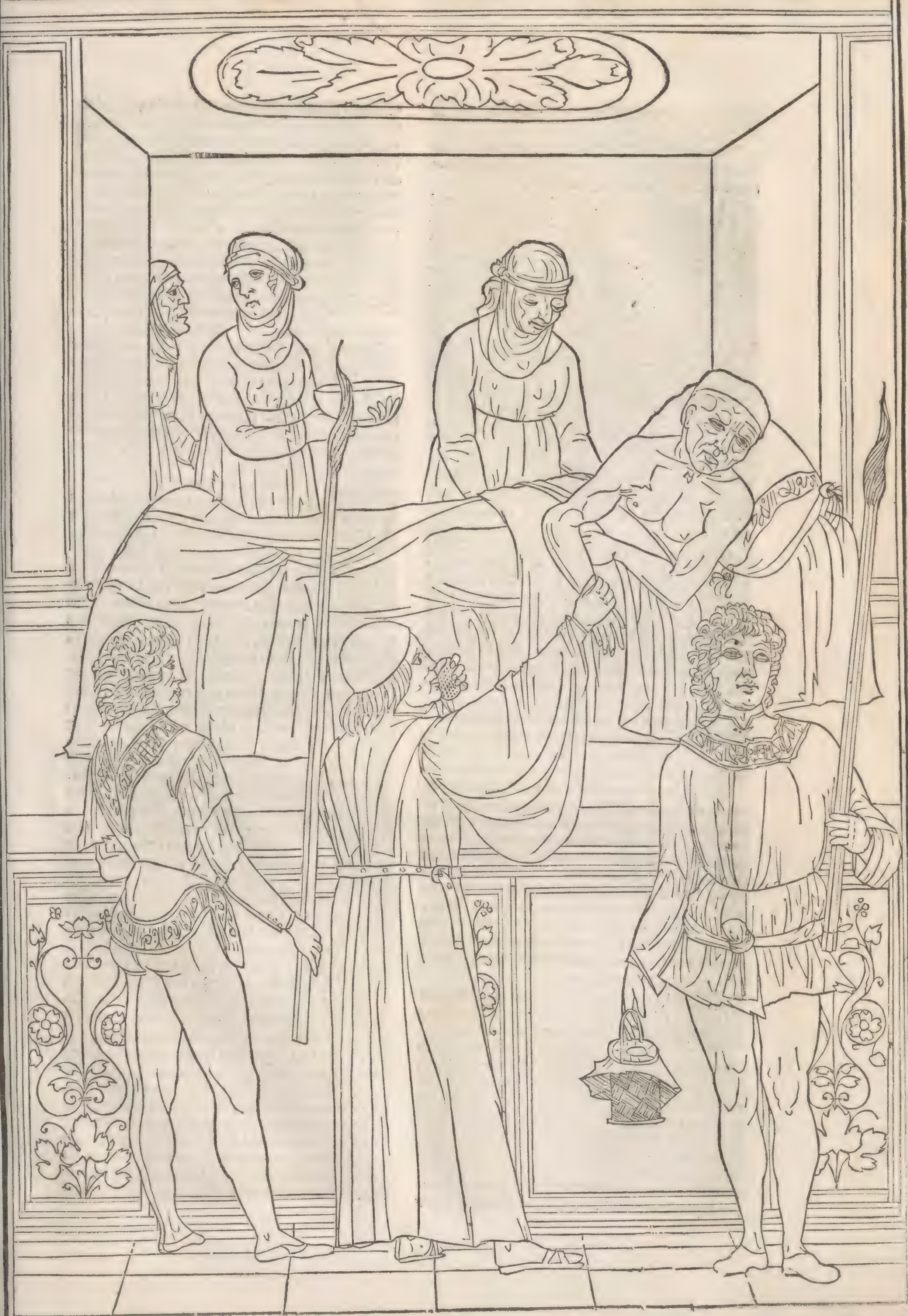
Paralesis est neruorum mollificatio cũ ablatione sensus et motus. Cura: recipe stercora pullorum. ciconie cum adhuc fiunt in nido contunde et cribra per pannum subtile: postea recipe axungiam porci et liquefac: et impone puluerem et fiat vnguentum cum quo vnge locũ dolentem. ¶ Paralesis viscerum est que causatur in visceribus. Cura: recipe hyrundines iuuenes: deinde excoria et viscera eorũ bene mundentur: et imponantur vice versa: et hoc assari debet: et mundare et comedere per tres dies. Aliud recipe ter quantum ad manuz potes capere de bacchis lauri viridibus et tantum de saluia: et decoquas bene in bona ceruisia triticiali: et bibe ieiuno stomacho. ¶ Peripleumonia ẽ apostema canalium pulmonis vel peripleumonia est collectio circa pulmonem: fit autem de humore collectio in partib9 pulmonis. ¶ Pleuresis est apostema calidum lacertorum seu panniculorum seu velaminum costarum. Et pleuresis a pleura costa dicitur: et inde tunc fiunt punctiones laterũ. Cura: contra laterum punctiones excoquatur mel cum lacte caprino et madefac i illo pãniculũ: et hoc superpone lateri languenti et cessabunt punctiones. ¶ Ptisis est humiditatis consumptio quãdo consumitur corpus et exiccatur: et ita quilibet exiccatus potest dici ptiscus: et febris ethica idem est. Cura: recipe rosam et polipodium et coque cum vino bene: et bibe sero et mane. ¶ Profluuium ẽ immoderata menstruorum emissio. Cura: stercus gatti cum resina et rosa suppositum profluuium mulieris reprimit et cessare facit. ¶ Polipus est superflua in naribus caro ex grossis et viscosis humoribus facta. ¶ Bolismus est infirmitas per quam homo semper continue comedere appetit et tamẽ saturari aliquo cibo non potest. Si vero saturatur statim euomit more canino: et post hoc statim esurit vt prius et talis infirmitas interdum prouenit ex frigore magno: et tunc parum sitit. Si vero prouenit ex frigore nimio tũc semper lingua siccatur: et multum bibere potest. ¶ Podagra ẽ passio pedum cum dolore calcanei et pollicis. Cura: fricetur dolor sepe cum testiculis vulpinis: et adeps vulpis idem facit et cum pelle eius inuoluatur.

Reuma est fluxus humoris a capite ad partes subiectas. Cura: ysop9 torrefactus et calue capiti appositus multum valet. Ad idem due vene sub lingua aperiantur.

Scothomia et vertigo sunt visiones ventositates et sunt ꝓprie passiones sensus cõis. Cura sume radicem ebuli: et prius desicca: et inde fac lixiuiũ et frequenter caput laua. ¶ Stupor est diminutio sensus et mentis. Cura: vena in occipite tangat. ¶ Sternutatio ẽ motus naturalis cerebri fortis et validus ꝓpter expulsionem nociuorum. ¶ Spasmus est egritudo neruoꝝ contrahens neruũ contra suam originem. ¶ Squinantia est apostema gutturis viam anhelitus impediẽs et cibi. Cura: due vene sub lingua minuantur. ¶ Sincopis est defectus caloris naturalis vel est ablatio sensus in toto corpore vel maiorem partem: ꝓpter debilitatẽ cordis. ¶ Singultus est quasi spasmus stomachi repleti aut inaniti ab humore aliquo viciati ꝓpter expulsionem nociuoꝝ. Cura aliquid inopinosum et anxium inopinate et subito patienti nũciandum est et cessabit. ¶ Stranguria interpretatur guttatiz vrine emissio. Cura: thus cuz pulegio coquatur in vino et bibat in balneo. ¶ Satiriasis est continua erectio virge cum appetitu ad coitum. Cura: super renes ventosas pone et extrahe sanguinem. ¶ Suffocatio matricis est ascensus matricis ad superiora propter humores corruptos. Cura: testiculi vulpis in oleo veteri cocti et possarium mulieribus impositum curat matricez suffocataz. ¶ Sciatica ẽ passio scie. i. anche vnde homines cogũtur claudicare. ¶ Serpigo est quedam species scabiei. ¶ Scurria ẽ quãdo vrina ex se insensibiliter emittitur.

Tetanus est maior contractio neruorũ a ceruice vsqz ad dorsuz. ¶ Thenasmõ est appetitus et voluntas nimia egerendi cũ modico aut nullo effectu. ¶ Tussis est violenta cõmotio spiritualis virtutis ad expellendum superfluitatem in spiritualibus. ¶ Tumor testiculorum est quando testiculi tumescunt. ¶ Tortiões ventris causantur ex vẽtositate.

Venenum est materia subtilis aquosa horribilissime qualitatis a tota substantia premens corpus humanum. ¶ Viscerana est infirmitas per quaz homo cruorem emittit per posteriora. ¶ Ulceratio lingue fit quando vlcera seu pustule in lingua generantur. ¶ Uertigo est ĩfirmitas capitis. Cura: omni hora dum vadis dormitũ recipe tres guttas vrine et pone ad nares ꝓbatũ est: quia multũ valet. ¶ Fetor oris fit multipliciter aliquãdo euenit ex putrefactione dentium. Aliquando ex putrefactione intestinorum: et alio modo fetidus anhelitus appellatur. Cura: si fit ex putrefactione dentiuz vel oris: tunc debes lauare os quanto melius potes et cessabit fetor oris. Post hoc recipe hanc medicinã videlicet duos lothones vitrioli albi: et mellis quatuor lothones primitus contunde vitriolũ bene: post hoc cõmisce cum melle et vnge cum eodẽ gingiuas bene vna cum dentibus. Si autem fuerit fetor ex stomacho: recipe pillulas aureas vnuz quent: et da patienti: et similiter detur ei esula cuz vino calido: et post hoc dentur ei isti pulueres: cinamomũ: gariofilus: piper: ciminum: agreste: et crocum: cuiuslibet vnum loth. hec omnia simul contũde: et da ei manducare et sanabitur a fetore.

¶ Consilium clarissimi doctoris domini Petri de tausignano pro peste euitanda.

¶ In nomine Jesu Christi mūdi creatoris Amen. Incipit tractatus de obseruanda vita ꝓ preseruatione sanitatis tempore pestilentie.

Um omne animal per instinctum nature conetur defendere corpus suū: ⁊ ꝓlongare vitā. Homo maxime q preualet oībꝰ alijs aīalibus ꝑ rōnem ⁊ intellectū qbus dotatus est: dꝫ se fatigare ad ꝓlongationē ⁊ ꝯseruationem suiipsiꝰ. Ad hoc vt ipse possit operari aliquē fructum virtutis. Qui sit nutrimētū sibi ⁊ illis qui sequunt̄ politice. Et ideo clementissime domīe q digne appellaris pijssimꝰ: sum dispositus reducere hunc tractatū in tali forma. Quem ego Petrus de tausignano phisicꝰ mādante serenissimo principe Galeazo comite virtutū ad hec vt fiat ꝯseruatio tue vite que non solū est vtilis tibi: sed etiam illis qui viuunt sub tua saluberrima fronde compilaui. ¶ Primū caplm.

Alienus in libro de ingenio sanitatis primo circa finem dicit: ꝙ nos decet nō habere negligentiā in cōplemento ipsius sanitatis: ideo est magne ꝑfectionis in isto tēpore habere aliquod consiliū ꝯtra vires pestilentiales demonstrādo ingeniū maxime illoꝝ a qbus dependet salus ⁊ vtilitas multaꝝ gentiū que virtuose recte ab illis sunt.

¶ De rebus demonstrandis in hoc opere.

Uattuor sunt enim res principaliter demonstrande: ⁊ prima ē quot sunt cause pestilentiales: ⁊ que res sit pestilentia: ⁊ que sunt infirmitates pestilētiales. Secunda est regimen ꝓuidendo preseruatione ꝙ scꝫ regimen repitur circa sex res nō naturales: ⁊ circa aliquas medicinas. Tertia ē in remouendo aliquas qōnes que cōiter fiunt. Quarta est ad manifestandum regimē curationis illoꝝ q sunt ifirmi morbo pestilentiali. Ad declarationē prime ptis ē sciendū ꝙ ad pestilentiā concurrūt quattuor res. Prima ē dispositio infirmi. Secunda ē fortitudo rei inducentis infirmitatē. Tertia ē contactus. Quarta ē mora q̄ ē inductiua magni nocumēti tpe pestifero

¶ De dispositione infirmi.

Uantum ad primā cām dispositionis infirmi: dico ꝙ ipsa est pricipalissima causa corruptiōis ⁊ ifirmitatis: qr opationes reꝝ actiuaꝝ nō possunt generare se nisi in rebus aptis ⁊ dispositis ad recipiēdū ipsaꝝ actionē: vt dicit Aristo. ij. de aīa. ⁊ Gali. i li. de differentijs febriū: caplo de febre pestilentiali: ꝙ nullū agens inducit effectū aliquē nisi ex dispositione passi. ⁊ Auicenna. iiij. cañ. fen. primo cap. quarti tractatꝰ: dicit ꝙ corpa disposita ad recipiēdū talē actionē sunt vtētes nimio coitu ⁊ nimiū comedētes: ⁊ habentes poros latos: ⁊ similit̄ corpora que sunt ꝯsimilis qualitatis qualitati aeris corrupti vt sunt corpora repleta supfluitatibꝰ. Et ideo Gali. li. j. cap. v. de differentijs febriū dicit: ꝙ ē necesse tpe pestis desiccare corpora humida: ⁊ ea desiccata ꝯseruare: ⁊ illos qui supfluitatibus sūt repleti euacuare: ⁊ oppilationes apire: ⁊ parū inferiꝰ dicit: ꝙ ille qui tēperate exercet corpus suū ⁊ cibis tempatis vtit̄: oīno non ē passibilis: qr ī eo nō ē dispositio infirmitatꝫ.

¶ De fortitudie agētꝫ.

Ecunda causa est fortitudo agentis: qr aer in ista actione dicit̄ opans: ⁊ dupli ci de cā pōt dici operans. Prima qr corpora passibilia debite applicant̄ ipsi: ⁊ indebite tangit nos intus: ⁊ extra per introitum pororum.

¶ De contactu.

Ertia ē contactus: qr in isto tempore ē mala aeris ꝓprietas nō solum ꝑ qualitatem: sed ꝑ opationē modi suppositi: ⁊ ista causa est fortior prima. Quia vbi materia reperitur disposita inducitur effectus. vbi autem non ē dispositum ad talem effectū introducendum non: vt habetur. viii. phi. ⁊ a Galieno primo de interioribus.

¶ De loco pestifero.

Uarta ē morari in loco pestilētioso qr aer cōtinuo dimittit de sua mala ꝓprietate: ⁊ sic dispōit corpa ad corruptōe.

¶ De causis ꝓprietatis pestilentie.

Uia aer nos cōseruat est videndū de causis ꝓprietatis pestilentie. Et dico ꝙ cause sunt duplices. ꝓma ē vniuersalis ⁊ remota: que ē dispositio adueniens a formis ⁊ imaginibus celi. Quo habent necessario illud cuius aduentus a medico ignoratur. Que dispositiones faciunt corrumpere aquam: ⁊ adhuc producunt corruptiones putrefacientes in visceribus terre: ⁊ istud maxime aduenit per eclipsī solis ⁊ lune: ⁊ cōiunctione planetarum. Presertim de saturno ⁊ marte cum stellis fixis: vel per coadunationē illaꝝ stellaꝝ in signo humano: ⁊ ꝓprie quādo habuit in domo: vel ꝑ reuolutionē anni in vndanitys ꝭm ꝙ dictat Petrus de Albano in cōsilio suo differentia nonagesimatertia. Alie sunt cause ꝑticulares que sunt vapores corrupti ꝑmixti cum aere vsqꝫ ad minimas ptes: leuati a terra putrida: vt est quādo aperiunt̄ cauernē vel clausure aeris: vel quando alique res sunt posite in aqua: vt linū canepa: ⁊ similes res: vel vt sunt corpora mortua non sepulta: vel arbor male ꝓprietatis: vt nux: ficꝰ ⁊ similes res. Possent assignari alie cause quas obmitto breuitatis causa.

¶ Que res sit pestilētia.

Deo dico ꝙ pestilētia est vna mutatio facta in aere: ⁊ talis mutatio potest esse duplex. Primo in qualitate. Secūdo in substantia. De primo quando aere efficitur rabidus sine aliqua primaꝝ qualitatū firmiter cāndaꝝ. Que hn̄t in tantū exiccare mentes hominū ꝙ ⁊ generationes ⁊ vita corrumpunt̄: vt accidit illis athenaꝝ. Sicut a Galieno habet̄ prio de differentys febriū: de hoc tamen hic ꝭmo nō est. Secūda est mutatio in substātia ꝓpter cōmixtionē vapoꝝ corruptoꝝ ad minimas ptes ipsius aeris: vn̄ totū aggregatū dicit̄ corruptū ex mala ꝓprietate respectu generatiōis humane. Et ista mutatio dicitur esse in substātia: nō qr solū sit in sub-

ſtantia:ſꝫ in qualitate:ſtat ꝙ aliquādo aliqua mu
tatio fit in qualitate:⁊ ſit parua:tamē ēt eſt in ſub-
ſtantia:qꝛ iſta mala ꝓprietas ſequit̃ odio ſubſtan-
tiaꝫ accidētis illius aeris:⁊ iſta ē de qua loquit̃. Et
vt pōt cōprehendi ꝑ ſupradictas auctoritates:et
mō iſto pōt diffiniri. ¶Diffinitio ꝓprie peſtilētie.

PEſtilentia eſt putrefactio que aduenit
aeri ſimilis putredini aque que balne-
at putridū. Certe aer ſic ingroſſatur: ⁊
corrūpit̃ ex puluere iſtoꝝ vapoꝝ malo
ruꝫ ꝑmixtoꝝ:ſicut corrūpit̃ aqua ꝑ ap-
poſitionem lini vel eius ſimile.

¶Que ſint infirmitates peſtilentiales.

DIco ergo ꝙ infirmitates peſtilentiales
ſunt duplices.ſ.ꝑticulares: ⁊ cōmuneſ.
Particulares ſunt que non vnomet tē
pore aduenīūt multis. Et tales adue-
niunt ꝑ adminiſtrationē ſex reꝝ nō na-
turaliuꝫ in qbus homīes indifferenter peccāt: vel
aduenīunt plus q̃ꝫ alteri. Et iſtud eſt quādo adue-
nit carbūculus vel quādo affligunt vnū: ⁊ nō mul
tos ſtantes in bona diſpoſitione. Cōis eſt duplex.
Et ideo vnus eſt vſus:vel cognoſcit̃ in vna regiōe
vel ciuitate:vł appellat̃ Endymiacus quaſi veniēſ
ex latere dextro:⁊ eſt maxime ꝓpter aquā illius lo-
ci vel ventuꝫ vt apparet in aliqbus ciuitatibus vł
locis in quibus generant̃ Botia ſub mēto ⁊ i alijs
locis timeſiunt crura. Quā ponit Galienuſ i. viij.
de interioribus ꝙ nunq̃ꝫ vidit talem īfirmitateꝫ ſi-
cut ꝯtinet̃ in libro de aere ⁊ aqua. Sꝫ de predictis
hic non loquit̃. Alia ē infirmitas peſtilētialis cōiſ:
⁊ ꝓprie dicit̃ epidimialis ab epi qđ eſt ſupra:⁊ alia
quod ē ſupra alias. Que ſic diffinit̃ infirmitas epi
dimialis eſt facta ſubito ⁊ ī vno momēto tēporis.
Cōis multitudine hominū:qꝛ ī tali epidimia egri
tudines apparent diuerſe. Naꝫ aliqbus inſunt car
bumculi cū febre:aliqbus diſinterie:aliqbus glā-
dule:vel apoſtomata:aliquando variole:aliquā-
do morbili:⁊ appellatur ſubita ad differentiaꝫ vn
dimiał q̃ venit paulatī. Oīs alie ſunt poſite ꝓprie
ad differētiā febris peſtilētialis: ⁊ illud ſufficiat ꝓ
primo capitulo preſentis tractatus.

¶Secūdū capl'ꝫ in quo ꝯtinet̃ regimē curatiuū.

DIcto de primo reſtat dicere de ſecundo
vꝫ de regimine. Et iſtud debet fieri cir-
ca ſex res non naturales:⁊ aliquas me
dicinales. Regulariter operando ꝑ i
quiſitione iſtaꝝ reꝝ eſt ſciendū ꝙ meo
viſu homīes deficiunt tribus modis. Primo mo
do ꝑ viam olfationis venenoſe que aggredit̃ mē-
bra principalia.ſ. cor:cerebrum:⁊ epar. Et iſti mo-
riunt̃ cū ſigno peſtilentiali. vꝫ ꝑ inflationē: glandu
lam in emunctorijs illoꝝ mēbroꝝ principalium.
Et tamen quādo cor offendit̃ ſignū apparet ſub
aſſellis. Et quando cerebrū poſt aures. Et quādo
epar in inguibus.ſ. dextro. Et quādo in ſplene in i
guie ſiniſtro. Et adhuc aduenīūt carbūculi in alijs
ꝑtibus corporis. Et iſtud ꝯuenit quādo eſt maior
putrefactio ⁊ aduſtio humoꝝ ad ītra corpuſ quoſ
natura in quātum pōt conat̃ expellere. Ideo quan
do apparent carbūculi iuxta membra principalia:
vt eſt in pectore indicāt peius:qꝛ eſt ſignū ꝙ tales
humores ſunt aduſti ⁊ putrefacti circa regiones
cordis. Secundario eſt ꝑ viam ſuffocationis na-
turalis caloris facte a cauſa humida ⁊ aquoſa pu
trefactibili. Et certe nos videmus ⁊ vidimus humi
ditates coadunari in noſtris corporibus preſer-
tim in capite ꝑ quas fiunt apoſtemata in gula:que
appellantur ſquinantie:⁊ ex illis moriunt̃. Aliquā
do deſcendunt multi catarri qui ſubito ſuffocant
hoīes. Aliquando generant̃ multe ſurditates:⁊ gra
uedines capitis. Et colligatiōes oculoꝝ: generant̃
etiam multe pigritie. Multas palereſ: ⁊ apoſte-
xes:⁊ epilēſie:que in ꝑ̄ſenti Florentie regnat. Ter-
tia qꝛ vermes generati ex malis humoribus ꝑ pu-
tredinē illoꝝ veniunt ad partes ſuꝑiores corꝑis:
⁊ ibi faciunt leſionē mordendo intantū ꝙ corpo-
ra ſincopiꝫant:nihilominus recuperat̃:⁊ ſi nō ſubi
to auxiliant̃ moriunt̃:ita ꝑ dolorem ſicut ꝑ fumos
venenoſos eleuatos ab illis q corrūpūt ⁊ reſoluūt
ſpūs:iſtis talib⁹ modis ⁊ alijs q reducunt̃ ad iſtos
ē ꝯtra operandū ꝑ actus ꝑ̄uiſiuos: q continent̃ in
ſex rebus nō naturalibus.que ſunt aer: cibus: po-
tus:ſomnus:⁊ vigilia:motus:⁊ qes:inanitio ⁊ re-
pletio. Et accidentia anime de qbus particulatim
eſt videndum:⁊ primo de aere.

¶De ſignis quando aer eſt peſtilentiatus.

TUnc aer efficit̃ peſtilētialis qñ vermes
⁊ reptilia apparēt vel variole q̃ res cōi
ter ꝑ̄cedūt ſine morbo peſtilētiali. Tūc
qlibet dꝫ rectificare aerē vel ire in loco
in quo nō apparent ſigna iſta. Et ſecu-
rius eſt ire vbi nō ſint:nec in ꝑ̄terito fuerint. Cā eſt
qꝛ reliquie q̃ remanſerūt pōſt epidimiā habēt cor
rumpere illos q ſe transferunt ad illū locū:ſicut fer
mentū qđ circūdat̃ a farina:hꝫ diſponere farinam
ad fermētationē:ita ⁊ aer iam peſtilētiatus habꝫ
diſponere corpa:ideo nō ē reuertendū ad loca in
qbus fuerūt epidimia. vel peſtilētie. imo ē inſiſten
dū in omnibus locis circa rectificationem aeris.

¶De rectificatione aeris.

CIrca rectificationem aeris. Primo in
quātū poſſumus ē exiccādus ipſe aer
in domib⁹ q̃ inhabitant̃:ſcꝫ cū igne fa
cto ex lignis quercus:vel fermētoruꝫ
bñ ſiccoꝝ lauri:myrtili:iuniꝑis: ⁊ alio
rū odoriferꝝ lignoꝝ. Suffumiget̃ camera mane ⁊
ſero cū maſtice:ture:⁊ myrra:terbētina: ſandara-
ca:cipſſo:ſquināto:ſauina:acoro:⁊ ſimilib⁹. Aſper
gatur dom⁹:⁊ maxime camera cū aceto vini odo-
riferi:⁊ aqua roſata. Et cū multis citris ſuſpēſis ꝑ
camera:⁊ ferre in manu:⁊ olfacere pomū laudani:
cuius hec permixtio. recipe laudani. ℥.i. been albi
⁊ rubei. ro. ru. ana. ʒ.ij. ſtoracis liquide. ʒ.iij. mire
folioꝝ mente. Gariofolorum:ana. ʒ.i. camphore.
ʒ.i. miſceantur ⁊ incorporentur cum aqua roſata:
⁊ ſucco bugloſſe ⁊ melliſſe ⁊ fiat pomum.

¶De regimine cibi ⁊ potus.

CIbus dꝫ eſſe talis ſubſtātie. Panis re-
cens vnius vel duoruꝫ dierum ⁊ bene
fermentatus:vel đ ſpelta munda a cor
tice. Confectus cum puluere aniſorum
⁊ ſale bene coctus. Potus vinum al-
bum clarum:⁊ polituꝫ ex medio ſapore:nec rubeū:
nec fumoſum:vt ſpūs ⁊ humores nō caleſiant: nec
nimis paruū. Sꝫ ſi poſſibile eſt vinū vetus:qꝛ ma-
gis depuratū ē:magis deſiccat ⁊ minus recedit ab
aquoſitate. Et dꝫ vinum inaquari cum aqua cocta

⁊ plus in estate q̄ȝ in hyeme ē bibendū. Et nota ꝙ potare aliquantulum vini maluatici anteq̄ȝ homo domuȝ exeat: vel alterius vini potētis est vtile: q̄ꝛ multi fumi exiccantur: ⁊ spūs ꝯfortant̄ ⁊ corroborātur. Et aqua que decoquit̄ debet esse cursiua: ex loco petroso: vel bene arenoso: vel ex fonte claro. Et sapor de bet intendere ad dulcedineȝ.

Ⅽ De regimine saporum.

Et sciendum ꝙ oēs sapores debēt esse ex limonib⁹ vel ex arancijs vel granatis acetosis pmixti cuȝ istis aromatib⁹: quarum hec est descriptio. Recipe cinamomi boni ⁊ electi: ȝinȝiberis gariofiloꝝ ana. ℥. ſ. Been albi ⁊ rubei. ℥. ſ. corralloꝝ alboꝝ ⁊ rubeoruȝ ana. ℥. j. cardamomi. ℥. ij. croci. ℥. ſ. ȝuchari albi ad pondus oium. Et fiat puluis subtilissimus cribelatus p siricuȝ. Et minor q̄ntitas sumatur in hyeme q̄ȝ in estate. Si non est aliq̄d impediens: vt est frigiditas stomachi. Cōiter est vti arancys: granatis ⁊ citris. Et de semie illoꝝ qui hn̄t singularē ꝓprietatem in isto oimode recipiant̄: vel in forma traȝee vel in decoctione carniū: vel aliquo alio modo: nisi pateretur lesionem calculi. Ubi cōtinue est necessitas ꝙ vie sint late ⁊ aperte.

Ⅽ De aceto.

Emp est bonū vti aceto nisi sit ipediens: ⁊ ꝯficere cū eo sapores. Preter q̄ȝ in strictura pectoris: alias frigiditate stomachi. Sed acetuȝ debet eē boni vini albi: vt esset maluatici vel rubole ⁊c.

Ⅽ De quo debet esse ferculum.

Ferculū dȝ esse ex spelta: mileo: riso lentibus remota prima aqua: panicū panis elixatus: brodiuȝ ciceris rubei cum cortice. Radices feniculi: apy: ferculuȝ cōfectū ex ouo est bonū. Paste maluȝ est. Et omnia alia fercula cōia: exceptis istis. Ferculum spinaciorū petrosilioꝝ boraginis scolopēdrie: ⁊ habētia singularē virtuteȝ. s. ruta: marubiū: ysopus: ⁊ scabiosa ⁊c.

Ⅽ De capparibus ⁊ fructibus vtēdis.

Capparis conditi cum aceto maxime in principio cene. Supponendo aliquid ex aromatibus predictis maxie i hyeme. Sepe comedendo cuȝ aceto i modica q̄ȝtitate est vtile. Nam generat humorem corrodentē venenum: ƀȝ Auicennā. ij. can̄. oia alia agrumina sunt euitanda. Oua cocta i prunis: vel in aqua remoto albumie sunt valde vtilia. Pisces omnes sunt euitandi ꝓpter humiditatem suam: ⁊ presertiȝ illoꝝ qui hn̄t squamas magnas. Et ita anguille pōt vti aliquibus vicibus: paruis pscibus fluminis vel lacualis vel maris. Sed est bene squamandus: ⁊ eijciēdo interiora: postea abluere ⁊ fricare cū anisis: ⁊ aceto: ⁊ assari: ⁊ nō frixari cū oleo: ⁊ comedant̄ cū aromatibus supradictis. Et in hyeme in maiori quantitate q̄ȝ in alijs tēporibus. Post comestionē piscium vinum potet̄ potens. Et simul cum comestione comedere aliquas nuces auelanas: vel amigdalas. Lac euitare opȝ ꝓpter suam citā corruptionē. Sȝ post assumptióeȝ omniū ciboꝝ ⁊ potuū pōt sumi aliquantuluȝ casei q̄ꝛ ꝯfortat virtutem digestiuā. fructus oēs sunt mali: q̄ȝuis loco fructuū est bonū sumere post cibum corriandros confectos: ⁊ est multū vtile vt cōtinet̄ ij. can̄. Nota ꝙ in principio prandij ē bonū comedere tria folia rute: duos ficcus siccos: ⁊ vnaȝ nucē insimul: ⁊ est medicina specialis cōtra pestilentiā: ⁊ contra quolibet venenum. Intantū ꝙ illi qui timent toxicari deberent valde vti.

Ⅽ De repletiōe ⁊ ībandisionum diuersitatibus.

Dico. n. ꝙ qlibet caueat sibi a nimia comestione ⁊ potu. Sed dȝ vti pauco cibo respectu soliti: ⁊ sic ēt potu: q̄ꝛ superfluitates multiplicant̄ pp nimiā comestioneȝ ⁊ potū. Diuersitates ībandisionum sunt male: ideo qlibet ƀȝ cōtentari de vna imbandisione. Et si plures ꝑparant̄ comedat de illa sufficienter que melius potest digeri. Euacuatio ꝓuocāda: ⁊ beneficiū vētris: si natura p se nō opat̄ vȝ cū suppositorio: cristerijs: vel pillulis: cuius descriptionē īferius dicā vie vrinales teneant̄ apte cū diureticis: ⁊ pori cū fricatiōibus factis stomacho ieiuno: purgatiōes cerebri debent ꝓcurari per nares: vel per palatum: ⁊ est euacuanduȝ corpus ab omni superfluitate quantum possibile est.

Ⅽ De fleubotomia.

Si sanguis in corpore fuerit vincēs erit flobotomandus vt declinet ab oimoda cōplexione. Et vniuersaliter vsus diminuēdi istis tēporibus est vtilis: si semel in mense ⁊ paꝝ in vice. Et vbi autē alij humores sint vicētes: scȝ melācolia p viaȝ adustiones: vel colera admixta sanguini est intēdendū circa ipsoꝝ exiccationem. i. circa euacuationē: ⁊ si esset corpus nō sanū non esset intendēdū cuȝ euacuationib⁹. Sed abstineat se a rebus supradictis.

Ⅽ De somno ⁊ vigilia.

Cauendum est a nimia dormitione maxime de die: nec etiam post cibum imediate: si non est completa vel mediata prima digestio: nec est bonū dormire supinus. Sed in p̄mo somno supra latus dextrum: per duas horas: deinde supra sinistrum: postea reuertere supra dextrum. Ultimo sōnus sit cū capite bene eleuato: ⁊ sit bene coopertus: bonum est vigilare p duas aut tres horas post cibum.

Ⅽ De motu ⁊ quiete.

Cauendum est qn̄ actualis est epidimia a forti exercitio ⁊ maxime in aere detecto. Sed si fiat aliquod exercitiū fiat in aere non apto stomacho ieiuno. Et anteq̄ȝ veniat actualis epidimia: fatiget corp⁹ suū: q̄ꝛ tūc magis laudat̄ exercitiū q̄ȝ quies.

Ⅽ De accidentibus anime.

Ab ira: tristitia: ⁊ timore: sollicitudie cogitatione cauēdū est: sed cōgaudēdum est: ⁊ delectandum: cum somno: cantu: historijs: ⁊ his similibus.

Ⅽ De coitu carnali.

Abstinendum est ab actu coitus: ⁊ si nō in totuȝ pro maiori parte. Et ideo tūc non est bonum vxorem ducere: nec nouum matrimonium procurare. Similiter ⁊ politice conuersationes: ⁊ maxime illi qui sunt corrupti: vel magis apti corruptioni.

Ⅽ De medicinis istis temporibus ꝑparandis.

SEx sunt medicine preparande. Prima ē administratio pillularū positarum ab Auicenna. iiij. cañ. capitulo de preseruatione a pestilentia cuius descriptio hec ē. Recipe aloes epatici. ʒ. ij. myrre croci ana. ʒ. i. conficiantur cū suco mente ⁊ fiant in forma ciceris. Et assumatur omni die vna in mane ante cibum: ⁊ habent resoluere ⁊ desiccare prohibendo putredinem. Ea si ille qui assumit esset aptus inflāmationi tempore estiuo addatur. ʒ. i. terre sigillate ⁊ reformentur cum aqua rosata: sed in alijs temporibus fiat vt dictum est.

¶ De tyriaca.

SEcunda est assumptio tyriace bene fermentate ex decē ānis in hac regiōe de qua habet sumi in omni ebdomada. ʒ. i. in estate cum aqua rosacea. In hyeme cū bono vino odorifero: vel sumatur cum suco ro. vel aqua citri: ⁊ ante cibum per sex horas stomacho ieiuno: ⁊ ab omni repletione remoto.

¶ De metridato.

TErtia medicina est metridatū: ⁊ in quolibet casu plus q̄ꝫ tyriaca ⁊ in qualibet septimana sumatur. ʒ. i. ⁊ quinq̄ꝫ hore ieiunare. Et debet sumi stomacho ieiuno: ⁊ ab omni repletione remoto: ⁊ sit fermentatū ad minus per vnum annum.

¶ De coriandris.

QUarta medicina est assumptio coriandrorū confectorum de mane. Ex quibus sumatur coclear vnum. Deinde sumatur tertia pars vnius ciati vini odoriferi. Similiter assumptio zuchari rosati tēpore ⁊ hora magni esus.

Contra vermes.

QUinta medicina est contra vermes: ⁊ dico q̄ illi qui sunt dispositi ad generationem vermium: sumant omni mane vnum ciatū vini in quo bulitum sit absinthium vsq̄ꝫ ad consummationē tertie partis decoctionis.

¶ Sexta medicina preparatoria videlicet syrupus auctorum.

SExta medicina ⁊ vltima est syrupus hic descriptus ab auctoribus vicibus sum expertus eo: quia reddit corpus mundum a superfluitatibus: ⁊ p̄ consequēs desiccat: confortando cor: cerebrum: ⁊ epar: ⁊ omnia alia membra. Et quantitas que hꝫ sumi in vice ē. ℥. i. ſ. Cui hec descriptio. Recipe corticum citri: radices capparis: berberis: sandalorū vtriusq̄ꝫ spodij: ana. ʒ. ij. gariofilate: buglose: mellisse: boragini: cicoree: ana. ℥. i. acetose epatice: marubij. ana. ℥. ſ. lactuce siluestris. ʒ. ij. seminum cōium: violarū ana. ℥. i. tinij: epitunij: sene: polipodij: an. ʒ. i. suci absinthij: suci fumi terre: suci chebulorum: ana. ℥. i. diagredij. ʒ. ij. zuchari albi libras duas. ⁊ fiat syrupus ⁊ acetosetur: cū aceto suci ciconiorū quod sufficit ⁊ vtere eo ⁊c̄.

¶ De modo sumēdi has sex medicinas.

m Odus administrationis harum sex medicinarum est talis. In prima die sumatur syrupus: in pulsu aue marie. i. in aurora ⁊ supra dormiat per vnam vel duas horas. Secundo die capiat. ʒ. i. tyriace. tertia die capiat coclear vnū coriandrorum. Quarta die decoctionem contra vermes. Quīta die. ʒ. i. pillularum supradictarū. Sexta die quiescat. Septima die capiat aliquod p̄dictorum. Et nō est malum si omni ebdomada capiatur. ʒ. i. illarum pillularum. Et illa die quo capiuntur pillule non capiatur aliquod p̄dictorum.

¶ Capitulum tertium in quo mouentur quedam dubia.

PRimum dubium est. Cum omnia inferiora regantur ⁊ gubernentur per superiora maxime per solē ⁊ lunam: vt patet primo metheororum. Et cum necessario iste mundus inferior sit continue subiectus impressionibus superioris mundi: vt oīs virtus inferioris gubernetur per superiorē. Qualiter hec cause superiores possunt eē cause inferiorum causarum. Ad quod respondetur. Nam res superiores semper intendunt conseruationem inferiorū: vt habetur a philosopho primo metheororū. Sed per accidens aliquando sunt cause corruptionis ⁊ mortis: quia mouentur in suis circuitibus p̄ varios ⁊ diuersos motus ⁊ p̄pter hoc habent diuersas coniunctiones ⁊ aspectus. Qua de cā ipsarum influentie super causas inferiores faciūt simul alterationem: ⁊ hoc contingit quia illud quod debet conseruari ab influentijs non conseruatur. Sꝫ disponitur ad corruptionem per tales influentias alteratas vt patet.

Qualiter epidimia potest prouenire a putrefactione aeris.

s Ecundum dubium est. Cum aer sit simplex ⁊ putredo sit quoddā mixtum: nec aliud q̄ꝫ indebita mixtio humidi cum sicco. Qualiter epidimia potest prouenire a putrefactione aeris est: quia aer est plenus ignis vt Aristo. quinta particula probleumatum: probleumate. xvij. Cui respondetur q̄ aer simplex nō corrumpitur in se. Sed p̄ admixtionem vaporum terreniorum vel aquosorum corrumpitur. Et quia ignis non habet cōmixtionem alterius elementi non corrumpitur. Sed omnia alia sic vt pꝫ quarto metheororum. Omne elementum corrumpitur preter ignis. Ergo cū aer qui nos circūdat non sit purus neq̄ꝫ simplex vt ait Auic. primo cañ. fen. ij. capitulo de aere. Nos dicimus q̄ aer est quasi vna aqua maris vel lacune q̄ꝫuis non sit purus neq̄ꝫ simplex tamen potest corrumpi. Et de isto non loquitur philosophus in preallegato probleumate sed de puro aere in loco proprio.

Quare magis vno tempore causatur pestis q̄ꝫ alio.

TErtium dubium est propter quid est q̄ epidimia plus aduenit tempore estiuo ⁊ autūnali q̄ꝫ alijs temporibus. Cum aer tunc sit calidus ⁊ siccus: ⁊ per consequens remotus a putrefactione. Ad quod sic respondetur: q̄ quinq̄ꝫ sunt cause propter quas citius accidit in estate ⁊ in autūno. Prima ē quia aere existente subtiliato a caliditate precedēti est magis aptus recipere omnem impressionem vaporum ⁊ fumorum mixtorum ⁊ congregationem ipsorum. Quare sequitur q̄ citius ⁊ leuius

causatur putredo. Secũda causa est quia caliditas precedens que ꝓpter suam siccitatem prohibebit putredinem est nimis eleuata ⁊ adducta vsq̄ ad finem. Tertia causa est ꝙ cum venti multiplicantur asportant secum malos vapores eleuatos ex malis locis remanendo in aere causa corruptionis pestilentie. Quarta causa est qꝛ corpora pluribus superfluitatibus multiplicantur: ⁊ virtutes naturales sunt debilitate ꝓpter diuersitatem tempoꝝ resoluentium calorem naturalē ꝑ motum intrinsecum ⁊ extrinsecum. vt apparet in cõmento primo tertij ꝓnosticoꝝ. Quinta causa est: qꝛ tunc multi fructus sunt qui habent disponere corpora ad putrefactionem propter nimium vsum eorum.

¶ De aliquibus auibus que tempore pestis non habitant in aere epidimiato.

Uartũ dubiũ est ꝓpter quid est ꝙ tempore epidimie alique aues consuete habitare montes ⁊ volare in altũ: habitant planiciē: ⁊ volant iuxta terrã: ⁊ sic ecõuerso. De habitantib⁹ planiciē: tũc temporis. Similiter aliqui serpẽtes: mures ⁊ similia. Respondetur ꝙ qñ aer prius corrũpit q̃z aqua ꝓpter formã celorũ vel imaginũ que habent ꝺ hoc facere necessario. Aduentus quaꝝ ignorat̃ a medico in quantũ medicus: aues que volendo aufugire corruptionē habitant montes ⁊ volant in altuz ⁊ veniũt ad planiciē ⁊ volant ꝓpe terram. Sed qñ in terra generat̃ corruptio: ⁊ putredo prius q̃z in aere: tunc aues ⁊ serpẽtes asueti habitare illaz planiciē fugiunt putrefactionē ⁊ corruptionē terre: ⁊ vadunt ad montes ⁊ ibi habitant: ⁊ volant in altũ q̃ztuz possunt. Et aliquãdo apparent aues que recedũt a montibus ⁊ veniunt ad planiciem. Et post aliquot tempus reuertũtur ad montes ⁊ dimittũt planiciē. Cã est qꝛ primo corruptio aduenit montibus. Deinde ꝑ tractum temporis accidit in visceribus terre: qꝛ aer est subtilioris substãtie ⁊ leuioris alterationis q̃z terra. Deinde ꝑ continuationez corruptionis ⁊ alterationis: etiaz fit in terra. Ideo epidimia incipit primo in aere subtiliori ⁊ fortiori ⁊ citius agredit̃ q̃z in grossiori ⁊ debiliori.

Que corpa citius offendunt̃ tpe epidimie.

Uintũ dubiũ est. Que corpora citi⁹ offenduntur tpe epidimie. An corpa que habẽt poros latos. An q̃ habẽt strictos vel frigida: seu calida: sicca: vel humida. Ad euidentiã quĩti: sexti octaui. Est sciendum ꝙ aliqua sunt corpora q̃ habent poros latos naturalr̃: vt sunt calida ⁊ humida. Et aliqui habent poros strictos: vt sunt frigida ⁊ sicca. Adhuc aliqua sunt que habent repletionē: ⁊ oppilationē que reddũt poros strictos. Et aliqua nõ habẽt oppilationē aliquam. Et circa hec dico ꝙ quattuor sunt notãda. ¶ Primũ est ꝙ corpora que habẽt poros strictos naturaliter que non sunt oppilata vt sunt melancolici: vt alique vetule: minus ledunt̃ tũc temporis alijs corporibus. Quia remissa caliditas cordis ⁊ paucus aer per poros attrahit̃: qꝛ pori sunt stricti ⁊ ēt qꝛ ille paucus aer pauco tempore retinetur: qꝛ nõ sunt oppilati nec repleti. Etiam illi q̃ habent qualitates conditionales ꝓhibentes corruptionem: ac putredinē: vt est frigiditas ⁊ siccitas. ¶ Secundo dico ꝙ corpa que habent naturaliter poros latos ⁊ efficiunt̃ stricti ꝑ oppilationes: vt sunt corpa repleta q̃zuis sint robusta: nihilominus plus offenduntur in aer pestilentiali alijs corpibus. Ratio ē qꝛ multũ aer ē attractus ad intra sic ꝓpter inspirationem ⁊ expirationē: ⁊ sic qꝛ oppilata sunt lungo tempore retinent̃: ⁊ nõ fit depressio illoꝝ ab aere. Et adhuc fumi capinosi non purgant̃. Et qꝛ habẽt qualitates cõditionales ꝯformes huic corruptioni: videlicet caliditatem ⁊ humiditatem: ⁊ prohibetur debita transpiratio q̃ est cã corruptiõis. ¶ Tertio dico ꝙ illi q̃ habent poros naturalr̃ strictos ⁊ oppilatos minus offenduntur q̃z corpora prius dicta ⁊ omnib⁹ alijs ab his magis ledunt̃. Prima pars est manifesta ꝑ rõnem primi dicti: ⁊ ꝑ rõnes que dicent̃ in quarto dicto. ¶ Quarto dico ꝙ corpora que habẽt poros latos naturaliter ⁊ sunt oppilata magis offendunt̃ q̃z corpora dicta in p̃mo dicto. Sed minus q̃z corpora dicta in secũdo. ⁊ tertio dicto. Ideo prime partes sunt manifeste ꝑ rõnes primi dicti ⁊ est manifesta rõ secundi dicti: sed tertia pars sic ꝓbatur qꝛ corpora tertij dicti habet oppilationes ꝑ quas prohibetur transpiratio: ergo fit corruptio ꝓprij calidi: ⁊ interceptio caliditatis medie est epidimialis: ⁊ ideo leuiter intrarent epidimias. ¶ Quinta rõ est in corpe tertij dicti. Aer est attractus ⁊ retẽtus longo tempore ⁊ spatio ⁊ virtus que hꝫ cõtra operari est debilis: ergo generatur putrefactio in talibus corporib⁹: sufficiãt ergo iste rõnes cõtra aliquos. ¶ Quibus de causis est manifestum ꝙ corpora calida ⁊ humida q̃ hñt poros naturaliter latos ⁊ oppilatos magis offendunt̃. Postea ista q̃ habẽt naturalr̃ strictos: ⁊ adhuc oppilatos sunt magis offensi. Ultimo illa que habent strictos ⁊ nõ oppilatos sunt offensi.

¶ Qualiter aliqua corpora in epidimia moriuntur: ⁊ aliqua non.

Extum dubiũ est ꝓpter q̃d est ꝙ aliqua corpa in epidimia moriunt̃ ⁊ aliqua nõ. Cum cãe sint vniuersales. Et quare vn⁹ morit̃ in vna familia: alij vero non. Et aliqñ moriũtur in vna domo: ⁊ vicini non. Aliqñ in vna cõtrata: ⁊ in alia non. ¶ Respondetur ꝙ ꝓpter diuersitatem infirmoꝝ cõplexionuz ⁊ compositionũ naturaliũ ⁊ actualiũ reptarum in illis. ⁊ ēt ꝓpter diuersitatem causaꝝ agentiuz que adueniunt ꝑ diuersitates ⁊ aspectus. Residuũ inuenies in rõnibus none questionis.

¶ Quare in pñti hoies ⁊ nõ boues moriunt̃.

Eptimũ dubiũ est: quare in pñti hoies ⁊ nõ boues moriunt̃: ⁊ in anno preterito moriebant̃ boues ⁊ non homines. ¶ Rñdetur ꝙ istud accidit ꝑ rõnes ꝓprietatis singularis q̃ tunc adheret aeri ꝓpter quam ꝓprietatem generat̃ putredo in corporibus hoium: ⁊ nõ bouum. Et ita anno p̃terito poterat esse vna ꝓprietas singularis in aere que habebat respectum supra boues ⁊ non homines.

¶ Quar̃ iuuenes robusti ⁊ fortes moriũt̃ ãtiq̃ vo ñ.

Ctauum dubium est ꝓpter quid robusti ac fortes moriuntur. Antiq̃ vero nõ. Est dicendum ꝙ antiq̃ sunt sine oppilatione siue possunt esse cum suis poris strictis nãliter ⁊ ñ oppilatis. Iuuenes.

fortes et robusti habebunt poros naturaliter latos et oppilatos. Ideo citius corrūpunt et moriunt ex ista pestilentia: qr in iuuenculis plus de humiditatibus et supfluitatibus abundāt que diminutio calore naturali habent causare oppilationes. Et in pueris abundat humiditas: et regimē inordinatu3 que res faciūt oppilationes.

¶Quare moniales et icarcerati nō moriunt.

Nonū dubiū est pter qd moniales et incarcerati nō moriunt. Et aliquando oēs moriūtur: et aliqn nō. ¶Rndet sic q illi q habitant aerem coopertum: et nō fatigant se in aere detecto: nec habitant cū aliquo q habeat ipsum corrumpere magis conseruantur. Sed aliqs vel aliqua ipsarū corrumpat cōiter oēs se corrūpunt qr oēs insimul cohabitant: et viuunt et anhelant et vnomet regimine et aere particulari: et p rōnem participationū aspectus vnius loci qr monasterium potest esse edificatum sub tali ascendēte q in vno tempore aer illius loci est magis corruptus q̄3 aer alterius loci. Ideo quādo vnus moritur in vna habitatione: alij debent recedere tanto citius quāto sunt generati ex vno patre. Quia sepe filij sapiunt naturā patris. Ideo si vnus infirmatur alij sunt dispositi ad infirmitatem. Nihilominus aliquando contingit q vnus moritur in vna familia: et nō oēs pter dispositiones participationū repertarum in illo: et non in alijs: istud sepe aduenit in vna contrata: nō in alijs: ista dico de ciuitatibus.

¶Quare patiētes podagras nō moriunt.

Decimū dubiū est: pter qd est q patientes podagras nō moriunt istis tēporibus. ¶Cui respōdetur q in podagris sunt pauci humores ac oppilationes: ob quā cām humores praui descēdūt ad extrema: et extrinseca et ibi generat podagras. ideo non sunt dispositi ad se infirmandum.

¶Quare epidimia venit vt plurimū post guerras

Vndecimū dubiū est propter quid est q epidimia vt plurimū venit post guerras: et post famē etc. ¶Responde q tēpore guerrarum regimē ē inordinatum. Ob quam cām generant praui humores in corporibus dispositis ad corruptionem. Ac etiam pter superiora que disponunt sepe guerras et sepe disponunt ad pestilentiam: necnō post caritudinem veniunt pestilentie: qr tempore fertilitatis corpora nimis replentur ob quā cām generātur oppilationes. Deinde corruptiones: et hoc sufficiat de tertio capitulo etc.

Capitulum quartum de modo curatiuo.

Nunc sequit quartū capitulum. In quo tractatur de actu curatiuo. Cuius intētio est triplex. Prima ē circa virtutem. Secunda circa febrē. Tertia circa apostema. Primo circa primā intentionē est sciendum q in febricitantibus apparet virtus multum debilitata: et istud accidit qr spiritus maxime resoluūtur: ac etiam complexiones mēbrorum principaliū sunt alterate: et maxime complexio cordis ab humoribus venenosis: q querunt cor a forma specifica: et alia membra principalia. Ideo insistendum ē in dando cibos copiose: boni et magni nutrimenti q leuiter digerantur: qr leuiter possint digeri: et spūs multiplicari: vt sunt fasiani: pulli: et perdices: et similia. Condiantur q tales cibi cum aceto: agresta: suco malorumranciorum: limonum: vino mali granati: et similibus que habēt phibere corruptionem infirmi. Capiant etiam tales cibi: vltra appetitu3: qr vt plurimū in talibus deficit appetitus. Et minus q̄3 tempore sanitatis. Est etiam vtendum confectiōibus: electuarijs: aquis: et pulueribus: ac etiam alijs cordialibus que cōit ponuntur ab auctoribus. Ab extra sunt membra confortāda principalia nō dimittēdo. s. cor: cerebrū: et epar. Etiā alia membra vt stomachus: renes: et maxime confortetur membrum in quo ē talis humor venenosus: et istud fiat cum medicinis appropriatis membris cōfortandis. Aer camere sic rectificetur pro illis q stant in camera: sicut pro egro aspergendo cum ramis et frondulis: et rosis madefactis in aceto cum sandalis cu3 prefumigijs ex myrra: thure: silo aloe: storacem: et similibus. Ponendo lintheamina madefacta in aceto cum cortinis: et sepe renouando: et muri camere aspergantur sepe aqua et aceto: et sint super lecto et banchis multi citri etc.

¶De corporis euacuatiōe et de clisteri faciēdo.

Secunda intentio ē maxime in desiccando: et euacuando corpus: cum fleubotomia: vel solutione ventris. Quia si materia vincens fuerit sanguinea incontinenti ē incipiendū a fleubotomia. In quo ē apostema. Ad hoc vt humor venenosus nō spargatur p diuersas partes corporis etiam cōsentiēte virtute copiosa fiat fleubotomia: et si materia vincens sit alia a sanguine: put colerica vel melancolica ē euacuanda cu3 solutiuo appropriato illi. Et si illa materia fuerit sanguinea etiam alijs humoribus superabundantibus. In primis fiat fleubotomia. Consequenter desiccentur humores eradicando si fieri potest. Et si alique reliquie remanerent sunt digerende cum syrupis appropriatis. Sed primo eradicētur: et ipso intermedio fiat clistere cōmune: et aliquātulum acutum: et multum ē vtile vti continuo. s. bis in die. Similiter syrupus descriptus ante. Et posset in isto casu dare vna vice. in maiori q̄titate alijs casibus.

¶De cura apostematis.

Tertia intentio ē circa apostemata et ad cyrugicos spectat. Et ē sciendū q apostemata que apparent tempore pestilētie: que sunt perniciosa et mortalia sunt ista. s. antrax carbūculus glandula: vel patrarcha: ignis psicus: et pruna de qbus dicetur p ordinē. Et primo de antrace que dicitur ab antro qr nascitur in locis absconsis cordis: vel qr p antrum vadit ad cor quod ē in medio: et sic diffinitur. ¶Antra ē apostema paruū ad modum pustule in principio fraudulentum et venenosum: qd corrumpit particulam a qua eleuatur adulterando illam et partes que ppinquantur tumefiunt ad formam sanguinis combusti: qui acquirit eam malitiam in prima adustione: et ex mortali rubedine: et cum vlterius accenditur: et ardet augmentatur venenu3 et malitia. Et acquirtur vnus color citrinus: etiam si vlterius accenditur q locus efficiatur siccus: tūc augmentatur gradus malicie: et intantu3 q corrū-

pit subito partes ad quas pertingit. Et facit puncturam vt ignis: et efficitur nigrum ac obscurum. Et si cum eo exierit liquor et erit in superficie membri similis illi q fuit in corpore combusto vt cauterizato ab igne: ob quã causam sequitur q antrax ẽ ex tribus manerebus: vt pz cum isto apostemate. Adiunguntur seua accidẽtia: vt est tremor cordis: sincopis: debilitas pulsus. Et iste accidit quia vapores mali leuati veniunt ad cor. Inde parum differt a carbũculo: qr est de materia sanguinea non adusta vel denigrata. Primo in illa est aliquis liquor: q per adustionem exacuitur adhuc non est tã te venenositatis vt est Antrax. Et appellat carbunculus quasi carbone lucente et non mortuo. Circa ipm sunt notande tres res. Prima est color: locus et dispositio partis: vnde color niger est peior omnibus alijs. Deinde viridis. Deinde citrinus. Deinde rubeus. Unde locus est peior iuxta aliquod mẽbrum pncipale: qz extremalibus partibus: vnde dispositio partis est peior illa que est desiccata qz humectata.

¶De cura antracis.

In cura antracis est euacuandum vt dictum fuit in interioribus fm consensuz virtutis: ac etatis. Secũdario est euacuanda materia defluxa ad illius partem cum appositione ventose: simul cũ scalpellatione: et cum sanguisugis et fiat cauteriũ cum ferro ignito. Et euitetur cauterium cum cera ardenti: qr congelatio cere phibet euaporationez malorum vapoz: imo sparguntur per mẽbruz. Adhuc potest fieri cauterium potentiale ex medicinis cauterizantibus: vt est vitriolum: viride es. Arsenicum. Calx viua: et capitellum factum de calce et sapone: vel de aqua forti: et ex similibus rebus. Etiã bonum est emplastrum factum de scabiosa: cuz ipa in pauco tempore mortificat. Similiter istud emplastrum est bonũ. Recipe vitellum vnius oui: et cum illo permisce de sale quantum potes: et debes innouari de vna hora in aliam. Nihilominus ego laudo plus cauterium acutale: et debent administrari res que operentur contra venenum. Similiter detur hec medicina omni die. Recipe succi scabiose. ℥. ij. terre sigillate: boli armeni loti añ. ʒ. ß. misceantur et potentur in mane. Similiter coagulum bibitum expellit venenum a corpore: maxime coagulum leporis. In vice. ʒ. i. cum vino odorifero. Similiter sucus citri. ʒ. ij. cuz vino bono. Similiter terra sigillata: ambra: coralli: metridatũ: et tiriaca.

¶Cura circa accidentia que veniunt a prauitate materie.

Tertio est notandum circa accidentia q veniunt a prauitate materie et a caliditate ipsius. Et etiam a caliditate medicinarum quã facit cauteriuz: vel a cauterio actuali in parte infirma circunstantis vt mortua cum aliquo ferro: vel vt qr causatur dolor et est causa inflãmationis: et apostemationis. Ideo oz expectari quousqz naturaliter euellatur: et incidatur circa partes suas non dimittẽdo aliquid carnis infirme: et corruptio nõ vadat ad ptes sanas. Et est bona scarificatio vt mali humores possint exire. etiaz ventosa euellit de profundo sanguinem corruptum et venenosum vt non reuertatur a circũferentia ad centrum. Fracta cute et extracta materia venenosa in eius euacuatione. Caueat sibi medicus a malis fumis: et non tangat cũ manu: qr vna materia distillati subtilis est contagiosa intãtũ q medici postea infirmãtur. Immo apponatur medicamẽ qd abstergat et mundificet. Sicut medicamen factum ex farina ordei et melle cum pauco salis apponendo soliũ. ¶Ad idem recipe sarcole mellis. añ. partes equales misceantur et mirabiliter operatur facta mundificatione administretur generatiuum carnis. Et si est concauitas capiatur basilicũ et teratur et impleatur concauitas et fiet generatio carnis. ¶Ad idem recipe aristologie rotunde: centauree minoris: pentafilõ consolide maioris. ana partes equales: et distillet aqua ad lambicum et reseruetur tempore: et ẽ mirabilis in reseruatione carnis. ¶Ad idem emplastrum ex coriandris recentibus et vuis passis recẽtibus cum melle est bonum. ¶Ad idem radix anfodilli cum fece vini. Similiter bertonica cum pinguedine emplastrata. Et ista sufficiant in cura carbunculi et antracis.

¶Quare dicitur patrachia glandula siue buffo et similia.

Secundario est notanduz de patrachia siue glandula vel buffone. Et dicit patrachia: a patrachio homine qui pmo inter xpianos inuenit. Et dicitur buffo siue bubo ad similitudinem illius animalis. quod hic vocatur qr tale apostema accidit in locis emunctorijs absconditis: vt illud animal continuo stat. Sed differũt qr patrachia fit de materia venenosa. Bubo autem non ideo sic diffinitur. Patrachia est apostema venenosum perdens quod operatur circa pulsus cordis cum sincopi et tremore: multiplicatur tempore pestis in locis pdictis: vt in collo. Causa istius est causa diffinitionis que etiam est dicta supra. Et differt a carbunculo: qr materia sua qzuis sit ex sanguine non est tantuz adusta: vt in carbunculo: et est signuz alterius malitie: quia occidit in tribus vel quatuor diebus: et aliquando in paucioribus: et aliquando in quinqz: et si peruenit vsqz ad septimũ potest sperari. Aliquãdo generatur ex materia flegmatica: et aliquando humida cum sanguine permixta. Similiter est differentia qr carbunculus nascitur in extremitatibus: et in alijs partibus corporis exceptis emunctorijs. Et etiam in principio non causatur eschera vt a crbunculo.

¶Modus curationis istorum.

Circa curam istius apostematis. Sciendum est q duplex est intentio: scz vniuersalis et particularis. Uniuersalis fit fm intentionem. scda ita q si tale apostema est sub asellis dextre fiat fleubotomia ex alia parte in brachio: et ex vena cõmuni. Si post aurẽ fiat fleubotomia ex vena capitis illius lateris in manu. Si in inguibus ex saphena illius lateris. Cura particularis est duplex ad hoc vt materia extrahatur sensibiliter cum rebus que habẽt extrahere et resoluere vapores illius: et hoc fit cuz appositione ventosaz et scalpellatione: et sanguisugis: vel cum cauterio actuali vel potentiali: vel cuz omni alia re cum qua melius fieri potest. Primo

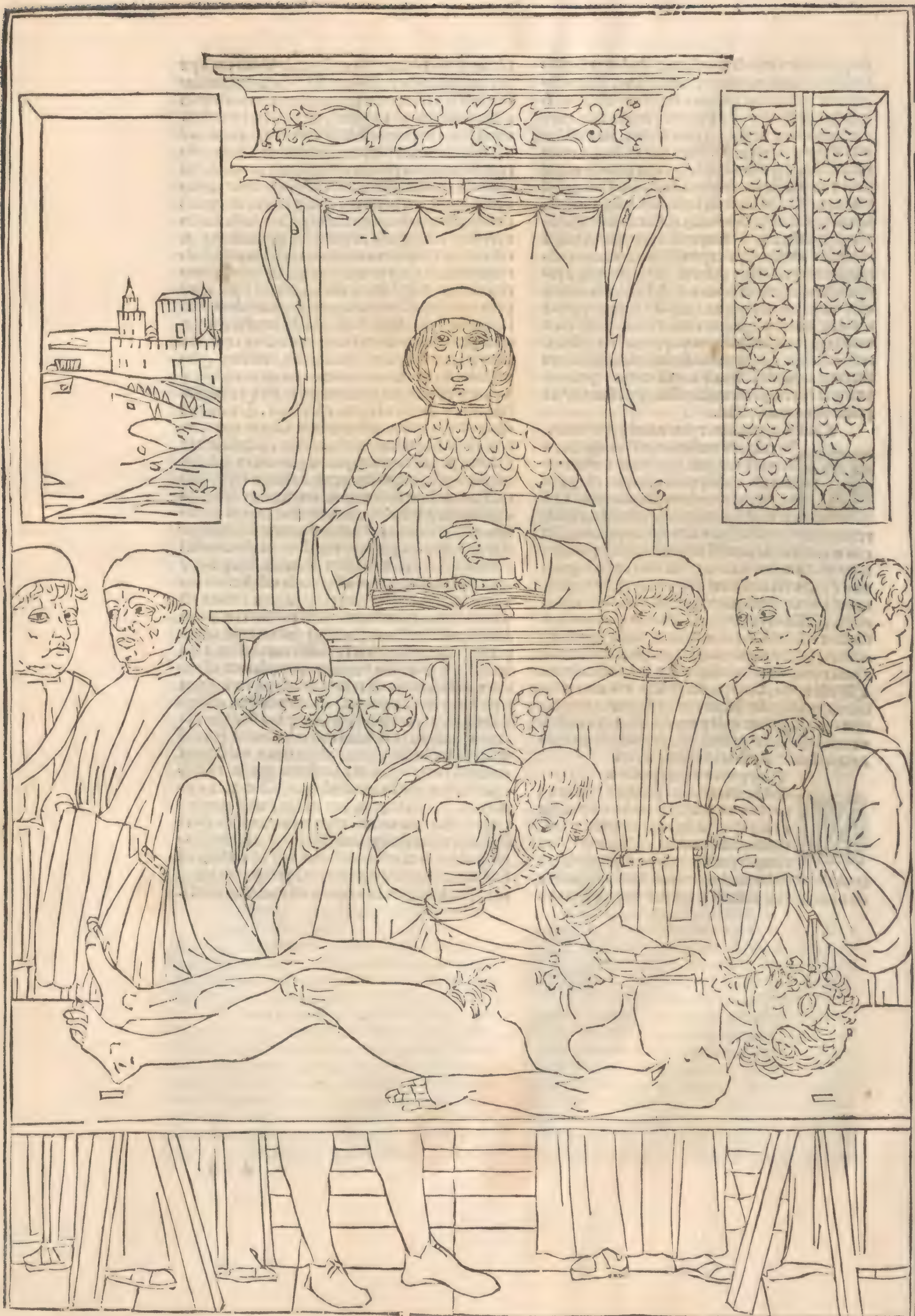
si apponitur ventosa cum igne: deinde fiat scarificatio: ꝛ de nouo reponatur ventosa vel sanguisuge bone vel habeat gallus ꝛ depiletur circa puc bunda apponatur loco p horam: ꝛ in alia hora apponatur alter: ꝛ sic fiat per totã diem ꝛ venenũ ita attrahitur a corde galli. Ideo gallus subito moritur. Scda est ꝙ fiant emplastra que habeãt attrahere ꝛ resoluere sensibiliter. Quoꝝ hec sunt descriptiones. Recipe medulle fermenti. ℥. iiij. sinapis: semis vrtice: añ. ℥. ß. vitrioli. ℥. ij. Cãtaridarum numero. x. misceãtur ꝛ componãtur cum melle dispumato. Ad idem recipe capitellũ factũ ex calce viua: sapone: ꝛ cũ saliua est bonũ. Ad idem recipe radi. nasturcij: agrimonie: ana. M. hec buliant cum oleo de lilio: ꝛ melle: ana. ℥. iiij. Ad idem recipe cãtaridaꝝ numero. x. puluerizent: ꝛ buliant cuꝫ oleo veteri vsqꝫ ad spissitudinem ꝛ apponat loco. Aliud recipe cartomi: nucis: rancide: seminis caulis: cepe stercoris columbini: ana. ℥. i. misceantur ꝛ puluerizentur: ꝛ fiat emplastrum: similiter appositio isti⁹ capitelli est multum vtilis.

¶ Ad frangendum ꝛ euacuandũ apostema.

Singulares medicine que frangunt apostema: ꝛ euacuãt materiam sensibiliter sunt iste. vꝫ. Species gũme: vt est galbina: euforbiũ: arsenicũ: nasturtium: vrtica: semẽ sinapis: nuces rancide. cantarelle: cordumeni: salisgẽme. baurach: piracion: stercus auium calidoꝝ: vt est columboꝝ: accipitrum: ꝛ falconũ. Componantur omnes iste res cum gummis ꝛ sucis vel melle: vel stercore auiũ: vel capitello: vel lixiuio forti: quo vtũtur tinctores: vel alchimiste. ¶ Alia circa hoc specialis in materia insensibiliter resoluat. Recipe baurach: salis armoniaci: allei: piperis nigri: ana partes equales pistentur ꝛ misceantur cum suco scabiose: ꝛ fiat emplastrum. ¶ Aliud bonuꝫ Cinoglossa viridis ꝛ siccata trita inter duos lapides simil'r consolida maior mirabiliter operat. Et hoc vidi p experientiaꝫ qꝛ resoluit venenũ. Similiter operat vincetosicũ siue antiforata: qꝛ habet ꝓprietatem singularem.

¶ De pruna ꝛ igne persico.

Modo restat istud capitulum videre ꝛ ẽ notandum ꝙ dicitur carbo vel pruna: qꝛ in principio sue apparitionis facit vnam adustionem ꝛ escharam: qꝛ corrumpit partes quibus superuenit cuꝫ sorditie de ambulando ꝛ facit mẽbrum nigrum: ꝛ est de genere carbunculi ꝛ nihilominus differt ab illo: qꝛ pruna generatur ex sanguie subtili: vt sepe apparet tempore pestilentie. Materia autem carbunculi fit ex sanguine grosso adusto: vt dictum ẽ: adhuc differũt qꝛ pruritus precedit carbũculum. non autem in pruna. Adhuc differunt qꝛ in aduẽtu carbũculi color semper est niger: ꝛ in aduẽtu aliorum. Aliquando rubeus. Aliquando citrinus. Aliquando viridis. Adhuc est differentia inter carbonem: ꝛ ignem persicum: qꝛ ignis persicus est quando colera predominatur melancolie in tali adustione: ꝛ tunc est nigredo circunstans quãtitatem ꝛ cũ tali colore: vel insanis laudat tempus capiendi tiriacam: sanis ꝛ egris cum stomachus vacuus fuerit ꝛ tu bene digesseris: ꝛ aliquando ad fabe egypṫiace magnitudinem: aliquando ad modum auelane. Et ad pondus. ℥. ß. vel. ℥. i. ad plus. ƀm ꝙ plus ad digestionem stomachi tempus habes: ꝛ modo cum aqua: modo cum vino: modo cum suco granati: modo cum vua: modo cum sucis: vt dictum ẽ supra: approꝑiatis quod tibi ex te scire relinquit. hoc modo medico logico ꝛ sapienti. Ita adhuc circa exhibitionem ipsius tiriace. Quam ego Petrus voco dominam medicinarum. Considerare etiam oportet anni tempus: regionem: ꝛ etatem: vtputa si estas est maxime cum calidior facta fuerit. Nam leditur inde corpus vt circa hoc. Ga. Ipocratem allegat cum dicit. Eas ante canem molestas esse farmancias. Et quia vt plurimũ febres infert hoc tempus partius vtendum est isto calidissimo tempore tiriaca: similiter ab hominibus magne caliditatis partius est vtenda nisi forsam cogat necessitas. ¶ Et eadem ratione quia fortior est virtus tiriace robore infantium propterea ipsam Galienus infantibus prohibet exiberi: nisi causa predicta: cuꝫ ipse asserat se vidisse mirabiliter mortuum fuisse infantem vnum ex immoderato vsu tiriace: dissoluit enim in totum ambitum eius ꝛ ventrem fluere fecit: sic propter irrationabilem assumptioneꝫ tiriace periit infans. Galienus finaliter cõcludit qui in terra calida conuersabitur: vt puta nigrorum vel similium: caue vti farmaca. videlicet tiriaca nisi vt dictum est in necessariys causis ꝛ sufficiat tibi ea que inibi est caliditas. ¶ Quo circa a ꝓmo ortu Iulij: ꝛ inquantum durant dies caniculares: sciliter per totum vigesimũsecundum diem Augusti: ꝛ hominibus calidissimis per totum Augustum exhiberi inibet tiriacam: nisi vt dictum est si esset necessitas maxima: vtputa pestis: morsus venenosus feraruꝫ: ꝛ his similia vel maiora instarẽt.

¶ Incipit anothomia Mundini.

Uia dixit Gal. ſeptimo terrapentice. Methodi. auctoritate Platonis opꝰ i aliqua ſcientia vl arte traditur tribꝰ de cauſis. ¶ Primo vt quis ſatiſfaciat amicis. ¶ Secundo vt exerciteẜ gs exercitio vtiliſſimo quod eſt per intellectum. ¶ Tertio vt remedietur obliuioni: que eſt ex ſenectute. Hinc eſt ꝙ his tribꝰ de cauſis ꝓmotus ꝓpoſui meis ſcholaribus in medicina quoddam opus componere. Et qꝛ cognitio partiuꝫ ſubiecti in medicina: quod eſt corpus humanum: que loca diſpoſitionū appellatur: eſt vna partiuꝫ ſcientie medicine: vt dicit Auerroys primo ſui Colliget. capitulo de diffinitione medicine. Hinc ē ꝙ inter cetera nobis cognita cognitionem corporis humani ⁊ partium eius que ex anothomia inſurgit propoſui tradere: non hic obſeruans ſtiluꝫ altum ſed ſm manualem operationem vobis magis tradam noticiam.

Ituato itaqꝫ corpore vel homine mortuo per decollationem vel ſuſpenſionē ſupino. Primo noticiam totius debemus habere. Secūdo partium: naꝫ cū omnis noſtra noticia incipiat a notioribus nobis. ⁊ que ſunt confuſa ſunt notiora: ⁊ totū confuſius ſit partibus a cognitione totiꝰ debemus incipere. ¶ Circa totum aūt quod debemus cognoſcere eſt in quo homo differentiam habet ab alijs animalibus. Habet autem differentiam in tribus. ſ. in figura vel ſitu partium: ⁊ in moribus ſiue artibus: ⁊ in partibus quibuſdam. In figura nāqꝫ homo eſt ſtature recte: ⁊ hanc habuit ꝓpter quatuor cauſas. nam corpus humanum habet inter cetera animalia materiam leuiſſimā ſpumoſam ⁊ aereaꝫ. Et ideo ad ſuperiora eleuabilem. Secūdo inter cetera eiuſdem quātitatis calorem habet ampliorem cuius eſt ſemper ad ſuperiora eleuare. Tertio formā habet ꝑfectiſſimā que cum angelis ⁊ intelligentijs que totum vniuerſum regunt coicat: ⁊ ideo ſurſum eius ſenſus vniuerſi eſſe debēt. Quarto ratione finis ſui fuit eiuſdem ſtature ⁊ figure recte: qꝛ ipſe finaliter ordinatur ad intelligere ad qđ deſeruiunt ſenſus ⁊ maxime ſenſus viſus: vt apparet in ꝓemio methaphiſice ⁊ ideo in ipſo debuit viſus ſituari: ⁊ cerebrum: ⁊ ꝑ conſequens caput ſitu tali vt poſſit omnia diuerſa ſenſibilia apprehendere. Et qꝛ ad plura viſibilia ſe extendit quādo ſituatur in alto: qđ apparet qꝛ cuſtodientes ciuitates vt poſſent a longe bene videre ſtatuunt ſua ſpectacula in loco alto: vt in turribus ⁊ huiuſmodi: vt dicit Gal. nono de iuuamētis mēbroꝝ. Et ꝓp hoc ipſe ibi dicit: ⁊ ēt Aui. iij. can. in ꝑncipio ꝙ neceſſitas in ſituādo caput ſupius in hoīe nō fuit ꝓp cerebrū: nec ꝓp aures: nec ꝓpter os: nec ꝓpter nares: ſed ꝓpter oculos ꝓpter cām dictaꝫ. Et ſic ex parte apparet oīuꝫ quatuor cauſaꝝ ꝙ homo fuit ſtature recte: ꝓp qđ vocatur antropos vel plātenus. i. plāta reuerſa: ⁊ microcoſmus. i. minor mūdus: qꝛ ſurſuꝫ ⁊ deorſuꝫ hꝫ ſicut mūdus ⁊ vniuerſum. Et eſt hec ꝑma dr̄ia. Scđa eſt ex moribꝰ vel ex arte. Mores. n. inter cetera aīalia magis hꝫ manſuetes: nam eſt aīal politicū ⁊ ciuile. Arte oīa natura caret. nō enim hꝫ artē inſitaꝫ a natura: vt aranea: apes: ⁊ hmōi: ad hoc vt ꝑcipiat oēm artem. ſi enim haberet aliquā inſitaꝫ a natura: oī alia careret arte: vt dicit Gal. iiij. de iuuamentis. Differt ēt ab alijs in partibus: nam nō hꝫ partes multas: quas hn̄t alia aīalia ītrinſecas: nā nō hꝫ ꝑtes q̄ ſunt a natura date vt arma ad defendendū ſicut ſunt: cornua: roſtra: vngues lōge: ⁊ iſtis caret: qꝛ hꝫ organuꝫ organoꝝ qđ eſt manus: q̄ ſibi pōt parare omne genus armoꝝ ad defendēdū: vt ēt dicit Gal. j. de iuuamētis: ⁊ iō caruit a natura illis: vt oīa poſſit habere. Caruit ēt ꝑtibus q̄ piloſe: pēnoſe: ⁊ ſquamoſe ſunt ꝓp eandē cām: ⁊ ēt qꝛ nō hꝫ materiā multū ſupfluā terreſtrē: q̄ materia ē illaruꝫ ꝑtiū. Caruit ēt cauda ꝓp eādē cām ēt qꝛ cum ſit ſtature erecte getē opaẜ ſedendo: cauda. n. ſeſſionē ꝓhibet. hec ſufficiant de anothomia totius.

E partibus nāqꝫ licet ſint duplices. ſ. ſimplices ⁊ compoſite: de ſimplicibus non ponam diſtinctam anothomiam: ⁊ quia eorum anothomia non apparet in corpore deciſo: ſed magis in liquefacto in gurgitibus aquarum. Sed ponēdo anothomiam mēbrorum organicorum de conſimilibus loquar ſm ꝙ ſimile aliquod in aliquo membro organico dn̄atur: vt de carne in anothomia coxe: ⁊ đ oſſibus in anothomia dorſi ⁊ pedum ⁊ de neruis ī anothomia cerebri ⁊ nuche. ¶ De membris auteꝫ officialibus ſciendum ꝙ in q̄pluribus ipſorum q̄ꝫtum ad anothomiam factam in mortuis ſex ſunt videnda: vt dicit cōmentator Alexandrinus commento libri ſectarum. ſ. que ipſoꝝ ſit poſitio: que ſit eoꝝ ſubſtantia: ⁊ ꝑ conſequens cōcluſio que ſit eorum quātitas: numerus: figura: ⁊ continuitas eoꝝ. Sed quātum ad anothomiā ipſoꝝ factam in viuis ſunt conſideranda duo que etiā in mortuis: vel mortuoꝝ anothomia poſſunt quodāmodo apparere. primū ē que ſint iuuamēta ipſius ⁊ opatiōes. ſcđꝫ eſt que ſint egritudines q̄ in ipſo pn̄t cōtingere: ⁊ ſi curam aliquā appropriatā habeāt que ſit illa oſtēdatur. ¶ Diuiſio aūt ⁊ numerus partiū corporis ē: qꝛ ꝑtes quedā ſunt que extrema vel extremitates dicuntur. Quedam vͦo intrīſece ⁊ ꝓfunde: ⁊ illaruꝫ q̄dam ſunt que ordinanẜ imediate ad cōſeruationem ſpēi: q̄dā īmediate ad cōſeruationē īdiuidui. Prima ſunt mēbra genitalia. Scđa ſunt que ī vētribus cōtinenẜ. Tres aūt ſunt vētres in corꝑe noſtro. ſ. ſupior q continet mēbra aīata vt caput. Inferior q cōtinet mēbra naturalia. Medius q continet mēbra ſpūalia. Primo tn̄ īcipiā ab anothomia ventris īferioris: qꝛ illa mēbra fetida ſunt. Et ideo vt iſta primitus abijciātur ab eis incipiendū ē. Secundario qꝛ oīs noſtra cognitio ⁊ ſpeculatio q̄ ex manuali cōſiſtit operatione a notioribus nobis īcipit: talia aūt cū ſint poſteriora ſunt nobis notiora. ¶ Primū aūt qđ ē videre ex h̄ vētre ē ſubſtātia ⁊ cōplexio eius: qꝛ poſitio eius ē ſatis nota: qꝛ fuit poſitus īfra alios vētres ꝓp imꝑfectionē eoꝝ mē-

broꝝ:q̄ cōtinent̄:qꝛ mēbꝛū quāto min⁹ ꝑticipat
de nobilitate ⁊ ꝑfectione:tanto magis locū īfimuꝫ
obtinet in genere membꝛoꝝ:ſicut ē in mundo in
genere entiuꝫ. Item qꝛ ꝯtinet mēbꝛa deputata ad
expurgandū ⁊ ad ꝯtinendum feces ⁊ ſuꝑfluitates
graues que.ſ.ꝓtendunt deoꝛſum:⁊ ſpāliter q̄ ſunt
accepte ꝑ ſurſuꝫ. Eſt itaqꝫ ſubſtātia eius carnoſa:vt
īteſtina ⁊ pelliculoſa:⁊ carnoſa tn̄ magis: ⁊ ex hoc
apparet ꝙ ē cōplexionis calide ⁊ humide. Et cā q̄
re fuit huiuſmodi venter carnoſus ⁊ pelliculoſus:
⁊ nō oſſuoſus ē:qꝛ huiuſmodi vēter hꝫ ꝯtinere mē
bꝛa que ꝓpter aſſumptionē cibi vt ſtomachus:⁊ ꝓ
pter repletionē ⁊ retentionē fecū:vel ex fecib⁹ i cō
cauuꝫ:vel ex aquoſitate vel ex vētoſitate: vt ydro-
piſis:vel ꝓpter īpregnationē vt matrix dꝫ aliquā-
do tumeſcere. Si aūt venter eſſet oſſuoſus nō poſ
ſet intumeſcere. ❡ Scdꝫ ꝙ opꝫ videre ē numerus
ptiuꝫ q̄ᷓtitas ⁊ figura. ptes.n.ſunt duplices.ſ.intri-
ſece ⁊ extrinſece. Quedā ſunt directa:quedā colla
terales extrinſece:directe ſunt q̄ dn̄r coꝛreſpondere
oꝛi ſtomachi ⁊ ē ps in qua ſentit̄ os ſiue cartilago
epiglotalis:que alio noīe noīatur pomū granatuꝫ
de qua ſuo loco apparebit:poſtea ē ps ſtomacha-
lis que ē ſupꝛa vmbilicū vel diſtans ab vmbilico ꝑ
quattuoꝛ digitos. ❡ Tertio ē ps vmbilicalis: ⁊ eſt
vbi ē vmbilicus:cū quo ē alligatio fetus in matri
ce cū venis matricis. Et ꝓpterea intrinſecis appa-
ret vena q̄daꝫ que ꝯtinuat̄ cū ipſo ⁊ ꝑtranſit ꝑ ʒir-
bum epatis in chiliꝫ.ſ.venā. iſta tamē pꝛiuata eſt
ſanguine:qꝛ fruſtra ē poſt partuꝫ a ꝓpꝛia operatio
ne:⁊ ꝓpterea ꝯtinue euaneſcit:⁊ iō minoꝛ apparet ī
ſenibus q̄ꝫ in iuuenibus:ſicut ēt euaneſcit artaria
que cū dicta vena deſcendit ad vmbilicū fetuꝫ. Et
qn̄ eſt in vmbilico deſcendit inferiuꝫ:⁊ peruenit ad
artariuꝫ adoꝛti iuxta ſpondiles renū ⁊ ylioꝝ:vt īn
fra dicet̄:⁊ qn̄ excarnas mirach ꝓpe vmbilicū hāc
cōſidera artariā que eſt ad modū nerui vł choꝛde.
❡ Quarto eſt ps que vocat̄ ſumē infra vmbilicū
per quattuor digitos ⁊ eſt ps in qua quedaꝫ vene
termināt̄ ad cutiꝫ per quas pueri exiſtentes in ma
trice emittunt aquoſitates. Et ideo vt dicit Auicē.
tales vene ⁊ talis pars notior ē in nō natis q̄ꝫ in ꝑ
fectis:pꝫ quarta tertij capł̄o đ cauſis. Ego hoc mo
do multotiens monſtraui:qꝛ in ꝑfectiꝫ fruſtrat̄ ab
operatione. ❡ Quinto eſt ps que vocat̄ pecten in
quaꝫ exiſtunt mēbꝛa genitalia. ❡ Partes vero la
terales ſunt duo:ypocūdria ⁊ ylia. Et eſt ypocum
driū dextruꝫ ⁊ ſiniſtrū:dextruꝫ vbi locatū ē epar:
⁊ ypocūdriuꝫ ſiniſtruꝫ vbi locatū eſt ſplen ⁊ ylium
dextrum ⁊ ſiniſtrum ſimiliter.

Is viſis partes magis intrinſecas di-
ſcernas:ipſaꝝ.n.quedaꝫ ſunt ꝯtinentes
quedaꝫ vero ꝯtente. Continētes cōi no
mīe vocant̄ mirach. Mirach aūt cōpo
nit̄ ex quinqꝫ partibus.ſ.cuti:piguedine:pannicu-
lo carnoſo:muſculis ⁊ choꝛdis eoꝝ:⁊ ſiphac. Cuꝫ
raſoꝛio igitur incide ꝓtrahēdo a ſcuto oꝛis ſtoma
chi directe vſqꝫ ad oſſa pectinis leuiter incidendo
cuti:poſtea iuxta vmbilicū ſm latitudineꝫ incidas
ꝓtrahendo a dextris ad ſiniſtras vſqꝫ ad doꝛſum.
Poſtea excoꝛia ⁊ habebis pꝛimo cutim: poſt autē
apparebit ſtatim pinguedo maioꝛ tamē in poꝛco
q̄ꝫ in homine. poſtea locatus eſt panniculus car-
noſus qui nō eſt neruoſus vt alij:neqꝫ ē carnoſus:
vt muſculus:ſꝫ eſt ꝑmixtus ex carne ⁊ pāniculo p⁹
eum ſunt choꝛde ⁊ muſculi. ❡ Muſculi ſunt octo
vt dicit Galie. ſexto de iuuamentis mēbꝛoꝝ:capi-
tulo penultimo:naꝫ duo ſunt lōgitudinales:quo-
ruꝫ fila ꝓtendunt ſm longum a clipeo oꝛis ſto-
machi vſqꝫ ad oſſa pectinis. ideo vocati ſunt lon-
gitudinales:⁊ iſti non hn̄t magnas choꝛdas niſi
ligamentales:poſt iſtos ſunt duo trāſuerſales ſu-
perioꝛes:vnus a dextris alter a ſiniſtris: ⁊ ambo
oꝛiunt̄ a ſupioꝛib⁹ iuxta coſtas:⁊ deſinunt in choꝛ
das circa oſſa pectinis:ſic ꝙ dextera choꝛda tēdit
inferius ad ſiniſtrū:⁊ ſiniſtrā ad dextrum: ⁊ ꝑ op-
poſituꝫ ſunt ꝓcedentes inferioꝛes ad ſupioꝛa:quo
rū oꝛtus eſt ab oſſibus pectinis:⁊ anche ⁊ deſinūt
in choꝛdas:cū ad locuꝫ vbi finiunt̄ coſte dirigunt̄
ita ꝙ choꝛde eoꝝ cruciant̄ adinuicem ad modum
iſtius ✝ figure. ❡ Ultimo poſt iſtos ſunt latitudi-
nales:quoꝝ fila ꝓtendunt ſm latuꝫ vnus dexter:
⁊ alter ſiniſter:⁊ oꝛtus ⁊ apparentia eoꝝ eſt magis
iuxta doꝛſuꝫ verſus ſurſum:⁊ iſti cū longitudinali-
bus veniunt interſecantes ſe ad inuiceꝫ ad angu-
los rectos. ⁊ hic eſt numerus: quantitas: poſitio:
ſubſtātia:figura:colligantia:⁊ ꝯtinuitas. ❡ Iuua-
mentuꝫ eoꝝ eſt duplex.ſ.cōe ⁊ ꝓpꝛiuꝫ. Cōe eſt du-
plex.ſ.pꝛincipale ⁊ ſecundarium. Pꝛincipale eſt:
vt cōſtituentes ſubſtātiaꝫ ipſius mirach mēbꝛa in
trinſeca tueant̄ a nocumentis extrinſecis:⁊ caliditas
eoꝝ reuerberet̄ ad intra. Secūdariū iuuamētū ē:vt
adiuuēt ad expulſionē eoꝝ que a pectoꝛe expellū-
tur:⁊ vt ad expulſionē fetus:⁊ fecū cum mirach ēt
adiuuēt:vt dicit Gal. i eodē ſexto. Iuuamentū ſpe-
ciale eſt:qꝛ muſculi longitudiales ſunt facti ad at
trahendū ꝑncipałr. Scđo ad expellendū. Et quia
hec oꝑatio in īteſtinis maxime reqritur. iō iſti mu-
ſculi fuerūt magni. expulſionē aūt operant̄ ꝑ con-
tractionē villoꝝ ſuoꝝ:qbus cōtractis expꝛimunt
membꝛa que continent ⁊ ꝑ cōſequēs expellunt ꝙ ī
eis continet̄. Itē hoc faciūt gr̄a dyafragmatis cuꝫ
quo cōtinuantur ꝙ deſcēdēs a ꝑte poſterioꝛi de-
oꝛſum cā fit:quare inteſtina ⁊ mēbꝛa que continen
tur ſunt quaſi iter duas manus. ⁊ iō qn̄ iſti muſcu-
li ꝯtrahūtur cōpꝛimit̄ dyafragma:ſic ꝙ illa mēbꝛa
expꝛimunt quod in eis eſt. ſicut aliqua res contē-
ta inter duas manus expellitur per compꝛeſſionē
manuū adinuicem. quod latius infra declarabit̄ ī
anothomia dyafragmatis. Muſculi vo latitudi-
nales ſunt facti ad expellendum ⁊ ꝓpter hoc ma-
xime imediatius appꝛoximant̄ inteſtinis: ⁊ expul-
ſionem faciūt ꝑ compꝛeſſionem partis a qua dꝫ fie
ri expulſio. Et expulſio dꝫ fieri a ſupioꝛibus ad iſe
rioꝛa. ❡ Hinc eſt ꝙ iſti muſculi magis fuerunt po-
ſiti ſuperius q̄ꝫ inferius. Tranſuerſales vero facti
ſunt ad retinendum. Retentio aūt fit ꝑ villos trāſ
uerſales:vt apparet tertio de ꝟtutibus naturalib⁹
qua retentione oppoꝛtebat facere ne ſuperfluitates
reaſcenderent ſuperius ad locum ſuperioꝛem: vn
de venit. ⁊ ne cito deſcenderent. ſed continerentur
vt totum iuuamentum exurgeretur. ideo non fue-
runt tm̄ duo tranſuerſales ſuperioꝛes ſed ⁊ infe-
rioꝛes. Sed qꝛ magis reqritur retentio ne regrediā
tur ſuperius q̄ꝫ ꝙ deſcendant iſerius. ⁊ ideo maio-
res fuerunt tranſuerſales ſuperioꝛes q̄ꝫ inferio-
res. Et etiam ad hoc facit dyafragma: vt poſtea
dicetur. ❡ Eleuatis autem ⁊ abſciſis muſculis

istis apparet siphac melius est: tamen vt in vna p-
te reseruentur isti musculi propter illud quod po-
stea oportet videre. ¶ Istud siphac est panniculus
subtilissimus: ⁊ valde durus: ⁊ iste fuit fact⁹ vt ꝓhi
beretur ne musculi cōprimerent membra naturalia
cum ea ꝯtinerent: ⁊ ꝓpter hoc fuit neruosus ⁊ du-
rus: vt possit dilatari ⁊ ꝯstrigi quādo illa dilatant̄
⁊ fuit subtilis ne ea aggrauaret ⁊ fuit durus ne fa-
ciliter rumperet̄: nam ex eius fractura accidit pas-
sio que dr̄ ruptura seu crepatā. Intumescit. n. hoc
mirach cum rumpit̄ hoc siphac. Sunt ēt eius alia
duo iuuamenta que Auicen. ponit libro de anima
libus capitulo de anothomia stomachi. s. vt p con-
tractionē eius versus dorsuʒ cū quo alligat̄ expel-
lat illud quod in stomacho ⁊ intestinis ⁊ in matri-
ce ꝯtinet̄: ⁊ hoc facit simul cū dyafragmate cum quo
continuat̄: vt postea patebit. Aliud iuuamentum ē
vt alliget īntestina dorso: ⁊ vt ab ipō vniuersalit̄ ori
antur panniculi oīum membroꝝ alioꝝ in eo contē
toruʒ. Alia vtilitas ꝺʒ Galie. quinto de iuuamentis
membroꝝ est ꝙ ꝓhibet intestina a ruptura quādo
inflantur a vētositate. Et ex his apparʒ que sit sub
stantia ipsius mirach ⁊ complexio eius: apparet q̄
sit eius positio quantitas partium: ⁊ numerus ap-
paret que sint iuuamenta ipsius. Restat aūt vide-
re de passionibus eius: pōt autem venter pati om-
ne genus egritudinis. s. malam complexionē: ma-
lam compositionē ⁊ solutioneʒ ꝯtinuitatis. De cu
ra male complexionis nihil dicaʒ: quia non habet
ꝓprium in sua curatiōe quod ex anothomia depē
deat. mala aūt compositio que ē tumor preter na
turam in ipso ē duplex: quedam ē apostema: ⁊ que
dam non. Prima non habet aliquod ꝓprium nisi
ꝙ in eruptione eius si rumpat ad ītra ⁊ extra hec
est peior q̄ꝫ si rumpat̄ ad vnum latus tantuʒ: ⁊ cau
sa patet: quia natura non habet supra quod se fun
det in consiliando vulnus. Mala autem comple-
xio que non ē apostema ē inflatio ipsius ventris:
que accidit in ydropisi asclite vel timpanite. Nam
in asclite aquositas continet̄ in concauitate vētris
inter intestina ⁊ siphac: sicut in timpanite ventosi-
tas continetur: ⁊ facit ītumescere mirach. ¶ In cu
ratione eius debes sic ꝓcedere cum his que ponūt
auctores. Modus autē qui maxie depēdet ex ano-
thomia ē extractio aquositatis per incisionē. Mo
dus autem est vt partem siphac quā modo incidi-
sti reducas sup intestina: ita ꝙ stet sicut in viuo: et
postea ydropico situato supino debes cutem tra-
here superius: ⁊ postea rasorium habere ⁊ perfora
re vsqꝫ ad siphac: ita ꝙ incidatur etiā siphac: ⁊ tūc
statim debes habere canulam ⁊ ponere in foramīe
⁊ extrahere de aquositate quātum sustinet patiēs
semper tamē sis memor ꝙ melius ē infra sustine-
re q̄ꝫ exquisitissime euacuare: ⁊ specialiter in ydro
pisi ꝓpter debilitatem virtutis: postea dimitte cu-
tim qꝛ redibit ad locum suū ⁊ recooperiet vulnus
⁊ ex aqua amplius nō exibit. Ipsam vero quādo
vis extrahere plus retrahe cutim sicut primo. Istō
tamen volumus, non facies nisi a lateribus: non in
medio: qꝛ vulnus factum in medio non ita cito cō
solidat̄ ꝓpter siphac esse grossius ⁊ solidius ibi q̄ꝫ
in lateribus. Secūdo ꝓpter chordas vulnus ē pa
ratuʒ ducere spasmū. Tertio qꝛ aqua melius egre
dit̄ qꝛ grauis ē tendere deorsuʒ. Si vero vēter pa

tiat̄ solutionē ꝯtinuitatis: tūc illa solutio est pene-
trans in ꝓfundū: aut non. Si aūt nō tūc ē cura dif-
ficilis: si sic tūc p vuln⁹ aut egredietur aliquid de cō-
tentis aut nō. Si sic: aut illud quod egrediet̄ ē zir-
bus aut aliqd interioꝝ. Si zirbus tūc dʒ sui cū syri
co vel ligare iuxta cutiʒ quātuʒ possibile ē: ⁊ postea
abscindi: qꝛ totū de ipso quātuʒ ꝯtingit aer corrūpi
tur: ⁊ si intromittat̄ corrūpit̄ ⁊ putrefacit alias par
tes: ⁊ iō dʒ abscindi: ⁊ post illud dʒ intromitti ⁊ fi-
lum dimitti extra: ⁊ dimittere labiū aptum: qꝛ na-
tura ꝯsolidabit zirbum ⁊ expellet illud quod ē cū
filo alligatū: ⁊ hoc facto debes cōsolidare vulnus.
Si vero illud quod egressuʒ ē: est intestinū tūc aut
intestinū est vulneratū: aut nō. si nō est vulneratuʒ
⁊ neqꝫ substantia alia ē ei inuoluta q̄ꝫ citius pōt dʒ
intromitti. Si vero aliqua substātia vt puluis ē an
nexa vel ēt sanguis dʒ lauari cū aqua calida ⁊ in-
tromitti. Si vero ꝓpter morā ventositas sit inclu-
sa in eo: ⁊ ex hoc intumescat ⁊ non possit ītromitti:
tūc cataplasma resolutiuū vel spongia madefacta
in decoctione resolutiua desup poni dʒ: ⁊ detume-
scet: ⁊ sic intromittat̄. Si aūt nō possit detumefieri
neqꝫ intromitti: tūc dilatet̄ vulnus mirach donec
intestinū intromittat̄. Cum aūt intestinuʒ fuerit in-
cisuʒ: tūc si ipsuʒ fuerit ex grossis intestinis debēt la
bia eius sui cū syrico sicut labia alioꝝ mēbroꝝ. Si
vero sit ex intestinis gracilibus: tūc non sustinet su
turaʒ nisi sit ꝓfunda valde: ⁊ talis īpediet opatio-
neʒ eius. Et ꝓpter hoc melius ē vt dimittat̄ ⁊ tene-
ant̄ ꝯiuncta labia vulneris cū capitibus formicaꝝ
magnaꝝ: debent. n. labia intestini cōiungi: ⁊ debes
hēre formicas magnas ⁊ facere ꝙ mordeāt labia
ꝯiuncta vulneris ⁊ abscindere caput statiʒ: ⁊ sic fa
cere donec labia sunt iuncta: ⁊ tūc intromitte inte-
stinuʒ vt prius: hoc facto ad curandū ventris solu
tionē redi. Et istud vulnus curari dʒ cū reditiōe la
bioꝝ in vnuʒ: ⁊ reducta ꝯtinent̄ in vnum sutura fa-
cta cū syrico hoc modo. Naʒ in prima sutura reci-
pe totuʒ mirach ex vna pte: ex opposita vero parte
dʒ dimitti siphac: ⁊ reliqua de mirach ī parte ī qua
dimissuʒ fuit siphac dʒ assui: ⁊ ex alia pte siphac dʒ
dimitti: ⁊ sic ꝯnr̄ ad hoc vt labiū siphac iungat̄ ⁊ re
ducat̄ labio membri carniformis: vt fiat certior ⁊
firmior cōsolidatio vulneris: ⁊ eodē modo vuln⁹
hoc si per seipm̄ nil sit egressuʒ: ⁊ hoc de anotho-
mia mirach quod ē membrū ꝯtinens sufficiat ⁊c.

Estat videre de anothomia cōtento-
rum: hec mēbra sunt numero. x. Pri-
mū qd̄ occurrit est zirbus. Scd̄m inte-
stina. Tertium stomachus. Quartum
splen. Quītum epar. Sextum misinte-
rium. Septimum renes. Octauū vesica. Nonuʒ te-
sticuli: ⁊ vasa spermatica ⁊ matrix in muliere. Deci-
mum est virga cum collo vesice. De zirbo aūt pri-
mo qd̄ oʒ videre ē locus eius: loc⁹. n. eius in hoīe ē
qꝛ cooperit stomachū ab anteriori parte: ⁊ oīa ite
stina: ⁊ lʒ in alijs non coopiat oīa ītestina: hoc fuit
qꝛ hō īter cetera aīalia eiusdem quātitatis ē debi-
lioris digestiue virtutis: ⁊ ēt qꝛ ītestina nociuis ex-
terioribus sunt magis disposita ꝑꝑ cutē eius sub-
tiliorē eē ⁊ minus pilosaʒ. Ex hoc ēt pōt patere ꝺʒ
ꝙ sit eius iuuamētū. Iuuamētū. n. eius est pricipa
liter confortare virtutem digestiuam stomachi: ⁊
interiorum reuerberando calorem naturalem ad

stomachum. Et propterea dixit Gal. qnto de inge nio sanitatis q gdam miles in bello fuit vulneratus cui epiplex .i. zirbus fuit abscisus tn ex vulnere sanatus e: ex quo tame postea non potuit digerere. Et ex his consequenter p3 tertium inquirendu3 de ipso .s. de substantia eius. substatia eius no fuit simplex: sed composita 7 fabricata ex substantijs que habent calefacere: 7 ppterea fuit compositus ex triplici substantia sicut dicit Gal. x. de iuuamentis membrorum .s. ex paniculis subtilibus duobus: ex adipe seposa. Ex arterijs 7 venis. Et ex panniculis. Primo vt ibi paniculi continerent alia: 7 etia quia iste zirbus debebat esse extensibilis leuis 7 desus vt caliditatem reuerberat: 7 ad hoc aut magis pot substatia pannicularis 7 aliqua alia. Scdo in ipso fuit adeps qr calefacit cum sit valde ppinqua caliditati vel in potentia ad calidum. Tertio arterie 7 vene que multum calefaciunt. Ex hoc patent reliqua duo .s. quis sit numerus partiu3 eius: 7 que sit colligantia eius: nam h3 colligatia3 ad mebra ad que terminatur vt ad stomachu vel ad splene: 7 ad intestina: 7 spaliter colon pter cam que dicetur: h3 etiam colligatiam ad membra a qb9 oritur. Oritur naq3 a paniculo carnoso inter dyafragma: 7 ca quare inde oritur e: qr ad paniculum illum terminantur due extremitates panniculi siphac: que debent inuestire zirbu: 7 sic qr ibi e vena magna 7 et e arteria a qbus iuxta stomachum oriunt vene parue: 7 arterie contexentes zirbu3. Tertio ibi e misinterium seposum: a quo oritur adeps seposa reples vacuitates illius contexture. que aute3 ipsius egritudo e declaranda per anothomiam patet ex his que dicta sunt supra.

Leuato aut zirbo quatum ad partem: que cooperit itestina 7 no plus: ne moueas alia mebra a suo loco statim tibi apparent intestina. Circa que primo notabis positione 7 numeru. ferunt .n. plura inuoluta 7 reuoluta: 7 non fuerunt vnum intestinum rectu propter duo. Primum q dato in quibusdam brutis tantum sit vnum intestinum rectum vel recte procedens. In homine autem 7 in alijs aialibus perfectis fuerunt reuoluta: vt diu cibus cotineretur in stomacho 7 in intestinis: qr si no contineretur oporteret q animal esset in continua assumptione cibi 7 in cotinua assellatione. Et cotinuatio illa impediret occupationem in alijs pfectioribus opatioibus. Scda causa fuit qr si intestinum fuisset totum vnum rectum no quelibet pars cibi fuisset contacta a superficie intestini: 7 io non exiccasset totu intestinum totam humiditate3 contentam in cibo. vt igitur nihil remaneat de cibo intactu3 ab intestinis: 7 vt tota humiditas exiccaretur ordinauit natura ipsa esse inuoluta. ex hoc statim apparet q sunt plura numero. quia sex tria subtilia: 7 tria grossa. Incipiamus ergo ab vltimo qd vocat rectum vel longum: cuius extremitas e orificium quod vocatur anus. Sed vt anothomia aliorum no destruatur ligare op3 intestinum istud circa mediu eius in duabus partib9 7 in medio ligature incidere: 7 inferiorem ptem dimittere 7 cu3 superiori ascendere scarnado. Et nota circa istud intestinu multitudine venarum miseraicarum q veniunt ad sugedum si aliquid e de humiditate in chilo vel de superfluitate remansit. 7 istud itestinu iuxta ylia finit vbi incipit intestinu colon. Et dr colon: qr plura cola h3 vel cauernositates vel cellulas vel cameras in quibus stercus figuram accipit: 7 in ipso retinet pp has cellulas. Circa qd intestinu debes considerare locu: qr multu circa sinistrum rene inuoluitur hec e ca quare eius dolor ex pte loci no distinguit a dolore renali. Postea vero ascendens 7 cooperiens splene incipit circa exteriora declinare v'sus ptem dextra 7 cooperit stomachu: 7 pp coopturam qua facit supra stomachu accidit: q qn superfluitates descendut ex hoc intestino q stomachus ei copatitur 7 dolor 7 rugitus tunc tpis apparet circa stomachu: 7 tuc statim ho appetit assellare: 7 assellat. Qd no cotingeret si in stomacho essent huiditates q facere huc rugitu 7 dolore 7 ex hoc p3 q accidit his q purgantur q sincopis eis accidit qn appetunt assellare. Uel humores in intestino hoc continentur q debet euacuari: qr tuc illi humores in intestino illo existentes alterat stomachu3: 7 os ei9: 7 ex alteratioe oris stomachi seqtur sincopis. Sed dubitat aliqs ronabiliter de loco hui9 intestini cum sit de grossis deberet esse inferi9: 7 non supra alia cuius oppositu apparet. Dicendu q istud itestinu fuit locatu supius iuxta stomachu pp tria. Primu q istud ignobilius e eibus gracilib9. 7 io sub mirach iter oia gracilia debuit esse positu exterius. Scdm q istud intestinum cotines feces: 7 aliquado indurátur: 7 de se priuata sunt oi humiditate 7 caliditate nali: vt a mebris vicinis adiuuaretur: ordinauit na vt imediate locaret supra stomachu: vt coopiet a girbora quo 7 stomachus cooperit: qr 7 zirbus ipm humectat 7 calefacit: 7 propterea apparet q no e aliud intentu cu quo alligatur sit zirbus sicut cu colon. Tertia ca hui9 locationis e: qr istud intestinu pprie e factu ad cotinedu 7 expelledu feces: sed magis ad expelledu. 7 ideo inter alia itestina ad ipm pprie debuit puenire colera q h3 expulsiua stimulare modo p hoc q sic locatum e colera ad ipsius substatia3 puenit pter illa q ad cocauitate itestinorum puenit. Na supra ipsum in parte dextra existit penula epatis in q existit chistis fellis cu quo alligat: 7 hoc apparet ad sensu3. Et ppterea tale intestinu in tali loco apparet citrinum: 7 amarum in gustu 7 nigru3. Et nota circa hoc mirabilem opationem nature. Ad illud qd obijcitur soluitur q itestina no indicat supiora rone loci: sed rone colligatie qua h3 cu3 stomacho vel fundo stomachi: modo intestina gracilia rone colligatie ad fundu3 stomachi sunt supiora alijs: 7 ex loco istius supioris intestini apparet ca quare in dolore colico auget dolor tepore assumptiois cibi: qr tuc istud intestinu coprimit a cibo: s3 tpe famis no. S3 intenditur dolor renalis 7 hoc est vnum ex signis distinctiuis inter vnum dolorem 7 aliu: 7 ex loco 7 colligantia dicti intestini apparent nobis duo. vnum vtile in cognitione: aliud in operatione 7 cognitioe: qr quado fit colica passio incipit in pte sinistra: 7 in illa magis molestat: tuc qr intestinu illud frigidius est illic cu no tagit a chisti fellis. Secudo qr in maiori qtitate est locatu circa rene sinistru: 7 est strictius: tamen illa colica que fit in pte sinistra non tam diu molestat: tum quia fit a causis facilioribus: tum quia est causa eius in loco viciniori

ad expulsionem. Et nota hoc q2 per experientiam vidi multotiens. Quantum ad opus vero cõfert. Primo quia in colica ea que administrantur ad ex tra debent magis applicari ⁊ approximari circa ypocondrium dextrum q̃3 sinistrũ licet vtrobiq3 conferat. Secundo quia quando fit clistere meli9 est vt corpus declinet versus dextrum: vt intestinum colon non comprimatur ab alijs: postea iniecto clisteri quando voluntas est vt egrediatur clisteri vertat se statim super latus sinistru3: ⁊ postea paulatiue super dextrum sicut in expulsione que debet fieri per positionem administratam per superiorem partem: econtra quando incipit mouere hoc est de loco ⁊ colligantia eius. Substantia3 vero eius consideres grossam ⁊ solida3 propter vẽtositatem generatam in eo: multo tempore cõtinet que in eo fortissimum interdum generat dolorem que cum fiat in substantia grossa ⁊ solida appare ac si intestinum terebello perforetur. Et etiam in hoc similatur dolor huius dolori renali. Quarto considerare debes figuram eius ⁊ formam que apparet ex dictis. cellulosum enim est intestinum ⁊ in cellulis istis quia via ⁊ transitus multis obliquatur superfluitatibus: ⁊ fit causa more superfluitatum que in eo figuram recipiunt ad modum illa℞ cellularum: ⁊ ideo stercus figuram habet quã scis figura maxime apparet in stercore desiccato: ⁊ retento. ⁊ in febribus ⁊ in alijs egritudinibus in q̃bus eijciuntur squibale: ⁊ humores flegmatici retinentur: ⁊ sunt materia concurbitini. nam in concauitate cellularum: ⁊ humor flegmaticus melancolicus: qui est sufficiens materia generationis vermium si inter vnam cellulam ⁊ aliam continetur paucus humor qui non sit sufficiens ad generatione3 panniculum continuantem vnum vermẽ generat in vna cellula cum alio in alia cellula generato. Operatio iuuamentum ⁊ egritudo ipsius ex predictis p3. Hoc autem intestinum est continuatum parte superiori cum monoculo siue ceco quod dicitur monoculus non q2 nisi vnum habeat orificiũ: p quod attrahitur ad ipsum ⁊ per ipsum expellit: q2 hoc est impossibile: sed habet duo orificia: vnu3 p quod attrahit: alte℞ p q̃d expellit. Istud autem p quod expellit nõ est sicut in alijs opposite locatu3 contra primũ: sed ambo locata sunt iuxta se inuicẽ ⁊ infra hec orificia pendet lacuna hui9 intestini ad modum sacci: ⁊ iõ alio nomie vocatur saccus: ⁊ sic apparet eius figura: ⁊ colligãtia: ⁊ locus etiã q2 locatũ ẽ in later̃ dextro supra ⁊ iuxta terminũ auche siue scie: ⁊ infra renem dextrum. Substãtia eius est eadẽ cũ substãtia colon: egritudinẽ ẽt patit̃ sile3. Iuuamentũ ẽ vt ps succi que venit ad ipm in eo retineatur: ⁊ reuoluat̃ ⁊ vt reuerberet vel descensum phibeat situ3 ipius succi ab itestinis superius: ⁊ ista intestina supiora sunt gracilia ⁊ sunt tria. Nã huic itestino cõtinuat̃ intestinũ yleon q̃d circa ylia locationẽ h3 ⁊ situm ⁊ reuolutionem: ⁊ in isto fit yliaca passio in qua est dolor vehemẽs circa ylia: ⁊ sic apparet loc9: colligãtia: passio: ⁊ dolor. Substãtia ei9 ẽ subtilior: ⁊ iõ gracile vocat̃ sicut pp prima3 cãm vocat̃ yleon. Eius iuuamẽtũ ẽ: q2 factũ est vt contineat succũ. vt q̃d vtile ẽ possit exsugari: iõ multum inuolutũ est: ⁊ ad ip3 pueniũt plures vene miseraice q̃3 ad aliq̃d aliud itestinũ: ⁊ ab eis ⁊ a misenterio debes ipm excarnare. ⁊ qñ ad ptem eius superiorem iuxta stomachũ peruenisti: tunc inuenies q̧ circa ptem sinistrã ad spondiles declinet ⁊ valde est icarnatum cũ misenterio: ⁊ iõ cu3 cautela incide ne frangas aliqd: ⁊ post incisionẽ inueniens ieiuniũ intestinũ q̃d taliter vocat̃: q2 vt plurimũ inuenitur vacuũ in bene dispositis. Et cã sue vacuitatis ẽ duplex. s. rectitudo eius. nã est rectũ sicut intestinũ vltimũ. Scda cã ẽ multitudo colere pure q̃ peruenit ad intestinũ hic: vt chisti fellis p canalem qui continuatur cũ intestino duodeno cum quo istud imediate cõtinuatur. Et dr̃ istud primum intestinum ⁊ vocatur duodenũ: q2 eius lõgitudo vt in plurib9 est duodecim digito℞ ad q̃d intestinũ cãnalis qdẽ a chisti fellis puenit: ⁊ ideo caue qñ excarnas ne istud canale incidas: sed incide intestinũ duodenũ bene iferius ⁊ liga: ⁊ tunc incipiẽdo sicut incipiunt auctores hẽs sex intestina. Primũ ẽ duodenum. Scdo ieiuniũ. Tertiu3 yleon: ⁊ ista sunt gracilia: ⁊ superiora. Quartũ monoculũ seu cecum. Quintũ colon. Sextum rectu3. Hec. n. oĩa intestina videbis esse inuoluta continuata alligata dorso sicut alligata sunt oĩa viscera p quoddã mẽbrũ quod vocatur eucharus vel misenteriũ a miseraicis que i ipo sunt disperse. Et vulgares. Bononiẽses vocãt ip3 interiglio. i. interiora tenens.

De misenterio vel alio noĩe eucharo.

Istud mẽbrum f̃m auctores substantiã h3 compositam ex venis cordis panniculis ligamentis: vt predicta membra possit ligare ex substantia seposa ⁊ pingui: vt dura mẽbra quales sunt spondiles cum mollibus: qualia sunt intestina ⁊ alia viscera sine medio nõ cõiungãtur: vt molle a duro nõ patiatur: reliquas autẽ vacuitates q̃ sunt i hoc replent substantie glandose: q̃ multe sunt in hoc mẽbro: ⁊ hoc est vnũ iuuamẽtũ carniũ glãdosa℞: q̃ in h̃. Aliud iuuamẽtũ ẽ vt sustentat venas miseraicas q̃ in hoc sunt dispse sicut nõ est lõgiquũ q̧ iste carnes sint facte ad generãdũ humiditatẽ qua intestina ⁊ fex interdũ humecterẽt: vt lubricet cito ab intestinis: ⁊ iõ videmus q̧ stercus liqdũ emittit̃ dato q̧ cibaria sumantur dura. maxima tñ ps glandose carnis ẽ in pte supiori grossa in qua freq̃ẽter congregat̃ pp ppinquitatem ad splenẽ melãcolia ex q̃ cãtur melãcolia mirachia. Hoc facto eleua misinteriu3 vel dimitte donec feceris anothomiã venaru3 que pueniũt ad stomachũ ⁊ ad splenẽ: ad quã vidẽdam ⁊ alio℞ membro℞ infra stomachũ cũ canula p portanarium ⁊ liga fortiter: ⁊ absinde intestina. Et fac ante incisionẽ infra locum ad quem puenit canalis a chisti fellis ad intestina.

De stomacho.

Visa de intestinis pcedas ⁊ videas tertiũ membrũ: puta stomachũ: de quo debes videre illa sex: que de aliis. Primo locu3 pnotabis eius: ⁊ circa locũ nota primo vbi eius. Secũdo situm vbi eius est: q2 cum sit cella cibi stomachus: vt dicit Gal. qnto de iuuamentis stomachi: ⁊ caplo scdo. ⁊ ibi habet̃ totum q̃d dicet̃ de stomacho. Et dictũ ẽ de itestinis: ⁊ hr̃ ab Aliebate tertio sue theorice dispositionis regalis. caplo. xx. Est g̃ locus ei9 i medio supioris ⁊ iferioris: dextri ⁊ sinistri: anterioris ⁊ posterioris. sed

tū hic dubitabis quare stomachus non fuit positus iuxta os. Dico q causa fuit duplex. Una est qr iuxta os deberēt eē mēbra anhelitus ppt attractionē aeris. Secūda qr mēbra fecū receptia debent eē ptinuata cū stomacho: talia aūt īfra dyafragmate debēt esse ptenta: ꝛ iō vides q stomachus superius hꝫ cor mediāte dyafragmate: inferius miscenteriū ꝛ intestina a dextris hꝫ epar quo apprehēditur quinqꝫ suis pennulis: sicut manus que apprehendit ꝛ caput quinqꝫ digitis: ꝛ a sinistris hꝫ splenē: quo calefit: rōne arteriaꝝ eius: a pte anteriori hēt zirbuꝫ: a posteriori musculos dorsi: ꝛ venā magnaꝫ: ꝛ arteriaꝫ que trāsit supra dorsuꝫ: vt postea videbis: ꝛ ideo locus eius ē in medio: qr est sicut cella cibi cōis oībus. Situs aūt eius ē: qr lꝫ sit locatuꝫ supra dorsuꝫ: ps tū eius supior declinat versus sinistrū: inferior vero ad dextruꝫ. Et cā istius situationis fuit ppter cās que dicenť: nam epar debuit esse in latere dextro eleuatū: ꝛ cū sit magnum totā pcauitateꝫ dextre ptis supiorē occupauit: splē aūt non: ꝛ iō in dextro non potuit pars supior collocari: sꝫ in sinistro. Pars ergo inferior debuit ad parteꝫ dextrā declinare: qr in parte sinistra inferiori iuxta renes est intestinū colon grossuꝫ multū inuolutū iustis iuolutionibus: ꝛ sibi ocupat magnuꝫ locū. Sed in parte inferiori dextra sunt intestina gracilia ꝛ subtilia que paruuū ꝛ modicū occupāt locū: ꝛ iō stomachus qꝫtuꝫ ad parteꝫ inferiorē dꝫ declinare ad parteꝫ dextrā: vt repleat cōcauitatem ibi existenteꝫ: ꝛ cedat locū colon: ꝛ ex hoc apparet primū: qs. s. locus sit eius. s. stomachi. Sꝫ tu dices quare stomachus nō fuit locat⁹ directe supra spōdiles dorsi. Dico q cā huius pōt esse triplex. Una que dicta ē: vt cederet epati in pte dextra: ꝛ repleꝛꝫ vacuitateꝫ in parte sinistra. Alia cā fuit: qr si stomachus esset directe locat⁹ supra dorsuꝫ tūc orificia duo. s. inferius ꝛ superius essent directa. Et ideo ī homine cū sit stature recte stomachus nō bene cōtineret cibū: sꝫ descēderet ab eo statiꝫ: vt ergo hoc nō ptingat sic fuit situatuꝫ: Tertia cā huius fuit q quātuꝫ ad os eius superius ꝛ parteꝫ superiorem dꝫ recipere melancoliaꝫ a splene que est in pte sinistra: ꝛ quātuꝫ ad parteꝫ inferiorē dꝫ recipere coleraꝫ ab epate quod ē in parte dextra. Et ex hoc apparet. s. quis sit locus ei⁹. s. stomachi ꝭm colligantiā: colligantia psequenter apparebit meli⁹: qr colligantiā hꝫ cū splene: cū epate ꝛ cū corde: ꝛ cū cerebro: ꝛ illud psequenter declarabiť: qr apparebit q cū splene hꝫ colligantiā ppter venas que apportant melancoliā ad os stomachi: ꝛ ppter venas q veniunt ad latus sinistrū stomachi ad nutriēduꝫ sicut cū epate hꝫ colligantiā rōne venaꝝ reliquaruꝫ cū cerebro ppter nerūū qui venit ad os stomachi ꝛ expandiť maxime circa parteꝫ superioreꝫ stomachi. Cū corde vero hꝫ colligantiā rōne arterie magne que sub ipso est. Ex his pōt apparere tertium. s. cuius figure sit: qr est figure rotūde: qr talis figura magis est a nocumentis remota. Item qr oīum aliaꝝ ē capacissima: stomachus aūt multa dꝫ continere: sꝫ non ē perfecte figure rotunde: sꝫ arcualis magis: ppter cām dictaꝫ: qr pars superior eius ē declinans ad sinistrum: inferior vero ad dextrum ad moduꝫ cucurbite retorte: vel saracenice: verum omnia que dicenť de stomacho melius apparebūt per anothomiā mēbroꝝ sequentiuꝫ. Patet etiam quartuꝫ. s. que sit quātitas stomachi: qr magn⁹ valde est cū interduꝫ ipm oportet recipere ꝛ cōtinere magnaꝫ quātitateꝫ cibi: veruꝫ quod non ē semper in magnitudine sua vltima: sꝫ equatur magnitudini ptenti: qr extēsibilis ꝛ corrugabilis. Quinto aūt videas partes ꝛ numeꝝ partiuꝫ eius: partes auteꝫ eius sunt duplices. s. vniuersales ꝛ itegrales. Que daꝫ vero qꝫtitatiue ꝛ determinate: prime sunt due tunice eius. Prima intrinsecha ē neruosa. Secunda ꝛ extrinseca est carnosa: veruꝫ est q prima ē spissior secunda: qr illa primo dꝫ ptangere cibuꝫ: ꝛ ideo vt nō ledetur ab eo debuit esse spissa. Item pp aliō qr stomachus ppter illam tunicā est extensibilis: qr requiritur interdum ppter multam quantitateꝫ cibi. sed exterior: licet requiratur ppter digestionē fuit subtilior: qr digestio stomachi iuuatur a membris vicinis circūstantibus: sed extensio ꝛ continētia cibi non. Et iste tunice non solum diuersificātur in substantia: quantitate: ꝛ loco. sed situatione villorum: qr in prima cū in ipsa sit appetitus: ꝛ appetitus imediate ordinetur ad attrahendum villi fuerunt situati ad attrahendum: tales autem sunt longitudinales. ꝛ ideo in ea sunt villi longitudinales: ꝛ quia attraxioni statim coniungitur retentio: qr omne quod attrahitur: attrahiť vt retineatur: qr attrahiť vt ī ea membrū voluptuetur. Hinc ē q in hac etiam tunica fuerūt positi villi transuersales qui deseruiūt retentioni: veꝝ est q illi sunt locati in pte non interiori illius tunice sed exteriori. In secūda vero cuꝫ ipsa ordinetur ad digestionē ꝛ digestioni seruiat: qr ei consequiť: ꝛ ex consequēti expulsioni substantie fuerunt positi villi latitudinales. ꝛ ex hoc apparet q̄re intrinseca tunica fuit neruosa ꝛ carnosa: non fuit intrinseca ppter villos longitudinales q debent esse in tunica intrinseca q̄ est: vel ꝫesse principiū appetitus. Item alia causa ē qr intrinseca ordinata ē ad sentiendū: extrinseca ad digerendū ꝛ ad alterandum. Nūc autem sensatio melior sit quādo sensibili imediate occurrit sensus vel membrū sentiens: alteratio vero pōt fieri p medium ꝛ digestio: ꝛ hoc ē quod expsse ponit Auicē. caplō de mēbris. pmo cañ. fen. prima. Et natura qdem intrinsecam tunicā. s. stomachi fecit neruosaꝫ. extrinsecā vero carnosaꝫ: potest nāqꝫ digerentis opatio ad id quod digestū est in potētia sine occursu puenire: sentiens vero id qō sentitur nō pōt sentire nisi obuiando ei sensus. s. tact⁹. Alie vero sunt partes eius q̄titatiue ꝛ determinate: vt pars supior ꝛ orificiuꝫ eius inferius qō diciť portanariū. ps eius superior ꝭm naturam angustior parte inferiori: qr in īferiori debet fieri digestio ꝛ cibus dꝫ cōtineri. in superiori non. Orificia tamē haꝝ partiū conueniūt ꝛ differunt. Conueniunt qr ambo posita sunt a lateribꝰ: ꝛ non sunt posita vel facta in vltima eminētia partis inferioris ꝛ supioris: sed ps inferior descendit magis qꝫ portanariū vel pillereon: vt cibus nō descēdat: sed cōtineať in ea vt in bursa quadā sicut supior supemiet ori stomachi: vt qñ stomacho repleto homo inclinareť: nō reascēdat cibus ad meri ꝛ os: ꝛ spāliter qñ multum repleť stomachus. Ex hoc pōt videre: quare ex supflua quantitate cibi dyafragma cōprimiť ꝛ cib⁹ non egrediť. Itē conueniūt qr ambo orificia

ſunt in ſtomacho in loco in quo continuatur vel alligatur dorſo. nam os ſtomachi eſt recte in ꝑncipio ſue alligationis dorſo alligatū: ⁊ ꝓpterea alligatum eſt os ſtomachi ad ſpōdilem: vbi finit̃ ⁊ terminatur dyafragma: ⁊ iſta ē tertiadecima eo qꝛ in duodecima ē coſta vltima mēdoſa ad quā determinat̃ dyafragma. Et ex hoc apparet tibi: ꝙ, qn̄ vis exterius alterare confortare vel aliter opari circa os ſtomachi ꝙ optimū eſt in dorſo circa .xij. ⁊ .xiij. ſpōdilem hoc facere: ⁊ ſpāliter qn̄ ꝑdicta impugnātur ab epate: ⁊ ſplene. dūmodo arteria adorti non īpediat que in dorſo ē. Sequētibus aūt ſpōdilibꝰ q̄ vocant̃ ſpōdiles renū alligat̃ ſtomachꝰ vſq; ad portanariū: tūc ꝟo alia pars inferior a ſpōdilibus obliquat̃ verſus ſiniſtrā: ⁊ ideo cōueniunt illa duo orificia. Differūt etiam qꝛ ſuperiꝰ orificiū qđ vocat̃ os ſtomachi eſt magis latū q̄z inferiꝰ portanarium. Et hoc fuit: qꝛ ꝑ os ſtomachi aliqn̄ cibꝰ groſſe ſubſtātie ⁊ dure dꝫ deſcēdere ⁊ indigeſtus. Et iō os ſtomachi debuit eſſe latum. Sed ꝑ orificiū iferius tm̄ res ſubtiliata ⁊ digeſta dꝫ egredi: ⁊ ideo nō fuit ita latū ⁊ hoc de ꝑtibus eiꝰ. ¶ Ex qbꝰ apparet ſextū: ꝙ dꝫ ingri de ſtomacho .ſ. q̄ ſit eius ſubſtantia: qꝛ apparet ꝙ cū neruoſa tunica ſit maior in eo ꝙ ſubſtātie neruoſe ſit a dn̄io. Ex hoc apparet q̄ ſit ꝯplexio eiꝰ: qꝛ frigida ⁊ ſicca. Apparet q̄ opatio vł iuuamētū: qꝛ duplex: vnū ad appetēdū cibum pro toto ꝑ tunicā intriſecā: alterum ad ꝑparādū cibuꝫ ad nutrimētū totius ⁊ hoc ꝑ tunicā extrinſecā carnoſam ⁊ mēbra coadiuuātia. Et ex his potes videre ꝙ pōt pati egritudines oīum geneꝝ qbus pn̄t cōpati alia mēbra oīa ꝑncipalia: vt epar. cor. cerebrum: ⁊ ex ꝯſequenti totū corpus: Curatio tn̄ eorū ꝓprie ex anothomia nō dependet multū q̄ꝫ aliorū. Et hec de ſtomacho.

¶ De ſplene.

Splenis anothomia ꝑfecte videre nō pōt niſi abſcindas coſtas aliquas mendoſas ex latere ſiniſtro: quas n̄ ꝑfecte eleues: ſed vt ſufficit operi tuo qbus abſciſis locus ſplenis tibi apparet: qꝛ parieti ſiniſtro ſtomachi adheret quātū ad cōcauum eiꝰ. quātū ꝟo ad cōnexum alligat̃ dorſo ⁊ ſiphac pāniculis ſubtiliſſimis ortis a ſiphac. Apparet ſecūdo ꝙ locus eiꝰ nō eſt ita in alto ſicut locus epatis: figura eiꝰ eſt quadrāgularis: qꝛ in hoīe ē quaſi ad modū quadrāguli ꝑꝑ figuram ſtomachi: cuiꝰ cōcauitatem circūſtantē in parte ſiniſtra hꝫ ſplen replere. Tertio vide quātitatem eius: qꝛ in hoīe ſatis ꝓportionalibus eſt in quātitate reſpectu aliorum membroꝝ. Colligātia ꝟo eius eſt: qꝛ colligātiā hꝫ ad cor epar miſcenteriū: zirbū ⁊ ſtomachū. Colligantiā ꝟo hꝫ ad oīa iſta mēbra ꝑter cor: ꝑ venam q̄ venit a porta epatis ad ſplenē q̄ colligātia apparet. nā ſi excarnādo ꝓcedas videbis ꝙ a vena concaua epatis ꝑuenit vena magna ad ſplenē a qua deſcendit vnus ramus in medio trāſitus eius iferiꝰ ad miſcenteriuꝫ ad ipm̄ nutriēdum: ⁊ portat ſanguinem aquoſiorem ⁊ humidiorem: poſtea quando iſta vena approximat ſpleni: iteꝝ vnus ramus ramificatur ab ea: q vadit ad nutriēduꝫ partem ſiniſtram inferioreꝫ ſtomachi. poſtea ꝟo ꝑuenit ad ſplenē ⁊ concauitatem eius. Et ramificatur in concauitatem ipſius in duos ramos .ſ. inferiorem ⁊ ſuperiorem: deſcēdit iferior inferius ad nutriēdum zirbum: quātum ad partem ſiniſtram: ſed ſuperior tranſiens ꝑ cōcauitatem ſplenis ramificat̃ ī duos: quoꝝ vnus ꝑuenit ad partem ſuꝑiorem ſiniſtrā ſtomachi ad nutriēduꝫ ſuperiora. alter vero circa orificium ꝑuenit ſtomachi: ad portandū melancoliā: que mulgendo ꝓfluit ad os ſtomachi: vt īcitet appetitum. Qđ ꝟo remanet magis in ſplene ipm̄ nutrit. Et ex hoc apparet tibi cū qbus mēbris alligātiam hꝫ ſplen mediante vena. colligantiā aūt hꝫ cū corde ꝑ arterias que ad ipſum veniumt ab arteria adorti que in dorſo eſt infra dyafragma: a qbꝰ arterijs ſtomachus multuꝫ calefit in latere ſiniſtro: vel a ſplene rōne iſtaꝝ arteriaꝝ: ⁊ hec fuit vna cā quare arterie multe: ⁊ magne veniūt ad ſplenē ſicut alia cā fuit. vt calore arteriaꝝ ſanguis groſſus q eſt nutriturus ſplenē ſubtiliet̃ ⁊ digerat̃: qꝛ ſplen hꝫ ſubſtātiam raraꝫ in quā dꝫ recipere humorem groſſum melācolicū. Et ex his apparet tibi quintū qđ debes videre de ſplene .ſ. que ſit eius ſubſtantia: q̄ eſt rara ⁊ ſpongioſa ꝓpter qđ apparet ſextū ſcꝫ cuius cōplexionis ſit: qꝛ in ꝯparatione ad cutiꝫ calide ⁊ humide: lꝫ eſſentialiter ſit frigide ⁊ ſicce: ꝓpter nutrimētum. iuuamentū pꝫ. Et ex his tibi apparet ꝙ cū recipiat humorē melancolicū ⁊ cōtineat groſſum ⁊ ineptim euacuatiōi qđ frequenter repletur oppillatur ⁊ apoſtemat̃: ⁊ reſoluētia fortia tūc multū reſoluūt ſubſtātiā eiꝰ ſi ſint fortiora dato ꝙ rōne humoꝝ cōpetāt. Et hec de ſplene.

¶ De epate.

par manifeſte vides eſſe locatū in dextro latere amplectens ſtomachū ſuꝑius eleuatū valde: ⁊ nō decipiat te ꝙ ī aīali mortuo multuꝫ locat̃ ſub coſtis: qꝛ nō eſt ſic: cum ſit ſub dyafragmate ⁊ dyafragma extremis coſtaꝝ coniungitur: ſed hoc euenit qꝛ mēbra ſpūalia multū euanuerunt: ⁊ ideo vacuitatē eoꝝ replet epar: cōprimēdo dyafragma ⁊ ideo debes trahere inferiꝰ ⁊ aīal ſiue corpus eleuare. Et cōſidera ſcđo q̄ꝫtitatē eius maximā in homine: cum ſit aīal calidum ⁊ humidū. Tertio reſpicias ꝑtes eius quaꝝ quedā ſunt intrinſece itegrales: quedā ꝟo extrinſece magis: intrinſece integrales ſunt qnq; pēnule eius lꝫ in hoīe non ſemꝑ ſint abinuicē ſeꝑate: ⁊ quelibet illaꝝ pēnulaꝝ eſt cōpoſita ex renis diuiſis ⁊ diſꝑſis ꝑ eas in moduꝫ retis cuius retis vacuitates replete ſunt carne: que eſt ꝓprie ſubſtātia epatis: que eſt ſanguis coagulatus: ⁊ in his venis continet̃ chilus: q diuiſus eſt ad minima ꝭm minima alterat̃ ⁊ cōtangit̃ ab epate: ⁊ iō fit vt quaſi totū epar cōtangat totū chilū: ⁊ hoc ordinauit natura vt melior fieret ⁊ ꝑfectior cōuerſio chili in ſanguinē: qꝛ alteratio q̄ fit ꝭm minima melior ſiue ꝑfectior eſt. Sed tu dices quare nā non ſic ordinauit in ſtomacho: ſed in ſtomacho poſuit cōcauitateꝫ vnā. Dico ꝙ hoc fecit qꝛ in ſtomacho nō dꝫ fieri ꝑfecta digeſtio: ſicut in epate. Item qꝛ in ſtomacho aſſumūtur cibaria groſſe ſubſtantie q̄ non poſſent ꝑ ſtrictiſſimas vias penetrare: ſed ad epar ſubſtantia tm̄ liqda dr̃ ꝑuenire ⁊ penetrare. Et iſta decoctio: ⁊ ſi fiat in toto epate magis tn̄ fit in parte ſuperiori. Et ꝓpterea pars illa ſolidior eſt ⁊ magis compacta. ¶ Partes eius extrinſece ſunt ꝑtes eius qbus mediantibus hꝫ cum alijs colligantiaꝫ: nam cū corde hꝫ colligantiam ꝑ venam chilis que

oritur a gibbosa parte epatis:⁊ ꝑ artarias: vt vide
bis in anothomia cordis ⁊ vene chilis:hꝫ colligā=
tiam ad dyafragma cui suspendit:⁊ ad spondiles
siue dorsum cui alligatur ꝑ pāniculum eius. Pan
niculus aūt eius est duplex .s. cooperiens circūuol
uens.⁊ suspendēs. Primus est substātiam suā ve=
lans. Secūdus est suspendens ipm ad dyafragma
superiꝰ. Ex pmo patit dolorem extensiuū. Ex quo
patit qn̄qꝫ dolorē extensiuū:ꝑ secūdū patit dolorē
aggrauatiuū a materia aggrauante. Quedā vero
sunt ptes q̄ sunt orte ab eo:⁊ iste sunt duplices ve=
ne ⁊ canalis chistis fellis:de canali hoc postea vide
bitur. Vene aūt sunt duplices .s. chilis que oritur
a gibbositate epatis:⁊ cōcaua siue porta que orit
a cōcauo epatis. De anothomia chilis postea vide
bitur. ¶ Porte aūt sunt qnqꝫ rami intrantes epar
sicut sunt qnqꝫ pēnule iam dicte epatis. Egredien=
tes vo extra epar sunt octo:due parue:in qbus nō
labores ad discernēdum:qꝛ sufficit tibi si sequētes
discernes. Sex aūt aliaꝝ. Prima vadit ad dextruꝫ
stomachi ad intendēdum tunicā exterioꝝ eius :⁊
spāliter partē inferiorē. Scđa vero vadit ad sple
nē cuius anothomiā iam vidisti i anothomia sple
nis:⁊ illa est satis magna ⁊ bene discernibilis. Ter
tia tēdit ad latus sinistrū ⁊ vadit ad itestinū rectum
ad exsugādū humiditatē a cibo si qd remāsit iuua
tiua. Quarta vadit ad supiorem partem dextram
stomachi ad nutriēdū ipm in opposito eius: q̄ ve=
niebat a splene ad latus sinistrū. Quinta ps diui=
ditur:qꝛ vna vadit ad dextrā partē zirbi ad nutriē
dum zirbū:in opposito illius q̄ veniebat a splene: q̄
veniebat ad nutriēdū sinistrū zirbi. Alia vo ps va
dit ad colon ad suggendū qcqd est in ipo.⁊ ad nu=
triēdum ipm:⁊ ꝓpterea in pte dextra maxime con
tinuat zirbus cum colon. Sexta vo pars vadit ad
ieiuniū:⁊ reliquū eius vadit ꝑ intestina gracilia .s.
ylion vsqꝫ ad cecū:⁊ in isto sunt plures vene mise=
raice q̄ꝫ in aliquo alio:⁊ ꝓpterea iste ramus erit ti=
bi manifestus valde:⁊ hoc de tertio videndo cir=
ca epar. Quartū qđ debes videre est forma eius ⁊
figura:nam figura est lunaris: qꝛ cōcauitatem hꝫ
⁊ gibbositatem:pp qđ apostema factū in gibbo eiꝰ
dꝫ esse figure lunaris. Quito apparet substātia eiꝰ
qꝛ additio i eo ē caro ꝓpria q̄ est sicut sanguis coa
gulatus:⁊ ideo ē eius ꝯplexio calida ⁊ humida.

Iuuamentum ⁊ opatio eius pꝫ: qꝛ eius
opatio est chiluꝫ sanguificare. Et quia
ydrops est ꝓpriū nocumentū sanguifi=
cationis manifestū est:qꝛ ydros est ꝓ=
pria passio epatis. Quō aūt aquositas
vel ventositas huius ꝑueniat ad totū:vt in yposar
cha satis pꝫ qꝛ ꝑ venas. Quō aūt ꝑueniat ad con=
cauitatem vētris vt in asclite ⁊ timpanite declara=
tum est supra in anothomia ventris ⁊ mirach.

¶ De chist fellis.

Chistis fellis locus est qꝛ in cōcauo epa
tis in pennicula media eius:⁊ cā huius
fuit:qꝛ colerā quā continet dꝫ trāsmitte
re ad intestina ꝓpter cām dictam supiꝰ:
nunc aūt agilius colerā hanc trāsmittit ad intesti=
na:q̄ꝫ si esset locata in gibbo epatis. Itē nisi sic esset
tunc nō cōtangeret intestinū colon ꝓpter iuuamē=
tum dictū. Sed tu dices quō verificat dictū Gal.
qnto de iuuamētis membroꝝ caplo.iij. ꝙ purga=
tiuuꝫ colore est in loco medio venaꝝ que portant
sanguinē ab epate ⁊ venaꝝ inferioꝝ q̄ attrahunt ⁊
educūt chilū ad epar. ¶ Dicēdū ꝙ illud hꝫ verita
tem đ loco colli chistis fellis:qꝛ initiū colli ē i me
dio epatis:vt pꝫ ad sensum:⁊ debuit ibi esse initum
sui ortus cum in medio epatis cōpleat digestio hu
moꝝ.ergo tibi dꝫ sanguis depurari a supfluitatibꝰ
oibus:⁊ in collū chisti fellis ibi debuit esse vel habe
re ortū:lꝫ bursa siue vesica chistis sit locata : vt di=
ctum est. Scđꝫ qđ debes videre ē colligātia eius:
Colligātia aūt eius apparet ex partibꝰ suis q̄s di=
scernes eleuādo chistim fellis a pte inferiori: ⁊ tūc
manifeste vides ꝙ hꝫ duplicē partē .s. vesicā conti
nentē ⁊ collū suū deferēs ⁊ deportās: ⁊ istud collū
vsqꝫ ad distātiam quādam est vnū:⁊ postea bifor=
catur:⁊ vnꝰ ramus eiꝰ penetrat in epar in mediuꝫ
sui vel melius orit a medio loco epatis:ad attrahē
dū colerā ab epate. alter ramus magnꝰ descēdit
ad itestinū duodenū:vt vidisti supius:⁊ iste bifurca
tur:qꝛ ab ipso ramus ꝑuus ramificatur:q vadit ad
fundum stomachi ad cōfortādū digestiuam:⁊ iste
fuit ꝑuus vt expulsiua superflue nō irritaret vł sti=
mularet:⁊ istud est veꝝ:vt in pluribꝰ. Aliqbus vero
iste ramus ē maior eo q vadit ad intestina p̄dicta.
Et ex his ad sensuꝫ poteris videre solutionē cuius
daꝫ q̄ōnis q̄ ꝯsueuit fieri tertio de vtutibꝰ nālibus
qđ Gal. dicit ꝙ ꝑ idem collū chistis fellis attrahit
colerā ⁊ expellit:qꝛ videt ꝙ tunc expellat ad locū:
⁊ ad mēbrū a quo attraxit. Dicēdū ꝙ istud est ideꝫ
collū vsqꝫ ad quādā distantiā:postea vo bifurcat.
Et ex hoc apparet tibi que sit colligātia chistis fel=
lis:qꝛ colligātiam hꝫ cū epate:intestinis: ⁊ stoma=
cho. Item hꝫ colligātiā rōne neruoꝝ venaꝝ ⁊ ar=
teriaꝝ cū alijs eo qꝛ ad ipm p̄ter p̄dictum canale ꝑ
ueniunt vene ⁊ arterie:quas potes videre ad sen=
sum ad ipm nutriēdum:qꝛ ex eo nō nutrit ꝙ ꝑue=
nit ad concauitatē eius ſm Gal. eodem tertio sicut
ad ipsum perueniūt nerui:qbus mediātibus habꝫ
sensuꝫ. Ex his apparet tertiū .s. qs sit numerus par=
tium eius:⁊ quartū .s. que sit eius quātitas:⁊ quin=
tum .s. que sit figura eius:qꝛ figure oblonge cū ro=
tunditate:substātia eius est pellicularis. Iuuamen
ta eius patent ex dictis:qꝛ factus est ad attrahen=
dum colerā rubeā:⁊ supfluam ab epate ad expellē=
dū eā ab intestina:vt dictū ē. Et ex his potes videre
q̄ sint infirmitates que ab ipo pn̄t cōtingere:⁊ sunt
valde nocētes:qꝛ oppilatiōes. Illa aūt oppillatio
pōt eē duplex .s. qꝛ vel ē oppilatio facta in collo eiꝰ
cōmuni:vel in aliquo ramoꝝ eius : si sit facta op=
pilatio in collo eius cōi:tūc cum colera non expur
getur:ab epate ꝑmiscetur cū sanguine per totum
corpus:⁊ si ipa sit colera subtilis ⁊ corpus sit aptū
ad febrē ipsa est cā febris putride colerice.si vero
sit grossa:tunc est cā ictericie:⁊ tunc egestiōes po=
terunt esse colorate:tn̄ magis vel minꝰ ſm ꝙ plus
attrahitur de colera ad intestina . Interdum tn̄ est
ꝙ oppillatio illa sit tm̄ in canali:q peruenit ad in=
testina:⁊ tunc colera attrahitur ad chistim fellis: ⁊
non potest expelli ad intestina:qꝛ clausus est cana=
lis:⁊ tunc putrefiet ⁊ causabit febrem tertianā vel
continuam:⁊ egestiones nō erunt tincte sed vrina
lic. Quādoqꝫ vero erit oppilatio in canali q ꝑue=
nit ad epar:⁊ tunc egestio nō erit tincta:nec ad chi=
stiꝫ attrahetur colera. Et ideo in eo nō continebi=

tur: et per consequens nõ putrefiet in loco pcipuo et ideo colerã generat: et ictericiã: vel febrem continuam. Et nota bene has oppilationes: qr multum valet ad curam: et multotiens contingunt. Et ex his habes perfecte anothomiã epatis. Et his expeditis potes eleuare splenẽ et abscindere epar. sed non in totũ. Sed circa girũ eius vbi est origo vene chilis dimitte partẽ quandã: vt aliam videas q̃ reseruauimus ad posteriora ỏ epate et vena illa. stomachũ aũt dimitte: sed eleua misceterĩũ: qr eius anothomiã vidisti in anothomia intestinorum.

¶ De vena chili de renibus.

Quibus omnibus eleuatis tibi apparebit vena magna: q̃ est ramus chilis descendens. et arteria magna q̃ est ramus adorti descẽdens: et qñ illa vena chilis est indirectio renũ ab ipsa ramificãtur due vene: q̃ vocãtur emulgentes: quar vna vadit ad renũ dextrũ: altera ad sinistrũ. Orificia tñ illarum nõ sunt indirecto: sed vnũ est altius et supius alio: et hoc ne vnus ren impediret aliũ in attrahẽdo. Superius aũt vt in pluribꝰ est orificiũ vene qđ venit ad renẽ dextrũ. Inferius vero eius que venit ad renẽ sinistrum. lꝫ sit aliqñ ecõuerso: et cã illius fuit: qr vt in pluribus ren dexter dꝫ esse magis ad supiora eleuatus sinistro. et hoc qr calidi est eleuare: ipe aũt calidior est sinistro. Item qr monoculum intestinũ est locatũ in dextra parte sub rene. Item epar erat eleuatum superius. splen vero in latere sinistro magis descendebat. Sed si alicui esset magnum epar: monoculũ esset paruũ. colon vero in parte sinistra esset eleuatum: et pars siue ren sinister esset calidior dextro: et esset contrario modo: hoc tamẽ raro est: quelibet harum emulgentium vadit ad renis concauitatem: et ideo debes vnam earum excarnare: et melius est vt excarnes leuiter illam: que venit ad renẽ dextrum: pter cãm que dicetur: et in ea ponas tentam: et videbis q ad concauitatem et cauernositatem renis venit cuius iam apparet tibi locꝰ qr locus eius est quasi iuxta epar. Sed tu dices q̃re non fuit iferius iuxta vesicam: dico q cã fuit vt bene attraheret aquositatem ab epate: qñ eni mẽbrum attrahens est ppe illud a quo dꝫ attrahere attractio est melior. Colligãtia etiam eius cuꝫ epate apparet: qr magnã venam recipit ab epate mediante vena chili: vt p venam illam aquositatẽ vrinalem que ãmodo est supflua corpori postq̃ sanguis egressus est epar attrahit et expellat: sed cum hac aquositate et attrahitur sanguis: qr sm Gal. ỏ iuuamentis caplo. iij. de vtutibus naturalibus ad mẽbra ad que attrahiẽ supfluitas aliqua p canalẽ latum attrahiẽ simul cũ supfluitate iuuatiua. s. sanguis: et hec est cã quare ad splenꝫ et ad renẽ simul cum supfluo pprio vnicuiqꝫ attrahiẽ sanguis. s. ad vtrãqꝫ vesicam. s. fellis et vrine pura supfluitas attrahitur sine sanguine. Et ex hoc apparet tibi q si vrina ad renes puenerit cum sanguine mixta et venit ad vesicam depurata et sepata a sanguine: opꝫ ergo q in renibus depuraẽ et coletur. Colatur aũt: qr ad cõcauitateꝫ peruenit renũ quã videre debes scindendo renẽ in parte gibbosa eius nõ concaua et p longum ptrahere vsqꝫ quo cõcauitatem videas: statim tũc apparet qdam pãniculus: siue pannus rarus: et ista est vena emulgens rarefacta ad modum colatorij: et p has porositates potest vrina transire: sanguis aũt non. Et ideo colatur vrina et distillat inferius in rene ad orificium cui cõtinuatur porus vriitideꝰ: q descendit inferius vsqꝫ ad vesicam et vrina descẽdit p ipm ad vesicam. Et ex hoc apparet tibi q hꝫ colligantiã cum vesica: sicut hꝫ colligantiam pter arteriam que venit ad ipsuꝫ pueniunt cum corde et cerebro rõne neruor q pueniunt a nucha ad texẽdũ pãniculũ eius quo mediãte sentit: et sanguis remanet in rene: et attrahiẽ i substantia eius: et nutrit renẽ. Et ex hoc apparet tertiũ scꝫ qs sit numerus eius partiũ. Quia primo numerus discretus est sub duobus: dextro et sinistro. Et causa qdem fuit q si nocumentũ accideret vni operatio pficiatur p alterꝫ. Scda cã fuit vt totam superfluitatem aquosam: que multa est plus q̃ꝫ aliqua alia scđe digestionis bene et cõplete possent attrahere. Et ex hoc apparet q nõ fuit tm̃ vnus ren: sicut vnus splen: et vna chistis fellis. Sed tu dices q̃re non fuit vnus et magnus potens attrahere totam aquositatem: ad hoc rñdet. G. caplo pallegato: qr si esset tm̃ vnus magnus: tũc corpus humanum rectum nõ esset equũ in laterib⁹. sed inequalis qđ est verẽdum et enorme. numerus aũt partiũ pꝫ: qr hꝫ substãtiam ppriam cõcauitatem pãniculum et colatoriũ. Quarto notes q̃titatem et figurã. nã figure est oblonge: vt in ipso distincta essent duo orificia pdicta. Apparet ẽt qnto que sit substãtia eius qr carnosa et solita multũ: vt ab aquositate mordicatiua nõ lederet vel dissoluatur apparent iuuamenta renũ. Et ex his notes hic q in renib⁹ ex quolibet gener egritudinis accidit difficilis egritudo. Primo ex morbo cõplexionali vt ex supflua caliditate dyabetes que sm Gal. sexto de interioribus assimilaẽ lienterie stomachi: qr tota aquositas subito attrahitur et expellitur sine digestione a renib⁹. Patitur etiam morbum compositionalem ppriũ et spãliter in numero vt lapidem arenam et pilos. Lapis vero arena et pili vt plurimũ generantur ex eadem materia: et in eodem loco. nam materia horum sunt humores grossi: q densantur et inspissantur a caliditate renum. Et interdum est q parum inspissantur: et tunc fiunt pili q generantur subtiles et longi: qr materia illa p por aliquẽ strictum repelliẽ paulatim: et continuata a poris cutis expelliẽ paulatim: et cõtinue materia pili et capilli: et qñ illa materia plus aduritur generatur arena que congregata generat lapidem. Et ille lapis est rubeus: qr ren est rubeus. Et iste lapis si sit ita magnus: q nõ possit egredi por viritidem: vel nõ frangitur difficilime et quasi est ipossibilis cure: qr non nisi p incisionem a qua penitus caueas. Si vero sit paruus et frãgibilis difficulter curaẽ: et expelleẽ cum fortissimis doloribus cum transeat per membra valde sensibilia: et ingrediatur p cauernositates vesice: q̃ sunt ita stricte. Sed fortitudine virtutis aperiuntur et dilatantur: et non est longinquũ q aliqui scindantur. Patiuntur etiam renes solutionem continuitatis quantum ad venam eor ex qua accidit fluxus sanguinis cum vrina. Et notã q hec solutio huius vene que est causa huius fluxus sanguinis pprie dꝫ intelligi q sit facta et fiat in parte illa in qua vena sit subtilior: et rarior: et hec pars est pars panniculi colatorij: vt apparuit tibi ad sensum: et ideo quãdo

illa soluitur cum deberet phibere sanguinem descendere: non phibet. Et ideo sanguis egredit cũ vrina. Et fit mictus sanguinis verũ est q dicunt alij qui alij q istud accidit ex vena soluta supra renes. et dicunt q cã est: qr vena debilitatur in cõtinẽdo. Sed tene primũ dictuz: qr rõnabilius magis est et sensui magis pz et concordat. Patitur etiam quarto egritudinem compositã vt apostema: et tũc est dolor infixus pter substãtiam suam solidam aggrauatiuus. Ac si lapis esset infixus in loco: et in dolore hoc multum cõicat cum colica. Sed dñia disticta ipsorũ dicta est supra. ¶ His cõpletis non eleues renes: sed qñ veneris ad vasa spmatica vt videas ortum eorum: et ideo dato q vesica sit octauum mẽbrum continuatiõe. tamẽ ptermittas anothomiam vasorũ spmaticorũ et testiculorum.

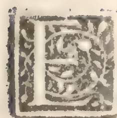
¶ De vasis spermatis et eorum differentia et conuenientia etc.

Debes ergo scire q membra generationis in viris et in mulierib⁹ in aliquo differunt: et in aliquo conueniũt. Conueniunt primo in vasis spermaticis quãtuz ad ortum eorũ: qr vt dicit Auicẽ. secũdo canõ. fen. xx. et. xxj. de anothomia matricis: vasa spmatica in viris et in mulierib⁹ oriuntur iuxta renes ita. s. q vasa que sunt in pte sinistra ortũ habent a vena emulgente sinistra et dextra ortum habent supra renes scz rene a vena chili: et arterie ab arteria adorti. Et qr hee vene ortum hñt a corde et ab epate vt infra videbis potest cognoscere quomodo vasa spmatica sunt decisa a corde: qr non imediate sz mediate. Et hoc in viris et in mulieribus potes videre: lz autem conueniant magis in loco originis. In locis tñ ad que terminantur in viris et in mulieribus multum differunt: qr in mulieribus terminantur ad matricẽ in loco exteriori vbi sunt testiculi: et imo proprie loquendo extra matricẽ reuoluũtur et contexunt. Et concauitates cõtexture carnibus minutis glandosis replentur: et pptererea non sunt vere testiculi: sicut in viris: imo sunt sicut testiculi leporis: facti pter predictam vtilitatez vt generent humiditatem quandã saliualem que fit cã delectationis in mulierib⁹: postea vasa hec substantiam penetrant matricis et ad concauitatem ipsi⁹ ptingũt. Et fiunt ora ipsius et vocant cotilidones: qr eis mediantibus alligatur fetus matricis que fit fluxus menstruorũ. Et quedam pueniunt ad os matricis neruosum ad portandum humiditatem saliualem iam dictam et ab his venis ramificant et oriunt due vene a quolibet latere vna: que in mirach penetrãt et ascendunt: et quãto plus ascendunt minus occultantur: et extra iuxta cutem magis approximãt: donec pueniant ad mãmillas. Et ideo in mulieribus quãdo facis anothomiam mirach vsq ad has venas cõserua et cõsidera hũc locum: et hoc in muliere: qñ in porcha vel in alio animali habente mãmillas in mirach iste vene oriunt in matrice: et manifestant in mirach. Et post has venas ascendit a pfundo pectoris iuxta vel indirecto pomi granati vna vena que venit ad mãmillas ad decoquẽdũ sanguinem: q dz conuerti in lac: et non videtur nisi vna: et in porcis pregnãtib⁹ valde apparet. Et tũc apparebit tibi colligãtia matricis: et mãmillarũ per venas illas. Et quare appositio vẽtose in mãmillis restringit fluxum mẽstruorũ. Et vt continuetur hic sermo si facis anothomiã in muliere post vasa spmatica debes videre anothomiã matricis eius: sicut in alijs mẽbris videas. Primo locum et colligantiã. Secũdo figurã. Tertio quãtitatem. Quarto substãtiam. Quinto numerũ partium eius. Sexto iuuamẽta et nocumẽta eius. Locum eius videbis: qr est situata in concauitate alchatim: et est circundata concauitas illa spõdilibus allanis: et cauda a parte posteriori: et a parte anteriori: ps que dr pecten siue femur: qr ipsa imediate est locata inter intestinum rectũ quod est sicut calcitra eius a pte posteriori: et vesicam ex pte anteriori: et spãliter quãtum ad collũ eius: qr eius collo supueniet collum vesice: lz concauitas eius altior sit concauitate vesice. inter dextrum aũt et sinistrũ est in medio posita directe. ¶ Scdo videas colligantiã eius: qr magna est: qr colligãtiam hz quasi cum omnibus mẽbris superiorib⁹: qr cum corde et epate mediãtibus venis et arterijs: cũ cerebro rõne neruorũ multorũ: et per consequẽs cum stomacho rõne vtrorũqz: cuz mẽbris que in medio sunt vt cum dyafragmate renibus et mirach: qr mediantibus his cũ pdictis alligat: et spãliter cũ mãmillis: vt dixi. lz ẽt cum eis sit colligãtia mediãtibus alqs venis: que oriuntur a vena chili ascendẽte que oriũtur sub furcula. vt infra dicetur. Est etiam colligãtia eius cuz membris iferioribus vt vesica per collũ ei⁹ et intestino colõ. Colligata aũt est anchis et iũcturis ambabus scie que sunt ligamenta grossa: et fortia alligãtia matricem ad anchas: que iuxta matricẽ sunt lata: et grossa et iuxta anchas subtilia pcedentia sicut cornua a capite aialis. Et iõ vocata sunt cornua matricis. Figura eius est quadrãgularis cum quadã rotunditate hñs collũ longum iferius: et cã huius figure fuit exigentia loci: et vtilitas siue necessitas propter quã fuit creata: q postea dicent: qr pp talem figurã hz distictionem cellularũ. vij. que dicẽtur inferius. Tertio videas de quãtitate ei⁹: quãtitas ei⁹ pprie mediocris est fm quãtitatem vesice: variat tñ rõne aliarũ: qr maiorat et minorat rõne coitus: et impregnationis: qr mulier que fecũdauit hz matricẽ maiorez qz sterilis. Scdo rõne coitus qr mulier vtẽs coitu: maiorem hz matricẽ virgine: vel continẽtis vt accidit in viris membro pudẽdo: eo qr opatio magnificat mẽbrum: fm Gal. sexto de iterioribus. Tertio rõne etatis: qr iuuenis maiorẽ hz matricẽ q habeat puella et senilis. Quarto rõne complexionis et humiditatis totius ista potes colligere ex fen. scdi. c. pallegato. Et pter istas quattuor cãs mulier quã anothomizaui ãno preterito. s. ãno xpi M.ccc.xv. de mẽse Januarij maiorez in duplo habuit matricem qz illa quã anothomizaui ãno eodẽ de mense Martij. Potuit ẽt esse vna causa quam ponit Auicen. s. qr prima erat tunc menstruata et in parte menstruationis ẽt impinguat et ingrassatur matrix. diuersificat ẽt matrix rõne generationis: qr matrix aialium plurimum generatiui maior est qz matris vnius generatiui. Et pterea centies erat maior matrix porche quã anothomizaui anno dñi M.ccc.vj. qz vnqz videri in femia humana: potuit tñ esse alia cã: qr erat pregnans et habeat in vtero. xiij. porcellos: et in ea monstraui anothomiã fetus siue pregnãtis quam tibi narrabo. Quarto videas

eius substantiam. Substãtia eius est neruosa ⁊ pel
liculosa: vt possit dilatari ad fetum cõtinendum: ⁊
ideo est frigide ⁊ sicce cõplexionis: ⁊ etiã substantia
eius spissa multũ que subtiliat̃ in dilatatione neces
saria. Quinto videre debes numeꝝ partiũ eius: ipa
enim hꝫ partes exteriores ⁊ iteriores. Exteriores
sunt latera eius in qbꝰ sunt alligati testiculi: ⁊ vasa
seminaria iã dicta. ⁊ cornua eius: ⁊ collũ cuius ex-
tremitas est vulua: ⁊ circa collũ nota ꝙ ipm est lõ-
gum in quãtitate palmi: vt virga: latum ⁊ dilatabi
le: ⁊ ideo pelliculosum ⁊ rugosum rugas habens
ad modũ sanguisugaꝝ: vt titilatio ei ex virga i coi-
tu contingat: ⁊ in extremitate vulue sunt due pelli
cule se eleuãtes ⁊ deprimẽtes orificiũ dictũ: vt ꝓhi-
beant ingressum aeris ⁊ reꝝ extrĩsecaꝝ in collũ ma-
tricis vel vesice: sicut pellicula ꝓpucij tuet̃ veretrũ
⁊ ideo vocat eam Aliabas loco ꝓallegato ꝓpucia
matricis. Partes intrĩsecas videre potes eas scidẽ
do ꝑ medium: ⁊ tũc videbis os eius: ⁊ cõcauitateꝫ
eius. Et os est neruosum multũ factuꝫ ad modum
oris catuli nuꝑ nati: vel vt ꝓprius loquar ad mo-
dum oris tince antique: ⁊ in suꝑficie eius est velatuꝫ
velamine subtili in ꝟginibus: ⁊ in violatis rumpit̃
⁊ ideo sanguinatur. Concauitas ꝟo eius hꝫ septeꝫ
cellulas: tres in parte dextra: ⁊ tres in parte sinistra
⁊ vnam in sũmitate siue in medio eius: ⁊ iste cellu-
le non sunt nisi quedã cõcauitates in matrice existẽ
tes in qbus põt sperma coagulari cũ mẽstruo: ⁊ cõ
tineri ⁊ alligari orificijs venaꝝ. Ex his oibus appa
rent iuuamẽta matricis: qꝛ principaľr est facta ꝓ-
pter conceptionẽ ⁊ ex cõsequẽti vt totũ corpus su
ꝑfluo sanguine indigesto mũdificet̃: vel purget̃. Et
hoc in hoie: qꝛ alia aialia fluxum mẽstruoꝝ nõ pa
tiunt̃: qꝛ tales superfluitates consumuntur in eis:
in pellis: pillis: vngues: rostra ⁊ pẽnas: ⁊ huiusmo-
di: homo aũt caruit his. Et ex his patet ꝙ multis
passionibus est submissa: ⁊ multa mẽbra per com-
passionem ei compatiuntur: que sunt passiones ei
ꝓprie. accidentia ⁊ causas ⁊ curas longinquũ esset
narrare: ⁊ extra propriam intentionem: sed quere ĩ
locis ꝓallegatis appropriatis: vt in tertio cañ. xxj.
fen. a Serapione: Rasi. ⁊ Joãne nostro passiones
que eidem compassiones existunt sunt tot quot sũt
membra: quibus est colligata: siue localiter alliga-
ta: que sint illa iam dictũ est ⁊ vidisti. ¶ Unum ta-
men ex anothomia potes ꝑpendere qđ ponit Gal.
sexto de interioribus. s. ꝙ suffocatio matricis non
fit qꝛ matrix corporaliter moueatur vsqꝫ ad colluꝫ
gulam ⁊ pulmonem: qꝛ hoc est impossibile: sed hoc
contingit siue accidit qꝛ ipsa non potens expelle-
re vapores per partem inferiorem: ꝓpter aliquam
causam mouetur ⁊ constringitur in parte inferiori
vt expellat ad superiora. Et si isti vapores per col-
ligantiam iam dictam perueniant ad stomachum
per compassionem ⁊ arteriam adorti faciunt sin-
gultum ⁊ eruptionem frequenter: ⁊ tunc mulieres
dicunt ꝙ habent matricem in stomacho. Si vero
hij vapores perueniunt ad pulmonem ⁊ impediãt
operationem eius dyafragmatis scilicet anhelitũ
dicunt mulieres ꝙ habent matricem in gula: quia
gula siue trachea arteria est ordinata ad anhelitũ
immediate. Si vero illi vapores perueniãt ad cor
quod raro contingit suffocationem patiuntur cuꝫ
sincopi: ⁊ tunc dicunt mulieres ꝙ matrix earum ꝑ-
uenit ad cor. Uerum est ꝙ hec suffocatio fit ꝑ com-
passionem ad dyafragma: propter alligantiã quaꝫ
habet ipsa matrix cum dyafragmate: ⁊ cum lum-
bis. Non enim ipsa peruenit ad ipsa membra sed
vapor: quomodo autem possit ⁊ per quas vias ꝑ-
uenire potuisti videre: que sit cura ⁊ cum quibus
queras ab auctoribus: qꝛ anothomia in his princi
paliter dat noticiam locorum. ¶ Etiam narraui
anothomiam vasorum spermaticorum mulieris: ⁊
visa est continentia ipsorum in viris ⁊ mulieribus
q̃ꝫtum ad originem. Sed differentia est quia cum
viris testiculi sint ad extra sicut sunt i quolibet ani
mali: quod debet esse morosum in coitu: sicut sunt
omnia quadrupedia preter eritium vasa spermati-
ca intra mirach non terminantur: sed egrediuntur
mirach ⁊ testiculis copulantur vt duobus suspen-
sorijs: quia membra nobilia vt sint tuta a nocumẽ
tis extrinsecis debent esse velata panniculis. Ista
vasa non contenta in siphac contenta ⁊ velata sũt
panniculis vel panniculo orto a siphac qui nomi
natur dindimus: cuius orificiũ est in fine illorum
clausum ſm naturam existens. In ꝓcessu eius ſm
q̃ꝫtitatem vasoꝝ dilatatum existit: in fine eius dila-
tatur ad q̃ꝫtitatem testiculoꝝ. Et in parte illa voca-
tur bursa testiculoꝝ siue oxeũ: ⁊ sic apparet cuius
figure sit iste dindimus ⁊ cuius q̃ꝫtitatis sit. Et q̃ꝫti
tas numerus partium eius: substantia: positio: si-
ue colligantia: apparet etiam iuuamentuꝫ eius: qꝛ
factum est ad continendũ ⁊ custodiendum testicu-
los: ⁊ vasa spermatica peruenientia ad eos. Egri-
tudo igitur spãlis eius cuius cognitio ⁊ cura decla
ratur ex anothomia est dilatatio orificij eius pre-
ter naturam que causa est vt illa que continent̃ in-
tra siphac descendant in oxeum: ⁊ talis descensus
dicitur hernia: ⁊ qꝛ illud qđ descendere potest ẽ vẽ
tositas: vel aquositas: vel intestinum: hernia tri-
plex est: ventosa ⁊ aquosa: ⁊ intestinalis. Carnosa
autem non causatur ex descensu alicuius. Curant̃
autem he passiões ꝑ emplastra constrictiua ⁊ liga
tiones ſm ꝙ ponũt auctores. Sed illa que est inte
stinalis quãdo ꝓcessit cyrugia ꝓprie curat̃: ⁊ mo-
dum videas: qꝛ suppinatur homo ⁊ intestina rein-
tromittũtur: siue ad ꝓprium locum reducãtur. Po-
stea testiculus ducitur superius donec sit in altiori
loco in quo possit esse: ⁊ illum locũ signa: qꝛ tunc di-
recte est supra osse femoris: qꝛ in loco illo dꝫ fieri
incisio vel perforatio ⁊ nõ supra locum illũ. Quia
tunc perforaretur mirach. ⁊ aliquod intestinoruꝫ.
Nõ etiam dꝫ fieri infra locũ illum: quia remaneret
post cõsolidationẽ illa eminentia magna preter na
turam. In signato loco dꝫ fieri ꝑforatio: ⁊ ista fit a
qbusdam cum rasorio ⁊ citius expediũt ⁊ vadunt
circũcirca excarnãdo dindimũ ⁊ etiam testiculũ ab
oxeo. Postea ligant in parte superiori ⁊ abscindũt
dindimum ⁊ vasa spermatica cum testiculo: ⁊ con-
solidant postea. Et ista cura cito fit. Et quidã sunt
qui solum excarnant dindimum ⁊ non testiculum:
⁊ sunt ⁊ ligant in parte superiori: ⁊ ponunt medica
mina fortiter constrictiua ⁊ sic dimittunt. Et fit ista
perforatio cum caustico rumpente: ⁊ adurente cu-
tim in loco illo: postea ponunt arsenicum ꝙ corro-
dit ⁊ causticat ⁊ constringit: adurendo ⁊ continue
partes dindimi corruptas extrahunt: postea vero
consolidant.

¶ De diuersis vasis spermatis &c.

Expedito dindimo debes videre quod ponunt auctores scilicet quod vasa spermatica sunt duplicia scilicet preparantia et deferentia. Preparantia sunt que descendunt a locis predictis scilicet testiculis. et circa partem superiorem testiculorum inuoluuntur et saccum quasi ibi faciunt. Non enim substantiam testiculorum ingrediuntur. et ista vasa sunt venosa et neruosa. alia vero sunt que istis continuantur neruosa magis: et quanto plus ascendunt a testiculis magis sunt neruosa et ascendunt vsque ad locum ossis femoris: vbi incipit dindimus egredi. Et tunc profundantur interius iuxta loca vesice vel colli eius: et tandem procedunt ad virgam et ad meatum virge perueniunt in loco qui est in foramine ossis femoris: et tunc per meatus qui sunt ibi duo sicut vasa spermatica sunt duo emittunt sperma quod apportatur a testiculis: quod ab eis generatum fuit in aliis vasis: et illud sperma emittunt in canale virge: et postea virga extra emittit. Verum est quod illa foramina non poteris videre nisi quando anothomizas virgam. Et ex his tibi de testiculis hominis et vasis spermaticis apparet figura et substantia: quia testiculi sunt glandosi: et apparet numerus: quantitas: positio: colligantia: et iuuamentum eorum. Et ex his apparet egritudo: quia quando inciduntur vel apostemantur vel oppilantur vasa: vel alia de causa materia spermatis non peruenit: quod cessat coitus: sicut interdum propter oppositas causas fit emissio spermatis inuoluntaria: et maxime contingit propter spasmum vel propter mollificationem predictorum vasorum.

¶ De vesica et que circa eam dicuntur.

His completis eleua renes: et vade excarnando vnum porum vritidem vel ambos: et videbis quod terminantur ad vesicam iuxta medium eius: et non est perforans vesicam directe vno foramine magno: sed foraminibus magis paruis et obliquis: a lateribus procedentibus inter tunicam et tunicam vel inter tunicam et coopertorium. Et hoc fuit factum vt quando vesica repleretur vrina non redeat vrina ad renes: immo quanto plus impletur tanto plus foramina illa clauduntur: quia paries vnius tunice ad parietem alterius siue coopertorii applicatur. Scinde ergo vesicam et videbis magnam eius concauitatem que neruosa est: et videbis eius collum carnosum et musculosum: vt temporibus determinatis quando oportet homo vult expellat vrinam: et quando est necessarium retinere: retineat eam. Et quia musculosum est eius collum si incidatur vesica in collo eius consolidari potest: si vero in fundo non. Collum eius autem foratum est foramine paruo per quod emittit vrinam ad canalem virge: et extra egreditur. Nam illud collum statim continuatum est cum preputio virge vt potes videre: et sic ipsius vesice apparet locus: quantitas siue colligantia: numerus: substantia et iuuamentum. Egritudines potest pati omnium generum vel modorum: vnam tamen patitur que dicitur litiasis: nam in concauitate eius potest generari lapis ex humoribus mucilaginosis congregatis in ea et condensatis a caliditate superflua. Et hic lapis curatur cum dissoluentibus ipsum vel per incisionem. Nam hic lapis situato homine debite ne possit se mouere sedendo: oportet cum digito posito manu et cum manu alia posita super femur conduci ad collum vesice et conductus ibi retineri: et postea oportet fieri incisio in collo: et cum trabectorio violenter extrahi: et hec si lapis est magnus. si vero paruus quod possit per canalem virge extrahi oportet per compressionem factam cum digitis ex collo vesice conduci vsque ad virgam: et si non egreditur cum trabectorio paruo debet educi.

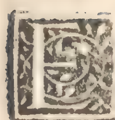
¶ De virge continuatione: et que circa eam narrantur.

Vltimo vero est virga continuata cum collo vesice carnoso continuato multis ligamentis et chordis: que oriuntur ab osse pectinis: cum neruis ortis a nucha et ideo valde sensibilis et extensibilis est: continuata est etiam cum maximis venis et arteriis ortis a vena descendente: et arteriam in loco vbi bifurcatur ad duas anchas: quia ad linguam et etiam virgam veniunt maiores vene et arterie quam ad aliud membrum eiusdem quantitatis. Et ideo in locis periton inuolute sunt iste vene et arterie: et sunt magne et ibi est locus siue principium virge: et propter hoc he vene sunt sicut radices virge: et propter istas virga est tota cauernosa: et sue cauernositates replentur ventositate generata in predictis arteriis: et quando ventositate replentur erigitur virga. Et vt melius anothomiam eius videas: debes separare ossa femoris: et eleuare virgam cum vesica: et intestino recto vel sine illis: et diuidere virgam per longitudinem: vsque ad eius canalem: et tunc in principio eius apparebunt duo foramina predicta: apparebunt etiam cauernositates eius. Et ex his vides quantitatem eius: quia quantitas siue longitudo eius est vnius palmi: sicut longitudo colli matricis apparet etiam substantia eius: quia neruosa est: preter extremitatem eius que vocatur preputium. Apparet etiam numerus partium eius: apparet positio et colligantia: figura vero oblonga: quia virga est in homine absoluta: et non applicata ventri: sicut in quadrupedibus: et causa fuit: quia homines in coeundo: non coniunguntur secundum dorsales: sed amplexando: et si cum virga eleuasti intestinum vel extremitatem intestini recti: cuius anothomiam diximus supra: tunc cognosce in illo intestino siue extremitate eius: que dicitur anus musculos mouentes siue aperientes et constringentes. Et considera quinque venas emoroydales que in extremitate eius sunt magis profunde: sicut in quibusdam periodis determinantur aperiuntur: et fiunt fluxus emoroydarum. Et in his completa est anothomia membrorum naturalium que in primo ventre continentur.

¶ De excoriatione medii ventris: et que circa hunc dicuntur hic.

eius substantiam. Substãtia eius est neruosa ⁊ pelliculosa: vt possit dilatari ad fetum cõtinendum: ⁊ ideo est frigide ⁊ sicce cõplexionis: ⁊ etiã substantia eius spissa multũ que subtiliat̃ in dilatatione necessaria. Quinto videre debes numerꝫ partiũ eius: ipa enim hꝫ partes exteriores ⁊ iteriores. Exteriores sunt latera eius in qbꝰ sunt alligati testiculi: ⁊ vasa seminaria iã dicta. ⁊ cornua eius: ⁊ collũ cuius extremitas est vulua: ⁊ circa collũ nota ꝙ ipm est lõgum in quãtitate palmi: vt virga: latum ⁊ dilatabile: ⁊ ideo pelliculosum ⁊ rugosum rugas habens ad modũ sanguisugarꝫ: vt titilatio ei ex virga i coitu contingat: ⁊ in extremitate vulue sunt due pellicule se eleuãtes ⁊ deprimẽtes orificiũ dictũ: vt phibeant ingressum aeris ⁊ rerꝫ extrisecarꝫ in collũ matricis vel vesice: sicut pellicula ꝓpucij tuet̃ veretrũ ⁊ ideo vocat eam Aliabas loco ꝑallegato ꝓpucia matricis. Partes intrisecas videre potes eas scidẽdo p medium: ⁊ tũc videbis os eius: ⁊ cõcauitatẽ eius. Et os est neruosum multũ factũ ad modum oris catuli nup nati: vel vt ꝓprius loquar ad modum oris tince antique: ⁊ in supficie eius est velatuꝫ velamine subtili in ꝟginibus: ⁊ in violatis rumpit̃ ⁊ ideo sanguinatur. Concauitas ꝟo eius hꝫ septeꝫ cellulas: tres in parte dextra: ⁊ tres in parte sinistra ⁊ vnam in sũmitate siue in medio eius: ⁊ iste cellule non sunt nisi quedã cõcauitates in matrice existẽtes in qbus põt sperma coagulari cũ mẽstruo: ⁊ cõtineri ⁊ alligari orificijs venarꝫ. Ex his oibus apparent iuuamẽta matricis: qꝛ principalr̃ est facta ꝓpter conceptionẽ ⁊ ex cõsequẽti vt totũ corpus suꝑfluo sanguine indigesto mũdificet̃: vel purget̃. Et hoc in hoie: qꝛ alia aĩalia fluxum mẽstruorꝫ nõ patiunt̃: qꝛ tales superfluitates consumuntur in eis: in pellis: pillis: vngues: rostra ⁊ pẽnas: ⁊ huiusmodi: homo aũt caruit his. Et ex his patet ꝙ multis passionibus est submissa: ⁊ multa mẽbra per compassionem ei compatiuntur: que sunt passiones ei ꝓprie. accidentia ⁊ causas ⁊ curas longinquũ esset narrare: ⁊ extra propriam intentionem: sed quere i locis ꝑallegatis appropriatis: vt in tertio cañ. xxj. fen. a Serapione: Rasi. ⁊ Joãne nostro passiones que eidem compassiones existunt sunt tot quot sũt membra: quibus est colligata: siue localiter alligata: que sint illa iam dictũ est ⁊ vidisti. ❡ Unum tamen ex anothomia potes ꝑpendere qđ ponit Gal. sexto de interioribus. s. ꝙ suffocatio matricis non fit qꝛ matrix corporaliter moueatur vsqꝫ ad colluꝫ gulam ⁊ pulmonem: qꝛ hoc est impossibile: sed hoc contingit siue accidit qꝛ ipsa non potens expellere vapores per partem inferiorem: ꝓpter aliquam causam mouetur ⁊ constringitur in parte inferiori vt expellat ad superiora. Et si isti vapores per colligantiam iam dictam perueniant ad stomachum per compassionem ⁊ arteriam adorti faciunt singultum ⁊ eruptionem frequenter: ⁊ tunc mulieres dicunt ꝙ habent matricem in stomacho. Si vero hij vapores perueniunt ad pulmonem ⁊ impediãt operationem eius dyafragmatis scilicet anhelitũ dicunt mulieres ꝙ habent matricem in gula: quia gula sine trachea arteria est ordinata ad anhelitũ immediate. Si vero illi vapores perueniãt ad cor quod raro contingit suffocationem patiuntur cuꝫ sincopi: ⁊ tunc dicunt mulieres ꝙ matrix earum ꝑuenit ad cor. Uerum est ꝙ hec suffocatio fit p compassionem ad dyafragma: propter alligantiã quaꝫ habet ipsa matrix cum dyafragmate: ⁊ cum lumbis. Non enim ipsa peruenit ad ipsa membra sed vapor: quomodo autem possit ⁊ per quas vias ꝑuenire potuisti videre: que sit cura ⁊ cum quibus queras ab auctoribus: qꝛ anothomia in his principaliter dat noticiam locorum. ❡ Etiam narraui anothomiam vasorum spermaticorum mulieris: ⁊ visa est continentia ipsorum in viris ⁊ mulieribus qꝫtum ad originem. Sed differentia est quia cum viris testiculi sint ad extra sicut sunt i quolibet animali: quod debet esse morosum in coitu: sicut sunt omnia quadrupedia preter eritium vasa spermatica intra mirach non terminantur: sed egrediuntur mirach ⁊ testiculis copulantur vt duobus suspensorijs: quia membra nobilia vt sint tuta a nocumẽtis extrinsecis debent esse velata panniculis. Jsta vasa non contenta in siphac contenta ⁊ velata sũt panniculis vel panniculo orto a siphac qui nominatur dindimus: cuius orificiũ est in fine illorum clausum ꝺm naturam existens. Jn ꝓcessu eius ꝺm qꝫtitatem vasorꝫ dilatatum existit: in fine eius dilatatur ad qꝫtitatem testiculorꝫ. Et in parte illa vocatur bursa testiculorꝫ siue oreũ: ⁊ sic apparet cuius figure sit iste dindimus ⁊ cuius qꝫtitatis sit. Et qꝫtitas numerus partium eius: substantia: positio: siue colligantia: apparet etiam iuuamentuꝫ eius: qꝛ factum est ad continendũ ⁊ custodiendum testiculos: ⁊ vasa spermatica peruenientia ad eos. Egritudo igitur spãlis eius cuius cognitio ⁊ cura declaratur ex anothomia est dilatatio orificij eius preter naturam que causa est vt illa que continent̃ intra siphac descendant in oreum: ⁊ talis descensus dicitur hernia: ⁊ qꝛ illud qđ descendere potest ẽ vẽtositas: vel aquositas: vel intestinum: hernia triplex est: ventosa ⁊ aquosa: ⁊ intestinalis. Carnosa autem non causatur ex descensu alicuius. Curant̃ autem he passiões p emplastra constrictiua ⁊ ligationes ꝺm ꝙ ponũt auctores. Sed illa que est intestinalis quãdo ꝓcessit cyrugia ꝓprie curat̃: ⁊ modum videas: qꝛ suppinatur homo ⁊ intestina reintromittũtur: siue ad ꝓprium locum reducãtur. Postea testiculus ducitur superius donec sit in altiori loco in quo possit esse: ⁊ illum locũ signa: qꝛ tunc directe est supra osse femoris: qꝛ in loco illo dꝫ fieri incisio vel perforatio ⁊ nõ supra locum illũ. Quia tunc perforaretur mirach. ⁊ aliquod intestinorꝫ. Nõ etiam dꝫ fieri infra locũ illum: quia remaneret post cõsolidationẽ illa eminentia magna preter naturam. Jn signato loco dꝫ fieri pforatio: ⁊ ista fit a qbusdam cum rasorio ⁊ citius expediũt ⁊ vadunt circũcirca excarnãdo dindimũ ⁊ etiam testiculũ ab oreo. Postea ligant in parte superiori ⁊ abscindũt dindimum ⁊ vasa spermatica cum testiculo: ⁊ consolidant postea. Et ista cura cito fit. Et quidã sunt qui solum excarnant dindimum ⁊ non testiculum: ⁊ sunt ⁊ ligant in parte superiori: ⁊ ponunt medicamina fortiter constrictiua ⁊ sic dimittunt. Et fit ista perforatio cum caustico rumpente: ⁊ adurente cutim in loco illo: postea ponunt arsenicum ꝙ corrodit ⁊ causticat ⁊ constringit: adurendo ⁊ continue partes dindimi corruptas extrahunt: postea vero consolidant.

¶ De diuersis vasis spermatis &c.

Expedito dindimo debes videre q ponunt auctores scilicet q vasa spermatica sunt duplicia scilicet preparantia & deferentia. Preparantia sunt que descendunt a locis predictis scilicet testiculis. & circa partem superiorem testiculorum inuoluuntur & saccum quasi ibi faciunt. Nō enim substātiam testiculorum ingrediuntur. & ista vasa sunt venosa & neruosa. alia vero sunt que istis continuantur neruosa magis: & quanto plus ascendunt a testiculis magis sunt neruosa & ascendunt vsq ad locum ossis femoris: vbi icipit dindimus egredi. Et tunc profundantur interius iuxta loca vesice vel colli eius: & tandem pcedunt ad virgam & ad meatum virge perueniunt in loco qui est in foramine ossis femoris: & tūc per meatus q sunt ibi duo sicut vasa spermatica sunt duo emittunt sperma quod apportatur a testiculis: quod ab eis generatū fuit in alus vasis: & illud sperma emittunt in canale virge: & postea virga extra emittit. Uerum est q illa foramina non poteris videre nisi quando anothomizas virgam. Et ex his tibi de testiculis hominis & vasis spermaticis apparet figura & substantia: qr testiculi sunt glandosi: & apparet numerus: quantitas: positio: colligantia: & iuuamentum eorum. Et ex his apparet egritudo: quia quando inciduntur vel apostemantur vel oppilantur vasa: vel alia de causa materia spermatis non peruenit: quod cessat coitus: sicut interdum propter oppositas causas fit emissio spermatis in voluntaria: & maxime contingit propter spasmum vel propter mollificationem predictorum vasorum.

¶ De vesica & que circa eam dicuntur.

His completis eleua renes: & vade excarnando vnum porum vritidem vel ambos: & videbis q terminantur ad vesicam iuxta medium eius: & non est perforans vesicam directe vno foramine magno: sed foraminibus magis paruis & obliquis: a lateribus procedentibus inter tunicam & tunicam vel inter tunicam & coopertorium. Et hoc fuit factum vt quando vesica repleretur vrina non redeat vrina ad renes: imo quanto plus ipletur tanto plus foramina illa clauduntur: qr paries vnius tunice ad pariete alterius siue coopertorii applicatur. Scide ergo vesicam & videbis magnā eius concauitatem q neruosa est: & videbis eius collum carnosum & musculosum: vt tēporibus determinatis quādo oportet & homo vult expellat vrinā: & qn est necessarium retinere: retineat eam. Et qr musculosum est eius collum si incidatur vesica in collo eius consolidari pōt: si vero in fundo nō. Collū eius aūt foratum est foramie paruo p qd emittit vrinā ad canalē virge: & extra egreditur. Nam illud collū statim cōtinuatum est cū pputio virge vt potes videre: & sic ipsius vesice apparet locus: quantitas siue colligātia: numerus: substantia & iuuamentū. Egritudies potest pati oium generum vel modorum: vnam tn̄ patitur que dicitur littasis: nam i concauitate eius potest generari lapis ex humoribus mucilaginosis congregatis in ea & condensatis a caliditate superflua. Et hic lapis curatur cū dissoluentibus ipm vel p incisionem. Nam hic lapis situato homine debite ne possit se mouere sedendo: oportet cum digito posito manū & cum manu alia posita sup femur cōduci ad collū vesice & conductus ibi retineri: & postea oportet fieri icisio in collo: & cum trahectorio violenter extrahi: & hec si lapis est magnus. si vero paruus q possit p canalē virge extrahi oportet p compressionem factam cum digitis ex collo vesice conduci vsq ad virgam: & si non egreditur cum trahectorio paruo debet educi.

¶ De virge continuatione: & que circa eam narrantur.

Ultimo vero est virga continuata cū collo vesice carnoso continuato multis ligamentis & chordis: que oriuntur ab osse pectinis: cum neruis ortis a nucha & ideo valde sensibilis & extēsibilis est: cōtinuata est ēt cum maximis venis & arteriis ortis a vena descēdente: & arteriā in loco vbi bifurcatur ad duas anchas: qr ad linguam & etiam virgam veniunt maiores vene & arterie q ad aliud membrum eiusdem quātitatis. Et ideo in locis periton inuolute sunt iste vene & arterie: & sunt magne & ibi est locus siue principium virge: & propter hoc he vene sunt sicut radices virge: & propter istas virga est tota cauernosa: & sue cauernositates replentur ventositate generata in predictis arteriis: & qn ventositate replentur erigitur virga. Et vt melius anothomiam eius videas: debes separare ossa femoris: & eleuare virgam cum vesica: & in intestino recto vel sine illis: & diuidere virgam per longitudinem: vsq ad eius canalem: & tunc in pricipio eius apparebunt duo foramina predicta: apparebunt etiam cauernositates eius. Et ex his vides quantitatem eius: quia quantitas siue longitudo eius est vnius palmi: sicut longitudo colli matricis apparet etiam substantia eius: qr neruosa est: preter extremitatem eius que vocatur prepucium. Apparet etiam numerus partium eius: apparet positio & colligantia: figura vero oblonga: quia virga est in homine absoluta: & non applicata ventri: sicut i quadrupedibus: & causa fuit: qr homines in coeundo: non coniunguntur sm dorsales: sed amplexando: & si cum virga eleuasti intestinum vel extremitatem intestini recti: cuius anothomiam diximus supra: tunc cognosce in illo intestino siue extremitate eius: que dr anus musculos mouentes siue aperientes & constringentes. Et considera quinq venas emoroydales que in extremitate eius sunt magis profunde: sicut in quibusdam periodis determinantur aperiuntur: & fiunt fluxus emoroydarum. Et in his completa est anothomia membrorum naturalium que in primo ventre continentur.

¶ De excoriatione medii ventris: & que circa hunc dicuntur hic.

His expeditis incipe excoriare ventrem medium: vsq3 ad principium colli: quia vsq3 ad principium capitis sunt membra spiritualia. Et nota q sicut prius: ita iste h3 duplices partes scilicet partes continentes et membra contenta: membra continentia sunt membra pectoris: et membra pectoris sunt duplices partes. s. intrinsece et extrinsece. Exteriores quedam sunt directe: et quedam laterales. directe sunt siue vocantur partes furcule: et iste sunt due furcule. s. superior et inferior. laterales vero partes vocantur latera pectoris dextrum. s. et sinistrum. Intrinsice autem partes sunt quinq3. s. cutis: pinguedo: que note sunt mamille: musculi: ossa: et cartilagines.

¶ De mammillis et earum figuris etc.

Mammillarum primo videas figuram: quia figuram habent cucurbite et rotundam: quia debent esse capaces sanguinis qui debet conuerti in lac. Item quia vt ibi ponit Salie. sunt scuta cordis: et ideo debuit habere figuram tutam a nocumentis: talis autem e rotunda. Habuerunt autem vt papillas fetus nuper natus posse sugere lac. Ex his secundo videas substantiam: quia ipse carnes habet glandosas: quia sanguis superfluus bene decoctus in eis deb3 conuerti in lac. et ista conuersio est per infrigidationem eius: et ideo carnem habuerunt glandosam. Tertio videas quantitatem: tamen primo scias q in muliere sunt maiores q in viro: quia in muliere sunt facte propter duo. vnum est vt generet lac. in viro autem non. et ideo in muliere fuerunt magne. Item in muliere sunt facte magne vt caliditatem quam recipiunt a corde ad cor reducant reuerberando: et hoc est magis necessarium in mulieribus: quia minus habent de caliditate circa cor q viri. Quarto nota numerum: quia due fuerunt in homine sicut in omni animali quod generat vnum vel duo. In animalibus autem poligenes siue plura generantibus plures sunt mammille. Quinto vide locum et colligantiam: primo locum: nam in homine sunt situate in pectore: et in alijs animalibus non sunt situate in pectore: et causa quare in alijs animalibus non sunt situate in pectore est vna quam dat Sal. capitulo preallegato: quia mammille sunt facte propter generationem lactis. Lac autem generatur ex superfluitate sanguinis bene digesti. multa tamen quantitas talis superflui in alijs animalibus transit in cornibus seu in generationem cornuum et dentium et huiusmodi. Aliam causam dat Aristotiles in libro de partibus animalium: quia alia animalia habent coleas. i. tibias anteriores quasi adinuicem complicatas: et ideo pectus habent strictum propter quod mammille eorum in pectore eorum non potuerunt locari: et ideo habuerunt iuxta anchas posteriores. Si sint animalia generantia vnum tantum vel dispersas per ventrem si generant: plura: vt in porcha et in cane. homo autem cum habeat pectus latum habuit mammillas locatas in pectore: quia cum hoc habuit iuuamenta. nam lac debet in eis generari ex sanguine subtiliato: et bene digesto: melior autem digestio fit circa pectus in mammillis propter calorem existentem in eis fortiorem: q in omnibus alijs partibus et propter eandem causam natura ordinauit venas: que veniunt ad matricem: vt ibidem dixit Sali. procedere tortuose ad hoc vt sanguis continue subtilietur: et bene digeratur. Secundum iuuamentum fuit: quia sunt sicut scutum cordis et in homine cor debet bene tueri: quia est sine pelle. Tertium iuuamentum est: quia caliditatem siue calorem recipiunt a membris spiritualibus: et receptum reuerberant ad ipsum: sicut vestimentum: vt etiam ibi ponit Sali. Et ex his apparet colligantia earum quia ipse colligate sunt cum corde et epate per venam ascendentem a qua iuxta furculam ramificantur rami: qui descendunt supra dorsum: et inter costas tendunt ad mammillas. Colligantur etiam cum matrice mediantibus venis que ascendunt a matrice ad mammillas de quibus dictum est supra. Ex iuuamentis autem potes videre nocumenta.

¶ De quadam dra musculorum et eorum meatibus etc.

Post mammillas sunt musculi: musculorum autem omnes pectoris in anothomia ista discernere non potes: l3 tamen non discernantur: quia sunt: tamen debes scire q istorum musculorum quidam sunt tantum dilatantes: et quidam dilatantes et constringentes. Dilatantes tantum sunt duo musculi dyafragmatis: qui sunt in inferioribus pectoris: sunt et duo musculi qui sunt in collo. s. dyafragma dilatatur in parte inferiori: vbi e spaciositas magna: sed illi qui sunt in collo dilatant concauitatem superiorem que est parua. Sunt etiam musculi qui sunt in dorso vbi e origo costarum: et incipiunt iuxta originem prime coste. Sunt et multi alij musculi parui. Musculi vero qui sunt dilatantes et constringentes sunt musculi qui inter costas sunt locati: quia inter quaslib3 duas costas sunt duo musculi: quorum vnus hab3 villos latitudinales: et alius transuersales. Post musculos sunt ossa. Ossa autem pectoris fuerunt plura et non vnum continuum: vt possit dilatari et constringi: nam debet esse in continuo motu. Sed ad motum localem et voluntarium requiruntur musculi mouentes et requiruntur ossa que sunt sustentaculum motionum. Et hec est causa quare iste venter non fuit tantum musculosus vt primus: nec tantum ossuosus vt vltimus. Ista ergo ossa fuerunt duplicia. s. coste et ossa thoracis. Coste sunt duodecim Septem vere: et quinq3 mendose. Vere sunt que cum ossibus thoracis sunt continuate ad cooperiendum et complendum pectus. Et causa quare vna costa non attingit alteram in extremitatibus: et est illa que dicta est: vt pectus possit melius dilatari et constringi: ossa tamen thoracis sunt septem continuata septem costis veris. Inter tamen ista ossa et costas sunt cartilagines continuantes vnum cum alio. Et ex his autem cartilaginibus cum ossibus suis componitur vnum membrum quod vocatur furcula pectoris: quia ad modum furcule est bifurcata et figurata: et in extremitate eius directa est quedam scutalis cartilago vocata pomum granatum. facta ad custodiendum os stomachi. a lateribus autem in costis mendosis sunt cartilagines: vt mollis cum duro melior fiat piunctio: verum est q omnia ista melius apparebunt si incidatur pectus: vbi sunt teneritates costarum: et a latere dextro

e 4

⁊ sinistro:⁊ tunc apparebunt tibi oia que sũt iteri⁹.

¶ De panniculis pectoris.

Membra autẽ ↄtenta in pectore sunt pãniculi:cor ⁊ pulmo:⁊ orta ab eis. panniculi aũt sunt tres.s.mediastinus qui diuidit cõcauitatẽ pectoris per mediũ ab anteriori ad posterius:ꝓpterea diuidit pulmonez per mediũ. Et iste panniculus nõ est neruosus nec ↄtinuus ⁊ verꝫ vnus vt alij. Et iste ẽ factus ꝓpter iuuamentuz cõe.s.vt si nocita fuerit ps dextra vel sinistra pulmonis non cõicet nocumentũ alteri parti:factus ẽ etiã vt suspendat pulmonẽ ad pect⁹ Item ẽ factus vt si ꝓpter cãm aliquaz fiat empima:hoc ẽ ꝙ aggregetꝰ sanies in pectore: vt illa sanies nõ regurgitet ad aliã ptem:postea ẽ pleura. Pleura aũt ẽ panniculus substãtia durus ⁊ neruosus:in q̃titate magnus:cooperiens oẽs costas interius:⁊ ideo colligantiam hꝫ cũ oibus membris ↄtentis in ↄcauitate pectoris. ¶ Juuamẽta sunt cooperire membra predicta:⁊ vt ab ipso panniculi predictoꝝ membroꝝ ortũ habeant: vt ponit Auic. Fen.prima.primi can.cap̃lo de membris. Passiones oĩum modoꝝ ⁊ generuꝫ põt pati:maxime tamẽ patiꝰ passionez apostemosaꝫ que vocatur pleuresis:verum ẽ ꝙ pleuresis ẽ duplex.s.vera.⁊ nõ vera. Non vera est illa que fit in musculis qui sunt intra costas cuius acumen ẽ versus cutim extrinsecaꝫ. Vera fit in hoc panniculo:⁊ ex substãtia eius potes videre ꝙ illud apostema:vt plurimũ est colericuꝫ ꝓpter qꝺ ipsum ↄsequiꝰ febris acuta:febris ratiõe loci ↄsequiꝰ:q꞉ ꝓpinquius ⁊ vicini⁹ cordi fit febris illa acuta ratione humoris calidi. Uide etiã ꝙ ad tale apostema ꝓpter sensibilitatez panniculi consequiꝰ dolor pungitiuus ⁊ lateris:q꞉ huic panniculo attrahunꝰ magis latera q̃ꝫ pars anterior:sed pꝫ anterior magis apꝓpriatur panniculo mediastio ⁊ ꝓpterea dolor ↄsequens peripleumoniaꝫ est anterior:iste lateralis.fit etiam q꞉ comprimit pulmonez:⁊ impedit dilationez eius malicia anhelitus: tussis sequiꝰ tunc:q꞉ eminentia apostematis stimulat ⁊ aliqua virulentia ⁊ erugo que emanat ab hoc apostemate per porositates panniculi:⁊ hec est cã quare in pleuresi fit screatus in principio rubeus: postea albus:aut saniosus ꝓm ꝙ materia maturatur. Et ideo apparẽt in principio subrubeus ichorantem abbreuiat:vt ponit Jpo.primo amforismorum:paroxismos ⁊ consistentias.⁊ cã est:q꞉ tunc significaꝰ ꝙ materia ẽ subtilis:panniculus est ratus ⁊ ꝙ virtus est fortis.quomodo aũt ista materia virulenta ⁊ saniosa per pulmonẽ expellatur ⁊ screatus in anothomia pulmonis declarabitur. Terti⁹ panniculus est dyafragma qui potest etiaꝫ dici musculus:eius situs in corpore est in fine pectoris:⁊ costaꝝ altius existens in parte anteriori q̃ꝫ posteriori. Nam q̃tum ad partem eius carnosam ẽ continuatum cum cartilaginibus costaꝝ mendosaruꝫ. Et in parte posteriori cum spondili duodecima ex spondilibus renum:⁊ eius vtilitas fuit ex situ eius. Primo vt diuideret spũalia a naturalibus:ne a cibo hora digestiõis ⁊ a fece vapores eleuati peruenirent ad membra spũalia:q꞉ impedirent mentez ⁊ rõnem. Et ex hoc satis apparent: q꞉ qñ egritudinem patiꝰ:vt apostema leditur mens:ideo alio nomine vocatuꝫ ẽ enfrenuꝫ:q꞉ frenum est mentis:sicut vocatum est dyazonona ab Aristotile:q꞉ zona zingens ꝑ medium:nõ ꝙ directe latitudinaliter cingat.sed oblique:vt dictuꝫ ẽ: ⁊ cã siue vtilitas hui⁹ obliquitatis fuit illud qꝺ dictuꝫ fuit cap̃lo de anothomia mirach:q꞉ ex hoc cũ mirach cõprimuntur hora compulsionis supfluitates in intestinis ac si esset inter assides torcularis cuiusdam. Quantuꝫ vero ad ptem mediã eius:que est neruosa ⁊ panniculosa colligatum est cũ pulmone:vt ipm moueat motu anhelitus mediantibus neruis:q ad ipm veniunt a cerebro ⁊ nucha. Et ex hoc apparet quare diuersificatum est dyafragma ab alijs musculis:q꞉ alij musculi in loco vbi ossib⁹ applicanꝰ sunt chordosi:⁊ in alijs carnosi.dyafragma vero est econtrario.cã est:q꞉ dyafragma ꝑncipaliter hꝫ mouere pulmonem ⁊ nõ costas:nunc aũt oĩs musculus q̃tum ad chordaꝫ eius dꝫ esse ↄtinuatiuus cum membro quo dꝫ mouere:⁊ cum alio q̃tum ad ptem eius carnosam. Et ex his apparet q̃ sit figura eius:q꞉ rotũda oblonga. apparet etiã que fit substãtia eius:q꞉ musculosa ⁊ chordosa:apparet etiam q̃titas eius. ¶ Juuamenta sunt tria que declarata patent ex dictis. Primum est vt sit principiuꝫ motus anhelit⁹. Secundum est vt diuidat inter membra spũalia et naturalia. Tertiuꝫ est vt iuuet intestina ⁊ mirach ad expellendum:que in intestinis sunt contenta. Et ex secundo iuuamento apparet ꝙ ad apostema eius sequitur alienatio mentis:sicut ad freneſiꝫ. Signa distinctiua perquire a Salie. quito de interiorib⁹. capitulo de passionibus dyafragmatis.

¶ De corde ⁊ operatione eius.

Leuatis panniculis apparebit tibi pulmo in cuius medio existit cor velatum pennulis pulmonis:vt ab ipo aere attracto refrigeretur calor ⁊ spiritus q in eo generatur:⁊ temperetur cui⁹ cordis primo apparet situs ⁊ locus:q꞉ est in medio anterioris ⁊ posterioris dextri ⁊ sinistri q̃tum ad cuspidez eius declinãs versus sinistrum:q̃tum vero ad radicez ei⁹ versus dextrum: vt possit bene insufflare calorez et spiritum versus dexteram partem: que calidior esse debuit sinistra. Est etiam in medio superioris ⁊ inferioris amotis ⁊ extremis:⁊ sic fuit locatum:quia sicut princeps ⁊ prima radix omnium membrorum. Que sit colligantia eius consequenter apparebit sicut apparebit q̃titas eius:q꞉ non nimis magnum neq꞉ paruum:maius tamen est in homine q̃ꝫ in aliquo alio animali eiusdem q̃titatis:quia plus habet de calore in q̃to: sicut figura tibi apparebit:q꞉ est figure pinealis vel piramidalis:q꞉ huiusmodi figure debet esse omne quod est excedentis caliditatis:q꞉ propria figura primi calidi est figura piramidalis. Et etiam alia ratio: distinctio ventriculorum eius ⁊ ortoruꝫ ab ipso. Quarto debes videre numeꝝ partium eius:⁊ ex hoc tibi apparebit que sit substãtia ei⁹:⁊ cõplexio ⁊ iuuamẽtum. Numerus ꝟo partiũ ei⁹ est:q꞉ ptium eius q̃dã sunt extra substãtiã ei⁹. Quedã ꝟo sunt ꝺ substãtia ei⁹. Extra substãtiã ei⁹ sũt casula cordis:⁊ orta ab eo:que postea apparebũt. Casula ei⁹ neruea siue pellicularis est dilatata multũ:facta ad tuẽdũ

His expeditis incipe excoriare ventrem mediū: vsq̧ ad pncipiū colli: q2 vsq̧ ad principium capitis sunt membra spiritualia. Et nota ꝙ sicut prius: ita iste h3 duplices partes scilicet partes continentes ⁊ mēbra contenta: membra continentia sunt membra pectoris: ⁊ membra pectoris sunt duplices partes. s. intrinsece ⁊ extrinsece. Exteriores quedā sunt directe: ⁊ quedam laterales. directe sunt siue vocātur partes furcule: ⁊ iste sunt due furcule. s. superior ⁊ inferior. laterales vero partes vocantur latera pectoris dextrum. s. ⁊ sinistrum. Intrinsice autem partes sunt quinq̧. s. cutis: pinguedo: que note sunt mamille: musculi: ossa: ⁊ cartilagines.

De mammillis ⁊ earum figuris ⁊c.

Mammillarum primo videas figuram: quia figuram habent cucurbite ⁊ rotūdam: quia debent esse capaces sanguinis qui debet conuerti in lac. Item q2 vt ibi ponit Salie. sunt scuta cordis: ⁊ ideo debuit habere figuram tutam a nocumentis: talis autē ē rotunda. Habuerunt autem vt papillas fetus nuper natus posse sugere lac. Ex his secūdo videas substantiam: quia ipse carnes habet glādosas: q2 sanguis superfluus bene decoctus in eis deb3 cōuerti in lac. ⁊ ista conuersio est per infrigidationē3 eius: ⁊ ideo carnem habuerunt glandosam. Tertio videas quantitatem: tamen primo scias ꝙ i muliere sunt maiores q̄3 in viro: quia in muliere sunt facte ꝑpter duo. vnum est vt generēt lac. in viro autem non. ⁊ ideo in muliere fuerunt magne. Item in muliere sunt facte magne vt caliditatem quam recipiunt a corde ad cor reducant reuerberando: ⁊ hoc est magis necessarium in mulieribus: q2 minus habent de caliditate circa cor q̄3 viri. Quarto nota numerum: quia due fuerunt in homine sicut in omni animali quod generat vnum vel duo. In animalibus autem poligenes siue plura generantibus plures sunt mammille. Quinto vide locum ⁊ colligantiam: primo locum: na3 in homine sunt situate in pectore: ⁊ in alijs animalibus non sunt situate in pectore: ⁊ causa quare in alijs animalib9 non sunt situate in pectore est vna quam dat Sal. capitulo preallegato: quia mammille sunt facte ꝑpter generationem lactis. Lac autem generatur ex superfluitate sanguinis bene digesti. multa tamen quantitas talis superflui in alijs animalibus trāsit in cornibus seu in generationem cornuum ⁊ dētium ⁊ huiusmodi. Aliam causam dat Aristotiles i libro de partibus animalium: quia alia animalia habent coleas. i. tibias anteriores quasi adinuice3 complicatas: ⁊ ideo pectus habent strictum ꝑpt̄ quod mammille eorum in pectore eorum non potuerunt locari: ⁊ ideo habuerunt iuxta anchas posteriores. Si sint animalia generantia vnum tantu3 vel dispersas per ventrem si generant: plura: vt in porcha ⁊ in cane. homo autem cum habeat pectus latum habuit mammillas locatas in pectore: quia cum hoc habuit iuuamenta. nam lac deberi i eis generari ex sanguine subtiliato: ⁊ bene digesto: melior aute3 digestio fit circa pectus in mammillis ꝑpt̄ calorem existentem in eis fortiorem: q̄3 in omnib9 alijs partibus ⁊ ꝑpter eandem causam natura ordinauit venas: que veniunt ad matricem: vt ibide3 dixit Sali. ꝓcedere tortuose ad hoc vt sanguis continue subtilietur: ⁊ bene digeratur. Secundum iuuamentum fuit: quia sunt sicut scutum cordis ⁊ in homine cor debet bene tueri: quia est sine pelle. Tertium iuuamentum est: quia caliditatem siue calorem recipiunt a membris spiritualibus: ⁊ receptū reuerberant ad ipsum: sicut vestimentum: vt etiam ibi ponit Sali. Et ex his apparet colligantia earū q2 ipse colligate sunt cum corde ⁊ epate per venam ascendentem a qua iuxta furculam ramificantur rami: qui descendunt supra dorsu3: ⁊ inter costas tēdunt ad mammillas. Colligantur etiam cum matrice mediantibus venis que ascendunt a matrice ad mammillas de quibus dictum est supra. Ex iuuamentis autem potes videre nocumenta.

De quadam dr̄a musculorū ⁊ eoꝝ meatib9 ⁊c.

Post mammillas sunt musculi: musculo3 autem omnes pectoris in anothomia ista discernere non potes: l3 tamen nō discernantur: q2 sunt: tamē debes scire ꝙ istorum musculorum quidam sunt tantum dilatantes: ⁊ quidam dilatantes ⁊ constringentes. Dilatantes tantum sunt duo musculi dyafragmatis: qui sunt in inferioribus pectoris: sunt ēt duo musculi qui sunt in collo. s. dyafragma dilatatur in parte inferiori: vbi ē spaciositas magna: sed illi qui sūt in collo dilatant concauitatem superiorem que est parua. Sunt etiam musculi qui sunt in dorso vbi ē origo costarum: ⁊ incipiunt iuxta originem prime coste. Sūt ⁊ multi alij musculi parui. Musculi vero qui sunt dilatantes ⁊ constringentes sunt musculi qui inter costas sunt locati: q2 īter quaslib3 duas costas sunt duo musculi: quoru3 vnus hab3 villos latitudinales: ⁊ alius transuersales. Post musculos sunt ossa. Ossa autem pectoris fuerunt plura ⁊ non vnum continuum: vt possit dilatari ⁊ constringi: nam debet esse in continuo motu. Sed ad motum localem ⁊ voluntarium requiruntur musculi mouentes ⁊ requiruntur ossa que sunt sustentaculum motionum. Et hec est causa quare iste vēter non fuit tantum musculosus vt primus: nec tātum ossuosus vt vltimus. Ista ergo ossa fuerūt duplicia. s. coste ⁊ ossa thoracis. Coste sunt duodecim Septem vere: ⁊ quinq̧ mendose. Vere sunt quecū ossibus thoracis sunt continuate ad cooperiēdu3 ⁊ complendum pectus. Et causa quare vna costa non attingit alteram in extremitatibus: ⁊ est illa que dicta est: vt pectus possit melius dilatari ⁊ cōstringi: ossa tamen thoracis sunt septem continuata septem costis veris. Inter tamen ista ossa ⁊ costas sunt cartilagines continuantes vnū cum alio. Et ex his autem cartilaginibus cum ossibus suis componitur vnum membrum quod vocatur furcula pectoris: quia ad modum furcule est bifurcata ⁊ figurata: ⁊ in extremitate eius directa est queda3 scutalis cartilago vocata pomū granatū. facta ad custodiēdū os stomachi. a laterib9 aūt i costis mēdosis sūt cartilagīes: vt mollis cū duro melior fiat piūctio: verū ē ꝙ oīa ista meli9 apparebūt si icidat̄ pect9: vbi sunt teneritates costaꝝ: ⁊ a latere dextro

⁊ ſiniſtro: ⁊ tunc apparebunt tibi oīa que ſūt īteriꝰ.

¶ De panniculis pectoris.

M Embra autē ꝯtenta in pectore ſunt panniculi: cor ⁊ pulmo: ⁊ orta ab eis. panniculi aūt ſunt tres .ſ. mediaſtinus qui diuidit ꝯcauitatē pectoris per mediū ab anteriori ad poſterius: ꝓpterea diuidit pulmoneꝫ per mediū. Et iſte panniculus nō eſt neruoſuſ nec ꝯtinuus ⁊ vere vnus vt alij. Et iſte ē factus ꝓpter iuuamentuꝫ cōe .ſ. vt ſi nocita fuerit ꝑs dextra vel ſiniſtra pulmonis non cōicet nocumentū alteri parti: factus ē etiā vt ſuſpendat pulmonē ad pectꝰ Item ē factus vt ſi ꝓpter cām aliquaꝫ fiat empima: hoc ē ꝙ aggregetˀ ſanies in pectore: vt illa ſanies nō regurgitet ad aliā ꝑtem: poſtea ē pleura. Pleura aūt ē panniculus ſubſtātia durus ⁊ neruoſus: in ꝗ̄ꝫtitate magnus: cooperiens oēs coſtas īterius: ⁊ ideo colligantiam hꝫ cū oībus membris ꝯtentis in ꝯcauitate pectoris. ¶ Iuuamēta ſunt cooperire membra predicta: ⁊ vt ab ipſo panniculi predictoꝝ membroꝝ ortū habeant: vt ponit Auic. Fen. prima. primi can. caplo de membris. Paſſiones oīum modoꝝ ⁊ generuꝫ pōt pati: maxime tamē patitˀ paſſioneꝫ apoſtemoſaꝫ que vocatur pleureſis: verum ē ꝙ pleureſis ē duplex .ſ. vera ⁊ nō vera. Non vera eſt illa que fit in muſculis qui ſunt intra coſtas cuius acumen ē verſus cutim extrinſecaꝫ. Vera fit in hoc panniculo: ⁊ ex ſubſtātia eius potes videre ꝙ illud apoſtema: vt plurimū eſt colericuꝫ ꝓpter qđ ipſum ꝯſequitˀ febris acuta: febris ratiōe loci ꝯſequitˀ: qꝛ ꝓpinquius ⁊ viciniꝰ cordi fit febris illa acuta ratione humoris calidi. Vide etiā ꝙ ad tale apoſtema ꝓpter ſenſibilitateꝫ panniculi conſequitˀ dolor pungitiuus ⁊ lateris: qꝛ huic panniculo attrahuntˀ magis latera qꝫ pars anterior: ſed pꝫ anterior magis apꝓpriatur panniculo mediaſtio ⁊ ꝓpterea dolor ꝯſequens peripleumoniaꝫ eſt anterior: iſte lateralis. fit etiam qꝛ comprimit pulmoneꝫ: ⁊ impedit dilationeꝫ eius malicia anhelitus: tuſſis ſequitˀ tunc: qꝛ eminentia apoſtematis ſtimulat ⁊ aliqua virulentia ⁊ erugo que emanat ab hoc apoſtemate per poroſitates panniculi: ⁊ hec eſt cā quare in pleureſi fit ſcreatus in principio rubeus: poſtea albus: aut ſanioſus ſm ꝙ materia maturatur. Et ideo apparēt in principio ſubrubeus īchoantem abbreuiat: vt ponit Ipo. primo amforiſmorum: paroxiſmos ⁊ conſiſtentias. ⁊ cā eſt: qꝛ tunc ſignificatˀ ꝙ materia ē ſubtilis: panniculus eſt raruſ ⁊ ꝙ virtus eſt fortis. quomodo aūt iſta materia virulenta ⁊ ſanioſa per pulmonē expellatur ⁊ ſcreatus in anothomia pulmonis declarabitur. Tertiꝰ panniculus eſt dyafragma qui poteſt etiaꝫ dici muſculus: eius ſitus in corpore eſt in fine pectoris: ⁊ coſtaꝝ altius exiſtens in parte anteriori qꝫ poſteriori. Nam ꝗ̄tum ad partem eius carnoſam ē continuatum cum cartilaginibus coſtaꝝ mendoſaruꝫ. Et in parte poſteriori cum ſpondili duodecima ex ſpondilibus renum: ⁊ eius vtilitas fuit ex ſitu eiuſ. Primo vt diuideret ſpūalia a naturalibus: ne a cibo hora digeſtiōis ⁊ a fece vapores eleuati peruenirent ad membra ſpūalia: qꝛ impedirent menteꝫ ⁊ rōnem. Et ex hoc ſatis apparent: qꝛ qñ egritudinem patitˀ: vt apoſtema leditur mens: ideo alio nomine vocatuꝫ ē eufrenuꝫ: qꝛ frenum eſt mentis: ſicut vocatum eſt dyazonona ab Ariſtotile: qꝛ zona zingens ꝑ medium: nō ꝙ directe latitudinaliter cingat. ſed oblique: vt dictuꝫ ē: ⁊ cā ſiue vtilitas huiꝰ obliquitatis fuit illud qđ dictuꝫ fuit caplo de anothomia mirach: qꝛ ex hoc cū mirach cōprimuntur hora compulſionis ſuꝑfluitates in inteſtinis ac ſi eſſet inter aſſides torcularis cuiuſdam. Quantuꝫ vero ad ꝑtem mediā eius: que eſt neruoſa ⁊ panniculoſa colligatum eſt cū pulmone: vt ipm moueat motu anhelitus mediantibus neruis: q ad ipm veniunt a cerebro ⁊ nucha. Et ex hoc apparet quare diuerſificatum eſt dyafragma ab alijs muſculiſ: qꝛ alij muſculi in loco vbi oſſibꝰ applicantˀ ſunt chordoſi: ⁊ in alijs carnoſi. dyafragma vero eſt econtrario. cā eſt: qꝛ dyafragma ṗncipaliter hꝫ mouere pulmonem ⁊ nō coſtas: nunc aūt oīs muſculus ꝗ̄ꝫtum ad chordaꝫ eius dꝫ eſſe ꝯtinuatiuus cum membro quo dꝫ mouere: ⁊ cum alio ꝗ̄tum ad ꝑtem eius carnoſam. Et ex his apparet q̄ ſit figura eius: qꝛ rotūda oblonga. apparet etiā que ſit ſubſtātia eius: qꝛ muſculoſa ⁊ chordoſa: apparet etiam ꝗ̄ꝫtitas eius. ¶ Iuuamenta ſunt tria que declarata patent ex dictis. Primum eſt vt ſit principiuꝫ motus anhelitꝰ. Secundum eſt vt diuidat inter membra ſpūalia et naturalia. Tertiuꝫ eſt vt iuuet inteſtina ⁊ mirach ad expellendum: que in inteſtinis ſunt contenta. Et ex ſecundo iuuamento apparet ꝙ ad apoſtema eius ſequitur alienatio mentis: ſicut ad freneſiꝫ. Signa diſtinctiua perquire a Salie. quīto de interioribꝰ. capitulo de paſſionibus dyafragmatis.

¶ De corde ⁊ operatione eius.

E Leuatis panniculis apparebit tibi pulmo in cuius medio exiſtit cor velatum pennulis pulmonis: vt ab ipō aere attracto refrigeretur calor ⁊ ſpiritus q in eo generatur: ⁊ temperetur cuiꝰ cordis primo apparet ſitus ⁊ locus: qꝛ eſt in medio anterioris ⁊ poſterioris dextri ⁊ ſiniſtri ꝗ̄tum ad cuſpideꝫ eius declinās verſus ſiniſtrum: ꝗ̄ꝫtum vero ad radiceꝫ eiꝰ verſus dextrum: vt poſſit bene inſufflare caloreꝫ et ſpiritum verſus dexteram partem: que calidior eſſe debuit ſiniſtra. Eſt etiam in medio ſuperioris ⁊ inferioris amotis ⁊ extremis: ⁊ ſic fuit locatum: quia ſicut princeps ⁊ prima radix omnium membrorum. Que ſit colligantia eius conſequenter apparebit ſicut apparebit ꝗ̄ꝫtitas eius: qꝛ non nimis magnum neqꝫ paruum: maius tamen eſt in homine qꝫ in aliquo alio animali eiuſdem ꝗ̄ꝫtitatis: quia plus habet de calore in ꝗ̄ꝫto: ſicut figura tibi apparebit: qꝛ eſt figure pinealis vel piramidalis: qꝛ huiuſmodi figure debet eſſe omne quod eſt excedentis caliditatis: qꝛ propria figura primi calidi eſt figura piramidalis. Et etiam alia ratio: diſtictio ventriculorum eius ⁊ ortoruꝫ ab ipſo. Quarto debes videre numeꝝ partium eius: ⁊ ex hoc tibi apparebit que ſit ſubſtātia eiꝰ: ⁊ cōplexio ⁊ iuuamētum. Numerus ṽo partiū eiꝰ eſt: qꝛ ꝑtium eius q̄dā ſunt extra ſubſtātiā eiꝰ. Quedā ṽo ſunt ī ſubſtātia eiꝰ. Extra ſubſtātiā eiꝰ ſūt caſula cordis: ⁊ orta ab eo: que poſtea apparebūt. Caſula eiꝰ neruea ſiue pellicularis eſt dilatata multū: facta ad tuēdū

cor a nociuis: et ne contangatur ab alijs membris
in hora sue expādionis. Et cā quare non est con-
tinua cum corde fuit ne cor in sui motu impediret
ꝓpter aggregatōem. fuit etiā alia cā vt contineret
quādā aquositatem: qua humectaret cor: et roraret
ne ꝓpter supfluū et continuū ei9 motum exiccaret.
et ideo semp in hac casula repitur aquositas: et ideo
si exsiccat hec casula vel priuat tali aquositate ad
marciscū deuenit: sicut si fit supflua in iectigantia
et tremorem et tardiacā passionem cadit cor: vt po-
nit Gal. qnto de inferiorib9 caplo. ij. ptes aūt essen
tiales cordis: quedam sunt extrinsece: quedā intrin-
sece. Extrinsece sunt pinguedo additamēta cordis:
siue auricule cordis: et orta ab eo pinguedo statim
apparet in supficie exteriori cordis ꝓpter finē po-
tius q̄ȝ existat ex parte agentis: q2 pinguedo gene-
ratur a frigido aut calido diminuto. cor aūt cali-
dissimū: sed generata est ꝓpter finem: vt cor ꝓpter
vehemētem et continuū motum non exiccetur. Ad
ditamēta cordis sunt q̄dam ptes pelliculares: apte
ad dilatādum et constringēdū: genite ad hoc: vt qn̄
in corpe nr̄o generat multū de sanguine vel d̄ spi-
ritu in ventriculo sinistro dilatet: vt contineant san-
guinem multū vel spūm multū q interdū generat.
Sed tu obijcies sicut obijcit Gal. loco p̄allegato.
Quare natura non fecit cor ita magnuȝ q possit
continere omnem multitudinem sanguis et spūs: sȝ
fecit illa additamenta: dico q causa fuit: quia si cor
fuisset valde magnū esset cā debilitatis virtutuȝ ꝓ
pter dispersionē spiritus: Et ꝓpterea aialia que ha
bent corda magna sunt timida: vt lepus et ceruus.
Secūda causa fuit: q2 cum non semp generet in no
bis multa quātitas spiritus et etiam sanguinis cum
cor fuisset magnū: vt plurimū concauitas cordis
extitisset vacua: sed q2 iste auricule pn̄t faciliter cō
trahi qn̄ non sunt replete: ibi nō erit vacuitas. Itē
euitat pōderositas. Que aūt sit orta a corde sub-
sequenter apparebit. partes aūt intrinsece cordis
sunt ventriculi cordis: dexter. s. et sinister et medi9.
Scinde igit cor primo in pte dextra et incipe a cu-
spide ei9: sic q alium parietem non tangas: sed a
latere ventriculi mediū diuidas: et tunc occurret ti-
bi statim vētriculus dexter: et videbis in eo duo ori
ficia: quoꝝ vnus est versus epar: et est orificium per
quod ingredit vena chilis: et est orificiū maximū:
q2 p hoc orificiū cor trahit sanguinem ab epate: et
ip̄m expellit ad oia alia mēbra: et q2 p istud orifici-
um hȝ plus trahere q̄ȝ expellere: ordinauit natura
vt clauderet hora cōstrictionis: qn̄ dȝ expellere: et
aperire qn̄ cor dilatatur et attrahit tria hostilia: que
aperiunt ab extra ad intra: et q2 p idem orificiuȝ fit
ēt expulsio sanguinis pfecte decocti: et lȝ non totus
expellatur: q2 aliqua portio eius expellitur ad pul
monem: alia po eius transit in spiritum: ordinauit
natura ne illa hostilia essent multum depressa: et vt
pfecta clausione nō claudat. Nota tamē duo. Pri-
mo q sensus tibi declarat q vena chilis hȝ origi-
nem suam corde: q2 cū substātia cordis est conti-
nua: et ip̄m nō ptransit: et est maxima iuxta cor sicut
stirps arboris. Et scd̄o aduerte q ab ista vena an-
teq̄ȝ concauitatem cordis ingrediat oritur vena q̄
circūcirca radicem cordis circulatur et ab ea oriunt
rami dispersi per substantiam cordis: et ex hac vena
nutritur cor. i. ex sanguine huius vene: postea vero
versus pulmonem est aliud orificium vene arteria
lis que portat sanguinem ad pulmonem a corde:
q2 cum pulmo deseruiat cordi s̄m modum dictum
vt ei recompēset: cor ei trāsmittit sanguinem: p hāc
venam: que vocat vena arterialis: quia portat san
guineȝ arterialis: q2 habet duas tunicas: et habuit
duas tunicas. primo q2 vadit ad membrū qd̄ exi-
stit in continuo motu: et secundo q2 portat sangui-
nem valde subtilem et colericum: vt igitur non eua-
poret: et vt nō scindatur hec vena: ipsa habet duas
tunicas quare est dicta vena arterialis: et in orificio
isto vel istius vene sunt tria hostilia que aperiūtur
ab intra ad extra: et claudunt ab extra ad intra
perfecta clausione: quia per hoc orificium cor tā-
tum dȝ expellere a se hora constrictionis: et non dȝ
retrahere aliqd hora dilatationis. Hoc viso scide
ventriculum sinistrum: ita q in medio remaneat
pies in quo est ventriculus medius: et tunc statim
tibi apparebit concauitas ventriculi sinistri cui9
pies est densior et spissior pariete ventriculi dextri.
Et hoc fecit natura ꝓpter tria. Primo q2 hic ventri
culus dȝ continere spiritū. dexter vero sanguinem:
sanguis aūt grauior est spiritu ꝓpter qd̄ rōne con-
tentoruȝ plus aggrauaret pars dextra q̄ȝ sinistra:
et ideo cor nō fuisset equalis stature: vt illa esset eq̄-
lis ponderis fecit parietem sinistrum grossiorem:
vt recompēsaret sua grauitate grauitati sanguis.
Alia causa est q2 dȝ continere spūȝ: q facile est reso-
lubilis. Ut igitur nō resoluat paries fuit spissus:
Tertia cā ē: q2 hic ventriculus generare dȝ spūm
ex sanguine. spūs aūt generatur ex sanguine a for-
ti caliditate subtiliante: et euaporante. fortior autē
est caliditas: qn̄ est in mā: et subo densiori quare pa
ries hui9 vētriculi fuit spissus et densus. In conca-
uitate aūt eius circa radicē sunt duo orificia: vnum
est orificium arterie adorti q̄ dr̄ adorti: q2 imediate
a corde orta: vel q2 est p̄ncipiū origis oium arte-
riaꝝ q̄ sunt in corpe: et p istā trāsmittit cor spūm su-
pra sanguinē in ipso generat ad oia mēbra qn̄ con
stringitur: et ꝓpterea ordinauit i p̄ncipio istius ori
ficij tria hostiola densa valde que pfecta clausione
claudūtur ab extra ad intus: et apiūtur ab intus ad
extra: et orificium hoc est valde ꝓfundum. Aliud ē
orificium arterie venalis q̄ dr̄ arteria: q2 vaporem
portat. dr̄ venalis q2 tm̄ hȝ vnaȝ tunicā: q2 natura
nō fuit multum solicita de custodia ei9 q per ipsaȝ
trāsit qd̄ est vapor capinosus vel aer q̄ attrahit cor
a pulmone: et q2 p istā venā cor attrahit et expellit nā
i orificio: hic posuit tm̄ duo hostiola: que perfecta
clausione nō clauduntur. Et sunt hostiola ista mul
tum eleuata: vt apodient parieti cordis qn̄ expel-
lit et transmittit spūm ne p ipsum spiritus expella-
tur. Et ista sunt mirabilia opera nature sicut mira-
bile est opus ventriculi medij. Naȝ iste vētriculus
nō ē vna cōcauitas: sed ē plures cōcauitates pue
late magis in parte dextra q̄ȝ in sinistra ad hoc: vt
sanguis q vadit ad ventriculum sinistrū a dextro:
cū debeat fieri spūs cōtinue subtiliet: q2 subtiliatio
eius est preparatio ad generationē spūs: et natura
trāsmittēdo aliqd p mēbra vel viam aliquā nūq̄ȝ
trāsmittit illud ociose: sed p̄parādo illd̄ ad formā
quā dȝ suscipere: vt frequenter ponit Gal. in libro
de iuuamentis: vt in qnto de venis miseraicis. Et
hoc de partibus substantialibus cordis. Alie sunt

partes: que ſunt orte: ⁊ illa ſūt quattuor. ſ. vena chilis: vena arterialis: arteria adorti: ⁊ arteria venalis. Et duo vadunt ad pulmonem: cuius anothomiam ſtatim videas.

¶ De pulmonis ſubſtantia ⁊ numero partiū eius ⁊ ex quot vaſis componitur.

Ex dictis aliqualiter apparere pōt ſubſtātia pulmonis ⁊ numerus ptiū eius: nā ipſe cōpoſitus eſt ex triplici vaſe: ex carne molli ⁊ panniculis: ⁊ vaſe triplici. ſ. ex vena arteriali: que orit̄ ex dextro ventriculo cordis: que portat ſanguinē nutritū pulmonē. Secūdo ex arteria venali que orit̄ ex ſiniſtro ventriculo portans vapores capinoſos ad pulmonē: et apportans aerē ad cor a pulmone. Tertio ē trachea arteria: que ad pulmonē portat aerem: ⁊ ab ipſo ad extra ducit: ⁊ hec vaſa ꝯueniunt oīa ī hoc ꝙ primo qñ ad pulmonē euenerit in duos ramos diuidunt̄. Unus vadit ad ptem dextrā eius: alter ad ſiniſtrā. Et quilibet eorū iterum diuidit̄ in duos ramos magnos: quorū vnus vadit ad partem ſuperiorem pulmonis: ⁊ alter ad partem inferiorē: poſtea oēs vadunt ſe diuidēdo vſq̄ ad ramos capillares ⁊ minimos ⁊ adinuicē ꝯtinuant̄ ⁊ interſūtur ſicut rete: ⁊ cōponunt ſicut rete ſubſtātiā pulmonis: ⁊ ſicut vene epatis ſubſtātiā eius: ⁊ ſcias ꝙ rami trachee arterie ſunt iuxta ramos vene arteriales: vt cibentur ab ea ⁊ iuxta ramos arterie venalis vt aerē tranſmittant ad arteriā venalē: vt cū portet ad cor: ⁊ a corde vacat ad arteriā tracheā. Iſte tamē vie vel rami q̄ ſunt inter has ſunt ita ſtricti vt ſint inuij ſanguis: ⁊ puij aerij intrāti ⁊ exeūti: ⁊ ideo ſi dilatant̄ ſuperflue pōt fieri exitus ſāguinis ſine ruptura a pulmone. Concauitatē ⁊ vacuitates huius retis replet caro mollis ipſius pulmonis: ⁊ hec eſt ps ſecunda eius. Tertia vero ps eius eſt panniculus eius rarus: ad quē terminant̄ orificia horū vaſorū: verū eſt ꝙ orificia vaſorū trachee arterie ſunt maiora orificiis aliorū vaſorū ⁊ aptiora. Primo q2 orta ſunt ex ſtipite maiori ⁊ latiori. Secūdo q2 ſunt cartilaginoſa ⁊ nō pelliculoſa: ⁊ ideo cū ſint duriora magis poſſunt ſtare apta. Et ex his nota vlterius viā per quā a pectore ad pulmonē ⁊ tracheā arteriā expellit̄ ſcreatus vel ſanies ſiue ſanguis emanans a pectore: vt in pleureſi vel a cōcauitate eius: vt in emothoica paſſione ⁊ empimate: q2 quādo materia in his locis eſt cōgregata ipa diuidit̄ ad minima: ⁊ ex fortitudine pectoris expellitur ad pulmonem quādo pulmo dilatatur orificia trachee arterie magis aperiunt̄: ⁊ p illa exſugat materiā predictā: ⁊ non p alia orificia aliorū vaſorū: q2 nō ſic ſunt lata: neq̄ dilatant̄ ora anhelitus ⁊ tunc ex vaſis illis: ille humor vel liquor expellit̄ ad vias latiores. Et ex illis ad minores donec ad originem ꝑueniat canne pulmonis: ⁊ tunc cū tuſſi extra expellitur: ⁊ tuſſis ēt adiuuat ad penetrandū hunc catarrū in canales iam dictos. Et ex his apparet ꝙ expurgatur hec materia: ⁊ dato ꝙ nō perueniat ad cor: ſed ſi expurgaretur p alia duo vaſa bene de neceſſitate perueniet ad cor. Hec oīa habēt a Gal. q̄nto de interioribus caplo. iij. ſic igitur pꝫ numerus partiū integrantiū pulmonē. Partes eius q̄ātitatiue ſunt q̄nq̄. ſ. due in parte ſiniſtra ⁊ tres in dextra: quarū tertia dicitur pomū granatum ſiue culcitra: q2 ſupra ipſā ſedet vena chilis: ⁊ arteria indirecto cordis in loco vbi vena aſcendit ad cor: ⁊ ex hoc potes videre quantitatē pulmonis: q2 ſi ſit paruus non inflatus: ſi tamen inflando ipm inflaueris videbis ipſum magnificari: maior tamen eſt quantitas eius in dextra q̄ꝫ ſiniſtra. q2 i ſiniſtra eſt color locatum ibi occupans locum. Figura eius pꝫ: q2 ad figurā clibani figuratus eſt: in parte poſteriori longiorē habēs magnitudinē q̄ꝫ anteriori eius: colligantia pꝫ ex predictis. Et iuuamentū ⁊ egritudines eius ſatis ſunt note: niſi ꝙ debes excorticare ramos trachee arterie: ⁊ videre annulos rotundos: quos expuit peripleumonicus vel ptiſicus: q2 illi ſunt rotundi: ſed habens vlcus in cāna pulmonis (de cuius anothomia ſtatiꝫ ꝓſequēdū) non expuit annulos: ſed cortices: ⁊ ſi ānulos expueret non tamen rotundos cuius cām dicemus.

¶ De anothomia trachee arterie ⁊c.

Expedita anathomia pulmonis: oꝫ videre anothomiā trachee arterie que eſt via ad pulmonē: ſed vt eius anothomiā videas perfecte oꝫ ꝓmittere anothomiā quorundā que cum ea colligantiā habēt. Opꝫ igitur vt excarnes collum ſiue gulā ⁊ uidebis muſculos lōgitudinales ſupra quos notabis venas quidem ex utroq̄ latere vnā quod fuit iuuamentum horū dixi iā in anothomia pectoris. Illis eleuatis inuenias duas amigdalas ex vtroq̄ latere vnā que ſunt carnes glandoſe facte ad formā ⁊ figuram duarū amigdalarū: quarū iuuamentū fuit vt humiditatem quā generant ⁊ cōgregāt humectet trachea ne exiccetur ꝓpter motū. Scōm iuuamētū fuit vt replerent ⁊ equarent loca gule: q2 gula ꝓpter epiglotū in parte ſupiori eſt valde tumida: ⁊ i parte inferiori ꝓpter ſtricturā trachee ē valde gracilis. Amigdale igitur ille poſite ſunt infra epiglotū vt adequet. Tertiū iuuamentū eſt vt ſint ſcutum venarum ⁊ arteriarum appopleticarum: que portant ſanguinem ad caput ⁊ arterie portāt ſpiritum: qui poſtea in rete quod ꝯterunt conflato ſub cerebro fit animalis: ⁊ iſte vene vocantur appopletice: q2 ex plenitudine earū frequenter fit appoplexia. Uocatur etiam vena ſomni: q2 ex naturali oppilatione facta in rete iam dicto cauſatur ſomnus. vocantur etiam profunde: q2 ſunt locate in profūdo iuxta ſiue ſupra muſculos ſpondilium colli. Et vt eius originem videas ſcinde furculā ⁊ accipe truncum arterie adorti aſcendentem ⁊ vene aſcendentis. Et videbis ꝙ anteq̄ꝫ egrediatur furculam ramificatur. Primo in duos ramos quorum unus vadit ad partem ſiniſtram: ⁊ alter ad dextram: ⁊ añq̄ꝫ ad ſubaſſellam perueniant alter iſtorum vel ab alterutro deſcendet vena per ſpōdiles dorſi ad nutriendum octo coſtas: ⁊ partes ſuperiores pectoris: poſtea penetrat per aſſellam quilibet predictorum: ⁊ vadit ad domeſticum brachium: ⁊ in cubito apparet. j. curuatura cubiti ⁊ dicitur baſilica: ⁊ eſt inferior. Et ex his potes videre quomodo baſilica habet continuitatem cum vena que nutrit partes pectoris ſuperiores. Etiam apparet que eſt cauſa quare in pleureſi in qua dolor aſcendit ſuperius vſq̄ ad furculam competit fleubotomia baſilice: vt ponit Ipo. ſecundo regiminis acutorū. ⁊ Gal. ibidē.

Postea vero egreditur furculam: et ramificatur in ramos quorum duo obliquantur: et unus eorum vadit ad brachium dextrum: et alter ad sinistrum et vadit ad silvestrem partem brachii: et apparet in curvatura brachii et dicitur cephalica: et habet evacuare a capite: quia continuata est cum venis duabus directe procedentibus superius ad caput. Et iste dicuntur vene predicte appopletice et sicut dixi de venis: ita eodem modo procedunt arterie. Postea iuxta istas arterias et venas appoplicas invenies nervos duos magnos descendentes a cerebro a sexto pari nervorum: unus a latere sinistro et altera a dextro: et ex utroque formantur et ramificantur nervi reversivi: qui sunt nervi vocis: quos videbis suo loco: residuum autem dextri cum ysophago pro maiori parte coniungitur: et in os stomachi ramificatur: et tendit usque ad fundum: licet aliqua pars eius in furculam cum venis et arteriis cassule coniungatur: sed sinister pro maiori parte cum membris spiritualibus complicatur. Et quantum ad aliquid eius cum naturalibus coniungitur: his membris excarnatis eleva similiter tracheam arteriam et ysophagum: sed hoc non poteris nisi alia membra. s. oris eleves. Incide ergo et eleva mandibulas inferiores a superioribus: et hec faciendo notes anothomiam oris.

De anathomia oris et multis circumstantiis circa hoc.

Iam ipsius oris primo occurrunt labia inferius et superius: et huiusmodi labia sunt composita ex nervis: carne: et cute: mira commixtione: ita quod cutis a carne: neque caro a nervis potest seperari: neque panniculus ab eisdem. Et hoc fuit quia labia debebant moveri versus omnem differentiam positionis. s. sursum et deorsum: ante et retro: a dextris: et a sinistris. Vel igitur oportuit quod haberent diversos et plures musculos quod est impossibile propter gravedinem: vel igitur oportuit quod carnem et nervos secundum omnem divisionem haberent permixtos: cooperiunt etiam labia panniculo qui oritur a tunica intrinseca meri continuata: cum tunica intrinseca stomachi: sicut et omnia membra oris. Ut sit sensus eius: cuius est stomachus: et propter hoc convenit quod in omni vomitu futuro tremit labium inferius.
Post labia sunt dentes numero. xxxii. duo duales inferiores: duo incisivi: duo camini: quattuor maxillares: et sex molares: et totidem superiores. Et dentes principaliter sunt facti propter contritionem et digestionem sicut cibi. Secunda ratio propter vocem et distinctionem loquele: sicut et labia: et ideo carentes dentibus vel labiis non bene loquuntur: post dentes est lingua cuius anothomiam reserva. Post vide pallatum habens concavitatem in cacumine superiori: ut fiat intonatio vocis: et revolutio agilis ipsius cibi quando dentibus conteritur. In fine pallati videbis uveam pendentem ad modum grani uve: et ideo vocata est uvea in substantia existens rara: spongiosa: quod principaliter est facta ut superfluitatem descendentem a capite hora reumatismi recipiat: ne ad membra inferiora descendat: et propterea frequenter apostematur. Est etiam formata ut vocem modulet in frangendo aerem: qui est materia vocis. Sed iuvamentum eius est ut ipsum aerem qui ad pulmonem vadit et attrahitur per nares et os repercutiendo aliquamdiu in ore retineat et ne frigidus sed alteratus perveniat ad pulmonem. Et propterea contingit quod habentes abscisam uvulam multum sunt catarrosi: et ideo prohibetur ab auctoribus ne incidatur. Sed si sit putrida aut apostemata debet aduri. Est etiam alia causa: quia propter situm et substantiam eius quando incidit raro consolidatur: sed sanies ibi aggregatur putrida. et semper sentitur fetor oris: et ideo melius est ut cauterizetur ferro ignito. Modus autem est ut habeatur cavilla ferrea vel lingua linita luto sapientie: sive creta: ut ponit Avicenna. quarta. fen. primi canonis. capitulo de cura per cauterium et aperto ore et interposito inter maxillas ligno rotundo in una extremitate caville imponatur uvula postea ferrum ignitum per concavitatem caville intromittatur: et attingatur uvula et cauterizetur. Post uvulam vero sunt fauces: et sunt loca ampla glandosa: apta suscipere superfluitates. Et ideo frequenter apostemantur: et apostema eorum licet extra non emineat. eminet tamen intus. Et ideo si os aperiatur et in profundo aspiciatur apparet tumor: et ideo fit ibi squinantia in secunda specie et vocatur vulgares gotumi: et in fine sive termino existit principium canne: et meri: et ibi videbis membrum unum cartilaginosum cum magna sapientia a natura fabricatum: quod vocatur cooptorium: quia hora transglutitionis cibi claudit foramen epiglotti: ad hoc ut aliquid cibi vel potus non descendat ad pulmonem: quia possit esse causa suffocationis. Et ideo evenit quod si aliquis ridendo transglutiat: quia tunc vadit aliquid ad pulmonem: quia hora risus stat epiglotis aperta: quia tunc videtur suffocari.

De meri cum trachea.

His expeditis eleva ut agilius et levius videas anothomiam residuorum meri cum trachea: et his elevatis nota primo substantiam eorum: nam substantia meri est pellicularis et mollis: substantia trachee est pellicularis et cartilaginosa et causa fuit quia meri est via cibi: qui interdum diglutitur in magna quantitate propter quod oportet via eius interdum dilatari: sed trachea est via aeris penetrantis ad pulmonem: quia cum levis sit et non solidus per viam penetrat que stat aperta. Via autem pellicularis propter mollitiem non stat aperta: sed paries unus cadit supra alterum. non fuit hec canna ossuosa: quia debet esse flexibilis propter formationem vocis. Item impediret transitum cibi multi: et solidi per meri. Et propter hanc causam non fuit tota cartilago una. sed fuerunt plures cartilagines continuate per pelliculas simul. et isti sunt circuli quidam non tamen completi sed in figura. C. residuum autem cartilaginis continuata substantia pellicularis in directo meri et hoc nec substantia dura cartilaginosa comprimat meri et impediat transitum cibi. Et ideo scire debes quod a parte anteriori canna est cartilaginosa: quia versus partem illam non contangit meri. Item tuetur tunc magis a nocivis: sed versus partem posteriorem est pellicularis: et hoc usque ad epiglotim: que tota est cartilaginosa propter causam que dicetur. Et sic apparet substantia canne. Sed substantia meri est composita ex duplici panniculo: sive tunica intrinseca: que villos longitudinales ad attrahendum habet et extrinseca que villos habet latitudenales aptos ad expellendum illud quod attrahitur ab intrinseca. verum est quod prima principalior est secunda. Et ex his patet iuvamentum horum et numerus partium eius. propter partes trachee: quia partem quandam principalem habent: que dicitur epiglotis cuius anothomiam postea ponam. Tertio videas differentiam ex parte quantitatis: nam meri est longius et maior canna: quia tendit usque ad dyafragma: et infra ipsum continuatur cum ore stomachi: sed canna pulmonis non descendit

nisi vsqꝫ ad furculam. Et cā pꝫ: qꝛ pulmo statiꝫ est sub furcula: sed os stomachi est imediate sub dyafragmate. Differunt quarto in situ siue loco: nā meri est positum magis in ꝓfundo: versus spondiles colli ⁊ dorsi: sꝫ trachea arteria magis est posita anterius: ⁊ cā fuit triplex: vna fuit qꝛ cum trachea sit magis dura cartilaginosa ⁊ meri piculosuꝫ potest magis tueri canna ab intrīsecis alterātibus qꝫ meri qꝛ magis fuit posita exterius. Secūda cā fuit qꝛ ꝑ tracheam attrahit aer: cuius ꝯtinuus dꝫ esse ingressus: ⁊ ideo ipse debuit habere situꝫ directū ad qḋ: ⁊ sic hꝫ qꝛ ponitur anterius sicut os. Tertia cā fuit qꝛ si meri fuisset situꝫ anterius versus gulam vel oportuisset ꝙ post finē trachee meri obliquasset versus dorsum vel ꝙ a fine canne vsqꝫ ad principiū oris stomachi fuisset vacuitas: sꝫ vtrūqꝫ est inconueniēs: nam secundū est impossibile: primuꝫ aūt pareret nocumentū ⁊ ipedimentuꝫ in actu transglutiendi. ¶ His visis eleua meri incipiēdo a parte inferiori cū solicitudine ne tangas aliquē neruuꝫ reuersiuū: veruꝫ est ꝙ faciliter sepatur a trachea vsqꝫ ad epiglotuꝫ: ibi vero difficulter. Propterea qꝛ tunica meri dispersa est i epigloto: ⁊ iō ab eo non facile sepatur: ⁊ hoc fecit natura sagaciter ad hoc: vt in hora transglutionis cū meri eleuatur ad os: ad attrahendū cibum epiglotis etiaꝫ eleuet̄ ne sui duricie ⁊ soliditate ipediat transituꝫ cibi. Et ista continuatio nō fuit necessaria i tota trachea: qꝛ ipa ꝭm totum preter epiglotuꝫ non est cartilaginosa: ⁊ ex hac anothomia manifestatur sn̄ia Gal. in libro de motibus liquidis: qꝛ epiglotus hora transglutionis non mouetur sursum: qꝛ ab aliquo moueat̄: neqꝫ ex se. sꝫ qꝛ trahit̄ ab ysophago ꝓpter ꝯtinuationem dictam. Et hic sufficiat de anathomia ysophagi meri ⁊ cause pulmonis.

¶ De pulmonis extremitate grossa ⁊ solida q̄ nominatur epiglotis ⁊c.

Eleuato meri videbis extremitateꝫ pulmonis grossaꝫ ⁊ solidaꝫ que nominat̄ epiglotis. Et hic epiglotis est compositus ex quadruplici substantia .s. pelliculari: qꝛ velat̄ ꝓpter cām dictaꝫ ⁊ ex musculis: et neruis ⁊ cartilaginibus. Musculi vt dicit Galie. octauo de iuuamentis sunt. xx. iter cartilagines ei⁹ ⁊ octo inter epiglotim ⁊ membra circumiacentia: nō tamē perfecte oēs possunt discerni. Neruos āt inuenies ascendētes: ab vnoquoqꝫ latere trachee arterie vnū: ⁊ isti sunt nerui orti cū neruis suprapositis descendētibus supradictis: ⁊ oriunt̄ ab eis iuxta cor: ⁊ superius reuertunt̄. Et ideo isti vocati sūt nerui reuersiui: siue nerui vocis: qꝛ proprie sunt ꝑncipium motuꝫ vocis. Et cā quare hⁱ nerui reuersiui fuerunt ⁊ nō directe ad epiglotim veniunt a cerebro: fuit quadruplex: vt ibidem ponit Gali. in libro de motibus liquidis. Una cā est: quia isti nerui sunt principium magni motus ⁊ fortis ⁊ spissi: propter quod debuerūt esse fortes: quare sicci: qꝛ nerui motiui quāto sicciores tanto fortiores. Nunc āt sūt sicciores quāto a cerebro magis remotiores: qꝛ iuxta cerebruꝫ ⁊ originē eoꝝ nerui sunt valde molles. Propter quod vt essent remoti a cerebro natura transmittit eos vsqꝫ ad cor. Postea reflexit superius ⁊ reflexit iuxta loca calida vt cor. ⁊ ad arteriam adorti vt fierent sicciores. Secunda cā fuit qꝛ cū vox sit motus qdaꝫ voluntarius: vel facta a motu voluntario: eius principium dꝫ esse cerebrum. Et qꝛ cerebrū non pōt multū moueri: taliter ordinauit natura istos neruos: vt cerebro modice moto moueretur epiglotis ꝭm imperium voluntatis ipsius. Modo hoc fit per hoc ꝙ nerui illi sunt situati ad modum freni ⁊ habenarum. Et ideo ibi dicit Gal. ꝙ cerebrum vtitur his neruis ad mouenduꝫ epiglotim: sicut miles vtitur freno ⁊ habenis. Tertia causa est ista: qꝛ lꝫ vox dependat a cerebro tanqꝫ a principio voluntarij motus dependet etiā a corde tanqꝫ ab eo in quo formatur conceptus: ⁊ ideo cum sit operatio cōis cerebri ⁊ cordis: nerui q sunt in strictura vocis debent cōicare cordi ⁊ cerebro: ⁊ ideo cum ortum habeant a cerebro transitū debuerunt habere iuxta cor. Quarta cā fuit: quia nerui ad musculos debent peruenire iuxta principium eoꝝ ⁊ non finē. Principiuꝫ aūt musculoruꝫ epiglotis est versus parteꝫ inferiorem quare nerui ad eos venientes ab inferiori pte ad eos debēt peruenire: quare fuerunt reuersiui ⁊ isti nerui lꝫ manifeste appareant tm̄ duo. tamē multiplicāt̄ postea ꝭm multiplicationem musculoꝝ. Et ex his pōt videre quō ex incisione neruoꝝ reuersiuoꝝ pōt accidere lesio ⁊ amissio vocis. Item ꝙ qn̄ inciduntur nerui descendētes simul amittit̄ vox ⁊ alie opationes: ⁊ imo cum ictu quando incidunt̄ soli reuersiui amittitur tantuꝫ vox ⁊ alie operationes non impediuntur. Post neruoꝝ anothomiam eleua neruos ⁊ musculos ⁊ cōspice tres cartilagines. Pria anterior maior est oībus clipealis appellata siue scutalis: ad similitudinē scuti siue clipei. Item posita ad exterius ad defendendum vt clipeus. Secūda vero est ad complenduꝫ totuꝫ qḋ deficit̄ ex prima. ⁊ hoc vocat̄ nomen nō hn̄s: ⁊ cā quare fuit facta epiglotis cōplete cartilaginosa est vt sit magis sonora vt ad ipsam fiat melior refractio: ⁊ nō impediat cum hoc transglutionem: qꝛ eleuat̄ hora trāsglutiendi ad superiora cū meri ꝓpter cāꝫ supra dictam. Tertia est que existit in medio ⁊ vocat̄ cimbalaris. In medio aūt eius est lingua fistule dicta fistula: ad similitudineꝫ fistule artificialis. Et ista sic nominata est ad similitudinē istius fistule naturalis ⁊ est conuenientius dictum.

¶ De lingua ⁊ narratis circa eam hic ⁊c.

Expeditis his que circa pulmonē ⁊ cannam eius ⁊ epiglotim tunc remanet lingua que fabricata est in osse facto ad figuram lr̄e laude. Habuit. n. in suo fundamento os: vt ab eo sustentet̄ ⁊ etiaꝫ qꝛ diuersis ⁊ varijs motibus dꝫ moueri: vt ei inuitatur: ⁊ eideꝫ affigatur: qꝛ omis motus localis dꝫ esse ad aliqḋ fixum. Et hec est cā quare os istud fuit figure laude: qꝛ si fuisset totum vnuꝫ oblongum: aut ꝓcessisset recte deorsum: ⁊ tunc penetrasset epiglotim vel meri vel stetisset a latere vno: ⁊ tunc lingua nō existeret directa sed ad idem latus plicata. Postea scinde linguam per medium ⁊ videbis magnas ⁊ plures arterias ad eam venientes vt faciliter moueatur ⁊ magnificetur: videbis etiam duo pia neruoꝝ motiuorum qui magis profundant̄ in profundo radice lingue: ⁊ sensitiuoꝝ qui in supficie ⁊ panniculo eius expanduntur ad dandum sensum gustus ⁊ tactus: ⁊ sic iam peruenisti ad anothomiaꝫ vnius

nerui motiui orti a cerebro ad dandum motum. et vnius sensitiui ad dandum sensum.

¶ De capite continente mēbra animata.

His expeditis assume caput qđ est venter posterior vel postremus continens membra animata et spāliter cerebrū qđ est in imobile: et ideo caruit musculis. situs eius est pars superior corporis. Cā aūt eius situs est supra dicta. Et ex his apparet primū. s. substantia eius: qr de se ossuosum est potius quam musculosum. Apparet scđo situs et locus eius et ex superioribus et sequētibus apparebit colligantia eius. Apparet tertio q̄titas eius: qr hic venter in homie est magne q̄titatis respectu aliorum maioris quam in alio aiali eiusdem q̄titatis cum hoīe. qr hz continere cerebrum qđ maius in hoīe qz in aliquo aiali eiusdem q̄titatis. Et oz habere ventriculos maiores etiam magis distictos. Figura aūt capitis et forma apparet: qr est figure sperice leuiter p̄esse ex vtraqz parte: ita q̄ s̄m anteriora et posteriora tuberositates q̄sdam: s̄m dextrū vero et sinistrum habeat planiciez. Cā aūt quare fuit figure rotunde: sed leuiter compresse ex vtraqz parte est: qr talis est oium aliarum capacissima: et qr ipsa non pōt tangi nisi in puncto. et p consequēs a reb⁹ exterioribus tuta. His duobus indiguit caput: qr oz esse capacissimuz pp cerebrū. et qr valde dispositum itrinsecus alterantibus oz esse tutū ab eis. quare figure fuit spice: non tñ fuit p̄fecte figure rotūde. sed dep̄sse ex vtraqz parte pp vētriculorum cerebri distinctionē. et pp ortū sensuū particulariuz a pte anteriori. quare fuit figure p̄dicte. Et ex his apparet q̄ntum qđ cōuenit ingri in anothomia cuiusqz mēbri. s. iuuamētum eius: qđ ē cōe et generale qđ est continere mēbra aiata et spāliter cerebrū et orta ab eo. Sequit̄ sexto et vltimo videre numerum partiū eius: partes aūt capitis s̄m Auicē. in tertia. fen. prima. caplo p̄mo. sunt. x. s. capilli cutis: caro: pāniculus exterior: craneū: pāniculi intrinseci duo: cerebrū: duo pāniculi inferiores: recte mirabile os basilare: et adde. xj. vt orta. Capilli in capite fuerunt generati et ex necessitate materie et ex necessitate finis. Ex necessitate materie qr cū caput sit caminum totius corpis recipit fumosas supfluitates a toto corpe que materia pilorum: et ideo p cutim eis egrediūtur et formātur pili magni q dicūtur capilli. Necessitas finis fuit: qr cū caput sit expositū rebus exterioribus alterantibus habuit capillos: vt per eos tueretur a nociuis extrinsecis alterantibus. Cutis capitis grossa est: quia capilli debent esse firmati et infixi in ea q debēt habere radices magnas et grossas: et ideo cutis grossa fuit et etiam qr est velamē et scutum ossis et cerebri. cum super craneum non sit musculus. Caro autem apparet in fronte temporibus et circa mandibulas. Eleuata cuti cranei apparebit tibi panniculus exterior factus propter tria iuuamenta: vnū vt craneum acuti et cutis a craneo siue medio non tangitur. Scđm vt craneū per hunc panniculum sentiat. Tertium vt per hūc panniculum dura mater suspendatur a craneo. qr hic panniculus generatur ex neruis et ligamentis ortis a dura matre penetrantibus per comissuras et poros cerebri extra craneū ex quibus contexitur panniculus his exterior.

¶ De craneo quid sit etc.

Craneū est os magnum circūdās cerebrū exteri⁹. in cōcauitate existit cerebrum locatū. et iō magnū ē h̄ os in hoīe sicut et cerebrū. ei⁹ situs ē: qr velatū est ptibus p̄dictis pp necessitatē dictā. et velat ēt cerebrū pp necessitatē eandē. Istud craneū nō fuit vnū et cōtinuū: sed ptes habuit. et h̄ pp multa. Primo vt si fieret nocumētū in vna pte alteri nō cōicaret vel toti. Scđo vt fumositates possent p iūcturas ex craneum expelli. Tertio vt vtus medicaminū tpe necessitatis possit ad substātiā cerebri penetrare. Iste ptes cōtinuate sunt iūcturis: q̄ vocant̄ adoree. s. seratiles. nō. n. fuerūt nodatiles: qr nō debēt moueri illa ossa: sed fuerūt seratiles vt firmiorē facerēt colligātiā: et iō dentales sunt. et fuerūt duplices. s. vere et mēdose: mēdose sunt due. s. in vtroqz tpe vna: et dicunt̄ mēdose: qr nō penetrāt interi⁹: sed tm̄ aperiūt exterius. vere vo sunt tres sicut tres sunt vētriculi. s. coronalis facta ad modū corone. sagittalis ptrāsiens s̄m lōgitudinē ad modum sagitte vel linee. et tertio adoree. lauda q̄ cōtinuat̄ craneū posterius. qđ ē figure laude. et fuit figure istius os posteri⁹. qr cerebrū posterius ē figure piramidalis q̄ sit cā isti⁹ apparebit in anothomia substātie cerebri posterioris. Et ex his apparet q̄ in genere q̄nqz sunt ossa capitis. s. os frōtis: duo parietes cranei: os lauda: et basilare qđ statim videbis. Et ex his pz q̄ sit iuuamētū cranei et partiū ei⁹. et egritudies eius sunt oium generum. pōt. n. pati malā cōplexionē: apostema et solutionē cōtinuitatis: in qua nota q̄ ipsa ē periculosa qr discooptū est aeri et appropinq̄t exteri⁹ alterātibus et maxime si fiat in loco iūcturarum et spālr in loco q dr bregma et ē ps mollior et gracilior q̄ sit in craneo et tardius induratur in pueris: et hoc est qr ibi fit cōiūctio siue vnio duarum coniuncturarum.

¶ De cura matre et pia.

Expedito craneo videbis duos pāniculos sub eo. s. durā matrē: et piā matrem factos vt velēt cerebrum: et vt cerebrum non cōtangat̄ a craneo qđ est valde durū. et iō iuxta craneū imediate existit dura mater q̄ solida et dura ē iuxta cerebrum ē pia mater: q̄ mollis et humida est vt nō ledat cerebrum. Et qr in ipsa cōtinent̄ siue cōtexte sunt vene: qb⁹ mediātibus nutrit̄ cerebrum et ex hoc apparet q̄re duo fuerūt pāniculi. qr h̄ fuit vt ne durus cōtangeret cerebrum. et vt mollis nō contāgeret craneū. Est ēt alia cā. s. vt si nocumentū nō cōtingeret vni: adhuc nō cōicaret cerebruz et dura mater magis ē alligata craneo vt suspendit̄ ei. et iō p ip̄m siue suas p̄ficaces trāsmittit neruulos et ligamēta. hz ēt dura mater cōtinuitatē cū cerebro. vñ penetrat p ip̄m diuidēs ip̄m p mediū in dextruz et sinistrū vsqz ad vētriculū anteriorē. et diuidit etiā ip̄m in anteri⁹ et posteri⁹. Et ideo diuidit anteri⁹ cerebrū a posteriori: et fuit hoc necessariū: qr vnū ē diuerse cōplexiōis ab alio: et sicut diuidit dura mater ita etiaz et pia mater: imo magis: qr cū pia mater sit sustētaculū venarum nutrientiū cerebrū diuisa est per cauernositates cerebri et nutrimētū tribuat cerebro: sicut penetrauit vsqz ad vētriculos cerebri: et circū circa velati sunt: vt pāniculo subtilissimo vsqz ad finē medij. nā vētriculus posterior pāniculo nō idiguit ppter siccitatem eius respectu anterioris.

¶ De cerebro in hoīe q̄re maius in quātitate q̄

in aliquo animali eiusdem quantitatis ⁊c̃.

Panniculis eleuatis appebit cerebꝝ in
hoie maiꝰ in q̃ʒtitate q̃ʒ in aliq̃ alio aia
li eiusdẽ q̃ʒtitatis: qꝛ coꝛ hʒ calidius eis
dem: ⁊ idiget ꝓꝑ opatiõe ĩtellectꝰ plu
ribꝰ spiritibꝰ aialibꝰ. Et hoc cerebꝛũ duas partes
hʒ anterioꝛẽ ⁊ posterioꝛem: pars anterioꝛ diuisa
est ꝭm dextꝝ ⁊ sinistꝝ: ⁊ hec diuisio appet in substã
tia maxie cerebꝛi: ⁊ ex cõsequẽti in vẽtricul: eiꝰ sub-
stãtia medullaris frigida ⁊ hũida diuersa ab alijs
medullis: q̃re nõ est ꝯtẽta: vt craneũ nutriat: sed po
tius craneũ nutrit: vt ꝯtineat cerebꝝ: ⁊ eiꝰ iuuamẽ
tũ est vt spm̃ vitalez siue ꝯplexionalẽ contempet vt
fiat aialis. Postea vero vade scindẽdo leuiter ꝑ me
diũ donec ꝑuenias ad vẽtriculũ anterioꝛẽ magnũ.
Et anteq̃ʒ ꝓfundes vsq̃ʒ ad lacunã: nota vẽtriculũ
eẽ diuisum in dextꝝ ⁊ sinistꝝ vt dixi: ẽt parietes hic
inde sunt descẽdẽtes vsq̃ʒ ad basim. ⁊ diuides dex-
truʒ a sinistro: ⁊ tũc statim videbis amplitudinem
vniuscuiusq̃ʒ vẽtriculoꝝ. in ãterioꝛi ꝑte eiꝰ. s. in an-
gulo añrioꝛi locata est fantasia q̃ retẽtiua ẽ spẽꝝ:
a sensibilibꝰ ꝑticularibꝰ receptaꝝ. In angulo poste
rioꝛi est imaginatiua q̃ apphẽsiua est haꝝ spẽꝝ in
fantasia retẽtaꝝ. ⁊ eas apphendit cõponẽdo: ⁊ di-
uidẽdo: discernẽdo h̃ esse hoc. In medio vero huiꝰ ẽ
sensus cõis q ẽ apphẽdẽs spẽs delatas a sensibꝰ ꝑ
ticularibꝰ. ⁊ iõ sensitiua hic termiat ad illũ locũ: vt
riui ad fontẽ vt videbis. Et hec diuisa sunt ꝭʒ sniaʒ
Auic. de ṽtutibus aialium: ⁊ lʒ ꝭm sniam Aristo. ⁊
Gal. ibi tm̃ sit sensus cõis: q diuersimode põt dici
⁊ fantasia: ⁊ imaginatio vt al's declaraui. Et ex his
pñt patere iuuamẽta huiꝰ vẽtriculi: qꝛ iuuamenta
sunt: vt imaginatio fantasie deseruiat ⁊ sensui cõi: ⁊
vt oibꝰ sensitiuis siue oꝛganis sensus spm̃ tribuat
aialeʒ vt sentiãt. Et ex his apparẽt nocumẽta q̃ in
h̃ vẽtriculo ⁊ cerebꝛo anterioꝛi ꝯtingũt: qꝛ i eo pñt
oẽs egritudines fieri. Solo cõtinuitatis mala com
plexio: q̃ si sint in pãniculo doloꝛẽ cãnt: ⁊ si totũ cir
cundãt pãniculũ vocat ouũ siue doloꝛ oual: si me-
diã partẽ emigranea. Põt ẽt pati egritudinẽ q̃ est
apostema: ⁊ si sit in pãnicul' calidũ vocat sirsen. qꝺ
frequẽter cõtingit si sit frigidũ vocat litargia. Si
vero sit in substãtia cerebꝛi pessimũ ẽ moꝛtiferꝝ: põt ẽt
pati egritudinẽ ꝯpositionalẽ: q̃ si est oppilãs nõ ex
toto aut ẽ substãtia vapoꝛosa. ⁊ sic est ṽtigo ⁊ scho
tomia: aut humoꝛal: ⁊ sic ẽ stupoꝛ paralisis: ⁊ hmõi.
Si sit oppilatio ex toto aut oppilat ventriculos ⁊
substãtiã similãt ventriculos tm̃: si vẽtriculos ⁊ sub
stantiã. sic est appoplexia. si ventriculos tm̃ sic est
epilẽsia. Uerũ ẽ ꝙ hec oppilatio ẽ oppilãs alios
ventriculos: sed nõ tm̃ quãtũ anterioꝛẽ. Melãco-
lia est de gñe ꝯplexiõis male. anteq̃ʒ aũt ꝓcedas ad
mediũ vẽtriculũ ꝯsidera iter media iter hũc ⁊ me-
diũ. ⁊ sunt tria. s. anche. q̃ sunt sicut basis huiꝰ ante
rioꝛis vẽtriculi dextri ⁊ sinistri. ⁊ sunt de substãtia
cerebꝛi ad foꝛmã ⁊ figurã anchaꝝ ⁊ a latere vnius-
cuiusq̃ʒ iter vẽtriculos iã dictos ẽ substãtia vna ru-
bea sanguiea. facta ad modũ vermis oblongi siue
subterranei: ligata ligamẽtis ⁊ neruulis alterutriq̃ʒ
q̃ ad sui elongationẽ ꝯstringit: ⁊ claudit anchas: ⁊
viã siue trãsitũ ab anterioꝛi ad mediũ. ⁊ eꝯ. Et qñ
hõ vult cessare a cogitatõe ⁊ sui ꝯsideratione ele-
uat parietes: ⁊ dilatat anchas vt possit spũs trãsire
de vno vẽtriculo ad alios. ⁊ ꝓpterea vocat ṽmis:
tum qꝛ assimilat ṽmi subterraneo in substãtia ⁊ fi-
gura. ⁊ ẽt in motu ꝯctiuo: ⁊ extẽsiuo. ¶ Post h̃ de-
scẽde iferiꝰ paulatiue. ⁊ ꝑmo tibi occurret lacuna
q̃ est q̃dam ꝯcauitas rotũda. ⁊ oblonga: i cuiꝰ me-
dio est foꝛamẽ tendẽs inferiꝰ ad palatũ dyagona
liter. ⁊ ei occurrit via directa q̃ a medio ventriculo
descendunt directe ad collatoꝛiũ: ⁊ hec lacuna hʒ
circũquaq̃ʒ eminẽtias rotũdas magnas: factas ad
sustẽtandũ venas vel arterias ad ascẽdendũ a reti
mirabili ad vẽtriculos dictos: ⁊ iõ in basi eiꝰ appa
rent glãdule q̃ sunt iuxta rete mirabile eminẽtes: ⁊
ꝑ istaʒ lacunã vẽtriculi anterioꝛes ⁊ cerebꝝ quãtũ
ad mediũ eiꝰ expurgant suas supfluitates. sed cere-
bꝛuʒ quantũ ad partes añrioꝛes magis expurgat
suas supfluitates ꝑ collatoꝛia nariuʒ. His expedi-
tis stati sibi apparet vẽtriculus mediꝰ q est sicut q̃-
dam via ⁊ trãsitus ab añterioꝛi ad posterioꝛẽ. ⁊ in
isto locata ẽ ṽtus cogitatiua: ⁊ merito qꝛ hec ṽtus
operat ꝯponẽdo fantasiata ⁊ memoꝛata vt ex sen-
satis eliciat nõ sensata. Iteʒ qꝛ ipsa ẽ ṽtus regitiua
totiꝰ aialis. regimẽ aũt totiꝰ aialis ꝯsistit in ꝯphen
siõe pñtiuʒ: memoꝛia ꝑteritoꝝ: ⁊ ꝓnosticatiõe futu
roꝝ. Et iõ debuit esse i medio haꝝ ṽtutũ apphensi
uaꝝ ⁊ rememoꝛatiuaꝝ. fuit ẽt in medio hoꝝ vẽtri-
culoꝝ vt sit ṽtus eiꝰ in directo ad coꝛ: eo ꝙ ṽtꝰ eiꝰ
ẽ ṽtus imediate deseruiẽs itellectũ: q̃re debuit esse
i medio vẽtriculo: post istũ ꝓcedendo tibi appebit
vẽtriculus posterioꝛ q ẽ i cerebꝛo posterioꝛi situa-
tus ⁊ locatꝰ: ⁊ h̃ cerebꝝ ẽ velatũ ⁊ distinctũ a ꝑmo
duobꝰ pãniculis iaʒ dictis. qꝛ h̃ est molle. s. anteriꝰ
⁊ posteriꝰ duꝝ. Istud cerebꝝ posteriꝰ est locatũ: qꝛ
ẽ ꝑncipiũ nuche. ⁊ qꝛ est ꝑncipiũ plurimũ neruoꝝ
motiuoꝝ. Motꝰ aũt fit ꝑ neruos motiuos q q̃ʒto
durioꝛes tãto foꝛtioꝛes sunt. Istud cerebꝝ est figu
re piramidalis: qꝛ vẽtriculus locatꝰ in eo: ẽ ẽt figu-
re piramidalis: ⁊ cã q̃re illius figure est vẽtriculus
posterioꝛ est: qꝛ ꝑ partẽ iferioꝛẽ eiꝰ q̃ est basis eius
dʒ recipe ⁊ iõ dʒ hr̃e latitudinẽ. ꝑ partẽ supioꝛẽ dʒ
ꝯtinere: ⁊ iõ acumẽ ⁊ stricturã dʒ hr̃e in cacumie:
qꝛ spẽs meliꝰ reseruant i stricto loco q̃ʒ i amplo: ⁊
iõ fuit talis figure. Et ex his pʒ q̃ opatio siue iuua-
mẽtũ istius cerebꝛi posterioꝛis: qꝛ vnũ ẽ vt sit ꝑnci
piũ motiuoꝝ ⁊ nuche. Aliud est vt sit instrm̃ ṽtutis
memoꝛatiue. Et ex h̃ pʒ ꝙ passio ꝓpꝛia huic est qñ
lesa est memoꝛia sicut qñ lesa ẽ cogitatiua. Egritu-
do ꝓpꝛia est vẽtriculo medio: ⁊ qñ lesa est imagina
tiua passio est i vẽtriculo anterioꝛi: sicut qñ passio
ẽ cõicãs toti cerebꝛo oẽs lese sunt ṽtutes: ⁊ opera
tiões haꝝ ṽtutũ oiuʒ. Sʒ tu dices q̃ ẽ cã ꝙ vẽtricu-
lus mediꝰ ñ hũit cerebꝝ mediũ distictũ sic alij vẽ-
triculi. dicẽdũ ꝙ cã fuit: qꝛ iste vẽtriculus ẽ sic via ⁊
trãsitꝰ istoꝝ alioꝝ duoꝝ: ⁊ iõ ñ dʒ esse distictꝰ ab eis
ꝭm cerebꝝ: ⁊ hoc de anothomia cerebꝛi ⁊c̃.

¶ De eleuatiõe cerebꝛi qꝺ inde apparebit.

His expeditis oʒ eleuare cerebꝛuʒ leuit:
ita vt nõ rũpat aliqs neruꝰ ⁊ incipe ele
uare a parte añrioꝛi: ⁊ tũc stati tibi appa
rebũt due caruũcule siles capitibꝰ mã-
millaꝝ: ⁊ i suba apparẽt siles sube cerebꝛi: ⁊ iõ a me
dullare suba sunt oꝛte: velate subtilissimo pãniculo
q dr̃ pia mr̃: ⁊ iõ fragiles sunt satis: qꝛ nõ debebãt
in hoie ex̃ penetrare: ⁊ h̃: qꝛ cerebꝝ ex odoꝛibꝰ ꝯfoꝛ
tat ⁊ foꝛtificat: qꝛ cerebꝝ est ꝯplexiõis frigide ⁊ hu
mide excedẽter odoꝛ autẽ cuʒ sit fumalis euapoꝛa-

tio:vel nō sit sine fumali euaporatiōe hꝫ exiccare ⁊
calefacere q̄re remittere hꝫ lapsum cerebri:⁊ iō ipꝫ
hꝫ iuuare:q̄re nō ordinauit vt nō elōgaret a cere-
bro:sed itra craneū remanerent:ī cōcauitate emō-
torij siue collatorij nariū:⁊ per porositates ossis
nariū recipiunt vapores: ⁊ odores repñtāt vsqꝫ
ad ventriculū añriorē cerebri:ꝓcede postea ⁊ vi
debis neruos duos maiores:q sunt ī corpore nr̄o
vocatos opticos:q̊ꝝ origo ē a sub̄a cerebri:⁊ si bn̄
ꝓcedebas: videbis ꝙ cōtinuate sunt cerebri sub̄e
ī vētricul' añriorib⁹:⁊ ex̄ pāniculū piā mr̄ē cerebri
añ q̄ꝫ craneū egrediant̄ ꝯiungunt̄:q꞉ adiuicē ap-
plicant̄:vl' q꞉ cruciant̄ exñtes perforati ī loco cru-
ciatiōis ⁊ vniōis ipoꝝ:vt eis fiat vn⁹ loc⁹ cōis: vt
spēs vni⁹ rei recepta a duob⁹ oculis ⁊ delata per
duos neruos ad vnitatē redeat:vt vna res nō vi-
deant̄ due:ſꝫ vna sicut dꝫ:⁊ p⁹ cruciatōē eoꝝ egre-
diunt̄ craneū:⁊ qlibet eoꝝ ad ꝓpriū venit oculū
cui⁹ anothomia:postea declarabit̄. Post illos ele-
ua tm̄ cerebꝝ ꝑꝫ medietatē ei⁹ ⁊ videbis scd̄ꝫ par
neruoꝝ subtiliū ⁊ duroꝝ:q vadunt ad oculos ad
mouēdū ipsos motu volūtario. Postea ē tertiū
par neruoꝝ cui⁹ vna prs vadit ad mēbra faciei ad
dādū ⁊ sensum ⁊ motū volūtariū:⁊ alia ps ei⁹ ad-
miscet̄ q̄rto pari:⁊ istud q̄rtū par sil' cū eo qd̄ ei ad-
miscet̄ ex t̄tio pari descēdit inferi⁹ ad loca dyafrag
matis:⁊ dat sensū mēbris iferiorib⁹ ⁊ visceribus.
Et isti veniūt ad stomachū:⁊ ex eis oriunt̄ reuersi-
ui:q̊ꝝ iuuamēta dcā sunt supra:⁊ isti p̄mi nerui sunt
vocis. Postea sunt nerui q̄nti paris q vadūt ad os
petrosū:qd̄ ē ī radice auris:⁊ ei⁹ foramē ē pānicu-
lū ꝯtextū ex filis hoꝝ neruoꝝ:⁊ sic sūt instr̄ꝫ audit⁹.
Postea sunt nerui vigiti parꝫ subtiles q vadūt ad
palatū ad dādū sensū palato. Ultio ē septimū par
neruoꝝ q vadūt ad liguā ad dādū sensū gustus ⁊
motū ligue. Et ex his ꝓcedēdo eleua totū cerebꝝ ⁊
tūc appebunt duo pāniculi iferiores exñtes supra
os basilare qd̄ ē basis ⁊ fundamñtū cerebri:⁊ toti⁹
capitꝫ:⁊ tūc eleua hos pāniculos duos ab osse:⁊ in
medio basilarꝫ īdirecto collatorij iuenies rete mira
bile:ꝯtextū textura fortissima:⁊ miraculose duplica
ta vel multiplicata ex arterijs subtilissimis:adiuicē
ꝯtextis q̄ sunt rami arteriaꝝ apopleticaꝝ:ascēdētiū
⁊ ī isto reti siue ī venis isti⁹ retis ꝯtinet̄ spūs vitalis
ascēdēs a corde ad cerebꝝ:ad h̄ vt fiat aial':⁊ q꞉ spi
rit⁹ h̄ meli⁹ alterat̄ diuisus ad minia:⁊ tūc maxīe di
uidit̄ ad mīma:qñ ē ꝯtēt⁹ ī arterijs puissimis ⁊ sub
tilissimis:iō istud rete fuit ꝯtextū ex venulis siue ar
terijs mīmis ⁊ subtilissimis:vt spūs ī eis ꝯtēt⁹ a ce
rebro facil'r alteret̄:⁊ ꝑpatur⁹ ad formā aialis spūs
ꝯuertet̄:lꝫ formā ꝑfectiorē acq̄rat̄ in ventricul' cere
bri:sicut sāguis ī vētricul' cordis:⁊ hec ē vna ex cāꝫ
q̄re rete mirabile fuit ꝯflatū sub cerebro vt ponit
Gal.x. d̄ iuuamētꝫ:⁊ in libro d̄ vtilitate pulsus. Est
ēt alia cā:q꞉ mēbꝝ h̄ est dignū multa custodia:q̄re
ipm̄ natura locauit ī loco tutissimo ⁊ forte ēt h̄ fecit
natura:vt ex vaporib⁹ ciboꝝ ⁊ potuū ꝯdēsatis a
ꝯplexiōe cerebri ⁊ cadētib⁹ deorsum:vt aliq̄ oppi-
latio ad tēp⁹ fieret in h̄ reti mirabili ex q̄ oppilatō
ne causat̄ sōn⁹:⁊ istud rete sustētat due carnes glā-
dose facte principal'r ad ipsū sustentandū duas
venas ascendentes ad cerebrum ⁊ duas arterias
ascendentes ad ventriculos cerebri.

¶De oꝭis qd̄ durius est ceteris basilatione.

Ost hec oīa videbis os basilare qd̄ du
rius ē ceterꝫ:q꞉ dꝫ eē basis ⁊ fundamen
tū ⁊ sustētaculū oīum alioꝝ qd̄ aūt dꝫ
alia sustentare dꝫ esse duꝝ. Duꝝ fuit ēt
vt a supfluitatib⁹ qb⁹ submittit̄ nō putrefiat:sed pu
trefactiōi resistāt. Istud os diuisū est in ossa patro-
sa nariū:⁊ oculoꝝ ⁊ ossa duo lateralia:q̄ vocant̄ os
sa paris:⁊ sic sunt qnqꝫ:⁊ h̄ melius discernes si de
coques tm̄:tñ est ꝙ ossa nariū sunt multū cauerno-
sa porosa. vt supfluitates pñt descendere ⁊ vapor
subiect⁹ odori ascendere ad cerebꝝ: postea scinde
alterutraqꝫ ossa oculoꝝ:⁊ videbis locū oculi ⁊ col
ligātiā ei⁹ cū neruo optico:⁊ colligantiā ei⁹ cū ner-
uis mot⁹ oculi. appet ēt locus ei⁹:q꞉ nō est positus
multū in ꝓfundo:q꞉ dꝫ recipe spēs in medio exñ-
tes:nō eminet ēt multū ex̄ faciē:ne ab exterioribus
ledat̄ cum eos hēat valde molles ⁊ passibiles:⁊ iō
ad ei⁹ siue eoꝝ tutelā in hoīe nā ordinauit supcilia
vt a rebus descendentib⁹ custodiant. ⁊ palpebras
vt a rebus interius occurrentib⁹ etiam custodiant̄.
ordinauit etiā tuberositatem maxillaꝝ:vt custodiā
tur a rebus ab inferioribus ascendentib⁹ ⁊ a late-
re obuiantib⁹:sicut ab alio latere obuiant nares.

¶De oculorum tunicis ⁊c̄.

N oculo aūt sunt. vij. tunice:⁊ tres hu-
mores. tunicas videbis diuidēdo ocu
lū ī duas ptes:plane ⁊ leuit̄. s. in añrio
rē ⁊ posteriorē. Et ī añriori sunt q̄tuor
tunice:q̊ꝝ tres ꝯtinuant̄ ⁊ correspōdent trib⁹ tuni
cis intrīsecis:q꞉ vni illaꝝ. s. cornee nō ꝯtinuat̄ aliq̄
in ꝓfundo siue interi⁹. sicut igit̄ p̄ma est cornea:q̄
dr̄ cornea:q꞉ assimulat̄ cornu ī sub̄a ⁊ colore q̄ tra
sparēs ē:⁊ fuit trāsparēs q̄ꝫtū ad colorē vt nulli⁹
esset coloris:ne ipediret receptionem oīs coloris:
fuit ēt sub̄e solide:q꞉ reb⁹ exteriorib⁹ est ꝓpinq̄ssi-
ma. Scd̄a est ꝯiūctiua q꞉ p̄ter corneā exteri⁹ est cō
iūgens ⁊ velās ⁊ coopiens totū oculū: ⁊ huic ī pte
posteriori siue iteriori est sclirotica ꝯtinuata cū ea ⁊
iteri⁹ circūdans totū oculū:postea subiūctiua ī pte
añriori est vuea dicta sic:q꞉ simulat̄ medio follicu-
lo graui vue nigre ī cui⁹ medio v̄sus corneā ē fora
mē qd̄ dr̄ pupilla:fcā vt spēs visibilis possit pueni
re vsqꝫ ad cristallinā:⁊ nō ipediat̄ pp obscuritatem
vuee:⁊ cā q̄re nō fuit totus discoopert⁹ hac tunica
vuea ē triplex:vna est q꞉ ab ea suo colore viridi ⁊
puniceo siue azuro ꝯfortat spūꝫ visiuū cū sint medi
um inter extremos colores. Scd̄a cā est:q꞉ nimis si
ipsa nō esset spūs visiu⁹ a lumīe exteriori resoluere
tur. Et iō vt staret vnit⁹ ī vno loco īdirecto cristalli
no fuit hec tunica hñs vnū foramē qd̄ foramē pu
pilla vocat̄:⁊ iō ꝯtigit ꝙ si h̄ foramen dilatat̄ a nā:
vl' alr̄ ꝙ ipedit̄ visus:⁊ magꝫ ipedit̄ q̄ꝫ si ꝯstringat̄
a nā. Tertia cā ē:q꞉ oīs spēs rei q̄ vr̄ puenit ad ocu
lū in figura piramidale:cui⁹ basis est res visa:⁊ ei⁹
con⁹ est oculus siue ei⁹ angulus est ī cristallina:q̄re
oꝫ ꝙ h̄ foramē sit strictū. dr̄ vuea:q꞉ hec tunica ꝯti
net hūorē vueū gñatū ad humectādū oculū: ad h̄
vt sit mediū ītrīsecū receptiuū spēꝝ:⁊ q꞉ tale medi
um nō pōe esse nisi aerꝫ vel aq̄ a dñlo ⁊ aer nō pōt
ibi ꝯseruari. iō nō fuit ibi aer:ſꝫ aq̄. Itē q꞉ illuc cur
rit spūs visibilis aeris a dñio:⁊ hic humor ꝯtinet̄ ī
vuea vt ꝓhibeat cristallinā appropinq̄re aeri exte-
riori:⁊ vt corneā faciat distare a cristallina:etiā vt
foramen pupille stet dilatatū:⁊ ꝓpterea egredit̄ fo-

ramen vuee ⁊ intumescit corneā. Et iō ꝯtingit ꝙ in
appropinquātibꝰ morti cū exiccet̄ hic hūor ꝙ cor-
nea cadit ⁊ applanat̄. Et tūc a vulgaribꝰ dr̄ ꝙ ap-
pet tela añ oculos: ⁊ ē signū īfallibile mortꝫ. Cōtin
git ēt pp eiꝰ exiccationē ꝯstrictio pupille: ⁊ iā potui
sti videre noticiā passionū q̄ occulte sunt: q̄ sunt in
oculo rōne huiꝰ vuee nisi ꝙ restat aliud dicē de ca
taracta. Cataracta aūt fit qñ vapor gñat̄ aut descē
dit a cerebro aut ascēdit a stomacho ⁊ ꝑuenit īdire
cto pupille ad humorē hūc exñs inter cristallinā ⁊
pupillā īpedit receptionē spēꝝ. Et q꞉ h̄ vapor ī ꝑn-
cipio ē mobil' spēs repñtat̄ cū motu. Itē cū ꝺ se sit
coloratꝰ mouet cristallinā ꝭm suū colorē: ⁊ cū spēs
ꝯsueuerit eē rei extrīsece q̄ mouet visuꝫ iudicat ꝩtuꝫ
visiua res exteriꝰ eē motas: ⁊ iō iudicat muscas aut
cimices vel formicas sup ꝑitē ābulare. Postea ꝩo
hic vapor ī aquā ꝯuertit̄: q̄ ꝯdēsat̄ ⁊ ī cataractā trā
sit ꝯfirmatā: q̄ si totā pupillā coopiat ꝓhibet oīno
visuꝫ. si aūt nō oppilat ex toto aut existit a latere fo
ramis aut ī medio. Si a latere diminutā videt ⁊ iu
dicat rē. Si ꝩo ī medio sit iudicat rē ēt ꝑforatā: q꞉
ꝑtē quā videre nō pōt iudicat eē foramē. Et ex his
nota modū curatōis cataracte ꝯfirmate: q̄ fit ꝑ ma
nualē oꝑatōeꝫ: qñ fit: q꞉ ista cataracta penitꝰ exhat̄
q꞉ añq̄ꝫ possit attrahi egrediet̄ totꝰ hūor albigineꝰ
sꝫ h̄ fit: q꞉ acū īponūt ꝑforādo corneā lōge a pupil-
la: ⁊ ꝓfundat̄ obliq̄ cornea: donec sit indirecto pu-
pille: postea ducūt acū ad locū cataracte vel aq̄ cō
dēsate: ⁊ tūc ipsaꝫ īpellūt īfra ad locū īfimuꝫ: ⁊ tunc
cū suffocatiōe: ⁊ alijs rebꝰ ꝓhibēt ipsa reascēdere:
⁊ iō talē actū nō vocāt cataracte curatiuū: sꝫ vocāt
abatere. i. deprimē cataractaꝫ: ⁊ sic appet tibi q̄rta
tunica: q̄ dr̄ vuea cū ista in ꝑte posteriori seu iterio-
ri oculi ē tunica q̄nta q̄ dr̄ secundina: vl' q꞉ scd̄a ē a
sclirotica: vl' q꞉ secūdie assil'ata. Post istas ē tūica
aranea circūdās cristallinā ꝩsus ꝑtē añriorē: cuꝫ ī
ꝑte posteriori ꝯtinuat̄ tunica retina: ⁊ ī medio istoꝝ
ꝯtinet̄ humor vitreꝰ ⁊ ī medio eiꝰ ē humor cristal-
linus rotūdus siue figure sperice cū q̄dā planicie ī
ꝑte anteriori: ⁊ hic humor est magꝫ ꝩsus partē an-
terioreꝫ q̄ꝫ humor vitreus in quo locat̄: ⁊ iō hic hu
mor factꝰ est ad cristallinā locandū: ⁊ ad ipsam nu
triendū. Et ex his ꝯpleta est anothomia oculi.

¶ De loco aurium in capite ⁊c̄.

His expeditis videbis aurē positā a late
re capitis: q꞉ sonꝰ ꝑcipit̄ ⁊ a dextris ⁊ a
sinistris: ⁊ ante ⁊ retro: ⁊ sursuꝫ ⁊ deor-
sum. Et iō instr̄ꝫ illiꝰ potuit locari ī dex-
tra ⁊ sinistra. nō aūt ī ꝑte añriori: q꞉ ibi erant instr̄a
alioꝝ sensuū. Auris aūt fuit figure rotunde in hoīe
vel circularꝫ: vt eēt plurimū capacissima: ⁊ cartila-
ginosa. Cartilagiosa aūt fuit: vt eēt ab alterātibꝰ ex
trīsecꝰ tuta. Et vt eēt sonora cuiꝰ foramē ē lōgum
terminatū ad os petrosuꝫ in cuiꝰ ꝯcauitate ē spūs
ꝯplantatꝰ q est īplātatꝰ: q ē instr̄ꝫ auditꝰ: ⁊ eiꝰ fora
mē vel cauernositates coopit pāniculus subtil' cō
textꝰ ex villis neruoꝝ auditꝰ iā supradictoꝝ vt hic
ē. Ossa āt alia q̄ sunt īfra basillare: nō bñ ad sensuꝫ
apparēt n. si ossa illa decoquant̄: sꝫ pp ꝑcm̄ dimittē
ꝯsueui: veꝝ ē ꝙ ꝺ mādibullaꝝ ossibꝰ potes videre
principiū ⁊ finē. Incipiunt. n. a cōmissura siue ado
rea q̄ ē inter craneum ⁊ basilare in loco q est in fine
supercilij ⁊ frōtis: ⁊ ꝓcedit ꝩsus partē posteriorē
iuxta os petrosum ⁊ auriculam terminatur: aut ad

dentes: quoꝝ anothomiam supra dixi.

¶ De diuisione totius corporis ⁊c̄.

Capite expedito diuide ꝭm lōgitudineꝫ
totū corpꝰ ī duas ꝑtes: īcipiēs a collo
vsq꞉ ad caudā vt tibi ꝑmo occurrit col
luꝫ scm̄ pp pulmonē ⁊ tracheā arteriā
ī aīalibꝰ respirātibꝰ: in q̄ sunt. vij. spōdiles: ⁊ he spō
diles sunt graciles: ⁊ subtiliores alijs: q꞉ ab alijs
dñt sustētari ⁊ pōtari: delatuꝫ aūt dꝫ eē leuiꝰ deferē
te: lꝫ. n. sint subtiliores alijs foramē hñt maiꝰ: q꞉ nu
cha ē grossior ī collo q̄ꝫ in aliq̄ ꝑte spōdiliū: q꞉ ibi ē
ꝑncipiū eiꝰ: ⁊ q꞉ sunt graciles he spōdiles fuerunt
dure ⁊ firmit̄ ꝯtinuate vt nō accidat dislocatio ⁊ le
sio ab obuiātibꝰ extrīsecꝰ. Post istos sunt spōdiles
costaꝝ q sunt. xij. sic sūt coste. xij. septē vere ⁊. v. mē-
dose. Postea sunt spōdiles renū q̄ sunt. v. ⁊ sūt val-
de grosse ⁊ magne cuꝫ sint sic fundamētū ⁊ susten
tamētum oīuꝫ aliaꝝ ⁊ basis: postea sunt spōdiles
aliq̄ñ q̄ sunt īplicatura: q̄ ē a dorso ad caudā: ⁊ sūt
tres minores ꝑdictꝫ: q꞉ dꝫ ꝯtiuari cū ossibꝰ siue spō
dilibꝰ caude q̄ sunt ꝑue: vltio sunt spōdiles caude
veꝝ ē qd̄ hic debes notar̄ dr̄ias haꝝ spōdiliū: q̄ sūt
ī foramibꝰ eoꝝ ꝑ q̄ trāseūt ꝑua neruoꝝ ⁊ diuersita
tes ēt eoꝝ in alijs siue additamētꝫ siue simenis vt
noīat Aui. Sꝫ he diuersitates magꝫ sunt note ī cor
pore decocto vl' ꝑfecte exiccato: ⁊ iō nō cures: sꝫ for
te al's faciā anothomiā in tali: ⁊ scribā q̄ ad sensuꝫ
videbo: vt ꝓposui a ꝑncipio: in q̄libet tñ spōdili est
nucha q̄ ē medulla silis sube cerebri: nisi q꞉ viscosi-
or ē ⁊ solidior fcā vt ab ipa tribuat̄ sensus ⁊ motꝰ
toti corꝑi a capite īferiꝰ: ⁊ q꞉ orta ē a cerebro diuiso
ꝭꝫ dextꝝ ⁊ sinistꝝ: hic ē ꝙ ī supficie eiꝰ appꝫ filū diui
dēs eā ꝑ mediū. s. dextꝝ ⁊ sinistꝝ tñ ñ penetrat h̄ di
uisio vl' sepatō ꝭꝫ ꝓfūduꝫ: q꞉ nucha ē orta a ꝑte po
steriori cerebri: q̄ nō ē depssa ꝭꝫ ꝓfundū: ⁊ ex hac di
uisiōe siue sepatiōe nuche tibi pōt appere cā q̄re op
pilatio pōt ꝯtingē ī media ꝑte nuche: ⁊ ñ erit ī alia
ꝑte: ⁊ iō ꝑalisis pōt in vna ꝑte vt dextra vel sinistra
ꝯtingē ⁊ nō ī alia. A nucha āt in q̄libet spōdili orit̄
vnū par neruoꝝ q vadūt ad dāduꝫ sensuꝫ ⁊ motuꝫ
mēbris determiatꝫ. Que āt sūt mēbra ad q̄ ꝑueni
unt nerui illi nō pōt bñ in tali anothōia videri: sed
oporteret aīal liq̄fieri in aq̄ pluuiali: ⁊ h̄ nō spectat
ad pñs: ⁊ si vis hec mēbra cog̃scere lege ī ꝑma fen.
ꝑmi cañ. sūma scd̄a capl'o ꝺ anothomia neruoꝝ or
toꝝ a nucha: ⁊ q꞉ spōdiles sunt. xxx. paria: neruoꝝ
sunt. xxx. paria: ⁊ q꞉ a cauda orit̄ vnū erūt. xxxi. ꝑia.

¶ De excoriatione brachioꝝ ⁊ pedum ⁊c̄.

His expeditis excortica brachiū ⁊ pedē:
⁊ incipe a brachio ⁊ excortica leuit̄: vt vi
deas venas supradictas: q̄ veniunt ad
curuaturā brachij: ⁊ tūc videbis venaꝫ
supradictā: q̄ penetrat ꝑ subassella ad brachiū: ⁊ ꝓ
cedit ꝑ domesticā partē brachij: ⁊ in ꝑte īferiori cu-
biti appet: ⁊ vocat̄ basilica. Et in supiori ꝑte cubiti
ē cephalica: q̄ euacuat a capite: ⁊ ad brachiuꝫ venit
supra furcula morte a vena ascendēte ad caput: vt
supra dixi. Et in medio istaꝝ ē vnꝰ ramꝰ ꝯtinuatus
in curuatura brachij cū ābabꝰ: ⁊ hec vocat̄ media
q꞉ media ē: vl' alio noīe vocat̄ cōis: q̄libet tñ haruꝫ
duaꝝ ꝓcedit vlteriꝰ vsq꞉ ad manū ⁊ in siluestri ꝑte
manꝰ apparēt: ⁊ illa q̄ ē inter auricularē ⁊ ānularē
dr̄ sylen ⁊ rñdet basilice. Que ꝩo ē inter pollicē ⁊
idicē dr̄ saluatella ⁊ fleubothomat̄ loco cephalice.

Que vo est in medio dr̃ funis brachij ⁊ retinet lo-
cum cõis siue basilice pꝰ venas mulsculos multos
notabis: ⁊ chordas multas magnas ⁊ grossas q̃ꝝ
anothomiã pfectã in tali corpe nõ labores inueni
re: sȝ in corpe exiccato ad solẽ p triẽniuȝ vt al's mõ-
straui ⁊ numeꝝ eoꝝ pfecte declaraui ⁊ anothomiã
taliuȝ: ⁊ musculoꝝ brachij ⁊ manꝰ ⁊ peduȝ scripsi in
lectura quã feci sup pmo scd̃o ⁊ t̃tio ⁊ q̃rto d̃ iuua-
mẽtis. Eleua igit̃ carnositatẽ totã vsq3 ad ossa: ⁊ p-
mo inuenies os qd̃ vocat̃ adiutoriũ: veꝝ ẽ tñ ꝙ su
pra dorsum siue pectꝰ a latere posteriori ẽ spatula
hñs figurã silẽȝ ad moduȝ spatule lignee: qd̃ os la
tuȝ ẽ inferiꝰ: vt pectꝰ ⁊ costas nõ ipediat: strictuȝ vo
ẽ superiꝰ vt adiutorio ꝯfirmet̃: ⁊ iõ in eiꝰ extremo su
piori hȝ aliquã ꝯcauitatẽ supficialẽ ad moduȝ ꝯca
uitatis rotũde: in q̃ vt reuoluat̃ adiutoriuȝ situata
ẽ extremitas rotũda adiutorii: cuiꝰ caput pmuȝ ẽ
rotũduȝ locatuȝ in pisside ossis spatule: postea i me
dio obliq̃t vsus domesticã ptẽ vt plicatio ⁊ ãplexio
reꝝ sit possibilior. Extremuȝ ãt hȝ q̃si duas eminẽ-
tias: q2 duobꝰ focilibꝰ dȝ ꝯiungi: ⁊ in medio ptiuȝ
eminẽtiã hñtiuȝ, hȝ mag⁊ supra quãdã ꝯcauitatem
in quã ingredit̃ extremitas focilis inferioris: q̃ fcã ẽ
ad moduȝ instrĩ hauriẽdi aquã: vt firmior sit ꝯiũctio
⁊ colligantia: ⁊ iõ dislocatio raro ⁊ difficulter fit in
hac iũctura. Et qñ fit raro ẽ ꝙ bñ possit restaurari:
⁊ focile inferiꝰ ẽ lõgiꝰ supiori: q2 ꝯueniẽtiꝰ ẽ ꝙ illd̃
qd̃ sustẽtat alteꝝ sit lõgiꝰ: ⁊ maiꝰ: eo ꝙ sustẽtat̃: ãbo
tñ ꝯueniũt: q2 sunt grossiora in extrẽis q̃3 in medio
q2 ab extremis debẽt oriri ligamẽta: ⁊ iũcture: ⁊ in
medio debẽt situari musculi: ⁊ focile supiꝰ ñ pcedit
directe: sic̃ inferiꝰ: vt sit cã ꝯplicatõis manus ⁊ bra-
chij: pꝰ ista duo focilia ẽ raseta: cuiꝰ ossa fuerũt pu
rificata: vt possit manꝰ in plãta eiꝰ plicari ⁊ ꝯbi ad
ꝯtinẽdũ res fluidas ⁊ currẽtes: ⁊ fuer̃t ossa eiꝰ octo
in duabꝰ aciebꝰ: in q̃libet acie q̃tuor. postea sunt os
sa pectinis denoiata sic a forma ⁊ figura pectinis.
⁊ sic sunt q̃tuor: q̃ corñdẽt q̃tuor digit⁊: nã pollici
nõ rñdet aliqd̃ os pectinis q2 pollex nõ est in eadẽ
acie cũ alijs digit⁊: postea sunt digiti qnq3 in q̃ꝝ q̃-
cũq3 videbis carneȝ in parte domestica vt possit cõ
plicari ad capiẽdũ: ⁊ ex duricie ossiuȝ eoꝝ nõ ledã
tur pp fricatõeȝ. A lateribꝰ ẽt eoꝝ ẽ m̃lta caro vt in
ter ipos ꝯplicatos nõ accidat vacuitas aliq̃. Ex pte
vo siluestri nõ ẽ tãta multitudo carnis: q2 digiti nõ
ꝯiũgunt̃ vsus partẽ siluestrẽ. Post carnẽ vo sunt
chorde q̃ꝝ vnaqueq3 ppa ad ppriã venit iũcturã
⁊ illa q̃ ad supiorẽ venit iũcturã igredit̃ p mediuȝ
inferioris chorde: q2 eq̃tate eã nõ põt: vt sit tuta a
nocuis: ⁊ ppt̃ h̃ superior mag⁊ est pfundior infe-
riori: q2 lõgiꝰ hꝰ pcedere. Itẽ nõ eq̃tat eã ne tumõ
⁊ ineptitudo fiat in digit⁊: nõ aũt pcedit i aliq̃ lateꝝ:
q2 ossi pprio dȝ ꝯiungi in medio directe: nõ a latẽ.

¶ De esse ossium ⁊ qbꝰ in locis dirigunt̃ ⁊c̃.

Vltimo ãt deueniemꝰ ad ossa q̃ sunt fun
damẽta totiꝰ ⁊ supportãtia oia: ⁊ sunt
ossa iferiora: añ tñ q̃3 ad ossa peruenia
mus excoria cutẽ subtilissime vt iueni-
as venas duas descẽdẽtes: q̃ ramificate sunt a trũ-
co vene chilis descẽdẽtes: q̃ qñ erit in fine spõdiliũ
renuȝ mũdificat̃ in duos ramos: q̃ꝝ vnꝰ trãsibit ad
tibiã dextrã: ⁊ alter ad sinistrã qd̃ põt videre ad sen
suȝ: ⁊ eodẽ mõ ramificat̃ arteria descendẽs: postea
q̃libet illoꝝ tunicoꝝ ramificat̃ in duos magnos ra
mos: quoꝝ vnꝰ directe descendit per domesticã p-
teȝ tibie vsq3 ad digitos pedis: ⁊ hec vocat̃ saphe-
na q̃ ppt̃ directõeȝ suã fleubothomata euacuat a
mẽbris nãlibꝰ: ⁊ genitalibꝰ: vt a matrice renibꝰ te
sticulis ⁊ hmõi ⁊ appet supra genu ⁊ infra supra ca
uiculã: ⁊ infra in calcaneo: ⁊ appet in pectine pedis
aliꝰ ramus obliquat̃ ⁊ ingredit̃ iuxta iuncturã scie:
⁊ iõ vocat̃ sciatica: ⁊ pp obliq̃tõeȝ quã hȝ circa has
iuncturas fleubothomata mag⁊ euacuat in passio
nibꝰ iuncturaꝝ: ⁊ appet in oibꝰ pdict⁊ locis. In pte
tñ siluestri: postea eleua musculos ⁊ chordas: ⁊ vi
de ossa. Et pmũ est os femoris supra qd̃ fabricati
sunt spõdiles dorsi: ⁊ p ꝯñs totũ corpꝰ. In pte infe
riori hȝ pisidẽ quãdã: in cuiꝰ ꝯcauitate locata est ex
tremitas rotunda cãne coxe q̃ verteb̃ꝝ vocat: ⁊ in
medio ãboꝝ in pte ãteriori est q̃ddã ligamẽtuȝ qd̃
alio noĩe põt vocari vtebꝝ: ẽt qñ h̃ vel pmuȝ resilit
foras: tunc necesse ẽ hoieȝ claudicare: q2 crus hoc
elõgat̃ ⁊ firmari nõ põt nec totuȝ põt bñ supporta
ri: necesse est vt crus tabescat: q2 vene q̃ ptrãseunt
inferiꝰ p oppssioneȝ: ⁊ obliq̃tõeȝ q̃dãmõ oppilant̃
l3 nõ perfecte ⁊ iũctura hec istoꝝ ossiũ vocat̃ scia:
vñ dolor eiꝰ vocat̃ sciaticus: postea videbis os qd̃
noiat̃ cãna coxe qd̃ est maiꝰ oibꝰ ossis: q̃ sunt i cor
pore: q2 dȝ esse sustẽtamẽtũ totiꝰ corpis: qd̃ ꝯcaui-
tateȝ habuit magnã: vt esset leue: ⁊ vt multũ medul
lã retineret: ⁊ q2 meliꝰ sustẽtare põt qñ nõ stat per-
pendicular̃: s3 qñ ƀm extrema plicatũ est vsus dome
sticã: ⁊ in medio plicatũ est ⁊ ꝯnexũ: hinc est qd̃ nõ
est rectũ oĩo: s3 ƀm modũ dictũ post ipm in iunctu
ra genu s̃t duo focilia tibie vsus tñ pteȝ ãterioreȝ in
iunctura illa est os qd̃ vocat̃ patella factũ ad mo
duȝ patelle vt iũctura sit fortior fcã ex ligamentis
ac si p modũ fuissent ligata: ⁊ focile maiꝰ est in do-
mestico ⁊ grossius: q2 illud hȝ mag⁊ onus corpor⁊
sustentat̃: minꝰ aũt ⁊ subtiliꝰ est in pte siluestri nõ
perueniẽs ad iũcturã: q2 fcm̃ est tm̃ vt sit appodia-
mentũ maioris. Post ista duo focilia est os cui ista
ꝯtinuant̃ p iũcturã cayb siue cauicule noiate ab os
se illo qd̃ cayb nominat̃: ⁊ est os calcanei fabricatũ
depssuȝ ⁊ grossuȝ q̃drãgulatũ: vt possit bene figi ⁊
figere totũ: ⁊ ppt̃ fixioneȝ bonã ⁊ vt qñ figit̃ cutim
ad terrã nõ atterat. nã cutiȝ grossaȝ callosam mul-
ta sub ipso posuit. Postea est nauiculare qd̃ est fa
ctũ ad modũ nauicule q̃drãgular̃ oblõgũ. Postea
est raseta pedis qd̃ ꝯpositũ est ex tribꝰ ossibꝰ: non
ex octo sicut raseta manꝰ: q2 pes nõ dȝ ita plibꝰ mo
tibꝰ moueri ad aliqd̃ retinẽdũ vt manꝰ: s3 ppt̃ fixio
neȝ hũit tm̃ tria: Postea ẽ pectẽ qd̃ ꝯpositum est ex
qnq3: q2 pollex positꝰ est in eadẽ pte cuȝ alijs: post
hec sunt ossa digitoꝝ q̃tuordeciȝ: q2 q̃libet eoꝝ digi
toꝝ hȝ tria ossa: ⁊ pollex hȝ duo: ⁊ tũc erũt ossa pe-
dis: xxviij. Quot ãt ⁊ q̃ sũt musculi ⁊ chorde mag⁊
põt videri in hoie exiccato q̃3 recent̃ suspẽso: sicut
al's d̃claraui ad sensuȝ qñ legi libꝝ d̃ iuuamt̃⁊ mẽ-
broꝝ tm̃: tñ scias ꝙ chorde extendentes digitos pe
dis oriunt̃ a muscul' q̃ sunt in tibia in pte siluestri
s3 ꝯhentes digitos oriunt̃ a muscul': q̃ sunt in plãta
pedis: nã ps inferior pedis fuit carnosa multũ pro
pterea vt pes mag⁊ figeret̃ ⁊ cut⁊ ab ossibꝰ ad terrã
nõ alteret̃: ⁊ iõ in plãta peduȝ rõnabilr̃ musculi ꝯ-
hentes digitos fuerũt locati: s3 extendentes digi-
tos nõ potuerũt locari i pte superiori: q2 ps supe-
rior dȝ esse excarnata ne aggrauet pedem. Finis.

¶ Incipit tractatus Rasis de egritudinibus pue-
rorum ⁊ earum cura qui appellat̄ pratica pueroꝝ.

¶ De sabafati puerorum.

Sabafati accidit pueris ⁊ forte accidit ī
facie ⁊ in capite ⁊ ḡnatio eius est ꝓpter
multitudinē sanguis ⁊ humiditatē cu-
tis ⁊ signū eiꝰ est vulnera pua ex quibꝰ
exit humor q expandit̄ in facie ⁊ in capite: ⁊ cū eis
accidit pruritus q̄re puer plāgit vigilat: ⁊ ꝯquerit̄:
⁊ incipe in eoꝝ cura corrigēdo cibū nutricis: dein
de tonde caput pueri cū psilotro: deinde suppone
desuper folia attriplicis: qm̄ forte curat̄ p hoc tantū
qm̄ ista folia sugunt venenū: aut pone desuꝑ istud
vnguentū. ¶ Unguentū valens ad sabafati q̄ ac
cidit in capitibus pueroꝝ. Reci. ceruse litargiri. ʒ.
v. lixiuij de ciner ibꝰ vitiū. ʒ. iiij. olei ro. ℥. j. cere. ℥. ſ. li
quefiat cera cū oleo ro. ⁊ terant̄ medicine: ⁊ ꝯficiāt̄
cū vitellis duoꝝ ouoꝝ assis. Deinde vnge cū eo ca
put pueri.

¶ De fauositate puerorum.

¶ Passio q̄ dicit̄ fauositas mellis est spēs sabafa
ti: ⁊ tūc sup vulnera apparēt q̄dā squame ⁊ scalpit̄
cutis cū magno pruritu: ⁊ exit ex eis qđ ē q̄ mel: et
cura eiꝰ est vt quotidie tondat̄ caput ⁊ abluat̄ cū
aq̄ mentastri ⁊ maiorane ⁊ saturegie: deinde vngat̄
cū isto vnguēto. Accipe litargiri ceruse. ana. aure.
ij. sulfuris ⁊ argenti viui: aureū. j. olei rosati partes
duas: aceti partē vnā misceant̄ ⁊ ꝯficiant̄ cū oleo
rosato ⁊ aceto donec fiat vnguentū: ⁊ vnge cū eo
sero ⁊ mane: ⁊ caput ablue cum illa aqua.

¶ De magnitudine capitis puerorum.

¶ Accidit q̄busdā pueris ꝙ exeant cū magno capi
te: ⁊ post exitū augmentat̄ vltra mensurā debitam.
Et ego vidi puerū cuiꝰ caput adeo augmentabat̄
in longitudīe ⁊ latitudīe ꝙ corpus eiꝰ sufferre non
poterat ⁊ nō cessauit augmētari quousq₃ mortuꝰ
est puer. ¶ Magnitudo aūt capitis aut erit ex ven-
tositate ḡnata in ossibꝰ capitis: aut ex aggregatiōe
aque incluse in eo q̄ nō inuenit viā exitꝰ: ⁊ incipe ī
cura eiꝰ purgādo caput nutricis cū yeris magnis
⁊ caueat ab oībus cibis ḡnantibꝰ ventositatem, ⁊
supflua grossa: deinde incipias in eiꝰ cura cū eis q̄
mittunt̄ in naribꝰ pueri: sicut de oleo amigdalarū
amaraꝝ: aut de oleo anetino aut de ben optimo:
aut de aq̄ maiorane: ⁊ si sic sit curatus sufficit. Sin
aūt pone sup caput emplastrū de olibano: sarcacol
la serapino gūmi amigdalaꝝ: si sanatꝰ fuerit sic suf
ficit: sin aūt accipe alzū vel alzunabū ⁊ pista cū te-
sta sua donec fiat q̄si vnguentū. misce cū eo paruū
olibani ⁊ pone sup totū caput post rasurā: ⁊ ꝑmit-
te aliquot diebꝰ. Ista medicina restrīgit caput ⁊ re
dire facit ad mensurā debitā: deīde mitte in naribꝰ
eiꝰ fel lupi vel cerebꝝ ⁊ parū mirre vel ambre ⁊ fac
hoc in quolibet mense. Paruitas capitis si fuerit
nālis nō curat̄.

¶ De inflatiōe vētris pueroꝝ.

¶ Multotiēs accidit eis cū magnitudīe capitis
inflatio uētris: ⁊ cura eiꝰ ē ꝙ accipiat mirrā ⁊ aloē
⁊ crocū ⁊ ꝯficiant̄ cū aq̄ sarraliaꝝ: ⁊ pone sup caput
⁊ si cū inflatione vētris in magnitudīe capitis ma-
crescit corpꝰ. Accipe aniulē. ʒ. v. auellanaꝝ. ʒ. vij.
amigdal. ⁊ feniculi aureū. j. terant̄ ⁊ ex̄hat̄ ab eis
oleū deinde in mitte naribus vsq₃ ad. ʒ. iiij. ⁊ vnge
caput ⁊ mitte ī naribus: ⁊ da bibere nutrici cū la-
cte.

¶ De sternutatione puerorum.

¶ Sternutatio accidit in cerebro vel ī tunicis eiꝰ:
⁊ signū eiꝰ est ꝙ oculi ꝓfundāt̄ ⁊ supuenit febris.
Cura eius ē ꝙ ponas sup cerebrū folia portulace:
aut rasurā cucurbite cū oleo ro. ⁊ farina ordei: aut
vnge c aputcū vitello oui ⁊ oleo.

¶ De vigilijs puerorum.

¶ Uigilie accidūt pueris ī p̄ma etate ex corrupti-
one lactis. Et cura eius ē vt mittat̄ in naribus pue-
ri oleū violatū cū croco aut oleum anetinū cum
succo latuce: ⁊ vnge caput ⁊ stomachū cū istis oleis
⁊ sit sollicitudo nostra in correctiōe lactis. ⁊ da su
gere sirupū papaueris ⁊ vnge timpora ⁊ frontem
cū oleo opij ⁊ croco.

¶ De epilepsia pueroꝝ

¶ Epilepsia accidit duobus modis: aut nascit̄ pu
er cū ea: ⁊ ē ex malitia cōplexionis nālis in cerebro
humide aut frigide. Aut erit eis accidentalis. Et si
nālis ē qm̄ cū ea nascit̄. Signū accidētalis ē qm̄
aduenit post partū. Et cura nālis ē obſuatio die
te: qm̄ cū mutauerit etatē sanabit̄ ab ea: si aūt non
fuerit sanus sectabit̄ eū vsq₃ ad mortē. Et curatio
accidētalis ē sollicitudo circa corruptionē lactis:
vt caput ⁊ corpꝰ nutricis purget̄: ⁊ caueat ab oībꝰ
cibis ḡnantibus flegma: ⁊ non lactetur puer nisi ī
ea quātitate q̄ possit digerere vel minus: ⁊ mitte in
naribus medicinas calidas: ⁊ odoret assam fetidā
⁊ rutā ⁊ vnge cū oleis calidis ⁊ suspende peoniā
in collo eius: ⁊ liga ad collū eius lapidē smaragdi:
⁊ nō accidet eis epilepsia ⁊ si durauerit pꝰ h̄ da tiria
cā magnā.

¶ De q̄dā passiōe q̄ dr̄ mat̄ pueroꝝ.

¶ De quadā passione que dr̄ mater pueroꝝ: hec in
firmitas accidit pueris in p̄ma etate frequēter: ⁊ si
gnū eius est plāctus magnus multus timor in som
no: ⁊ vigilia augmentatur calor: ⁊ ex ore eius egre
ditur odor fetidus: ⁊ cā huius egritudinis est ac-
ceptio lactis plus q̄₃ possit digerere. Et cura eius
est in correctione lactis: ⁊ ꝙ detur dyapliris dia-
mascū quotidie sexta pars dragme. cū lacte: ⁊ ſpre
cipua medicina ē in hoc tiriaca magna.

¶ De sanie aurium puerorum.

¶ De humiditate fluente in pueris ab auriculis:
hec infirmitas accidit pueris in p̄ma etate ex humi
ditate cerebri. ¶ Et cura eius est vt mittatur in eiꝰ
auriculis liciniū bombacinū antiquū ⁊ cum fuerit
humore plenū extrahatur ⁊ aliud intus mittatur:
⁊ forte cū hoc tm̄ curatur. sin aūt accipe alumen et
dissolue cum vino ⁊ intinge in licinio ⁊ intromitte:
humor. n. desiccabitur. aut accipe croc. ⁊ nitrum cō
tere cū aq̄ ⁊ aceto ⁊ intromitte.

¶ De veneno fluente de aure.

¶ De veneno: ⁊ hoc accidit pueris ex vesica vł pla
ga accidēte ī auricula. sufficit eis intromittere mel
bulitū cum aq̄: purgat. n. venenū ab auriculis: aut
accipe folia mirte aut galle ⁊ distēpetur cū aceto ⁊ ī
tromittet.

¶ De morbis oculorum in pueris.

¶ De egritudibus pueroꝝ in oculis: accidit pue-
ris in volis diuersitas egritudinū. ⁊ ex eis ē inflatio
⁊ clausura palpebraꝝ: ⁊ forte hoc accidit ex medi-
cinis stipticis: q̄s mulieres ponūt sup capita pue-
roꝝ: sicut alkanna ⁊ hm̄ōi: qm̄ supflua capitis ꝯuer
tunt̄ ad oculos: ⁊ forte accidit eis ex fluxu mā̄ie ca
lide ⁊ frigide. Et cura huiꝰ egritudis est qn̄ rubor
ē in facie ⁊ calor ī fronte: vt accipias succū memi-
the ⁊ folioꝝ rosaꝝ ana. ʒ. j. croci mirre ana. ʒ. j. ⁊. ſ.
pulueriza ⁊ ꝯfice cū aq̄ sarraliaꝝ ⁊ lacte mulierū ⁊
suppone oculis ⁊ frōti quotidie renouādo quo-

vsq3 apiant oculi ⁊ ē exptū3 ī pueris. ¶ Si autē in oculis nō fuerit rubedo nec calor in frōte. Accipe mirrā ⁊ crocū ⁊ aloe3 ⁊ folia rosa℞ ꝯfice cū bono vino ⁊ sup oculos pone. ¶ Et ꝓbatius ad hoc qđ sepe ꝓbaui mitte in naribus pa℞ ambre ⁊ distēpera cū lacte mulieris. Si aūt accidat eis alia℞ egritudinū aliq̄: sicut scabies ⁊ albedo ⁊ hmōi curent cū medicis q̄ dicunt in etatib⁹ adolescentiū ⁊ iuuenū ⁊ alio℞: s3 tñ cū leuiorib⁹. ¶ De obliqtate vis⁹

¶ De egritudine qñ qs oblique aspicit vel videt ⁊ hoc aut ē naturale aut accidit post partum: ⁊ cura eius ē ꝙ apponat de nocte candela ex pte ꝯ̄ria visui obliqui: ⁊ cū receptus vel erectus fuerit i lecto suspendant culcre pulchre diuerso℞ colo℞ sup lectū quousq3 corrigat visus. ¶ De morbis dētium.

¶ De egritudinibus q̄ accidūt pueris circa natiuitatē dentiu3 dixit Gal. qñ dentes nascunt cito natiuitas eo℞ leuior ē: ⁊ minoris doloris: s3 dētes erūt debiliores: ⁊ cū tardauerit eo℞ natiuitas erit dolor fortis: s3 dētes erūt fortiores: ⁊ duri: ⁊ si origo fuerit in vere nascunt statī ⁊ sine dolore: ⁊ ecōuerso: si fuerit in hyeme: s3 gingiue nō inflabunt: ⁊ si fuerit in estate accidit eis puus dolor: ⁊ accidit eis in hoc tpe plurimū apostema in maxillis ⁊ gingiuis ⁊ glandule ⁊ pruritus in auriculis: ⁊ flux⁹ sanguinis ⁊ veneni: ⁊ forte accidit qbusdā febris ⁊ flux⁹ ventris: aut ꝯstipatio. ¶ Et cura eius est qñ inflat gingiua vt scalpat pa℞ cū digito ⁊ postea cū oleo vel pinguedine gallie aut cerebro leporis: aut lacte canis: ⁊ pone sup caput pueri aquā in q̄ decocta fuerit camomilla ⁊ anetū: ⁊ sup eius mandibulas pone emplastra dissolutiua: ⁊ si dolor augmentet post hoc apud originē. Accipe alcannā butir℞ oleu3 laurinū misce totū: ⁊ pone sup locū. ¶ Uel accipe butirū vacce ⁊ medullā cruris ⁊ pone desup ⁊ si apparuerint capita dentiū pone sup caput totum ⁊ collu3 lanā mundā ⁊ spargat quotidie sup lana3 aqua tepida. ¶ Et si acciderit fluxus ventris medicabit cū eis que dicemus.

¶ De pustulis que accidunt in ore puero℞.

¶ Uesice que accidūt in orib⁹ puero℞ in prima etate qñq3 accidunt ex corruptione lactis: vel ex acumine: ⁊ illa vesicatio aut erit nimis acuta aut pa℞. ¶ Signū acute ē rubedo ⁊ fortitudo doloris ⁊ fluxus saliue ⁊ signū pa℞ acute ē vt vesice declinent ad albedinē ⁊ sint parui doloris ⁊ humor q ad os descendit sit multus. ¶ Cura vesica℞ acutarū est corrigere lac nutricis cū cibo frigido ⁊ humido. deinde masticare parū de lenticulis ⁊ ponat mulier i ore pueri: aut accipe parū nidi ⁊ distēpera cu3 aq̄ rosa℞ ⁊ suppone ⁊ pone in ore pueri aquā maciano℞ vel malo℞ granato℞. ¶ Et si acuta fuerit ⁊ nimis colerica misce cū istis succū lactuce aut portulace aut vue canine. ¶ Et cura vesica℞ parui acuminis ⁊ declinātis ad albedinē est vt accipias: mirre croci. ana. ʒ. ß. zuchari duplū pulueriza ⁊ mittant i os ⁊ si plage fuerit nigre aut putride medicabimur cū medicinis dictis i etatibus iuuenum.

¶ De vomitu in pueris.

¶ Accidit pueris i prima etate vomit⁹ multis causis: aut ꝑpter lactis multitudinē magis q̄3 digerere possit: aut ꝑpter corruptionē eius: ⁊ maxie si puer fuerit humidi ⁊ debilis stomachi. ¶ Et cura est vt vetes multitudinē lactis: ⁊ post ꝯsidera in vomitu si sentit odor acetosus ⁊ fuerint in eo humores al. Accipe olibani sextā partē. ʒ. j. ⁊ rute sicce tertiā partē. ʒ. j. pulueriza ⁊ misce cū siru. rosa℞: ⁊ da puero: aut accipiat mater pa℞ cimini ⁊ sumach ⁊ masticet: ⁊ ponat in ore pueri. ¶ Aut detur puero sirupus malo℞ granato℞ cū menta. ¶ Aut qđ sepe ꝓbaui: accipe ligni aloes ⁊ masticis. ʒ. ß. galle sextā pte3. ʒ. j. Molle totū ⁊ ꝯfice cū sirupo rosa℞ ⁊ modico algalie ⁊ da puero anteq̄3 sugat lac. ⁊ pone sup stomachū hoc emplastru3 mastix: aloe acatia galla olibanu3 panis vsti. ana. ꝯfice cū oleo rosato: et sirupo rosarū: ⁊ pone sup stomachu3: est. n. exptu3 ad vomitū ⁊ saliuā puerorū. ¶ Et si i vomitu nō fuerit odor acetosus s3 acutus ⁊ calor declinet paru3 ad acumen: vel color ad palorē: ꝓpina puero paru3 de rob agreste vel citoniorū vel coctanoru3 aut de istis. ¶ Trocisci valentes ad vomitu3 pueroru3. Recipe rosa℞ spodij. ana. ʒ. iiij. galle. ʒ. ij. seminis portulace: seminis lapatij. ana. ʒ. j. ⁊. ß. carabe ꝯficiant cū aq̄ agreste vel cū aq̄ malo℞ granatorū ad pondus. ʒ. j. ⁊ da trociscū vnu3 puero cū sirupo rosa℞: ⁊ pone sup stomachu3 istud emplastru3 qđ valet vomitui ⁊ fluxui ventris q accidunt pueris. Recipe farine ordei: rubi viridis: corticis mali granati. ana. ꝯfice cu3 aq̄ rosa℞ ⁊ pone sup stomachū.

¶ De fluxu ventris puerorum.

¶ Multotiens accidit fluxus ventris pueris ꝑpt natione3 dentiu3 sicut dixim⁹. Uel ꝑpter frig⁹ cu3 ligat puer. Aut ꝑpt corruptione3 lactis ex colera aut flegmate. ¶ Et signu3 colere est ꝙ ieniat i egestione pueri citrinitas ⁊ acumen: ⁊ ꝙ exit sine mora. ¶ Et signu3 frigoris ⁊ flegmatis est albedo in egestione ⁊ tortio in ventre cu3 egerit ⁊ nisi flegma sit viscosu3 exit statī. ¶ Et cura ē vt det puero sirupus rosa℞ vl maciano℞ vel mali granati cu3 mēta ⁊ accipiat de spodio in aq̄ posito ad bibendu3: aut accipiat fermētu3 dissolutu3 i aq̄ ⁊ cola ⁊ mitte sexta3 pte3. ʒ. spodij ⁊ tres partes. ʒ. galle ⁊. ʒ. ß. croci ⁊ da bibere. ¶ Aliđ accipe semen lapacij ⁊ viola℞ ⁊ misce cu3 vitello oui assati ⁊ da puero. ¶ Aut da ex hac medicia expta. Reci. semis lapacij: arilli vsti vua℞ passaru3. ana. ʒ. iiij. glandiu3 semis papaueris albi. ana. ʒ. ij. croci aurea q̄ttuor pulueriza ⁊ det ex eo puero cu3 rob de citonijs vel sirupo rosa℞: ⁊ pone sup stomachu3 emplastra stiptica: ⁊ accipe aq̄3 decoctiōis sumach: ⁊ malassa cu3 farina ordei vel farina milij superpone: si cessauerit flux⁹ bonū ē. Sin autē accipe acatie ceruse. aā. ʒ. i. opij. vii. parte3. ʒ. ⁊ forma liciniu3 ⁊ superpone ⁊ statim cessabit flux⁹. ¶ Si aute3 fuerit ex frigore vel flegmate det puero octaua pars. ʒ. gallie cu3 succo coctano℞ vel det pars q̄rta. ʒ. olibani. Emplastru3 ꝯstipās ventre3 vals stomachis puero℞. Accipe crocu3: mirrā cera3 cōfice cu3 vino ⁊ pone desuper.

¶ De constipatione puerorum.

¶ Multotiens accidit pueris cōstipatio. Et cura eius est vt des nutrici pa℞ cucumeris asinini: deinde alia die lactet pue℞: aut accipe lacteridis terre et fac cerotu3: ⁊ pone desuper aut accipe mediā parte3 stercoris foricini ⁊ terre cu3 pinguedie renu3 yrci ⁊ fac liciniu3 parum ⁊ suppone: ⁊ si acciderit puero duo℞ mensiu3 vt ꝯstipet ei⁹ nā ⁊ altere i calore ⁊ nō pōt vomere. Accipe sarcacolle stiā pte3. ʒ. vni⁹ ⁊ da cu3 lacte matr3 el⁹: aut fac clister cu3 oleo viol.

¶De tussi puerorum.

¶Tussis accidit pueris in pma etate. Lingue aūt eorum nō pñt claudere epiglotū:⁊ sic ĩfrigidat̃ pect⁹ ⁊ ei⁹ instra:⁊ cura ei⁹ ē cū eis q̄ sunt sicut cib⁹ ⁊ medicina. Isti.n. nō debēt curari cū forti vł vehemēti medicina. Sȝ accipe amigdalas dulces pista ⁊ cōfice cū aq̄ feniculi ⁊ coque cū ea: ⁊ ꝓpina puero sero ⁊ mane. Aut accipe aquā feniculi ⁊ misce cū lacte ⁊ da puero. ¶Et si cū tussi fuerit aspitas ⁊ siccitas. accipe semē citoniorum ⁊ resolue cū aq̄ calida ⁊ extrahe viscositatē. coq̄ sup ignē cū penidijs ⁊ oleo amig. ⁊ da. ⁊ si fuerit calor misce succū maligranati dulcis.

¶Medicamē ad tussim puerorum cū calore. Reci. papaueris albi: dragaganti. an̄. ʒ.ß. seis cucumeris ʒ.i. Cōfice cū aq̄ decoctiōis sebestē. ¶Aliud ad tussim puerorum. Reci. passas sine arillis fac bulire vase ferreo: sȝ caue ne adurant̃ pista ⁊ misce tātūdem penidiorum:⁊ da puero sero ⁊ mane ad modū nucis. ¶Aliud ad tussiȝ frigidā. Accipe mirrā ⁊ misce cuȝ melle ⁊ cū oleo amig. ⁊ ꝓpina. ¶Et si pect⁹ pueri fuerit plectoricū accipe dragātū galbanū: an̄ mitte ĩ vitello oui assati:⁊ da. Et si acciderit strictura anhelit⁹ accipe se. lini pista cū melle: aut accipe se. bōbacis ⁊ cōfice cū vitello oui assati. ¶Et si cū tussi fuerit fluxus vētris da sirupū mirti cū lacte coctū Aut coque dactilos cū farcacib⁹ ⁊ lacte ⁊ ꝓpina.

¶De pruritu ⁊ vesicis puerorum.

¶Pruritus ⁊ vesice accidūt pueris ĩ coxis ex acuitate vrine:⁊ qn̄q; accidūt diuersa vulnera in corporib⁹ puerorum ex corruptiōe lactis in stomacho pueri vel in se. ¶Ex illis aūt vesicis q̄dā sunt albe q̄daȝ rubee: q̄dā nigre:⁊ q̄dā vehemētis doloris:⁊ q̄daȝ pui: Et si nigre fuerit cū febre significant mortē. Et cura gn̄alis est vt pmo incipiat in correctiōe lactis ⁊ ponat puer in caldario pleno aq̄ calida ad attrahendū supflua ab interiorib⁹ ad exteriora ad supficiē cutis vel corpis:⁊ da puero medicinas ad expellendū supflua ab interiorib⁹ ad exteriora ad supficieȝ cutis sui corpis sicut est decoctio dactilorum aut ficuū cū aqua feniculi. ¶Et cū ĩtellexeris q̄ oēs supfluitates sunt extra. balnea quotidie ĩ aq̄ decoctionis foliorum rosarum ⁊ mirti ⁊ huiusmōi. Cū āt puer exierit ab aq̄ vngat̃ oleo rosato. ⁊ si vulnera fuerint sica cū oleo violato. Si humida ex multitudīe veneni pone desup cerusam mixtā cū cera ⁊ oleo rosato. ¶Et si affuerit pruritus ⁊ puer trāsierit sex vel septē mēses ipm balnea pmo in aq̄ decoctōis violarum siccarum ⁊ or. excorticati: maluauisci: fenugreci: feniculi: cucurbite: sed nō vngues aliq̄ vnguēto. ⁊ da nutrici succū fumiterre: mirabolanos: citri. ⁊ abstineat nutrix ab oīb⁹ dulcib⁹ ⁊ salsis aduētib⁹ sanguinē:⁊ si acciderit ĩ crure aliq̄ vlnera post balneū supasperge puluereȝ amidi spodij alkanne: rosarum mirre:⁊ farinā ordei.

¶De lumbricis puerorum.

¶Nō opȝ nos dare medicias fortes pueris ad potandū ꝯ hāc passionē: sed eligemus ex eis q̄ apponunt̃ extra. ¶Medicamē extrahens lūbricos ab intestinis. Accipe ciminū pista cum felle tauri recēti ⁊ pone ad vmblicum. ¶Aliud. accipe lupinos asininos. ʒ.j. alipiadi:⁊ bacarum lauri. an̄ ꝯficiant̃ cū felle tauri recēti. ⁊ da q̄tidie ad bibēdū. ʒ.j. aut aquā sebestē: aut oleū oliue: aut comedat amigdalas dul.

¶De inflatiōe vel eminētia vmblici puerorum.

¶Eminētia vmblici accidit pueris qn̄ multū plāgunt: vel vociferāt: aut ex tussi magna: aut forte accidit ex casu vel pcussiōe. ¶Et cura est vt accipias lupios ⁊ petias pāni linei:⁊ cōbure ⁊ ꝯfice cū vino ⁊ iterpone stupas ⁊ pone sup vmblicū:⁊ si fuerit flexibilis cauterizet̃ in circuitu vmblici:⁊ non in loco flexibili propter tenuitatē cutis ⁊ si indigueris fortioribus medicinis pone medicinas q̄s dicem⁹ in caplo crepature.

¶De crepatura puerorum.

¶Jam diximus supius q̄t modis accidit crepatura: sed mō nō ĩdigem⁹ nisi medicinis pueris necessarijs. ¶Emplm valēs crepature puerorum. Reci. aluminis aureos. xv. galle aureos. ij. terant̃ ⁊ ꝯficiant̃ cū vino q̄usq; inspisset̃. ⁊ pone sup locū ⁊ suppone spōgiā intinctaȝ ĩ aceto mixto cuȝ aq̄ ⁊ cū ceciderit aliud reponat̃. ¶Aliō leue ponat̃ sup pānū aliquē glutinū de corijs:⁊ sup locū ponat̃: ⁊ pmitte quousq; adhereat. ⁊ si ceciderit aliud reponatur.

¶De lapide in vesicis puerorum.

¶Lapis q generat̃ ĩ vesicis puerorum facit strāguriam: dolorē magnū ⁊ tenuitatē vrine:⁊ pruritū ĩ virga:⁊ forte erit virga semp erecta. Et cura eius est in balneis vt balnees puerum quotidie ĩ aq̄ calida:⁊ da ex ista medicina. ¶Medicamē puocās vrinā:⁊ frāgens lapidē. Reci. olibani vncheū ana cōfice cū melle:⁊ detur ad modū auellane mane ⁊ sero. ¶Medicamē exptum ad grauitatē lapidis ⁊ difficultatem vrine. ¶Accipe septē nuces virides ⁊ pista cū cortice exteriori:⁊ accipe manipulū vnū porrorum nō lotoruȝ:⁊ extrahe succū ex vtroq; ĩ vase vitreo ⁊ cola ⁊ da puero oī mane septē dieb⁹:⁊ qn̄ ibit dormitū vnge virgā ⁊ testiculos oleo antiquo vel oleo de ben.

¶De relaxatione puerorum.

¶Relaxatio accidit pueris: vel in vno mēbro vel toto corpore:⁊ phibet ipm ab ambulatione ⁊ motu:⁊ puenit ꝓpter viscosum humorē relaxantē neruos. ¶Et cura eius est si nō fuerit naturalis vt des nutrici sirupuȝ factum de medicinis subtilib⁹. Et sit eius cibus siccus: sicut res assate ⁊ non comedat lac nec carnes duras: ouinas: nec pisces: nec vinuȝ limphatum:⁊ anteq̄ lactetur puer ponatur in balneo:⁊ inunge eius iuncturas cum oleo de costo vel de castoreo:⁊ vtatur quotidie isto electuario.

¶Electuariū quod cōposuit Galienus cuidaȝ puero q patiebatur spasmū in toto corpore. ¶Recipe mentastri rosa. cinamomi. masticis. fu. meu. ameos. doronici. zedoarie. gariofilorum ana. aureum vnum. sandalorum ligni aloes. ana. ʒ.j. musci. ʒ.ß. vnge omnes medinos balsamo:⁊ confice cum melle: ⁊ da quotidie quartam partem. ʒ.j. vel. ß. ⁊ si spasmus fuerit in toto corpore: pone super spondiles dorsi emplastrum euforbij. quod sic fit. Accipe cere. ℥.j. euforbij. ʒ.j. olei quod sufficit ⁊c.

¶Explicit fasciculus medicine in quo ꝯtinent̃: vȝ.
Primo iudicia vrinarum cum suis accidentijs.
Secundo tractatus de flobotomia.
Tertio de cyrogia.
Quarto de matrice mulierū ⁊ impregnatione.
Quinto concilia vtilissima contra epidimiam.
Sexto de anothomia mūdini toti⁹ corpis humāi.
Septimo de egritudinibus puerorum.

¶Impressum Venetijs per Joannem ⁊ Gregoriū de Gregorijs fratres. Anno domini. M.ccccc. die xxviij. Martij.